

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ι. Ν. ΣΩΦΡΟΣ
Διδακτορική Διατριβή

1998

**ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Εντοπισμός παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης, εκτίμηση της σχετικής σπουδαιότητάς τους και ανάλυση του ρόλου του κόστους εργασίας στη διαδικασία επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα

Ιωάννης Ν. Σώρρος
Πτυχίο Διοίκησης Επιχειρήσεων
Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΑΣΟΕΕ)

Διδακτορική Διατριβή υποβληθείσα
στο Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων
του Πανεπιστημίου Πειραιώς

Νοέμβριος 1998

Στη μνήμη του αδελφού μου

ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ιωάννης Νικολάου Σώρρος

Σημαντικοί όροι: Κόστος Εργασίας, Τόπος Εγκατάστασης, Παράγοντες Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης, Αναπτυξιακοί Νόμοι, Ελληνική Οικονομία, Δευτερογενής Τομέας, Μεταποιητικές Επιχειρήσεις, Λογιστική Κόστους

Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Η

Πρωταρχικός σκοπός της έρευνας είναι η ανάπτυξη ενός υποδείγματος για την ανάλυση των προβλημάτων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα με βάση μελλοντικές πληροφορίες από εννέα κλάδους της οικονομίας, οι οποίες παρασχέθηκαν από εκατόν ογδόντα τέσσερις εμπειρογνώμονες με τη τεχνική του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου.

Η έρευνα εντόπισε δώδεκα παράγοντες παραγωγής και τέσσερις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης.

Οι παράγοντες παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού και εγκαταστάσεις υποδομής παρουσίασαν σημαντική σπουδαιότητα τόσο στο σύνολο των εμπειρογνώμωνών όσο και στους εννέα κλάδους. Αντίθετα η σχετική σπουδαιότητα των υπολοίπων παραγόντων διαφέρει σημαντικά στο σύνολο των εμπειρογνώμωνών και στους παραπάνω κλάδους. Η εκτίμηση της σχετικής σπουδαιότητας και κατά συνέπεια η ταξινόμηση των παραγόντων παραγωγής έγινε με την τεχνική της κατανομής βαθμών.

Η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του παράγοντα παραγωγής κόστος εργασίας και των υπολοίπων παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική σε οκτώ περιπτώσεις στο σύνολο των εμπειρογνώμωνών, σε έξι στον κλάδο τροφίμων και ποτών, σε τέσσερις στον κλάδο υφαντικά είδη και ένδυση, σε τρεις στον κλάδο ξύλο-φελλό και έπιπλα, σε έξι στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων, σε οκτώ στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών, σε έξι στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου, σε οκτώ στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών, σε επτά στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας, σε τέσσερις στον κλάδο ηλεκτρικών συσκευών και μηχανών.

Οι εμπειρογνώμονες φαίνεται να συμφωνούν περισσότερο αναφορικά με τη σχετική σπουδαιότητα των παραγόντων παραγωγής παρά των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής τόσο στο σύνολό τους όσο και στους εννέα κλάδους.

Η έρευνα δεν διαπίστωσε διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνώμωνών η οποία να οφείλεται στις λειτουργικές τους θέσεις, στις γεωγραφικές περιοχές και στους κλάδους των επιχειρήσεών τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελ.	
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	I	
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	II	
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	III	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	1
1.1	Εισαγωγή	1
1.2	Αντικειμενικοί Σκοποί	7
1.3	Μεθοδολογία	9
1.4	Περίληψη	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΓΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	21
2.1	Εισαγωγή	21
2.2	Θεωρία Ελαχίστου Κόστους	24
2.3	Θεωρία Αγοράς	28
2.4	Θεωρία Επιχειρηματικής Αλληλεξάρτησης	30
2.5	Ολοκληρωμένη Θεωρία	32
2.6	Κριτική Θεωρών Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης	33
2.7	Εμπειρικές Μελέτες Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης	38
2.7.1	Μελέτη Νέας Αγγλίας	44
2.7.2	Πρώτη Μελέτη Μίτσιγκαν	46
2.7.3	Πρώτη Μελέτη Τέξας	48
2.7.4	Μελέτη Κλάδου Σιδήρου και Χάλυβα Βόρειας Αμερικής	50
2.7.5	Μελέτη Φλώριδας	52
2.7.6	Μελέτη Νότιο-Κεντρικής Περιοχής ΗΠΑ	53
2.7.7	Δεύτερη Μελέτη Μίτσιγκαν	54
2.7.8	Μελέτη Ένωσης Μεταφορικών Επιχειρήσεων ΗΠΑ	57
2.7.9	Μελέτη Οχάιο	59
2.7.10	Δεύτερη Μελέτη Τέξας	62
2.7.11	Μελέτη McMillan	63
2.7.12	Μελέτη Τενεσσό	64

2.7.13	ΜΕΛΕΤΗ ΠΙΠΜΟΝΤ	66
2.7.14	ΜΕΛΕΤΗ ΓΟΥΙΣΚΟΝΟΝ	68
2.7.15	ΤΡΙΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΤΕΞΑΣ	69
2.7.16	ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΝΣΑΣ	72
2.7.17	ΜΕΛΕΤΗ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΗΓΠΑ	74
2.7.18	ΜΕΛΕΤΗ ΚΛΑΔΟΥ ΎΝΔΟΥΣΗΣ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	76
2.7.19	ΜΕΛΕΤΗ ΒΟΡΕΙΑΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ	77
2.7.20	ΜΕΛΕΤΗ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	79
2.7.21	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΠΡΙΣΤΟΛ	81
2.7.22	ΜΕΛΕΤΗ ΠΛΥΜΟΥΘ	84
2.7.23	ΜΕΛΕΤΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	86
2.7.24	ΜΕΛΕΤΗ ΒΟΡΕΙΟΥ ΝΤΕΒΟΝ	87
2.7.25	ΜΕΛΕΤΗ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΕΜΙΡΑΤΩΝ	89
2.7.26	ΜΕΛΕΤΗ ΤΑΙΛΑΝΔΗΣ	91
2.7.27	ΜΕΛΕΤΗ ΚΛΑΔΟΥ ΜΕΤΑΛΛΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ	93
2.8	ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	95
2.9	ΠΕΡΙΛΗΨΗ	102
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	3 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	109
3.1	Εισαγωγή	109
3.2	Ελληνική Οικονομία	111
3.3	Πρωτογενής Τομέας	121
3.4	Δευτερογενής Τομέας	123
3.5	Τριτογενής Τομέας	130
3.6	Προοπτικές Ελληνικής Οικονομίας	132
3.7	Αναπτυξιακά Κίνητρα	137
3.7.1	Νομοθετικό Διάταγμα 2176/52	137
3.7.2	Νομοθετικό Διάταγμα 2687/1953	138
3.7.3	Νόμος 2861/1954	140
3.7.4	Νόμος 4171/1961	141
3.7.5	Νομοθετικό Διάταγμα 4256/1962	142
3.7.6	Νομοθετικό Διάταγμα 1078/1971	142

	3.7.7	Νομοθετικό Διάταγμα 1297/1972	143
	3.7.8	Νόμος 289/1976	144
	3.7.9	Νόμος 1116/1981	145
	3.7.10	Νόμος 1262/1982	148
	3.7.11	Νόμος 1892/1990	153
	3.7.12	Νόμος 2166/1993	154
	3.7.13	Νόμος 2601/1998	155
	3.8	Περίληψη	159
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	4	ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΓΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	165
	4.1	Εισαγωγή	165
	4.2	Γνώμη Εμπειρογνομόνων	166
	4.3	Υπόδειγμα Έρευνας	168
	4.4	Σύστημα Κατανομής βαθμών	171
	4.5	Ερωτηματολόγιο	173
	4.6	Διαδικασία Επιλογής Εμπειρογνομόνων	178
	4.7	Δοκιμή Ερωτηματολογίου	179
	4.8	Δείγμα Επιχειρήσεων	181
	4.9	Περίληψη	186
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	5	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	189
	5.1	Εισαγωγή	189
	5.2	Στατιστικές Παράμετροι και Έλεγχοι	197
	5.2.1	Παράγοντες Παραγωγής	197
	5.2.2	Σπουδαιότητα Παραγόντων Παραγωγής	198
	5.2.3	Κόστος Εργασίας Έναντι Λοιπών Παραγόντων Παραγωγής	198
	5.2.4	Υπόδειγμα Έρευνας	201
	5.2.5	Βαθμός Συμφωνίας Εμπειρογνομόνων	203
	5.2.6	Λειτουργικές Θέσεις Εμπειρογνομόνων	204
	5.2.7	Γεωγραφικές Περιοχές Επιχειρήσεων	211
	5.2.8	Κλάδος Επιχειρήσεων	212
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	6	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	215
	6.1	Εισαγωγή	215

	6.2	Παράγοντες Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης	216
	6.3	Κόστος Εργασίας	236
	6.4	Υπόδειγμα Έρευνας	257
	6.5	Συμπεκφορά Παραγόντων Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης	268
	6.6	Λειτουργικές Θέσεις Εμπειρογνομόνων	270
	6.7	Γεωγραφικές Περιοχές Επιχειρήσεων	275
	6.8	Κλάδοι Επιχειρήσεων	278
ΚΕΦΑΛΑΙΟ	7	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	284
	7.1	Εισαγωγή	284
	7.2	Μεταβλητές Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης	284
	7.3	Κόστος Εργασίας	301
	7.4	Υποθέσεις	305
	7.5	Πολιτική Αναπτυξιακών Κινήτρων και Υπόδειγμα Έρευνας	307
	7.7	Προτάσεις επιπρόσθετης Έρευνας	311
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ			313
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	I	Ερωτηματολόγιο	319
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	II	Εταιρίες Δείγματος	326

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η διαδικασία εκπόνησης της παρούσας διατριβής αποδείχτηκε πολύτιμη εμπειρία και μου έδωσε την ευκαιρία να έχω ενεργό συμμετοχή στη λειτουργία του τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πειραιώς και θεωρώ υποχρέωσή μου να εκφράσω τις ευχαριστίες μου, σε όλους όσους σ' αυτό το χρονικό διάστημα με βοήθησαν στο έργο μου.

Κυρίως όμως θέλω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο της τριμελούς επιτροπής παρακολούθησης της διατριβής μου καθηγητή κ. Γεώργιο Αρτίκη ο οποίος σε όλη τη διάρκεια της εργασίας μου στάθηκε σύμβουλος πολύτιμος και εμπυχωτής της προσπάθειάς μου, προσδίδοντας με τις ενέργειές του τις πραγματικές διαστάσεις στην έννοια δάσκαλος και να δηλώσω ότι αποτελεί τιμή μου η συνεργασία μας αυτή. Καθοριστικό ρόλο στην παρουσία μου στο Πανεπιστήμιο έπαιξε ο αναπληρωτής καθηγητής κ. Ιωάννης Πάγγειος και τον οποίο ευχαριστώ θερμά για την βοήθεια που μου προσέφερε και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε καθ' όλη τη διάρκεια της συνεργασίας μας. Ευχαριστίες οφείλω και στο τρίτο μέλος της επιτροπής παρακολούθησης της διατριβής μου επίκουρο καθηγητή κ. Ανδρέα Νικολάου για τις παραινήσεις και τις συμβουλές του.

Θεωρώ επίσης υποχρέωσή μου να εκφράσω τις ευχαριστίες μου για την συμπαράσταση, τη βοήθεια και τις συμβουλές εν γένει που μου παρείχε σε όλη τη προσπάθειά μου, στον αναπληρωτή καθηγητή κ. Δημήτριο Κοδοσάκη.

Ακόμη θέλω να ευχαριστήσω τους φοιτητές Ηλία Σολομωνίδη, Κατερίνα Φλώρου, Ιωάννη Μπασιώτη, Θωμά Παντελαίο, Ιωάννα Παυλοπούλου και Παντελή Κομνηνό για τη βοήθειά τους στη συλλογή στοιχείων απαραίτητων για την έρευνα.

Τέλος ευχαριστώ θερμά για την συμπαράστασή τους και την εγκαρτέρηση με την οποία αποδέχτηκαν την «απουσία» μου όλο αυτό το διάστημα τη σύζυγό μου Ολυμπία και τα παιδιά μου Νίκο και Μαριλένα.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ

		Σελί δα
ΠΙΝΑΚΑΣ	1 ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΑΕΠ	3
ΠΙΝΑΚΑΣ	2 ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	41
ΠΙΝΑΚΑΣ	3 ΔΕΙΓΜΑ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	42
ΠΙΝΑΚΑΣ	4 ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	43
ΠΙΝΑΚΑΣ	5 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	45
ΠΙΝΑΚΑΣ	6 ΓΝΩΜΕΣ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ	47
ΠΙΝΑΚΑΣ	7 ΓΝΩΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΓΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ	48
ΠΙΝΑΚΑΣ	8 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΕΞΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	49
ΠΙΝΑΚΑΣ	9 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΛΑΔΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ ΒΟΡΕΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ	51
ΠΙΝΑΚΑΣ	10 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΦΛΩΡΙΔΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	52
ΠΙΝΑΚΑΣ	11 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΗΠΑ	54
ΠΙΝΑΚΑΣ	12 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ	56
ΠΙΝΑΚΑΣ	13 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ	57
ΠΙΝΑΚΑΣ	14 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ	58
ΠΙΝΑΚΑΣ	15 ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΙΣ ΗΠΑ	59
ΠΙΝΑΚΑΣ	16 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΟΧΑΙΟ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	61

ΠΙΝΑΚΑΣ	17	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΕΞΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	62
ΠΙΝΑΚΑΣ	18	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ	63
ΠΙΝΑΚΑΣ	19	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΕΝΕΣΣΗ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	65
ΠΙΝΑΚΑΣ	20	ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟ ΠΙΤΜΟΝΤ	67
ΠΙΝΑΚΑΣ	21	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΓΟΥΪΣΚΟΝΣΙΝ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	69
ΠΙΝΑΚΑΣ	22	ΛΟΓΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΙΡΛΑΝΔΙΑ	78
ΠΙΝΑΚΑΣ	23	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΑΝΑΓΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	80
ΠΙΝΑΚΑΣ	24	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΠΡΙΣΤΟΛ	82
ΠΙΝΑΚΑΣ	25	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΠΡΙΣΤΟΛ	83
ΠΙΝΑΚΑΣ	26	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΜΠΡΙΣΤΟΛ	83
ΠΙΝΑΚΑΣ	27	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΥΜΟΥΘ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	84
ΠΙΝΑΚΑΣ	28	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΛΥΜΟΥΘ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ	85
ΠΙΝΑΚΑΣ	29	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	87
ΠΙΝΑΚΑΣ	30	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΝΤΕΒΟΝ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	88
ΠΙΝΑΚΑΣ	31	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΒΟΡΕΙΟ ΝΤΕΒΟΝ	89
ΠΙΝΑΚΑΣ	32	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΛΑΔΟΥ ΜΕΤΑΛΛΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ	94
ΠΙΝΑΚΑΣ	33	ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	98
ΠΙΝΑΚΑΣ	34	ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ	99
ΠΙΝΑΚΑΣ	35	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950 - 1995	113

ΠΙΝΑΚΑΣ	36	ΕΤΗΣΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1961 - 1997	114
ΠΙΝΑΚΑΣ	37	ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1961 - 1997	114
ΠΙΝΑΚΑΣ	38	ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1961 - 1997	115
ΠΙΝΑΚΑΣ	39	ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1970 - 1997	115
ΠΙΝΑΚΑΣ	40	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950 - 1970	117
ΠΙΝΑΚΑΣ	41	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950 - 1995	118
ΠΙΝΑΚΑΣ	42	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950 - 1995	119
ΠΙΝΑΚΑΣ	43	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1950 - 1995	120
ΠΙΝΑΚΑΣ	44	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΓΙΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΥΠΟΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1971 - 1995	120
ΠΙΝΑΚΑΣ	45	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΠΡΟΪΟΝ ΜΕΤΑΓΟΙΗΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1950 - 1995	125
ΠΙΝΑΚΑΣ	46	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1993 - 1997	126
ΠΙΝΑΚΑΣ	47	ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΣΥΝΟΛΟΥ ΜΕΤΑΓΟΙΗΣΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1992 - 1996	127
ΠΙΝΑΚΑΣ	48	ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΓΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΤΟ ΕΤΟΣ 1996	129
ΠΙΝΑΚΑΣ	49	ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΠΡΟΪΟΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950 - 1995	131
ΠΙΝΑΚΑΣ	50	ΚΛΑΔΟΙ ΜΕΤΑΓΟΙΗΣΗΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ 2601/1989	157
ΠΙΝΑΚΑΣ	51	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΓΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	169
ΠΙΝΑΚΑΣ	52	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΓΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	171
ΠΙΝΑΚΑΣ	53	ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	182
ΠΙΝΑΚΑΣ	54	ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΕΙΣΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	184

ΠΙΝΑΚΑΣ	55	ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	186
ΠΙΝΑΚΑΣ	56	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	218
ΠΙΝΑΚΑΣ	57	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ – ΠΟΤΩΝ	219
ΠΙΝΑΚΑΣ	58	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ	220
ΠΙΝΑΚΑΣ	59	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΥΛΟΥ-ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ	221
ΠΙΝΑΚΑΣ	60	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ	222
ΠΙΝΑΚΑΣ	61	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	223
ΠΙΝΑΚΑΣ	62	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	224
ΠΙΝΑΚΑΣ	63	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ	225
ΠΙΝΑΚΑΣ	64	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ	226
ΠΙΝΑΚΑΣ	65	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ	227
ΠΙΝΑΚΑΣ	66	ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	230
ΠΙΝΑΚΑΣ	67	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ	237

ΠΙΝΑΚΑΣ	68	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	238
ΠΙΝΑΚΑΣ	69	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	240
ΠΙΝΑΚΑΣ	70	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ	241
ΠΙΝΑΚΑΣ	71	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ	242
ΠΙΝΑΚΑΣ	72	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ	243
ΠΙΝΑΚΑΣ	73	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΥΛΟΥ-ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ	244
ΠΙΝΑΚΑΣ	74	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΥΛΟΥ-ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ	245
ΠΙΝΑΚΑΣ	75	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ	246
ΠΙΝΑΚΑΣ	76	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ	247
ΠΙΝΑΚΑΣ	77	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	248
ΠΙΝΑΚΑΣ	78	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	249
ΠΙΝΑΚΑΣ	79	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	250
ΠΙΝΑΚΑΣ	80	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	251
ΠΙΝΑΚΑΣ	81	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ	252
ΠΙΝΑΚΑΣ	82	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ	253

ΠΙΝΑΚΑΣ	83	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ	254
ΠΙΝΑΚΑΣ	84	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ	255
ΠΙΝΑΚΑΣ	85	ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΩΝ	256
ΠΙΝΑΚΑΣ	86	ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΩΝ	257
ΠΙΝΑΚΑΣ	87	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	258
ΠΙΝΑΚΑΣ	88	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ – ΠΟΤΩΝ	259
ΠΙΝΑΚΑΣ	89	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ	260
ΠΙΝΑΚΑΣ	90	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΥΛΟΥ-ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ	261
ΠΙΝΑΚΑΣ	91	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ	262
ΠΙΝΑΚΑΣ	92	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	263
ΠΙΝΑΚΑΣ	93	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	264
ΠΙΝΑΚΑΣ	94	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ	265
ΠΙΝΑΚΑΣ	95	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	266
ΠΙΝΑΚΑΣ	96	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ	267
ΠΙΝΑΚΑΣ	97	ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ	269
ΠΙΝΑΚΑΣ	98	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	271

ΠΙΝΑΚΑΣ	99	ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΜΟΓΟΡΟV-SMIRNOV TWO SAMPLES ΣΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	273
ΠΙΝΑΚΑΣ	100	ΕΛΕΓΧΟΣ MANN-WHITNEY ΣΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	274
ΠΙΝΑΚΑΣ	101	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	275
ΠΙΝΑΚΑΣ	102	ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΜΟΓΟΡΟV-SMIRNOV TWO SAMPLES ΣΤΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	277
ΠΙΝΑΚΑΣ	103	ΕΛΕΓΧΟΣ MANN-WHITNEY ΣΤΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	277
ΠΙΝΑΚΑΣ	104	ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	278
ΠΙΝΑΚΑΣ	105	ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΜΟΓΟΡΟV-SMIRNOV TWO SAMPLES ΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	280
ΠΙΝΑΚΑΣ	106	ΕΛΕΓΧΟΣ MANN-WHITNEY ΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	282
ΠΙΝΑΚΑΣ	107	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	286
ΠΙΝΑΚΑΣ	108	ΜΕΣΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	288
ΠΙΝΑΚΑΣ	109	ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	290
ΠΙΝΑΚΑΣ	110	ΜΕΣΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	292
ΠΙΝΑΚΑΣ	111	ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	294
ΠΙΝΑΚΑΣ	112	ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ	296

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

			Σελίδα
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	1	ΠΡΩΤΑΡΧΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ	18
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ	2	ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1.1 Εισαγωγή

Πολλοί είναι οι παράγοντες που συνθέτουν το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων, αυτό που αποκαλούμε γενικά οικονομία μίας χώρας. Η ποσοτική και ποιοτική συμβολή και αξία ενός εκάστου εξ αυτών διαφοροποιούνται μέσα στο χρόνο, αναλόγως των συνθηκών που κάθε φορά επικρατούν σε κάθε χώρα ή ευρύτερη γεωγραφική περιοχή.

Η αξιολόγηση της ποσοτικής συμβολής των παραγόντων αυτών είναι σχετικά εύκολη, γίνεται με τη στατιστική παράθεση της εξέλιξης των μεγεθών τους και αποβλέπει στην ανάλυση της οικονομικής πολιτικής που ακολουθήθηκε και στην πραγματοποίηση (καταγραφή) προβλέψεων για το μέλλον. Βεβαίως η ανάλυση αυτή διαφοροποιείται ανάλογα με τη φιλοσοφική τοποθέτηση του αξιολογητή – μελετητή απέναντι στα διάφορα οικονομικά συστήματα [1].

Η ποιοτική αξιολόγηση των παραγόντων αυτών επηρεάζεται από τις εκάστοτε επικρατούσες πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες μίας χώρας (ή ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής) και από τους δεσμούς της χώρας αυτής με τον υπόλοιπο κόσμο. Οι συνθήκες και οι δεσμοί αυτοί είναι σήμερα οι κυρίαρχες αιτίες που (1) προσδιορίζουν τη βασική αναπτυξιακή πολιτική ενός κράτους και των ιδιωτικών

επενδύσεων και (2) δημιουργούν αναλόγως κλίμα ευνοϊκό ή δυσμενές για την ανάπτυξη ή μη των πιο πάνω παραγόντων.

Σ' αυτό το πλέγμα της ποσοτικής και της ποιοτικής ανάλυσης παραγόντων της οικονομίας έχει δοθεί τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερη σημασία και θα δίνεται συνεχώς μεγαλύτερη στο μέλλον, κυρίως λόγω της παγκοσμιοποίησης των αγορών και των προσπαθειών ομογενοποίησης των συνθηκών, κάτω απο τις οποίες θα πρέπει να λειτουργούν οι αγορές και συνεπώς και οι διάφοροι παράγοντες.

Στην πορεία αυτής της παγκοσμιοποίησης πολλοί από τους παράγοντες αυτούς τα τελευταία χρόνια μεταβάλλονται ποσοτικά και ποιοτικά (π.χ. η παροχή υπηρεσιών, ο τουρισμός, η αγροτική οικονομία) διαμορφώνοντας νέα δεδομένα.

Ένας από τους κύριους αυτούς παράγοντες που αποτελούν το συνδεδετικό ιστό της προόδου σε όλες τις αναπτυγμένες οικονομίες είναι η μεταποίηση. Ιδιαίτερα στις Ευρωπαϊκές χώρες παρόλο που η συμμετοχή της μεταποίησης παρουσιάζει μία τάση συρρίκνωσης την τελευταία εικοσαετία, όπως φαίνεται στον Πίνακα 1 παρακάτω, όμως παραμένει ένα σημαντικό στοιχείο στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) των χωρών αυτών.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 1, στην Ελλάδα η μεταποίηση συμμετέχει με το μικρότερο ποσοστό στο ΑΕΠ και αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι οι προσπάθειες που έχουν καταβληθεί όλα τα προηγούμενα χρόνια δεν είχαν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΑΕΠ

Σε τρέχουσες τιμές

Χώρα	Έτη					
	1975*	1980	1985	1990	1992	1994
Αυστρία	30,00	27,81	26,91	25,74	26,63	23,54
Βέλγιο	26,30	24,16	23,49	22,54	-	-
Δανία	20,00	17,21	17,08	16,26	16,40	16,76
Φινλανδία	25,80	25,38	22,81	20,45	19,39	22,09
Γαλλία	27,00	24,20	21,98	21,42	20,34	19,19
Γερμανία	35,30	32,25	31,75	30,57	28,41	25,76
Ελλάδα**	19,90	17,36	16,30	14,32	13,01	12,72
Ιρλανδία	22,30	24,40	27,70	29,40	-	-
Ιταλία	26,90	27,81	24,24	22,39	20,53	20,67
Λουξεμβούργο	27,60	28,45	30,03	25,77	24,25	-
Ολλανδία	23,00	18,90	17,67	18,97	17,83	17,51
Νορβηγία	23,90	17,30	15,30	16,20	-	-
Πορτογαλία	27,20	29,30	28,60	27,10	-	-
Ισπανία	30,60	-	26,71	22,63	20,96	-
Σουηδία	28,20	20,90	21,55	19,67	17,13	19,64
Ελβετία	27,70	27,00	24,80	22,60	-	-
Μεγάλη Βρετανία	28,20	23,42	21,56	20,26	18,32	18,20

* UNIDO, Handbook of Industrial Statistics, 1992.

** Ακολουθείται η παλαιά μεθοδολογία μέτρησης του Α.Ε.Π.

Πηγή : OECD, National Accounts, 1994

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι για πολλούς μελετητές της ελληνικής

οικονομίας ο τομέας της μεταποίησης είναι ο τομέας της οικονομίας στον οποίο πρέπει να βασιστούμε για να υποκαταστήσουμε μελλοντικά τις εισροές από τον τουρισμό, τη ναυτιλία, τα μεταναστευτικά εμβάσματα και την Ευρωπαϊκή Ένωση [2].

Παράλληλα το νέο στοιχείο που έχει προκύψει ως αποτέλεσμα της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας και αφορά άμεσα στην εξελικτική πορεία του τομέα της μεταποίησης σε διεθνές επίπεδο είναι, ότι κυριότερο στόχο της μεταποίησης αποτελεί η βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της με νέους όμως τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος.

Η στρατηγική του χαμηλού κόστους, που αποτελούσε κυρίαρχο τρόπο άσκησης της επιχειρηματικής δράσης στον τομέα αυτόν, δεν εξασφαλίζει πλέον απαραίτητα από μόνη της διεθνή ανταγωνιστικότητα σήμερα. Οι νέες στρατηγικές για την ανταγωνιστικότητα έχουν πάψει να αναφέρονται μόνο στην τιμή του προϊόντος. Επιδιώκουν παράλληλα βελτίωση της ποιότητας και διαφοροποίηση με δημιουργία νέων προϊόντων, που δημιουργούν τις αναγκαίες συνθήκες για την επιβίωση και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων σε καθεστώς ανοιχτού περιβάλλοντος. Αυτό έχει ως άμεσο αποτέλεσμα τη σημαντική διεύρυνση των αγορών και τη δημιουργία νέων καταναλωτικών αναγκών. Κατά συνέπεια, πρέπει να ευρεθούν όχι μόνο τρόποι ελέγχου του κόστους, αλλά και προσέγγισης των νέων αυτών αναγκών.

Ένας από τους τρόπους εφαρμογής της νέας στρατηγικής τονίζει, ότι η ανάπτυξη της μεταποίησης δε θα πρέπει να στηρίζεται μόνο (ή κυρίαρχα) στη βοήθεια του κρατικού τομέα μέσω των επιδοτήσεων και λοιπών παροχών για τη στήριξη

παραδοσιακών μονάδων παραγωγής, αλλά στις ίδιες τις επιχειρήσεις και στη δυνατότητά τους να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και να λειτουργούν ως μονάδες ενός συνόλου με ίδιες δυνάμεις.

Για τους λόγους αυτούς έχει αρχίσει και συνεχώς επιταχύνεται τα τελευταία χρόνια μία έντονη δραστηριότητα νέων ιδίων επενδύσεων, που θα προσδώσουν στις επιχειρήσεις δυνατότητες για τη βελτίωση της ποιότητας, την ανάπτυξη καινοτομιών, και τη δυνατότητα διασυνδέσεων με συγγενείς επιχειρήσεις, όπως προσδιορίζεται στη Νέα Βιομηχανική Στρατηγική (ανάλυση στο κεφάλαιο 3) την οποία υιοθετεί σταδιακά και η κυβέρνηση με τη δημιουργία δικτύων (clusters) και με την υποκίνηση των προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [3].

Κυρίαρχο πρόβλημα βεβαίως, που θα απασχολεί πάντοτε τους επενδυτές ιδιαίτερα στον εξεταζόμενο τομέα της μεταποίησης, είναι η ανεύρεση κατάλληλων χώρων εγκατάστασης, οι οποίοι θα προσφέρουν συνθήκες τέτοιες που θα επιτρέψουν στις επιχειρήσεις να επιβιώσουν σε διεθνές πλέον επίπεδο, και η μεθοδολογία που θα πρέπει να αναπτύξουν για την ανεύρεση των χώρων αυτών [4].

Η κλασική θεωρία επιλογής του τόπου εγκατάστασης αναπτυχθείσα από τον A. Weber (την οποία θα παραθέσουμε στο κεφάλαιο 2) έχει αρχίσει τις τελευταίες δεκαετίες να αμφισβητείται ως προς τη δυνατότητα αξιολόγησης παραγόντων επιλογής τόπου εγκατάστασης. Επίσης, η πολιτική των χωροθετήσεων βάσει επιδοτήσεων και παροχής λοιπών προνομίων σε ειδικές περιοχές που εφαρμόστηκε μέχρι σήμερα, δεν έχει αποδειχτεί αποτελεσματική. Τα δύο αυτά

γεγονότα φέρνουν στην επιφάνεια την ανάγκη ανάπτυξης ενός υποδείγματος που θα χρησιμεύσει στη λήψη αποφάσεων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Το υπόδειγμα αυτό θα στηρίζεται στην ελληνική πραγματικότητα, θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες των ελληνικών επιχειρήσεων και θα προσδιορίζει παράγοντες που αφορούν άμεσα την ελληνική αγορά. Κατά συνέπεια θα δίνει τη δυνατότητα στη διοίκηση των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα να λάβουν ουσιαστικές και αποτελεσματικές αποφάσεις με το μικρότερο δυνατό κίνδυνο ανάγκης διορθωτικών ενεργειών, αναφορικά με την επιλογή του τόπου εγκατάστασής τους.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι μέχρι σήμερα οι κυβερνήσεις στην Ελλάδα χρησιμοποίησαν εκτενώς αναπτυξιακούς νόμους, οι οποίοι παρείχαν σημαντικά κίνητρα στις μεταποιητικές επιχειρήσεις που επιθυμούσαν να εγκατασταθούν σε προβληματικές περιοχές. Σκοπός των κινήτρων αυτών ήταν να μεταβάλλουν τη σχετική ελκυστικότητα των διάφορων περιοχών σε σχέση με τη διαδικασία επιλογής του τόπου εγκατάστασης ενός νέου εργοστασίου. Με άλλα λόγια, οι κυβερνήσεις θεωρούν ότι η αιτία της χαμηλής βιομηχανικής ανάπτυξης των προβληματικών περιοχών είναι η έλλειψη ενδιαφέροντος από την πλευρά των επιχειρηματιών να αποκεντρώσουν τις δραστηριότητες των επιχειρήσεών τους, παρά η ενδογενής αδυναμία των περιοχών αυτών να προσφέρουν ευκαιρίες για πραγματοποίηση κέρδους στις μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Σήμερα, κυρίαρχο ρόλο στην ανάπτυξη μίας περιοχής πρέπει να παίζει η επιχείρηση ως δυναμική μονάδα η οποία δεν στηρίζεται στις επιδοτήσεις. Τα

κριτήρια επιλογής του τόπου εγκατάστασης που πρέπει να χρησιμοποιούν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις, όπως αναφέραμε πιο πάνω, διαφοροποιούνται συνεχώς σε σχέση με το παρελθόν.

Η παρούσα έρευνα επιδιώκει την ανάλυση του προβλήματος της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και ιδιαίτερα τη διερεύνηση του ρόλου ενός βασικού και κλασικού παράγοντα κόστους λειτουργίας των επιχειρήσεων, όπως είναι το κόστος εργασίας στη διαδικασία της επιλογής αυτής.

1.2 Αντικειμενικοί Σκοποί

Γενικά, η παρούσα έρευνα αποβλέπει να εντοπίσει κριτήρια επιλογής τόπου εγκατάστασης με απώτερο σκοπό την ανάπτυξη διαδικασιών ορθολογικής λήψεως αποφάσεων σχετικά με την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα στηριζόμενη στη γνώμη εμπειρογνομώνων (expert's opinion).

Ειδικότερα, η έρευνα αποβλέπει σε έναν πρωταρχικό και σε ένα δευτερεύοντα αντικειμενικό σκοπό. Στη συνέχεια, τόσο ο πρωταρχικός όσο και ο δευτερεύων αντικειμενικός σκοπός αναλύονται σε έναν αριθμό ειδικών αντικειμενικών σκοπών. Αυτοί φαίνονται στα Διαγράμματα 1 και 2 που παρατίθενται στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου.

Πρωταρχικός αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι η δημιουργία ενός υποδείγματος για την ανάλυση των προβλημάτων επιλογής του τόπου

εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Η επιδίωξη του πρωταρχικού αυτού αντικειμενικού σκοπού προϋποθέτει την πραγματοποίηση των ακόλουθων τριών ειδικών αντικειμενικών σκοπών.

Συγκεκριμένα:

Πρώτον, ο εντοπισμός και η περιγραφή παραγόντων παραγωγής, οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Δεύτερον, η εκτίμηση της σχετικής σπουδαιότητας των παραγόντων παραγωγής που εντοπίστηκαν και περιγράφηκαν παραπάνω και οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Τρίτον, η σύγκριση της σπουδαιότητας του παράγοντα παραγωγής κόστος εργασίας με τη σπουδαιότητα των υπόλοιπων παραγόντων παραγωγής η οποία εκτιμήθηκε με την προηγούμενη διαδικασία.

Δευτερεύων αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι η εξακρίβωση της ικανότητας των εμπειρογνωμόνων να παράσχουν μία ευρέως εφαρμόσιμη άποψη στο θέμα των αποφάσεων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Η επιδίωξη του δευτερεύοντος αυτού αντικειμενικού σκοπού προϋποθέτει την πραγματοποίηση των ακόλουθων τεσσάρων ειδικών αντικειμενικών σκοπών.

Συγκεκριμένα:

Πρώτον, η εξακρίβωση της ύπαρξης ή όχι ενός ευρέως αποδεκτού και γενικά εφαρμόσιμου καταλόγου παραγόντων παραγωγής με σχετική σπουδαιότητα, οι οποίοι επηρεάζουν τον τόπο εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Δεύτερον, η εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των συμμετεχόντων εμπειρογνομόνων από τις λειτουργικές τους αρμοδιότητες (θέσεις) που έχουν στις επιχειρήσεις που απασχολούνται.

Τρίτον, η εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των συμμετεχόντων εμπειρογνομόνων από τη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις τους.

Τέταρτον, η εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των συμμετεχόντων εμπειρογνομόνων από το είδος των εργασιών των επιχειρήσεων τους (κλάδος της οικονομίας στον οποίο ανήκουν).

Λαμβανομένου υπόψη ότι απώτερος σκοπός της έρευνας είναι η ανάπτυξη διαδικασιών ορθολογικής λήψεως αποφάσεων στο χώρο της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, η συνδεσμολογία μεταξύ των αντικειμενικών σκοπών της έρευνας πρέπει να αναλυθεί σε βάθος, προκειμένου οι τελευταίοι να αποτελέσουν ένα υπόδειγμα επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα το οποίο να βασίζεται σε παράγοντες παραγωγής.

1.3 Μεθοδολογία

Προκειμένου η μεθοδολογία να είναι σε αντιστοιχία με τους αντικειμενικούς σκοπούς τους οποίους επιδιώκει η έρευνα να πραγματοποιήσει, ορισμένα σημεία ζωτικής σημασίας πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Ο αναλυτής στο χώρο των κοινωνικών επιστημών έχει στη διάθεσή του πέντε βασικά είδη έρευνας πάνω στα οποία μπορεί να στηρίξει τη μεθοδολογία του: ιστορική έρευνα, παρατήρηση, πείραμα, συνέντευξη και ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο [5].

Η ιστορική έρευνα (historical or documentary) αναφέρεται στη μελέτη γραπτών αρχείων προκειμένου να καθορίσει τις απαντήσεις στα ερωτήματα τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της έρευνας.

Η παρατήρηση (observation) αποτελεί διαδικασία παρακολούθησης προκειμένου να διαπιστωθεί τι συμβαίνει στην περίπτωση που ερευνάται. Ο ερευνητής παρακολουθεί την εξέλιξη των πραγμάτων με την πάροδο του χρόνου, χωρίς να επεμβαίνει στην πορεία τους.

Το πείραμα (experimentation) αναφέρεται στη σύγκριση δύο συνόλων γεγονότων, τα οποία είναι ακριβώς ίδια μεταξύ τους από όλες τις απόψεις, εκτός από εκείνη η οποία ερευνάται.

Η συνέντευξη (interview) αναφέρεται στην προσωπική συνάντηση του ερευνητή με τα αρμόδια άτομα προκειμένου να συλλεγούν πληροφορίες αναφορικά με το

αντικείμενο της έρευνας.

Με το ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο (mail questionnaire) καλούνται ορισμένα άτομα να απαντήσουν, ένα προκαθορισμένο ερωτηματολόγιο το οποίο ταχυδρόμησε ο ερευνητής με σκοπό να αντλήσει πληροφορίες σχετικές με την έρευνα που διεξάγεται.

Η ιστορική μεθοδολογία δεν προσφέρεται για την παρούσα έρευνα, αφού αυτή σκοπεύει να αναλύσει τις αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης οι οποίες λαμβάνονται στο παρόν. Είναι χρήσιμη για τον εντοπισμό παρόμοιων ερευνών που έχουν εκπονηθεί στο παρελθόν αναφορικά με την εξεταζόμενη περιοχή.

Η παρατήρηση δεν μπορεί να απευθυνθεί σε εμπειρογνώμονες προκειμένου να πληροφορηθεί την άποψή τους σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και της σχετικής τους σπουδαιότητας, κατά συνέπεια, δεν είναι η κατάλληλη τεχνική. Τέτοιες πληροφορίες μπορούν να συλλεγούν με ερωτήσεις στα διευθυντικά στελέχη που απασχολούνται με το εξεταζόμενο θέμα.

Έχοντας να αντιμετωπίσει πληθώρα μη ελεγχόμενων παραγόντων, οι οποίοι επηρεάζουν την έρευνά του, ο ερευνητής στο χώρο της επιλογής του τόπου εγκατάστασης πρέπει, για πρακτικούς λόγους, να εγκαταλείψει την τεχνική του πειράματος ως μεθοδολογίας κατάλληλης για τις ανάγκες του.

Αν και η τεχνική της συνέντευξης μπορεί να συλλέξει τις απαιτούμενες πληροφορίες, η τεχνική αυτή πρέπει να εγκαταλειφθεί για δύο προφανείς λόγους.

Πρώτον, η γεωγραφική διασπορά και ο μεγάλος αριθμός των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην έρευνα καθιστούν δύσκολο για τον ερευνητή να επισκεφθεί τους τόπους στους οποίους όλες αυτές οι επιχειρήσεις είναι εγκατεστημένες. Δεύτερον, αφού η επιλογή του τόπου εγκατάστασης χαρακτηρίζεται από ανόμοιες συνεισφορές και τους αντιτιθέμενους αντικειμενικούς σκοπούς των διάφορων λειτουργιών της επιχείρησης, ο ερευνητής δε γνωρίζει ποιο είναι το κατάλληλο στέλεχος σε κάθε επιχείρηση για να δώσει τις σχετικές πληροφορίες, κατά συνέπεια, δεν μπορούν να καθοριστούν συναντήσεις για συνεντεύξεις.

Η παρούσα έρευνα διεξήχθη με την τεχνική του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου για διάφορους λόγους. Το ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο είναι τεχνική παρόμοια με εκείνη της συνέντευξης, η οποία όμως μπορεί να ικανοποιήσει τις δύο ιδιαιτερότητες που αναφέρθηκαν παραπάνω. Με την τεχνική του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου η γεωγραφική διασπορά και ο μεγάλος αριθμός των επιχειρήσεων δεν αποτελούν πλέον πρόβλημα, ενώ η ανώτατη διοίκηση κάθε επιχείρησης έχει την ευκαιρία να αποφασίσει ποιο είναι το κατάλληλο στέλεχος για να δώσει τις απαιτούμενες πληροφορίες.

Σχετικά με την άντληση των πληροφοριών ο ερευνητής είχε να επιλέξει μεταξύ της τεχνικής της ανασκόπησης των αποφάσεων που έλαβε μία ορισμένη επιχείρηση στο παρελθόν (*retrospective*), και της τεχνικής που αποβλέπει σε μία γενικής εφαρμογής μελλοντική εικόνα των παραγόντων που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και της σχετικής σπουδαιότητάς τους. Η δεύτερη προσέγγιση έχει δύο μεγάλα πλεονεκτήματα και κατά συνέπεια είναι προτιμητέα της πρώτης. Πρώτον,

διευκολύνει την εξαγωγή συμπερασμάτων γενικής εφαρμογής. Δεύτερον, αντανακλά την πραγματικότητα στην εξεταζόμενη περίοδο.

Λαμβανομένου υπόψη ότι ο αριθμός των παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης είναι πολύ μεγάλος και διαμορφώνεται ανάλογα με το είδος παραγωγής της επιχείρησης, η ανάλυση κάθε παράγοντα σε βάθος είναι αδύνατη. Εξετάζονται όλοι οι παράγοντες μέχρι ενός ορισμένου και αποδεκτού επιπέδου και στη συνέχεια αναλύεται το κόστος εργασίας σε μεγαλύτερο βάθος.

Η επιλογή του κόστους εργασίας για μεγαλύτερη ανάλυση βασίζεται στη σπουδαιότητά του στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα (βλέπε κεφάλαιο 2) και στο ειδικό ενδιαφέρον του συγγραφέα για τη Λογιστική Κόστους.

Στηριζόμενη στις αποκτηθείσες πληροφορίες σχετικά με τους παράγοντες παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, στην εκτίμηση της σχετικής σπουδαιότητάς τους και στη σύγκριση της σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος εργασίας με εκείνη των υπόλοιπων παραγόντων, η έρευνα προχωρά στην ανάπτυξη ενός υποδείγματος το οποίο μπορεί να αποτελέσει πρωταρχική βοήθεια στην ορθολογική και επιστημονική λήψη αποφάσεων.

1.4 Περίληψη

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι η κατάστρωση ενός γενικού

περιγράμματος της έρευνας με βάση την εξέταση και ανάλυση πληροφοριών από διάφορες σχετικές περιοχές.

Το περίγραμμα αυτό αποβλέπει στο σαφή ορισμό και διατύπωση των αντικειμενικών σκοπών καθώς και στη συνοπτική περιγραφή των σημαντικότερων σημείων της μεθοδολογίας της έρευνας. Εκτενής ανάπτυξη της μεθοδολογίας γίνεται στο κεφάλαιο 4.

Πρωταρχικός αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι η δημιουργία ενός υποδείγματος για την ανάλυση των προβλημάτων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Η επίτευξη του σκοπού αυτού προϋποθέτει τον εντοπισμό και την περιγραφή των παραγόντων παραγωγής, οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, την εκτίμηση της σχετικής σπουδαιότητας των παραγόντων παραγωγής που εντοπίστηκαν προηγουμένως και τη σύγκριση της σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος παραγωγής με εκείνη των υπόλοιπων παραγόντων παραγωγής.

Δευτερεύων αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι η εξακρίβωση της ικανότητας των εμπειρογνομόνων να παράσχουν μία ευρέως εφαρμόσιμη άποψη στο θέμα των αποφάσεων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Η επίτευξη του σκοπού αυτού προϋποθέτει την εξακρίβωση της ύπαρξης ή όχι ενός ευρέως αποδεκτού και γενικά εφαρμόσιμου καταλόγου παραγόντων παραγωγής με σχετική σπουδαιότητα, οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών

επιχειρήσεων και την εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των εμπειρογνωμόνων από τις λειτουργικές τους αρμοδιότητες, από τη γεωγραφική περιοχή των επιχειρήσεων τους και από το είδος των εργασιών των επιχειρήσεών τους.

Ο σχεδιασμός της μεθοδολογίας της έρευνας βασίζεται στην τεχνική του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου. Η τεχνική αυτή ικανοποιεί τις ιδιαιτερότητες της έρευνας και δίνει την ευκαιρία στο δείγμα των επιχειρήσεων να αποφασίσει ποιο στέλεχος είναι κατάλληλο να χορηγήσει τις σχετικές πληροφορίες.

Έχοντας αποκτήσει τις παραπάνω πληροφορίες η έρευνα προχωρεί στην ανάπτυξη πρώτα και στη δοκιμή στη συνέχεια ενός υποδείγματος κατάλληλου για ορθολογική και επιστημονική λήψη αποφάσεων στο χώρο της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Τα επόμενα δύο κεφάλαια εξετάζουν και αναλύουν δύο σχετικές περιοχές, τις θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις του προβλήματος επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και το ελληνικό περιβάλλον. Ειδικότερα, το δεύτερο κεφάλαιο διαπραγματεύεται με τις θεωρίες και έναν αριθμό μελετών τόπου εγκατάστασης, ενώ το τρίτο κεφάλαιο αναλύει το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι επιχειρήσεις του δείγματος.

Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με τις μεθόδους συλλογής των πληροφοριών. Αναλύει την ανάγκη στήριξης στη γνώμη εμπειρογνωμόνων, την ανάπτυξη του υποδείγματος της έρευνας, το σύστημα κατανομής βαθμών, την κατάστρωση του ερωτηματολογίου, τη διαδικασία επιλογής εμπειρογνωμόνων, τη δοκιμή του ερωτηματολογίου και την επιλογή του δείγματος των επιχειρήσεων.

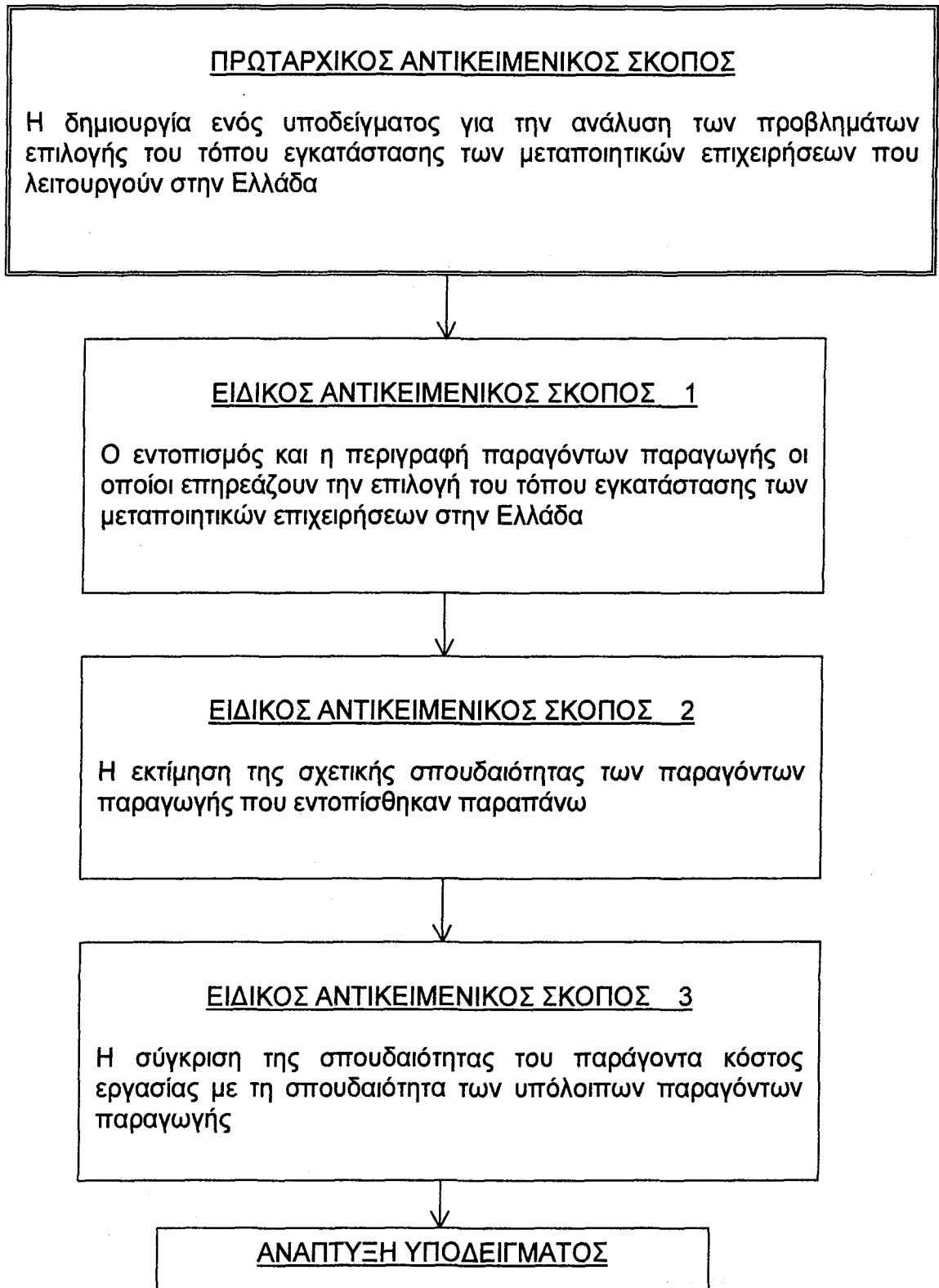
Το πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται στο σχεδιασμό της στατιστικής ανάλυσης για την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας. Ειδικότερα, αναλύονται οι λόγοι επιλογής μη παραμετρικής στατιστικής για την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας και περιγράφονται οι μη παραμετρικοί έλεγχοι, που επέλεξε η έρευνα για την παραπάνω επεξεργασία.

Το έκτο κεφάλαιο ασχολείται με την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιώντας τα στατιστικά μέτρα και τους μη παραμετρικούς ελέγχους που περιγράφηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι εντοπισθέντες παράγοντες παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης και η σπουδαιότητά τους, η σύγκριση της σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος εργασίας με εκείνη των υπόλοιπων παραγόντων παραγωγής και η εφαρμογή του υποδείγματος της έρευνας. Επίσης, εκτιμάται η ικανότητα των εμπειρογνομόνων να δώσουν έναν κατάλογο παραγόντων παραγωγής γενικής εφαρμογής, και ο βαθμός επηρεασμού των εμπειρογνομόνων από τις λειτουργικές τους αρμοδιότητες, τη γεωγραφική περιοχή και το είδος των εργασιών των επιχειρήσεών τους.

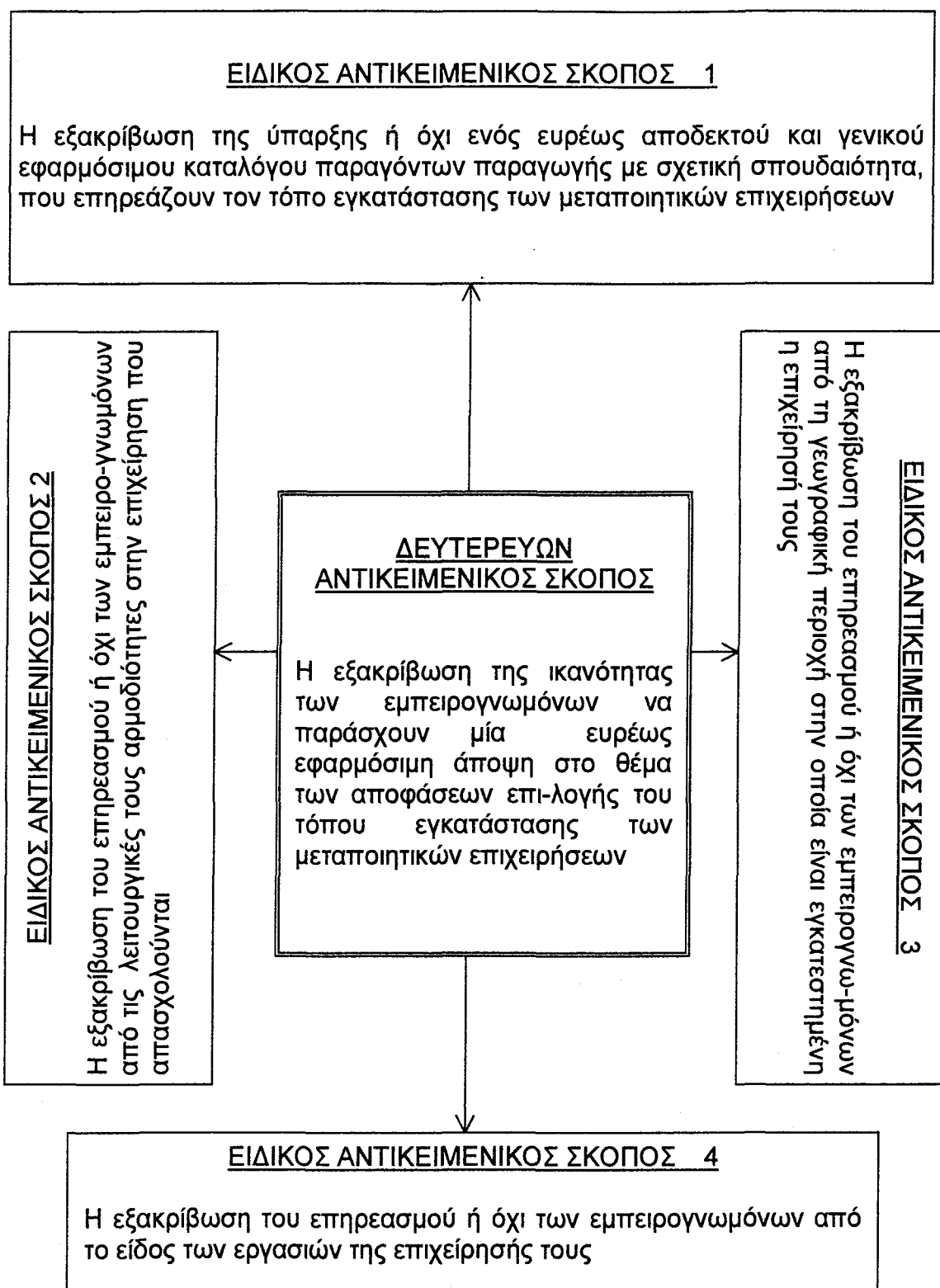
Το έβδομο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα συμπεράσματα της έρευνας σχετικά με τους παράγοντες παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, τον παράγοντα κόστος εργασίας και τις υποθέσεις της έρευνας αναφορικά με τους εμπειρογνώμονες. Τέλος, περιλαμβάνει τις ελλείψεις της έρευνας και τις προτάσεις για επιπρόσθετη έρευνα στο χώρο.

Η παρούσα έρευνα, με βάση την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας στο δεύτερο

κεφάλαιο, κατατάσσεται από άποψη αντικειμενικών σκοπών στο χώρο του εντοπισμού και εκτίμησης της σπουδαιότητας παραγόντων που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Από άποψη χαρακτηριστικών στο χώρο των διακλαδικών και εθνικών ερευνών. Από άποψη μεθοδολογίας στο χώρο του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου και ταξινόμησης σύμφωνα με τους βαθμούς σπουδαιότητας.

Διάγραμμα 1: Πρωταρχικός και Ειδικοί Αντικειμενικοί Σκοποί

Διάγραμμα 2: Δευτερεύων και Ειδικοί Αντικειμενικοί Σκοποί

1. Γ. Αγαπητός, Εξελίξεις και Διαρθρωτικά Προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας (1950 – 1987), Εκδόσεις Σμπίλια, Αθήνα, 1989, σελ. 25
2. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Το Παρόν και το Μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας, Πρακτικά Συνεδρίου, Τόμος Α, Αθήνα, 1997, σελ. 99 - 111
3. Χ. Πιτέλης, “Το Μέλλον της Ελληνικής Βιομηχανίας”, Μελέτη για το Υπουργείο Ανάπτυξης, Αθήνα, 1995, σελ. 5-8
4. Σ. Καρβούνης, Οδηγός για Καλύτερες Οικονομοτεχνικές Μελέτες, Εκδόσεις Α. Σταμούλη, Αθήνα-Πειραιάς, 1996, σελ.261-266
5. J. Madge, The Tools of Social Science, Doubleday and Co., Garden City N.Y., 1965, pp. XXXIII, Αναφερόμενο στην αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή G. P. Artikis, Management Transferability from Developed to Developing Countries, A Case Study of United Kingdom and Greece, Bradford University, 1982, σελ. 47 - 48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

2.1. Εισαγωγή

Το παρόν κεφάλαιο καθώς και το επόμενο αποβλέπουν στη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικών με το εξεταζόμενο πρόβλημα της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Ειδικότερα, το κεφάλαιο αυτό διαπραγματεύεται εκτός από τις θεωρίες επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και με έναν αριθμό αντίστοιχων εμπειρικών μελετών.

Η επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων είναι ένα θέμα που δεν μπορεί να καταταχθεί αποκλειστικά σε ένα συγκεκριμένο τομέα της οικονομικής ή επιχειρηματικής σκέψης.

Η επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων αρχικά κέντρισε το ενδιαφέρον των οικονομολόγων του χώρου και των οικονομικών γεωγράφων.

Με την εξέλιξη της επιχειρηματικής σκέψης σε ολοκληρωμένο γνωστικό αντικείμενο, η επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων κατατάχθηκε στο μάρκετινγκ και πιο συγκεκριμένα στη διοίκηση

των δικτύων διανομής (logistics), η οποία αντιμετωπίζει την επιλογή του τόπου εγκατάστασης μίας μεταποιητικής μονάδας με πιο ρεαλιστικό τρόπο. Ταυτόχρονα, αφού η επιλογή του τόπου εγκατάστασης μίας παραγωγικής μονάδας μπορεί να θεωρηθεί ως επενδυτική απόφαση, το θέμα αναλύθηκε περισσότερο στα πλαίσια της αξιολόγησης επενδύσεων.

Επιχειρώντας μία ιστορική αναδρομή των θεωριών επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που έχουν αναπτυχθεί μέχρι σήμερα, μπορούμε να πούμε ότι τείνουν να είναι επαγωγικές στη μέθοδο, προσδιοριστικές στην προσέγγιση και, αφού σχετίζονται με τη γενική οικονομική θεωρία, βασίζονται πάνω σε ορισμένες απλουστευτικές υποθέσεις που απέχουν από την πραγματικότητα και δεν μπορούν να εφαρμοσθούν στην πράξη [1].

Οι θεωρίες αυτές έχουν αρκετά κοινά σημεία αλλά παράλληλα διαφέρουν στις υποθέσεις που κάνουν και στις εξηγήσεις που δίνουν. Οι διαφορές είναι συχνά θεμελιώδεις και αποτελούν τον κύριο λόγο για το ότι, παρά την πληθώρα θεωρητικής εργασίας, δεν υπάρχει καμία γενικά αποδεκτή θεωρία επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Ειδικότερα οι θεωρίες επιλογής του τόπου εγκατάστασης που διατυπώθηκαν από οικονομολόγους στις αρχές του αιώνα αναφέρονταν στη χωροθέτηση της βαριάς βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα, που αποτέλεσε την εμπροσθοφυλακή της σύγχρονης βιομηχανικής προόδου. Αντικείμενο μελέτης αποτελούσε η μεμονωμένη βιομηχανική μονάδα της οποίας εξετάζονταν οι παράγοντες που επηρέαζαν τη χωροθέτησή της.

Η επιλογή των παραγόντων αυτών για πολλά χρόνια θεωρήθηκε ότι ήταν αποκλειστική αρμοδιότητα των επιχειρηματιών και αυτό αποτέλεσε το σημείο εκκίνησης στην προσπάθεια ερμηνείας των κανόνων που διέπουν τη χωροθέτηση. Όμως αυτή η άποψη τις τελευταίες δεκαετίες είχε μικρή μόνο χρησιμότητα, γιατί διανύαμε την περίοδο των μεγάλων εταιριών που διαθέτουν πολλές παραγωγικές μονάδες, συχνά σε διαφορετικούς τομείς της μεταποίησης.

Η χωροθέτηση των επιμέρους αυτών μονάδων δεν μπορούσε να ερμηνευτεί παρά με αναφορά στα ευρύτερα, έξω από εθνικά σύνορα, συστήματα στα οποία ανήκαν οι συγκεκριμένες μονάδες.

Σήμερα βέβαια με τις αλλαγές που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και οι σαρωτικές αλλαγές στον προσανατολισμό δράσης των επιχειρήσεων ενδεχομένως να επαναφέρουν προς διερεύνηση κάποιες από τις παλαιές θεωρίες.

Παρά τις διαφορές που παρουσιάζουν οι διάφορες θεωρίες επιλογής του τόπου εγκατάστασης, ωστόσο είναι δυνατό να κατατάξουμε τις θεωρίες αυτές σε τέσσερις βασικές κατηγορίες, στις οποίες μπορούν να προστεθούν και οι θεωρίες εκείνες που προσπαθούν να συνθέσουν άλλες προσεγγίσεις. Πρώτον, εκείνες που εστιάζονται στους παράγοντες κόστους. Δεύτερον, εκείνες που δίνουν έμφαση στη ζήτηση. Τρίτον, εκείνες που αφορούν επιχειρηματικές (χωρικές) αλληλεξαρτήσεις. Τέταρτον, ολοκληρωμένες θεωρίες.

Στη συνέχεια αναπτύσσονται οι κυριότερες θεωρητικές προσεγγίσεις που

αναπτύχθηκαν μέχρι σήμερα καθώς και οι κυριότερες εμπειρικές μελέτες που εκπονήθηκαν σε διάφορα μέρη της υφηλίου, τα τελευταία τριάντα περίπου χρόνια.

2.2 Θεωρία Ελάχιστου Κόστους

Η θεωρία του ελάχιστου κόστους (least cost location theory) στην προσπάθεια να αναλύσει το πρόβλημα της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην εργασία του Weber [2], αν και με τον τομέα αυτό είχε ασχοληθεί ενωρίτερα ο Von Thunen[3].

Ο Weber, όπως άλλοι υποστηρικτές της άποψης του ελάχιστου κόστους, υπέθεσε ότι επικρατεί τέλειος ανταγωνισμός και κατά συνέπεια η μεταποιητική επιχείρηση που θα εξασφαλίσει τόπο εγκατάστασης, στον οποίο το κόστος παραγωγής ελαχιστοποιείται, θα πετύχει τα υψηλότερα κέρδη.

Ο Weber ξεκίνησε με την υπόθεση ότι ο τύπος της μεταποίησης είναι δεδομένος και ότι οι πρώτες ύλες είναι διάσπαρτες. Στη συνέχεια υιοθέτησε μία μεθοδολογία η οποία περιλαμβάνει τρία στάδια: (1) εύρεση του τόπου με το ελάχιστο κόστος μεταφοράς, (2) σύγκριση του τόπου αυτού με άλλους τόπους χαμηλού κόστους (όπως περιοχές με χαμηλό κόστος εργασίας) και (3) ανάλυση των παραγόντων συγκέντρωσης.

Ουσιαστικά η θεωρία του Weber εξηγεί την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων σε όρους ελαχιστοποίησης του κόστους μεταφοράς. Το σημείο του ελάχιστου κόστους μεταφοράς ορίζεται ως η περιοχή

όπου το άθροισμα του κόστους μεταφοράς των πρώτων υλών και των έτοιμων προϊόντων είναι το χαμηλότερο. Άλλες μεταβλητές τόπου εγκατάστασης αντιμετωπίζονται ως αποκλίσεις από τους ιδανικούς τρόπους επιλογής του τόπου εγκατάστασης, οι οποίες δημιουργούνται από τις μεταφορές των υλικών. Παρ' όλο που ο Weber πράγματι αναγνώρισε ότι ο παράγοντας εργασία γινόταν πιο σημαντικός, επειδή η εξέλιξη των μεταφορών αύξανε την απόσταση στην οποία μπορούσε να μεταφερθεί η παραγωγή με δεδομένο κόστος και το κόστος εργασίας για την παραγωγή των προϊόντων αύξανε σε σχέση με άλλα είδη κόστους, συνέχισε να θεωρεί την ελαχιστοποίηση του κόστους μεταφοράς ως τον παράγοντα κλειδί στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Αναλυτικότερα η θεωρία του Weber: (1) θεωρεί τη ζήτηση συνεχή και τη διάθεση του συνόλου της παραγωγής δεδομένη, χωρίς όμως να λαμβάνει υπόψη της το αποτέλεσμα που μπορεί να έχει στις πωλήσεις της επιχείρησης η εγκατάσταση ανταγωνιστικών επιχειρήσεων στην ίδια περιοχή, (2) δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία του μεταφορικού κόστους που δημιουργείται με τη μεταφορά των πρώτων υλών στο σημείο επεξεργασίας τους και με τη διανομή του έτοιμου προϊόντος στην αγορά και (3) αναγνωρίζει την επίδραση των εξωτερικών οικονομικών από τη συγκέντρωση διάφορων επιχειρήσεων σε γειτονικές θέσεις.

Η θεωρία του Weber θεωρείται ως το σημείο εκκίνησης των μελετών επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Η θεωρία αντανakλά τις οικονομικές συνθήκες της περιόδου κατά την οποία αναπτύχθηκε

και θα πρέπει να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα των ιδιαίτερα σημαντικών μεταβολών που συνέβησαν στον κλάδο της μεταποίησης κατά τα πρώτα χρόνια του αιώνα.

Ο Weber έκανε διάκριση μεταξύ μεταποιητικών επιχειρήσεων προσανατολισμένων προς τις πρώτες ύλες (material oriented) και μεταποιητικών επιχειρήσεων προσανατολισμένων προς τις αγορές (market oriented).

Θεώρησε ότι το κόστος επεξεργασίας των πρώτων υλών μπορεί να ενθαρρύνει μία επιχείρηση να εγκατασταθεί κοντά στην πηγή τους. Αυτό εξαρτάται από τη φύση των πρώτων υλών, οι οποίες μπορούν να βρίσκονται είτε διάσπαρτες (ubiquities) σε κάθε σημείο του χώρου στην ίδια περίπου τιμή, είτε να βρίσκονται εντοπισμένες (localized) μόνο σε ορισμένες περιοχές.

Οι εντοπισμένες πρώτες ύλες μπορούν να διακριθούν περαιτέρω σε αυτές που το συνολικό τους βάρος μεταφέρεται στο τελικό προϊόν και σε εκείνες που χάνουν βάρος κατά τη διάρκεια της επεξεργασίας. Οι πρώτες ύλες που έχουν φθορά στη διάρκεια της επεξεργασίας του προϊόντος έλκουν τις επιχειρήσεις στις περιοχές όπου βρίσκονται, και έτσι τις καθιστούν επιχειρήσεις προσανατολισμένες προς τις πρώτες ύλες. Από την άλλη πλευρά, η διαθεσιμότητα κάποιων πρώτων υλών σε κάθε σημείο του χώρου, ενθαρρύνει τη χωροθέτηση των επιχειρήσεων που τις χρησιμοποιούν πλησίον των αγορών όπου διαθέτουν τα προϊόντα τους.

Όμως, οι παραδοχές αυτές είναι πολύ λίγο συμβατές με τη σύγχρονη

πραγματικότητα, αφού όλο και περισσότερες μεταποιητικές επιχειρήσεις σήμερα, δεν ξεκινούν την παραγωγή τους χρησιμοποιώντας κάποιες ακατέργαστες πρώτες ύλες, αλλά ημικατεργασμένα προϊόντα άλλων επιχειρήσεων. Έτσι, η απώλεια βάρους, εάν υπάρχει, είναι αμελητέα και ο προσανατολισμός προς τις πρώτες ύλες αποτελεί μία λιγότερο πειστική ανάγκη για τη σύγχρονη μεταποίηση. Ακόμα περισσότερο, πολλά από τα ημικατεργασμένα προϊόντα που αποτελούν εισροή στην παραγωγή διάφορων μεταποιητικών επιχειρήσεων, προσφέρονται στα αστικά κέντρα, τα οποία ταυτόχρονα λειτουργούν και ως περιοχές αγοράς των τελικών τους προϊόντων. Με άλλα λόγια οι ίδιες περιοχές είναι τόσο περιοχές προσφοράς των πρώτων υλών όσο και περιοχές ζήτησης των προϊόντων που παράγονται. Από την άλλη πλευρά, είναι πλέον ελάχιστες οι πρώτες ύλες που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι υπάρχουν διάσπαρτες σε κάθε περιοχή του χώρου προσφερόμενες σε σταθερή τιμή.

Η ανάλυση του Weber για το κόστος μεταφοράς, το οποίο περιλαμβάνει τόσο το κόστος για τη μεταφορά των πρώτων υλών στο σημείο επεξεργασίας, όσο και το κόστος για τη μεταφορά του τελικού προϊόντος στο σημείο αγοράς, συνοδεύεται από την παραδοχή ότι το κόστος επεξεργασίας ενός προϊόντος επηρεάζεται από μία συγκεκριμένη μεταβλητή, το επίπεδο των μισθών, το οποίο μπορεί να διαφέρει από περιοχή σε περιοχή, όπως εξάλλου και η παραγωγικότητα της εργασίας. Ο Weber θεωρεί ότι οι διαφοροποιήσεις αυτές παραμένουν σταθερές, τουλάχιστον βραχυχρόνια και σημειώνει ότι η διαφοροποίηση του επιπέδου των μισθών ανάμεσα στις περιφέρειες οφείλεται

στην ύπαρξη οικισμών. Αυτή προσδιορίζει και τη διαθεσιμότητα του εργατικού δυναμικού. Στην ανάλυσή του, η εργασία είναι ομοιογενής και δεν παρουσιάζει κινητικότητα. Οι υποθέσεις αυτές τον οδηγούν στο συμπέρασμα, ότι υπάρχουν περιοχές που παρουσιάζουν πλεονεκτήματα από την άποψη του χαμηλού εργατικού κόστους, οι οποίες δεν είναι κατ' ανάγκη και οι περιοχές του ελάχιστου μεταφορικού κόστους.

Η προσέγγιση του ελάχιστου κόστους στη θεωρία της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, όπως ενσωματώθηκε στην εργασία του Weber, έχει προφανείς περιορισμούς. Το κόστος μεταφοράς, οπωσδήποτε έχει μία ειδική θέση στην ανάλυση της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, αλλά αυτό όμως δεν πρέπει να οδηγεί στον αποκλεισμό άλλων σχετικών παραγόντων. Ίσως η πιο σημαντική κριτική που μπορεί να γίνει στην προσέγγιση του Weber είναι ότι η διατήρηση της ζήτησης σταθερή εμποδίζει τους παράγοντες της ζήτησης να παίξουν έναν ενεργό ρόλο στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Αυτό είναι προφανώς μη ρεαλιστικό και διαστρεβλωτικό. Η θεωρία του Weber συνεπώς αντιπροσωπεύει μία ειδική περίπτωση και κατά συνέπεια δεν έχει γενική εφαρμογή.

2.3 Θεωρία Αγοράς

Η θεωρία της αγοράς (market area theory) προσπαθεί να εξηγήσει τη διάσταση την οποία ο Weber δεν έλαβε υπόψη του, δηλαδή την επίδραση της ζήτησης στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Η

θεωρία υποθέτει ότι, αφού οι καταναλωτές είναι διασκορπισμένοι, κάθε μεταποιητική επιχείρηση θα είναι σε θέση να ελέγχει μία περιοχή μέσα στην οποία τα προϊόντα της θα πωλούνται σε χαμηλότερη τιμή από αυτά των λιγότερο ευνοϊκά εγκατεστημένων ανταγωνιστών. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η στρατηγική μιας επιχείρησης για μεγιστοποίηση των κερδών της θα επικεντρώνεται στον έλεγχο μίας ομάδας αγορών οι οποίες συνορεύουν. Μέσα σ' αυτή την «ευρύτερη αγορά» η μεταποιητική επιχείρηση θα έχει θεωρητικά μονοπώλιο χώρου.

Ο μεγαλύτερος υποστηρικτής της θεωρίας αυτής ήταν ο Losch [4]. Αντίθετα από τον Weber, ο Losch δεν υπέθεσε ότι η παραγωγή ή η κατανάλωση είναι σε συγκεκριμένα σημεία ή ότι η ζήτηση είναι δεδομένη. Παρ' όλα αυτά ο Losch, υιοθέτησε την προσέγγιση κόστους του Weber για την ανάλυση του προβλήματος της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Ο Losch ξεκινά την ανάλυσή του υποθέτοντας ότι υπάρχει μία ομοιογενής γεωγραφική περιοχή η οποία δεν παρουσιάζει καμία ανωμαλία και επιπλέον δεν επηρεάζεται από μη οικονομικούς παράγοντες.

Σε μία τέτοια κατάσταση το μέγεθος και η μορφή της ευρύτερης αγοράς που ελέγχεται από μία μεταποιητική επιχείρηση είναι συνάρτηση της τιμής του προϊόντος και των μεταφορικών. Κάθε προϊόν έχει διαφορετικό μέγεθος αγοράς, το οποίο εξαρτάται από τη σχετική σημαντικότητα του κόστους μεταφοράς.

Νέοι παραγωγοί θα συνεχίσουν να εισέρχονται στην αγορά έως ότου τα υπερκέρδη να εξαφανιστούν και το οριακό κόστος να εξισωθεί με το οριακό έσοδο. Με το μηχανισμό αυτό θα δημιουργηθεί ένα δίκτυο από αγορές που θα καλύπτει μεγάλες γεωγραφικές περιοχές και θα επιτευχθεί ισορροπία.

Η θεωρία της αγοράς, όπως και αυτή του Weber, έχει ορισμένους περιορισμούς. Μερικοί από αυτούς προέρχονται από την εξάρτησή της από την υπόθεση του ασαφούς οικονομικού περιβάλλοντος. Ο Losch παραδέχτηκε ότι τα διαφορετικά μεταφορικά και οι τοπικές τιμολογιακές στρατηγικές μπορούν να οδηγήσουν σε μερική διαστρέβλωση του ιδεατού υποδείγματος. Μεταβολές στην πληθυσμιακή πυκνότητα, στις προτιμήσεις των καταναλωτών, στην προσβασιμότητα και στην επιχειρηματική ικανότητα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

Ο Losch προσπάθησε να αναλύσει το πρόβλημα επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων υποθέτοντας την ύπαρξη ενός ανθρώπου με οικονομικό ορθολογισμό. Όμως, όπως και αυτός αναγνώρισε, η επιχειρηματική επιλογή «βασίζεται σε υποκειμενικές θεωρήσεις». Ο επιχειρηματίας θα λάβει βέβαια υπόψη του αντικειμενικά γεγονότα, αλλά αυτά από μόνα τους δεν μπορούν να υποδείξουν τόπους εγκατάστασης [5]. Ωστόσο, ο Losch στη θεωρία του αγνόησε τη συμπεριφορική πλευρά της επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

2.4 Θεωρία Επιχειρηματικής Αλληλεξάρτησης

Οι πιο πρόσφατες θεωρίες επιλογής του τόπου εγκατάστασης των

μεταποιητικών επιχειρήσεων είναι αυτές που βασίζονται στις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των επιχειρήσεων (industrial linkage theory).

Ο Hotelling [6] υποστήριξε ότι η απόφαση για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης αποτελεί αντίδραση σε αντίστοιχες αποφάσεις άλλων ανταγωνιστών, εισάγοντας έτσι την έννοια της χωρικής αλληλεξάρτησης (locational interdependence), όπου ο άριστος τόπος για μία επιχείρηση μεταβάλλεται ανάλογα με τη στρατηγική των άλλων μονάδων. Η θεωρία αυτή δεν έλαβε υπόψη τα διάφορα είδη κόστους και έτσι παρουσιάζει ομοιότητες με την προσέγγιση της θεωρίας της αγοράς.

Ο ορισμός της επιχειρηματικής (χωρικής) αλληλεξάρτησης που προκύπτει κατά μεγάλο βαθμό από την εργασία του Florence [7], μπορεί να συνοψισθεί ως ακολούθως:

Πρώτον, διαδικασία, η οποία αφορά τη μεταφορά των αγαθών μεταξύ διαφορετικών επιχειρήσεων, οι οποίες εκλαμβάνονται ως στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.

Δεύτερον, υπηρεσία, η οποία αφορά την προμήθεια μηχανών, εξοπλισμού και βοηθητικών μερών (π.χ. εργαλεία) καθώς και υπηρεσίες επισκευής και συντήρησης, όταν αυτές παρέχονται από άλλες επιχειρήσεις.

Τρίτον, μάρκετινγκ, το οποίο συνδέεται με άλλους οργανισμούς που συμβάλλουν στην πώληση και στη διανομή των αγαθών (π.χ. διαφημιστές, τυπογράφοι, πράκτορες και πρακτορεία μεταφορών).

Τέταρτον, χρηματοοικονομικοί και εμπορικοί δεσμοί, δηλαδή σχέσεις με χρηματοοικονομικούς και συμβουλευτικούς οργανισμούς, όπως τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρίες.

Οι θεωρητικοί των αλληλεξαρτήσεων ασκούν κριτική στην παραδοσιακή θεωρία επιλογής του τόπου εγκατάστασης για την αποτυχία της να αναγνωρίσει τη σημασία των πληροφοριακών διασυνδέσεων.

Ωστόσο, η θεωρία της επιχειρηματικής (χωρικής) αλληλεξάρτησης υποεκτιμά σημαντικά τη σημασία των παραγόντων της αγοράς στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Προφανώς οι πληροφοριακοί δεσμοί μπορεί να παίξουν κάποιο ρόλο στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης γενικά, αλλά σε εθνική κλίμακα οι δεσμοί αυτοί έχουν σπουδαιότητα μόνο σε σχέση με τις πρώτες ύλες και τις ευρύτερες αγορές.

2.5 Ολοκληρωμένη Θεωρία

Αντικείμενο των ολοκληρωμένων θεωριών (integrative theories) είναι η ενοποίηση των διάφορων θεωριών επιλογής του τόπου εγκατάστασης και η δημιουργία μίας σύνθεσης. Ο Isard, ενδεχομένως ο κυριότερος εκπρόσωπος της ολοκληρωμένης θεωρίας προσπάθησε να βελτιώσει και να συνθέσει τις θεωρίες του Weber και του Losch. Ο βασικός στόχος του ήταν να συνδυάσει τις πρώτες ύλες και τους παράγοντες της αγοράς σε μία θεωρία επιλογής του τόπου εγκατάστασης [8].

Η προσέγγιση του Weber έδωσε έμφαση στην έλξη των τοπικών πρώτων υλών

και αγνόησε τη χωροταξική φύση της κατανάλωσης. Οι αγορές του Losch ήταν χωροταξικές κατασκευές, αλλά υπέθεταν μία ομοιόμορφη κατανομή της κατανάλωσης που θα ήταν αδύνατη μετά την ολοκλήρωση της βιομηχανικής συγκέντρωσης.

Ο Isard μετέτρεψε τις αγορές του Losch σε ένα υπόδειγμα πιο σύνθετο και πιο διαστρεβλωμένο, το οποίο όμως ανταποκρινόταν περισσότερο στην πραγματικότητα. Ο Isard έδειξε ότι η πυκνότητα της ζήτησης θα είναι μεγαλύτερη κοντά στις κύριες συγκεντρώσεις και συνεπώς η αγορά για κάθε προϊόν θα ήταν μικρότερη εκεί και θα αύξανε σε μέγεθος σταδιακά όσο θα αύξανε η απόσταση από το κέντρο. Αυτό το τροποποιημένο περιβάλλον του Losch χρησιμοποιήθηκε σε μία συγκέντρωση πρώτων υλών με έντονο τοπικό χαρακτήρα.

Η εργασία του Isard, ωστόσο, δεν παρήγαγε καμία νέα ιδέα στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, αν και αυτό δεν ήταν ο κύριος στόχος του. Ο Isard ενδιαφερόταν περισσότερο να αναπτύξει μία θεωρία επιλογής του τόπου εγκατάστασης μέσα στα πλαίσια της οικονομικής θεωρίας.

Οι ολοκληρωμένες θεωρίες στην προσπάθεια ανάλυσης του προβλήματος επιλογής του τόπου εγκατάστασης διατήρησαν πολλούς από τους περιορισμούς που υπάρχουν στις θεωρίες από τις οποίες προήλθαν.

2.6 Κριτική Θεωριών Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης

Οι περισσότερες κριτικές της θεωρίας επιλογής του τόπου εγκατάστασης

αφορούν την υπόθεση του ορθολογικού οικονομικού ανθρώπου που χαρακτηρίζει όλες τις θεωρίες. Οι ενστάσεις κατά της χρήσης της υπόθεσης του οικονομικού ανθρώπου στη θεωρία επιλογής του τόπου εγκατάστασης μπορούν να καταταχθούν σε τρεις ομάδες: (1) εκείνες που αμφισβητούν τη λογική αλληλουχία των εμπλεκόμενων υποθέσεων, (2) εκείνες που αμφισβητούν τα κίνητρα που αποδίδονται στον οικονομικό άνθρωπο και (3) εκείνες που απορρίπτουν το επίπεδο γνώσης και ευφυΐας που αποδίδονται στον οικονομικό άνθρωπο.

Το πιο σημαντικό επιχείρημα που αφορά τη λογική αλληλουχία είναι αυτό που σχετίζεται με τη μεγιστοποίηση του κέρδους σε συνθήκες ατελούς ανταγωνισμού. Αυτή η κριτική στην πραγματικότητα έχει δύο όψεις. Πρώτον, ο στόχος της βελτιστοποίησης είναι ουτοπικός, αφού ο προσδιορισμός της βέλτιστης ενέργειας για μία επιχείρηση εξαρτάται από τις ενέργειες των άλλων επιχειρήσεων. Δεύτερον, η συνθήκη αυτή απαιτεί από κάθε μονάδα λήψης αποφάσεων όχι μόνο να προβλέπει τους ανταγωνιστές της, αλλά και οι ανταγωνιστές να μπορούν να προβλέψουν την επιχείρηση, κάτι που σαφώς στερείται λογικής αλληλουχίας, όταν εφαρμοστεί σε όλες τις μονάδες.

Τα κίνητρα της ελαχιστοποίησης του κόστους ή της μεγιστοποίησης του κέρδους, που έχουν αποδοθεί στις οικονομικές μονάδες διαμέσου του οικονομικού ανθρώπου, έχουν γίνει αντικείμενο επιθέσεων τόσο για την υποκειμενική τους φύση όσο και για την ασυμβατότητά τους με εμπειρικά στοιχεία.

Οι ενστάσεις αφορούσαν το αν το κέρδος είναι πρωταρχικός σκοπός των οργανισμών ή όχι, και στην περίπτωση που το κέρδος είναι ο κύριος σκοπός, αν οι επιμέρους σκοποί ορίζονται πάντα σε όρους μεγιστοποίησης κερδών [9].

Πολλοί οικονομολόγοι πιστεύουν ότι οι στρατηγικοί αντικειμενικοί σκοποί των επιχειρήσεων διατυπώνονται περισσότερο σε όρους ανάπτυξης, με τον περιορισμό πραγματοποίησης κάποιου ικανοποιητικού κέρδους, παρά απλά σε όρους κέρδους.

Μία παρόμοια ένσταση επικεντρώνεται στο επιχείρημα ότι, όταν η ιδιοκτησία και η διοίκηση των επιχειρήσεων είναι διαχωρισμένες, οι αποφάσεις δεν μπορούν να προβλεφθούν με βάση την αρχή της μεγιστοποίησης του κέρδους. Αφού οι ιδιοκτήτες δε γνωρίζουν, αν τα πραγματοποιηθέντα κέρδη είναι τα μέγιστα, η διοίκηση μίας επιχείρησης είναι περισσότερο πιθανό να προσπαθήσει να εντυπωσιάσει (και ως εκ τούτου να εξασφαλιστεί) με το να κατακτήσει όσο το δυνατό μεγαλύτερο ποσοστό της αγοράς [10].

Συχνά υποστηρίζεται ότι «ο επιχειρηματίας μπορεί να μην ενδιαφέρεται να μεγιστοποιήσει τα κέρδη της επιχείρησης, αλλά απλά να θέλει να κερδίσει μία απόδοση που θεωρεί ικανοποιητική» [11]. Αν πράγματι συμβαίνει αυτό, τότε οι σκοποί για τη βέλτιστη τοποθεσία εξαλείφονται εξ ορισμού.

Στην πραγματικότητα, στη λήψη των διοικητικών αποφάσεων, όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός της αβεβαιότητας τόσο πιο πιθανό είναι να επιλεχθεί μία εφικτή εναλλακτική παρά η βέλτιστη τοποθεσία. Η απόφαση για την επιλογή του

τόπου εγκατάστασης είναι συνήθως η πιο δύσκολη που καλείται μία επιχείρηση να πάρει. Οι επιλογές του τόπου εγκατάστασης γίνονται πολλές φορές χρησιμοποιώντας μη συνήθεις διαδικασίες, μέσα σε ένα ανεπαρκές πλαίσιο αναφοράς λόγω απουσίας σχετικής εμπειρίας και πρακτικών τεχνικών. Συνεπώς η αβεβαιότητα στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης θα είναι υψηλότερη σε σύγκριση με περισσότερο συνηθισμένες επενδυτικές αποφάσεις. Οι επιχειρήσεις, κατά συνέπεια, τείνουν να αναζητούν εφικτές εναλλακτικές περιπτώσεις και συνήθως ικανοποιούνται με την πρώτη περίπτωση που υπερβαίνει ένα δεδομένο επίπεδο φιλοδοξίας [12].

Η τελευταία ομάδα επικριτικών σχολίων που αφορούν την υπόθεση του οικονομικού ανθρώπου είναι πιθανότατα η πιο ζημιογόνα. Η τέλεια γνώση και οι ικανότητες που αποδίδονται στον οικονομικό άνθρωπο έχουν απορριφθεί ως μία αδικαιολόγητη απόκλιση από την πραγματικότητα, ιδιαίτερα επειδή η απόκτηση των πληροφοριών συνεπάγεται κόστος (έρευνα ή εμπειρία) [13].

Το ότι υποκειμενικοί παράγοντες παίζουν κάποιο ρόλο στις αποφάσεις για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης δεν το αρνήθηκαν οι κλασικοί θεωρητικοί. Ο Weber παρατήρησε ότι πολλές αποφάσεις είναι αυθαίρετες στη φύση τους και ο Losch παραδέχτηκε ότι η επιλογή βασίζεται σε υποκειμενικές θεωρήσεις. Ωστόσο, η θεωρία της επιλογής του τόπου εγκατάστασης παραμένει μη συμπεριφορική. Δεν είναι μία θεωρία συμπεριφοράς μεμονωμένων επιχειρηματιών ή οργανισμών. Εξακολουθεί να βασίζεται στην υπόθεση ότι τα υποδείγματα επιλογής του τόπου εγκατάστασης που προκύπτουν από την

ίδρυση εργοστασίων είναι αυτό που έχει προβλεφθεί, υποθέτοντας ότι οι επιχειρήσεις δρουν με αντικειμενικό σκοπό τη μεγιστοποίηση των κερδών και την ελαχιστοποίηση του κόστους. Αυτή η υπόθεση προσδίδει στις θεωρίες επιλογής του τόπου εγκατάστασης πολύ μικρή ικανότητα πρόβλεψης.

Ο Greenhut έδειξε ότι η απόκλιση του πραγματικού από το θεωρητικό θα μπορούσε να είναι σημαντική και θα μπορούσε συχνά να εξηγηθεί μόνο με αναφορά στους παράγοντες που δεν περιλαμβάνονται στο πλαίσιο των θεωριών, όπως η διάρθρωση των μεταφορικών [14]. Ενώ ο Holmes συζήτησε τις περιπλοκές των διαρθρώσεων των μεταφορικών, καμία προσπάθεια δεν έγινε να ενσωματωθεί η ανάλυσή του στις θεωρίες της επιλογής του τόπου εγκατάστασης [15]. Ακόμη και η εργασία που έγινε από τον Hoover, αποκάλυψε ότι τα μεταφορικά δεν αυξάνονταν αναλογικά με την απόσταση και ότι το τελικό κόστος, το οποίο δεν επηρεάζεται από το μήκος της διαδρομής, αντιπροσωπεύει μεγάλο ποσοστό από το συνολικό μεταφορικό κόστος, στο οποίο δόθηκε λίγη προσοχή από τους θεωρητικούς της επιλογής του τόπου εγκατάστασης [16].

Στην πραγματικότητα, μεταξύ των πολλών παραγόντων που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, οι μεταφορικοί παράγοντες είναι λιγότερο κατανοητοί και οι συχνότερα παρερμηνευμένοι. Γι' αυτό, σε μεγάλο βαθμό, υπεύθυνη είναι η θεωρία της επιλογής του τόπου εγκατάστασης για το λανθασμένο χειρισμό του μεταφορικού παράγοντα στην ανάλυσή της.

Οι ατέλειες του μηχανισμού της αγοράς και ιδιαίτερα η κυβερνητική παρέμβαση με τη μορφή χρηματοοικονομικών κινήτρων και ελέγχων στον προγραμματισμό, έχουν παραπέρα μειώσει την εφαρμοσιμότητα και την προβλεπτική ικανότητα όλων των τύπων της θεωρίας επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Με δεδομένη τη μη ικανοποιητική κατάσταση της θεωρίας της επιλογής του τόπου εγκατάστασης και την ανυπαρξία οποιασδήποτε άλλης εναλλακτικής προσέγγισης έχουμε περισσότερο στηριχτεί στα ευρήματα εμπειρικών μελετών. Δυστυχώς, οι θεωρίες επιλογής του τόπου εγκατάστασης των Weber, Losch, Isard και Wood σκόπευαν στο να φέρουν τη διάσταση του χώρου στην οικονομική θεωρία, παρά να προσφέρουν υπόβαθρο για εμπειρική εργασία. Ενώ αρκετές εμπειρικές μελέτες έχουν γίνει, πολλή εμπειρική έρευνα πρέπει ακόμη να γίνει. Γιατί μόνο με βάση την ορθή κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, μπορούν να διατυπωθούν αποτελεσματικές πολιτικές επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

2.7 Εμπειρικές Μελέτες Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης

Τα περισσότερα μέσα περιφερειακής πολιτικής στις μικτές οικονομίες αποβλέπουν στον επηρεασμό των αποφάσεων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων. Αξίζει συνεπώς να επισημανθεί ότι οποιαδήποτε πολιτική που στηρίζεται σε κίνητρα λειτουργεί στο σκοτάδι, εκτός αν είναι γνωστά τα κριτήρια με τα οποία οι επιχειρήσεις παίρνουν τις αποφάσεις. Η δυνητική συμβολή της εμπειρικής έρευνας στο σχεδιασμό περισσότερο

αποτελεσματικών περιφερειακών πολιτικών εναπόκειται στην πληρέστερη κατανόηση των παραγόντων που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης. Μόνο δια μέσου μίας καλύτερης κατανόησης των κριτηρίων μπορεί να γίνει περισσότερο επιστημονική η επιλογή των μέσων για την πολιτική προσέλκυσης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στις προβληματικές περιοχές.

Η εμπειρική προσέγγιση για την ανάλυση του προβλήματος της επιλογής του τόπου εγκατάστασης, έχει ευρύτατα χρησιμοποιηθεί και η πλειοψηφία των μελετών εκπονήθηκαν έχοντας ως σκοπό τον εντοπισμό των κριτηρίων που χρησιμοποιούνται στις αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

Όμως, οι περισσότερες από τις εμπειρικές αυτές μελέτες έχουν διεξαχθεί ανεξάρτητα από την παραδοσιακή θεωρία της επιλογής του τόπου εγκατάστασης, εξαιτίας των μη ρεαλιστικών υποθέσεων και του μη συμπεριφορικού χαρακτήρα της θεωρίας αυτής.

Πριν επιχειρηθεί οποιαδήποτε ανασκόπηση ή αξιολόγηση της υπάρχουσας εμπειρικής εργασίας, πρέπει να γίνουν ορισμένες παρατηρήσεις αναφορικά με τους στόχους, τη μεθοδολογία και τα συμπεράσματα των κύριων μελετών που έχουν εκπονηθεί μέχρι τώρα.

Βασικά οι μελέτες των κριτηρίων επιλογής του τόπου εγκατάστασης που εκπονήθηκαν μέχρι σήμερα είχαν ως αντικειμενικό σκοπό έναν από τους ακόλουθους δύο. Πρώτον, την αναγνώριση και τον προσδιορισμό της σχετικής

σημασίας των παραγόντων που επηρεάζουν την απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Δεύτερον, τον προσδιορισμό των πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων συγκεκριμένων περιφερειών ή περιοχών σε μία χώρα. Βέβαια αυτοί οι σκοποί δεν είναι με κανένα τρόπο αμοιβαίως αποκλειόμενοι και σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να είναι ακόμη και συμπληρωματικοί.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε, οι μελέτες επιλογής του τόπου εγκατάστασης μπορούν να διακριθούν με πολλούς τρόπους. Πρώτον, μελέτες κλαδικές ή διακλαδικές. Δεύτερον, μελέτες αναδρομικές ή μελλοντικές – ανάλογα, αν τα κριτήρια αναφέρονται σε παρελθούσες ή μελλοντικές αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Τρίτον, ανάλογα με τη μέθοδο συλλογής των στοιχείων, μελέτες με συνέντευξη, ερωτηματολόγια με το ταχυδρομείο, ανάλυση περιπτώσεων ή έρευνα γραφείου. Τέταρτον, ανάλογα με την τεχνική που χρησιμοποιήθηκε για να προσδιοριστεί η σχετική σημασία των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης, μελέτες καταχώρησης, κατάταξης ή ταξινόμησης.

Οι Πίνακες 2, 3 και 4 παρακάτω παρουσιάζουν τους αντικειμενικούς σκοπούς, τα χαρακτηριστικά και τη μεθοδολογία είκοσι επτά εμπειρικών μελετών επιλογής του τόπου εγκατάστασης, οι οποίες, στη συνέχεια, παρουσιάζονται συνοπτικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ
ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Μελέτη	Αντικειμενικός σκοπός		Μεθοδολογία	
	Προσδιορισμός και αξιολόγηση παραγόντων εγκατάστασης	Πλεονεκτήματα/μειονεκτήματα περιοχής	Αναδρομική	Μελλοντική
1	X		X	
2	X	X	X	X
3	X		X	
4	X		X	
5	X		X	
6	X		X	
7	X		X	X
8	X		X	
9	X		X	
10	X		X	
11	X			X
12	X		X	
13	X			X
14	X		X	
15	X		X	
16	X		X	
17	X		X	
18		X	X	
19	X	X	X	
20	X		X	
21	X		X	
22	X	X	X	
23	X		X	
24	X	X	X	
25	X		X	
26	X		X	
27	X			X

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΔΕΙΓΜΑ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ
ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Μελέτη	Δείγμα		Γεωγραφική περιοχή		
	Κλαδική	Διακλαδική	Τοπική	Εθνική	Διεθνής
1		X	X		
2		X	X		
3		X	X		
4	X				X
5		X	X		
6		X	X		
7		X	X		
8		X		X	
9		X	X		
10		X	X		
11		X		X	
12		X	X		
13		X	X		
14		X	X		
15		X	X		
16		X	X		
17			X	X	
18	X			X	
19		X	X		
20		X	X		
21		X	X		
22		X	X		
23		X		X	
24		X	X		
25		X		X	
26		X		X	
27	X			X	

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΜΕΛΕΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Μελέτη	Τεχνική συλλογής στοιχείων				Τεχνική αξιολόγησης παραγόντων		
	Έρευνα γραφείου	Ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο	Συνέντευξη	Ανάλυση περιπτώσεων	Καταχώρηση	Κατάταξη	Ταξινόμηση
1		X				X	
2			X			X	
3		X				X	X
4		X					X
5		X				X	
6		X				X	
7			X			X	
8		X			X		
9		X	X			X	
10		X			X		
11		X				X	
12			X				X
13			X		X		
14		X			X		
15	X		X		X		
16	X				X		
17		X			X		
18				X			
19			X			X	
20		X			X	X	
21		X			X		
22			X		X		
23		X	X			X	
24			X		X	X	
25	X					X	
26	X		X			X	
27	X						X

Ο βαθμός της αξιοπιστίας που μπορεί να χαρακτηρίσει τα συμπεράσματα των μελετών είναι απόρροια πολλών παραγόντων. Εξαρτάται από το μέγεθος του δείγματος, τον τρόπο συλλογής των στοιχείων, την τεχνική αξιολόγησης της σπουδαιότητας των παραγόντων τόπου εγκατάστασης και σύλληψη του προβλήματος.

Χάριν απλότητας, οι είκοσι επτά μελέτες έχουν καταταχθεί με βάση τη χώρα προέλευσης. Οι πρώτες δέκα επτά μελέτες έγιναν στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, οι επόμενες επτά στο Ηνωμένο Βασίλειο και οι τελευταίες τρεις σε διάφορες άλλες χώρες.

2.7.1 Μελέτη Νέας Αγγλίας

Μεταξύ του 1945 και του 1948 παραπάνω από δύο χιλιάδες επιχειρηματίες και επιχειρήσεις αποφάσισαν ότι η Νέα Αγγλία ήταν κατάλληλο μέρος για να ιδρύσουν είτε δευτερεύοντα εργοστάσια είτε μία επιχείρηση ή να μεταφέρουν μία υπάρχουσα δραστηριότητα [17]. Ο σκοπός της μελέτης ήταν να προσδιορίσει, γιατί αυτοί οι μεμονωμένοι επιχειρηματίες και επιχειρήσεις επέλεξαν τη Νέα Αγγλία ως τόπο εγκατάστασης των παραγωγικών τους μονάδων.

Εκατόν έξι νέες παραγωγικές μονάδες συμμετείχαν στη μελέτη. Από αυτές οι σαράντα δύο ήταν νέες επιχειρήσεις, οι σαράντα τέσσερις ήταν δευτερεύοντα εργοστάσια και οι υπόλοιπες είκοσι ήταν μεταστεγαζόμενες επιχειρήσεις (εννέα μέσα από τη Νέα Αγγλία και έντεκα από άλλες περιοχές).

Διεξήχθησαν εμπιστευτικές προσωπικές συνεντεύξεις με τα αρμόδια στελέχη για

τη λήψη των αποφάσεων επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Η σχετική σημασία των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης προσδιορίστηκε με βάση τη συχνότητα που κάθε παράγοντας αναφερόταν από τους συμμετέχοντες.

Η μελέτη κατέδειξε ότι οι προσωπικοί παράγοντες και τα πλεονεκτήματα της αγοράς ήταν οι περισσότερο σημαντικοί παράγοντες στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης (Πίνακας 5).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	Σύνολο επιχειρήσεων	Νέες επιχειρήσεις	Δευτερεύοντα εργοστάσια	Επανεγκατάσταση
Προσωπικοί λόγοι	37	29	2	6
Πλεονεκτήματα αγοράς	28	7	11	10
Παραγωγικές σχέσεις	19	1	18	-
Διαθεσιμότητα πρώτων υλών	11	2	6	3
Διοικητικές σχέσεις	8	1	6	1
Εργατικές θεωρήσεις	6	2	2	2
Διαθέσιμα εργοστάσια	5	-	4	1
Παροχή νερού	2	-	2	-
Διάθεση αποβλήτων	1	-	1	-
Μεταφορικές δυνατότητες	1	-	1	-
Σύνολο	118	42	53	23

Για τις νέες επιχειρήσεις οι προσωπικοί λόγοι ήταν σαφώς πολύ μεγάλης σημασίας στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Πράγματι,

επιπρόσθετη έρευνα έδειξε ότι ενενήντα τοις εκατό από αυτές ήταν μικρές επιχειρήσεις που ιδρύθηκαν από κατοίκους της περιοχής και ότι μόνο σε έντεκα από τις σαράντα δύο περιπτώσεις εξετάστηκε η δυνατότητα εγκατάστασης εκτός της Νέας Αγγλίας. Στην περίπτωση, ωστόσο, των δευτερευόντων εργοστασίων και των επανεγκαταστάσεων, κυριάρχησαν οικονομικοί παράγοντες. Οι αγορές και οι σχέσεις παραγωγής αναγνωρίστηκαν ως οι πιο σημαντικοί παράγοντες επιλογής τόπου εγκατάστασης.

2.7.2 Πρώτη Μελέτη Μίτσιγκαν

Η μελέτη του Μίτσιγκαν είχε τρεις βασικούς σκοπούς. Πρώτον να εντοπίσει τα πλεονεκτήματα της περιοχής του Μίτσιγκαν, δεύτερον να προσδιορίσει τη σχετική σημασία των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης και τρίτον να ανακαλύψει τους λόγους που βρίσκονται πίσω από την εγκατάσταση συγκεκριμένων παραγωγικών μονάδων στο Μίτσιγκαν [18].

Εκατόν ογδόντα οκτώ επιχειρήσεις που λειτουργούσαν στο Μίτσιγκαν συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα. Από αυτές, πενήντα τρεις απασχολούσαν περισσότερους από χίλιους εργάτες και πενήντα απασχολούσαν λιγότερο από εκατό.

Για τη συλλογή των απαιτούμενων πληροφοριών χρησιμοποιήθηκαν προσωπικές συνεντεύξεις. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να εντοπίσουν τα πιο σημαντικά πλεονεκτήματα του Μίτσιγκαν και στη συνέχεια να ταξινομήσουν ορισμένους προτεινόμενους παράγοντες επιλογής του τόπου

εγκατάστασης όπως, εάν διάλεγαν την περιοχή του Μίτσιγκαν για πρώτη φορά (μελλοντική προσέγγιση).

Τέλος, ζητήθηκε από τους επιχειρηματίες να δώσουν τους λόγους για τους οποίους εγκατέστησαν την παραγωγική τους μονάδα στο Μίτσιγκαν και όχι σε κάποια άλλη πολιτεία (αναδρομική προσέγγιση).

Στις μεγάλες επιχειρήσεις δόθηκαν παραπάνω από το πενήντα τοις εκατό των ερωτηματολογίων και οι γνώμες των συμμετεχόντων σταθμίστηκαν ανάλογα με το ποσοστό απασχόλησης που αντιπροσώπευαν.

Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν έδειξαν σαφώς ότι η εγγύτητα στις αγορές θεωρήθηκε από τους επιχειρηματίες ως το κύριο πλεονέκτημα της περιοχής του Μίτσιγκαν. Οι εργασιακές συνθήκες και η εγγύτητα στις πρώτες ύλες θεωρήθηκαν ως τα αμέσως επόμενα σημαντικά πλεονεκτήματα (Πίνακας 6).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΓΝΩΜΕΣ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ

Πλεονεκτήματα	% απασχόλησης
Εγγύτητα αγορών	64
Εργασιακές συνθήκες	34
Εγγύτητα πρώτων υλών	16
Μεταφορικές διευκολύνσεις	9
Άλλα	9

Σημείωση: Το % ξεπερνά το 100 διότι ορισμένες επιχειρήσεις σημείωσαν περισσότερα από ένα πλεονεκτήματα.

Επίσης, οι τέσσερις πιο σημαντικοί παράγοντες που επηρέαζαν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης μίας νέας παραγωγικής μονάδας ήταν κατά σειρά σημαντικότητας η απόσταση από τις αγορές, η απόσταση από τις πρώτες ύλες, οι επικρατούντες μισθοί και η παραγωγικότητα των εργατών.

Επιπλέον, η αρχική εγκατάσταση παραγωγικών μονάδων στο Μίτσιγκαν μπορούσε να εξηγηθεί σε μεγάλο βαθμό σε όρους προσωπικών προτιμήσεων των ιδρυτών των επιχειρήσεων στη σπουδαιότητα των παραγόντων αγοράς (Πίνακας 7).

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

ΓΝΩΜΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ ΓΙΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ

Λόγοι	% απασχόλησης
Προσωπικοί λόγοι	51
Εγγύτητα αγορών	33
Κόστος οικοπέδου και εργοστασίου	12
Εγγύτητα πρώτων υλών	8
Διαθεσιμότητα κατάλληλου εργατικού δυναμικού	6
Βοήθεια από τοπικές ομάδες	2
Διάφοροι λόγοι	5
Άγνωστοι λόγοι	5

2.7.3 Πρώτη Μελέτη Τέξας

Σκοπός της μελέτης ήταν να προσδιορίσει τη σχετική σημαντικότητα των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης για επιχειρήσεις λειτουργούσες στο Τέξας. Τριακόσιες πενήντα επιχειρήσεις πρόσφατα εγκατεστημένες στο

Τέξας αποτέλεσαν τη βάση του δείγματος [19].

Με ένα ερωτηματολόγιο που στάλθηκε με το ταχυδρομείο ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να κατατάξουν, σύμφωνα με τη σχετική σημαντικότητά τους στην απόφαση για εγκατάσταση στο Τέξας, τους πρώτους πέντε από τους δέκα έξι αναφερόμενους παράγοντες (Πίνακας 8).

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΕΞΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Παράγοντες	Θέση					Σύνολο Βαθμών	% βαρύτητας
	1η	2η	3η	4η	5η		
Αγορά	118	44	35	24	13	928	18,9
Εργασία	33	78	45	34	31	711	14,5
Πρώτες ύλες	73	36	18	17	8	605	12,3
Κτίρια	26	28	29	15	9	369	7,5
Οικόπεδα	18	30	22	14	25	329	6,7
Μεταφορές	14	32	32	31	22	378	7,7
Διανομή	10	25	37	31	20	343	7,0
Συνθήκες διαμονής	14	11	29	35	35	306	6,2
Κλίμα	11	8	11	22	25	189	3,9
Βιομηχανικά καύσιμα	3	12	20	14	14	165	3,4
Νερό	3	7	12	10	8	107	2,2
Βιομηχανικό ρεύμα	0	3	14	15	11	95	1,9
Χρηματοοικονομική βοήθεια	8	7	7	7	5	108	2,2
Φόροι	5	5	3	14	22	104	2,1
Άλλοι	16	7	7	7	18	161	3,3

Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να δώσουν ένα βαθμό από το

1 ως το 10 σε καθένα από τους πέντε αυτούς παράγοντες με βάση το βαθμό συμβολής τους στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

Η συχνότητα με την οποία ένας παράγοντας καταχωρήθηκε πρώτος, δεύτερος, τρίτος κ.τ.λ. χρησιμοποιήθηκε ως δείκτης κατάταξής του, ενώ οι βαθμοί που δόθηκαν σε κάθε παράγοντα συνολικά ή ως ποσοστό της συνολικής βαθμολογίας χρησιμοποιήθηκαν ως δείκτης της σημαντικότητάς του.

Από τα ευρήματα της έρευνας φαίνεται ότι η αγορά, η εργασία και οι πρώτες ύλες ήταν οι πρωταρχικής σημασίας παράγοντες που εμπλέκονταν στην επιλογή του Τέξας. Δευτερεύουσας σημασίας παράγοντας ήταν τα κτίρια, τα οικόπεδα,, οι μεταφορές, η διανομή και οι συνθήκες διαμονής.

2.7.4 Μελέτη Κλάδου Σιδήρου και Χάλυβα Βόρειας Αμερικής

Σκοπός της μελέτης ήταν να εντοπίσει τους παράγοντες που είχαν επηρεάσει την επιλογή του τόπου εγκατάστασης για τον κλάδο του κατεργασμένου και ημικατεργασμένου χάλυβα και σιδήρου και να προσδιορίσει τη σχετική σημασία τους [20].

Προσεγγίστηκαν όλες οι επιχειρήσεις σιδήρου και χάλυβα που ήταν καταχωρημένες στον Οδηγό Εργασιών Σιδήρου και Χάλυβα των Ηνωμένων Πολιτειών και του Καναδά (Νέα Υόρκη 1954). Επιτεύχθηκε βαθμός ανταπόκρισης 40%.

Με ένα ερωτηματολόγιο που στάλθηκε ταχυδρομικά, ζητήθηκε από τους

συμμετέχοντες να εκτιμήσουν ποσοτικά (με τη βοήθεια ποσοστών) τη συμβολή καθενός από τους είκοσι τέσσερις αναφερόμενους παράγοντες στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

Τα στοιχεία του ερωτηματολογίου ερμηνεύτηκαν υπό το φως των συμπερασμάτων που προέκυψαν από την εκτεταμένη χρήση δευτερεύοντος υλικού.

Η μέση βαθμολογία, εκφρασμένη σε ποσοστό, που πήρε κάθε παράγοντας χρησιμοποιήθηκε για να προσδιοριστεί η σχετική σημαντικότητά του στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης (Πίνακας 9).

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΛΑΔΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ ΒΟΡΕΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Παράγοντες	Μέση βαθμολογία %
Πρόσβαση σε πρώτες ύλες	26,0
Πρόσβαση σε αγορές	21,5
Πρόσβαση σε μεταφορικά μέσα	17,0
Πρόσβαση σε ενέργεια	11,2
Πρόσβαση σε εργατικό δυναμικό	9,2
Οικόπεδα	4,8
Παροχή νερού και διάθεση αποβλήτων	4,7
Προσωπικές εκτιμήσεις	3,2
Λοιποί	2,4
Σύνολο	100,0

Το σύνολο των απαντήσεων έδειξε ότι η πρόσβαση σε πρώτες ύλες, σε αγορές

και σε μεταφορικά μέσα ήταν οι πιο σημαίνοντες παράγοντες στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στον κλάδο σιδήρου και χάλυβα στη Βόρειο Αμερική.

2.7.5 Μελέτη Φλώριδας

Σκοπός της μελέτης ήταν ο εντοπισμός των παραγόντων που επηρεάζουν την εγκατάσταση νέων μεταποιητικών επιχειρήσεων στη Φλώριδα. Επτακόσιες πενήντα δύο επιχειρήσεις που είχαν ιδρύσει παραγωγικές μονάδες στη Φλώριδα κατά την περίοδο 1956-57 συμμετείχαν στην έρευνα [21].

Με ένα ερωτηματολόγιο που στάλθηκε ταχυδρομικά, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να κατατάξουν τους παράγοντες εγκατάστασης ως πρωταρχικής, δευτερεύουσας και συμβάλλουσας σημασίας στην απόφασή τους να εγκατασταθούν στην Πολιτεία της Φλώριδας (Πίνακας 10).

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΦΛΩΡΙΔΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	% επιχειρήσεων
Πρόσβαση σε αγορές	51.9
Ανάπτυξη αγορών	12.8
Καλές εργασιακές σχέσεις	1.7
Χαμηλά ημερομίσθια	2.6
Ευκολία προσέλκυσης προσωπικού	4.7
Κόστος μεταφοράς πρώτων υλών και συστατικών	7.7
Χαμηλό μεταφορικό κόστος έτοιμων προϊόντων	10.7
Επίδραση κλίματος στις δραστηριότητες	1.8
Κοινωνικές παροχές	2.9
Λοιποί	3.2
Σύνολο	100.0

Ο αριθμός των φορών που ένας παράγοντας αναφέρθηκε και το ποσοστό των επιχειρήσεων που ανέφεραν τον παράγοντα αυτό χρησιμοποιήθηκαν για να εκτιμηθεί η σημασία του συγκεκριμένου παράγοντα.

Οι παράγοντες της ζήτησης ήταν καταλυτικής σημασίας στην επιλογή της Φλώριδας ως τόπου εγκατάστασης. Ζητήματα σχετικά με το μεταφορικό κόστος ήταν πολύ μικρότερης σημασίας.

2.7.6 Μελέτη Νότιο-Κεντρικής Περιοχής Ηνωμένων Πολιτειών

Σκοπός της μελέτης ήταν να εντοπίσει τους παράγοντες που προσέλκυσαν τις μεταποιητικές επιχειρήσεις στη νότιο-κεντρική περιοχή των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (ΗΠΑ). Η περιοχή αυτή αποτελείται βασικά από τις Πολιτείες του Κολοράντο, του Κάνσας, του Μισούρι, του Αρκάνσας, της Λουϊζιάνα, του Τέξας, του Νέου Μεξικού και της Οκλαχόμα [22].

Η έρευνα βασίστηκε σε πεντακόσιες επιχειρήσεις που είχαν ξεκινήσει τις δραστηριότητές τους στη νότιο-κεντρική περιοχή των ΗΠΑ μεταξύ του 1945 και του 1949.

Ένα ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε στις επιχειρήσεις του δείγματος και τους ζητήθηκε να αναφέρουν τους παράγοντες που θεωρούσαν ότι ήταν σημαντικοί στην απόφασή τους να εγκαταστήσουν μία νέα παραγωγική μονάδα στη νότιο-κεντρική περιοχή (Πίνακας 11).

Οι παράγοντες κατατάχθηκαν κατά σειρά σημαντικότητας με βάση τον αριθμό

των φορών που οι συμμετέχοντες τους ανέφεραν. Ο αριθμός αυτός εκφράστηκε ως το ποσοστό των επιχειρήσεων που θεώρησαν σημαντικό κάθε παράγοντα.

Οι αγορές, τα ημερομίσθια, η εργασία και οι πρώτες ύλες ήταν οι πιο σημαντικοί παράγοντες στην επιλογή της νότιο-κεντρικής περιοχής των ΗΠΑ για εγκατάσταση μίας παραγωγικής δραστηριότητας.

ΠΙΝΑΚΑΣ 11
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ-ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΗΠΑ

Παράγοντες	% επιχειρήσεων
Αγορές	82
Ημερομίσθια	81
Προσφορά εργατικού δυναμικού	79
Πρώτες ύλες	78
Προθυμία για εργασία	78
Οικονομική κατάσταση εργατών	78
Μεταφορές προς τις αγορές	76
Μεταφορές προς τις πρώτες ύλες	75
Εξειδίκευση εργατών	75
Δαπάνες διαβίωσης	75
Χρόνοι παράδοσης	75
Συνεργασίες	74
Οικόπεδα	74
Κλίμα	73
Υπηρεσίες	73

2.7.7 Δεύτερη Μελέτη Μίτσιγκαν

Σκοπός της μελέτης ήταν να αναλύσει τους παράγοντες που διέπουν την απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης στο μεταποιητικό τομέα της

οικονομίας. Η μελέτη βασίστηκε σε διακόσιες τριάντα εννέα μεταποιητικές επιχειρήσεις του Μίτσιγκαν [23].

Προσωπικές συνεντεύξεις με ανώτατα στελέχη, προέδρους, αντιπροέδρους και διευθυντές εργοστασίων χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των πληροφοριών. (ποσοστό ανταπόκρισης 91%).

Κατ' αρχήν, ένας κατάλογος από είκοσι ένα παράγοντες επιλογής του τόπου εγκατάστασης παρουσιάστηκε στους συμμετέχοντες και τους ζητήθηκε να προσδιορίσουν τους πέντε που θα ήταν (μελλοντικά) οι πιο σημαντικοί στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης μίας νέας μεταποιητικής επιχείρησης στο δικό τους κλάδο.

Στη συνέχεια, η συνέντευξη συνεχίστηκε με μία πιο γενική συζήτηση σχετικά με τους παράγοντες του τόπου εγκατάστασης που οδήγησαν τους συμμετέχοντες στην επιλογή του Μίτσιγκαν ως τόπο εγκατάστασης της επιχείρησής τους.

Το ποσοστό των φορών που ένας παράγοντας αναφέρθηκε από ένα συμμετέχοντα λήφθηκε ως ένδειξη της σημασίας του στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Οι απαντήσεις σταθμίστηκαν με την απασχόληση και ταξινομήθηκαν κατά κλάδο και αριθμό παραγωγικών μονάδων που λειτουργούσε η επιχείρηση.

Σε όρους μίας μελλοντικής επιλογής τόπου εγκατάστασης για μία νέα μεταποιητική επιχείρηση, το εργατικό κόστος και οι παράγοντες της αγοράς θεωρήθηκαν ως οι πιο σημαντικοί από όλους τους κλάδους του μεταποιητικού

τομέα (Πίνακας 12).

ΠΙΝΑΚΑΣ 12

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ

Παράγοντες	Σύνολο %	Εξοπλισμός μεταφορών %	Μηχανολογικός εξοπλισμός %	Καταναλωτικά αγαθά %	Χημικά %
Εργατικό κόστος	65	69	59	76	57
Εγγύτητα αγορών	62	75	56	70	77
Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	56	50	67	39	66
Βιομηχανικό κλίμα	53	19	55	61	54
Φόροι	52	50	53	48	49
Εγγύτητα πρώτων υλών	50	78	44	48	49
Νερό	41	44	35	70	29
Συνδικαλισμός	23	19	30	15	25
Κοινωνικοί παράγοντες	14	23	12	9	12
Δυνατότητες μάρκετινγκ	11	0	8	3	20
Συγκοινωνιακές δυνατότητες	7	6	13	3	6
Λοιποί	7	17	6	6	6

Επιπλέον, ο πιο σημαντικός λόγος για εγκατάσταση στο Μίτσιγκαν (μελλοντικά) ήταν οι προσωπικές προτιμήσεις. Ωστόσο, η επιρροή του παράγοντα αυτού μειωνόταν καθώς το μέγεθος της επιχείρησης αυξανόταν. Σε δεύτερο παράγοντα αναδείχθηκαν οι ευκαιρίες και τρίτος η εγγύτητα πελατών. Και στους δύο αυτούς παράγοντες παρουσιάζεται διακύμανση ανάλογα με τον αριθμό των απαντήσεων (Πίνακας 13).

ΠΙΝΑΚΑΣ 13

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΑΡΙΘΜΟ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΟ ΜΙΤΣΙΓΚΑΝ

Παράγοντες	Παραγωγικές μονάδες			
	Όλες %	Μία %	2-4 %	15 και άνω %
Προσωπικοί λόγοι	50	63	52	32
Ευκαιρίες : οικόπεδα κ.λ.π.	19	23	20	14
Εγγύτητα πελατών	15	17	20	4
Εγγύτητα βιομηχανιών αυτοκινήτων	8	14	4	4
Πλεονεκτήματα εργατικού δυναμικού	7	0	12	14
Εγγύτητα υλικών	6	3	8	9
Τοπικά κίνητρα	2	0	0	4
Φορολογικό καθεστώς	1	0	0	4
Κλαδικό πολιτειακό κέντρο	1	0	4	0

2.7.8 Μελέτη Ένωσης Μεταφορικών Επιχειρήσεων ΗΠΑ

Σκοπός της μελέτης ήταν να εντοπίσει τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης μίας παραγωγικής μονάδας και να προσδιορίσουν τη σχετική σημαντικότητά τους [24].

Ένας ταχυδρομικός κατάλογος πέντε χιλιάδων διακοσίων επιχειρήσεων καταστρώθηκε με τη βοήθεια ενός αριθμού Οδηγών Επιχειρήσεων. Επιτεύχθηκε βαθμός ανταπόκρισης 36% (χίλιες τριακόσιες εξήντα τρεις επιχειρήσεις).

Με ένα ερωτηματολόγιο ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να σημειώσουν τους πέντε πιο σημαντικούς παράγοντες από έναν κατάλογο δέκα τριών παραγόντων στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης του εργοστασίου τους. Το ποσοστό αυτών που υπέδειξαν κάποιο παράγοντα λήφθηκε ως μέτρο της σημαντικότητάς του (Πίνακες 14 και 15).

ΠΙΝΑΚΑΣ 14

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Κατάταξη	Παράγοντες	% επιχειρήσεων
1	Πρόσβαση σε βασικούς οδικούς άξονες	71,9
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	62,1
3	Διαθεσιμότητα κατάλληλων εκτάσεων	61,6
4	Εγγύτητα αγορών	58,8
5	Διαθεσιμότητα σιδηροδρομικού δικτύου	41,1
6	Διαθεσιμότητα πρώτων υλών	32,0
7	Ευνοϊκή χρηματοδότηση	30,0
8	Διαθεσιμότητα νερού	28,9
9	Ευνοϊκή φορολογία	21,0
10	Εγγύτητα παρεμφερών επιχειρήσεων	20,4
11	Ύπαρξη κατάλληλων κτιρίων	19,3
12	Κοινωνικά χαρακτηριστικά	9,3
13	Δυνατότητες επιμόρφωσης	3,5

Η έρευνα εντόπισε την εγγύτητα στους βασικούς οδικούς άξονες, τη διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού και τη διαθεσιμότητα κατάλληλης γης, ως τους πιο σημαντικούς παράγοντες στην απόφαση επιλογής του τόπου

εγκατάστασης. Η εγγύτητα στις αγορές και η διαθεσιμότητα σιδηροδρομικού δικτύου ακολουθούν σε σημαντικότητα. Η υψηλή κατάταξη των σιδηροδρόμων είναι σημαντική σε σχέση με τη φτωχή κατάσταση του αμερικάνικου σιδηροδρομικού δικτύου. Η σχετική σημαντικότητα αυτών των παραγόντων διαφέρει ανάλογα με το αν οι απαντήσεις αναλύονταν κατά επιχείρηση ή σταθμίζονταν κατά απασχόληση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 15

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Κατά- ταξη	Παράγοντες	% επιχειρήσεων
1	Διαθεσιμότητα κατάλληλων εκτάσεων	64,80
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	63,40
3	Πρόσβαση σε βασικούς οδικούς άξονες	57,80
4	Διαθεσιμότητα σιδηροδρομικού δικτύου	44,80
5	Εγγύτητα αγορών	43,30
6	Διαθεσιμότητα νερού	40,10
7	Διαθεσιμότητα πρώτων υλών	34,10
8	Ευνοϊκή φορολογία	22,90
9	Εγγύτητα παρεμφερών επιχειρήσεων	20,60
10	Ευνοϊκή χρηματοδότηση	18,00
11	Ύπαρξη κατάλληλων κτιρίων	15,10
12	Κοινωνικά χαρακτηριστικά	7,70
13	Δυνατότητες επιμόρφωσης	6,80

2.7.9 Μελέτη Οχάιο

Σκοπός της μελέτης ήταν να παράσχει μία εκτίμηση των διάφορων παραγόντων

επιλογής του τόπου εγκατάστασης που επηρεάζουν συνήθως την απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης [25].

Επτακόσιες πενήντα μία επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο Οχάιο από το 1939 αποτέλεσαν τη βάση της μελέτης. Από αυτές πεντακόσιες σαράντα πέντε συμμετείχαν (ποσοστό ανταπόκρισης 72%).

Οι πληροφορίες συλλέχθηκαν με δύο τρόπους. Με προσωπικές συνεντεύξεις των αρμόδιων στελεχών σε τριακόσιες ενενήντα έξι επιχειρήσεις καθώς επίσης και με ερωτηματολόγια που στάλθηκαν ταχυδρομικά σε τριακόσιες εβδομήντα πέντε επιπλέον επιχειρήσεις, εκ των οποίων εκατόν σαράντα εννέα επιστράφηκαν. Η ανταπόκριση στη μελέτη ήταν 72% στις προσωπικές συνεντεύξεις και 27,3% στα ερωτηματολόγια.

Από τους συμμετέχοντες ζητήθηκε να ταξινομήσουν δέκα οκτώ παράγοντες εγκατάστασης προκειμένου να εκτιμηθεί η σημασία των παραγόντων αυτών στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης.

Η έρευνα εντόπισε τέσσερις παράγοντες πρωταρχικής σπουδαιότητας, πρόσβαση σε αγορές, διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, κατοικία του ιδιοκτήτη και διαθεσιμότητα κατάλληλων κτιρίων (Πίνακας 16).

ΠΙΝΑΚΑΣ 16

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΟΧΑΙΟ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	Αριθμός επιχειρήσεων		% επιχειρήσεων που ανέφεραν τον παράγοντα
	που ανέφεραν τον παράγοντα	που θεωρούν τον παράγοντα πρώτο	
Πρόσβαση σε αγορές	224	81	41,1
Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	185	36	33,9
Κατοικία ιδιόκτητη	170	156	31,2
Διαθεσιμότητα κτιρίων	150	100	27,5
Διαθεσιμότητα πρώτων υλών	99	34	18,2
Αγορά υπάρχουσας επιχείρησης	53	46	9,7
Υπαρξη σχετικών επιχειρήσεων	46	15	8,4
Μεταφορικές δυνατότητες	44	6	8,1
Διαθεσιμότητα χρηματοδότησης	38	13	7
Διευκολύνσεις	34	5	6,2
Διάρθρωση επιχείρησης	28	17	5,1
Μέγεθος τοπικής κοινωνίας	27	14	5
Βιομηχανικές διασυνδέσεις	12	10	2,2
Διάρθρωση φόρων	8	3	1,5
Δυνατότητες έρευνας	6	1	1,1
Έλλειψη ανταγωνισμού	3	3	0,6
Κυβερνητικά κίνητρα	2	2	0,4
Υπαρξη εφευρετικών δυνατοτήτων	1	0	0,2

2.7.10 Δεύτερη Μελέτη Τέξας

Το αντικείμενο της μελέτης ήταν να προσδιορίσει τους βασικούς παράγοντες για τους οποίους οι επιχειρήσεις εγκαταστάθηκαν στο Τέξας. Το δείγμα αποτελείτο από εκατόν είκοσι δύο επιχειρήσεις που μετεγκαταστάθηκαν στο Τέξας [26].

Με τη χρησιμοποίηση ενός ερωτηματολογίου που στάλθηκε ταχυδρομικά ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να υποδείξουν, από έναν κατάλογο είκοσι δύο παραγόντων, αυτούς που ήταν πιο σημαντικοί στην επιλογή του Τέξας (Πίνακας 17).

ΠΙΝΑΚΑΣ 17

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΕΞΑΣ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	Αριθμός απαντήσεων
Διαθέσιμες πρώτες ύλες	84
Αναπτυσσόμενη νοτιοδυτική αγορά	71
Κεντρική τοποθεσία στην αγορά	67
Επαρκές εργατικό δυναμικό	34
Εξοικονόμηση μεταφορικών εξόδων	23
Επαρκείς δυνατότητες μεταφοράς	19
Επαρκής προσφορά νερού	18
Δυνατότητες επέκτασης εργοστασίου	17
Φορολογική διάρθρωση	17
Ευνοϊκό οικονομικό κλίμα	16
Συνεργασία με τοπικές αρχές	15
Κατάλληλα οικόπεδα-κτίρια	13
Χαμηλό κόστος εργασίας	11
Λοιποί (8)	41

2.7.11 Μελέτη McMillan

Το αντικείμενο της μελέτης ήταν να προσδιορίσει τους παράγοντες που ήταν σημαντικοί στην επιλογή μίας συγκεκριμένης περιοχής ή τόπου για μία νέα μεταποιητική επιχείρηση [27]. Δύο χιλιάδες συνδρομητές του Business Week, συμπεριλήφθηκαν στο δείγμα της μελέτης (Πίνακας 18).

ΠΙΝΑΚΑΣ 18

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΗΠΑ

Παράγοντες	% επιχειρήσεων που θεωρούν τον παράγοντα σημαντικό
Μεταφορές	76
Λογικό κόστος γης	67
Ύπαρξη χώρου αναγκαίου για επέκταση	65
Ευνοϊκές εργασιακές σχέσεις	62
Ευνοϊκή αντιμετώπιση από κατοίκους	57
Εγγύτητα υπάρχουσας περιοχής πωλήσεων	56
Λογικό κόστος κατασκευής	53
Ευνοϊκό κλίμα για το προσωπικό	50
Διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού	48
Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας	43
Εγγύτητα πρώτων υλών	42
Δυνατότητες ικανοποιητικής αγοράς	42
Ευνοϊκό πολιτικό κλίμα για τις επιχειρήσεις	40

Η μελέτη αφορούσε μελλοντικές προοπτικές και οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις

κλήθηκαν, δια μέσου ενός ταχυδρομικού ερωτηματολογίου, να επιλέξουν από έναν κατάλογο τριάντα παραγόντων εκείνους που ήταν πιο σημαντικοί για την επιλογή ενός τόπου για την εγκατάσταση μίας νέας μεταποιητικής επιχείρησης.

Οι παράγοντες κατατάχτηκαν με βάση το βαθμό σημασίας, όπως αυτός προέκυψε από τις απαντήσεις των επιχειρήσεων. Παρατηρήθηκε ότι ενώ η αγορά και το εργατικό δυναμικό συγκέντρωσαν συνήθη ποσοστά, άλλοι παράγοντες κρίθηκαν ως πιο σημαντικοί.

2.7.12 Μελέτη Τενεσσή

Ο σκοπός της μελέτης ήταν να αναπτύξει ένα υπόδειγμα επιλογής του τόπου εγκατάστασης το οποίο να μπορεί να εξηγήσει σε όρους ευαισθησίας τις έξι ομάδες στις οποίες μπορεί να καταταχτούν οι παράγοντες επιλογής του τόπου εγκατάστασης: προσωπικοί παράγοντες, παράγοντες σχετικοί με το κόστος προμήθειας πρώτων υλών, παράγοντες σχετικοί με το κόστος παραγωγής, παράγοντες σχετικοί με το κόστος διανομής, παράγοντες σχετικοί με τη ζήτηση της περιοχής και παράγοντες βεβαιότητας [28].

Τριακόσιες επτά επιχειρήσεις που είχαν εγκατασταθεί στο Τενεσσή μεταξύ των ετών 1955-1965 συμμετείχαν στη μελέτη. Κάθε επιχείρηση απασχολούσε περισσότερα από είκοσι πέντε άτομα.

Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος των δομημένων συνεντεύξεων για να συλλεχθούν τα απαραίτητα στοιχεία. Από τους συμμετέχοντες ζητήθηκε να κατανεύμουν εκατό βαθμούς μεταξύ των έξι ομάδων παραγόντων, σύμφωνα με τη

συνεισφορά καθενός στην επιλογή του Τενεσσή.

Ο μέσος όρος των βαθμών που κατανεμήθηκαν σε κάθε μία από τις έξι κατηγορίες χρησιμοποιήθηκε για να προσδιορίσει τη σχετική τους σπουδαιότητα.

Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι διαφορετικές επιχειρήσεις προσδιορίζουν διαφορετικά τη σπουδαιότητα των διάφορων κατηγοριών τύπου εγκατάστασης (Πίνακας 19).

ΠΙΝΑΚΑΣ 19

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΕΝΕΣΣΗ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Κατηγορία παραγόντων	Μέσος όρος βαθμολόγησης				
	Σύνολο επιχειρήσεων	Τρόφιμα	Μηχανολογικός εξοπλισμός	Υφαντουργία	Ηλεκτρονικά
Προσωπικοί λόγοι	6,74	15,50	4,20	6,50	0,90
Κόστος πρώτων υλών	8,75	30,00	4,20	13,50	1,10
Κόστος παραγωγής	57,34	35,20	66,60	74,00	77,30
Κόστος διανομής	3,90	11,00	0,40	2,00	2,20
Τοπική ζήτηση	10,29	6,30	14,10	1,00	2,20
Βεβαιότητα	12,98	2,00	10,50	3,00	16,30
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Στο σύνολο των επιχειρήσεων ωστόσο οι παράγοντες που αφορούσαν το

κόστος παραγωγής θεωρήθηκαν ως οι πιο σημαντικοί στη διαδικασία επιλογής του τύπου εγκατάστασης.

2.7.13 Μελέτη Πίτμοντ

Σκοπός της μελέτης ήταν να ελέγξει την υπόθεση βάσει της οποίας οι επιχειρήσεις μεταφέρθηκαν στην περιοχή αυτή για να καλύψουν την νοτιοανατολική αγορά [29]. Εκατόν είκοσι δύο επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο νότιο Πίτμοντ, συμμετείχαν στη μελέτη. Οι επιχειρήσεις ήταν αντιπροσωπευτικές των είκοσι βασικών κατηγοριών του Standard Industrial Classification (SIC).

Ακολούθησαν προσωπικές συνεντεύξεις με τα στελέχη τα οποία κλήθηκαν να ορίσουν τον προσανατολισμό της επιχείρησής τους όσον αφορά την αγορά, το εργατικό δυναμικό, τις πρώτες ύλες, την υποδομή, τα οικόπεδα και τα κτίρια.

Η σημασία κάθε προσανατολισμού προσδιορίστηκε σύμφωνα με τον αριθμό των φορών που οι συμμετέχοντες στη μελέτη ανέφεραν το συγκεκριμένο προσανατολισμό.

Οι μελετητές συμπέραναν πως οι παραγωγοί μετακινήθηκαν στο νότιο Πίτμοντ προκειμένου να εκμεταλλευτούν την αγορά εργασίας, συγκεκριμένα το φθινό εργατικό δυναμικό. Επίσης συμπέραναν ότι πολλές επιχειρήσεις μετακινήθηκαν προκειμένου να εξυπηρετήσουν την εθνική αγορά. Ακόμη η σημασία της ύπαρξης πρώτων υλών αποδείχτηκε μεγάλη (Πίνακας 20).

ΠΙΝΑΚΑΣ 20

**ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΝΟΤΙΟ ΠΙΤΜΟΝΤ**

Προϊόν	Μακροπρόθεσμος προσανατολισμός					
	Αγορά	Εργατικό δυναμικό	Υλικά	Υπο- δομή	Οικό- πεδα	Κτί- ρια
Τρόφιμα	13	-	4	-	-	1
Καπνός	-	-	1	-	-	-
Υφαντουργικά	-	7	-	1	-	-
Ενδύματα	-	6	4	1	-	-
Ξυλεία	-	1	2	-	-	-
Έπιπλα	-	-	-	1	2	-
Χαρτί	6	-	-	-	-	-
Εκτυπώσεις	2	1	-	-	-	1
Χημικά	5	1	-	1	-	1
Πετρέλαιο	-	-	-	-	-	1
Καουτσούκ & πλαστικά	1	-	-	-	-	1
Ορυκτά πηλός και γυαλί	5	4	-	-	-	1
Βασικά μέταλλα	2	-	-	-	-	1
Επεξεργασία μετάλλων	11	-	-	-	-	-
Μηχανολογικός εξοπλισμός	3	1	-	11	-	-
Εργαλεία	-	-	-	-	-	1
Διάφορα μηχανήματα	2	2	1	-	1	1
Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός	-	2	-	-	-	2

2.7.14 Μελέτη Γουισκόνσιν

Αντικείμενο της μελέτης ήταν να ανακαλύψει τους λόγους για τους οποίους οι επιχειρηματίες επιλέγουν συγκεκριμένες περιοχές και να ελέγξει την υπόθεση ότι η συμπεριφορά εγκατάστασης θα διαφέρει σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής του τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων [30].

Τετρακόσιες σαράντα έξι επιχειρήσεις που είχαν εγκατασταθεί στο Γουισκόνσιν μεταξύ των ετών 1962 - 1967 επιλέχτηκαν ως δείγμα. Το ποσοστό ανταπόκρισης ήταν 61% (διακόσιες εβδομήντα μία επιχειρήσεις).

Οι ερωτώμενοι κλήθηκαν μέσω ερωτηματολογίου, να κατατάξουν τους πιο σημαντικούς παράγοντες που επηρέασαν την απόφασή τους για εγκατάσταση στο Γουισκόνσιν.

Ο εντοπισμός και η εκτίμηση της σχετικής σημασίας των παραγόντων έγιναν με αναφορά στο ποσοστό των συμμετεχουσών επιχειρήσεων που έκαναν μνεία κάθε παράγοντα (με σχετική συχνότητα).

Οι παράγοντες αγοράς ήταν οι κύριοι στην επιλογή του Γουισκόνσιν. Η κατάταξη στην δεύτερη θέση των παραγόντων που αφορούν τις προσωπικές προτιμήσεις των στελεχών θα πρέπει να αποδοθεί κατά πάσα πιθανότητα στην ύπαρξη σημαντικού αριθμού μικρών νέων επιχειρήσεων στο δείγμα της μελέτης (Πίνακας 21).

ΠΙΝΑΚΑΣ 21

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ
ΓΟΥΪΣΚΟΝΣΙΝ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	% επιχειρήσεων
Αγορές	34,0
Προτιμήσεις στελεχών (κατοικία)	18,0
Εργατικό δυναμικό	17,5
Οικόπεδα – κτίρια	13,5
Υλικά, συστατικά, διασυνδέσεις	8,0
Άλλοι	9,0

2.7.15 Τρίτη Μελέτη Τέξας

Η παρούσα διδακτορική διατριβή αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος έδωσε έμφαση στην ανάλυση αντικειμενικών δεδομένων τα οποία συγκεντρώθηκαν από δημόσιες πηγές με σκοπό να μελετηθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Πολιτεία του Τέξας [31].

Οι περιοχές της μελέτης ήταν οι ακόλουθες:

- ποια είναι η κατάσταση στο Τέξας σε όρους οικονομικούς, δημογραφικούς, κοινωνικούς, κλιματολογικούς και τεχνολογικούς σε σχέση με τις υπόλοιπες πολιτείες των ΗΠΑ;
- ποια είναι τα χαρακτηριστικά του Τέξας ως τόπου εγκατάστασης

μεταποιητικών επιχειρήσεων σε σχέση με άλλες πολιτείες;

- τι είδη επιχειρήσεων μετακινούνται στο Τέξας και απο πού;

Επιπρόσθετα πρέπει να τονιστεί ότι πραγματοποιήθηκαν μία σειρά τοπικών και πολιτειακών συγκρίσεων σε όρους παραγόντων οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν την επιτυχία μίας επιχείρησης η οποία αποφάσισε να εγκατασταθεί στην πολιτεία του Τέξας.

Το δεύτερο μέρος της μελέτης αναφέρονταν στην ανάλυση δεδομένων τα οποία συγκεντρώθηκαν με έρευνες αγοράς από τρεις ομάδες ελέγχου. Οι τρεις αυτές ομάδες ελέγχου ήταν :

- δήμαρχοι της Πολιτείας του Τέξας, στελέχη επιχειρήσεων της πόλης του Τέξας και στελέχη του Εμπορικού Επιμελητηρίου του Τέξας
- στελέχη μεταποιητικών επιχειρήσεων οι οποίες απο το έτος 1978 είχαν εγκαταστήσει ένα νέο εργοστάσιο στο Τέξας προερχόμενο από κάποια Πολιτεία εκτός του Τέξας
- στελέχη μεταποιητικών επιχειρήσεων εκτός της πολιτείας του Τέξας τα οποία είχαν μελετήσει το Τέξας ως έναν ενδεχόμενο τόπο εγκατάστασης αλλά αποφάσισαν να μην εγκαταστήσουν την επιχείρησή τους στο Τέξας κατά την περίοδο 1978-1983.

Οι κύριοι αντικειμενικοί σκοποί αυτού του μέρους απέβλεπαν να καθορίσουν:

- το βαθμό κατά τον οποίο στελέχη μεταποιητικών επιχειρήσεων και ηγέτες της κοινωνίας του Τέξας είχαν διαφορετικές απόψεις αναφορικά με τη σχετική σπουδαιότητα των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης

και των παραγόντων οι οποίοι είχαν εξαιρετικά πλεονεκτήματα για την Πολιτεία του Τέξας

- τους παράγοντες που υποκινούν επιχειρηματίες εκτός της Πολιτείας του Τέξας να επιλέξουν το Τέξας ως τόπο εγκατάστασης του εργοστασίου τους
- τους παράγοντες οι οποίοι κατά τη γνώμη των παραπάνω επιχειρηματιών είχαν μειονεκτήματα για την Πολιτεία του Τέξας.

Τα ευρήματα της μελέτης συγκρίθηκαν με δεδομένα αντικειμενικών πηγών. Για τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων και των υποθέσεων της μελέτης χρησιμοποιήθηκε μία μεγάλη ποικιλία μη παραμετρικών στατιστικών ελέγχων.

Τα συμπεράσματα υπογράμμισαν ότι οι περιοχές των ΗΠΑ παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές αναφορικά με τους σαράντα ένα από τους πενήντα επτά αντικειμενικούς παράγοντες που χρησιμοποίησε η μελέτη. Η γενική ανάλυση υποδηλώνει ότι η νότιος κεντρική περιοχή κατατάχτηκε πρώτη ανάμεσα σε όλες τις περιοχές. Σε επίπεδο πολιτείας, η μελέτη κατέληξε ότι οι νότιες πολιτείες είχαν σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις υπόλοιπες πολιτείες σε όρους εργατικού κόστους, εργατικών σωματείων, ρυθμών ανάπτυξης της αγοράς, δημοσίων υπηρεσιών, φόρων και κλιματολογικών παραγόντων. Από την άλλη πλευρά, οι βόρειες πολιτείες παρουσίασαν σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις νότιες σε όρους διαθεσιμότητας εργατικού δυναμικού, ικανότητας διείσδυσης στις αγορές, συνθηκών διαβίωσης και κοινωνικών παραγόντων. Τα αποτελέσματα υπογράμμισαν ότι η Πολιτεία του Τέξας ήταν η πρώτη ανάμεσα στις δέκα υψηλότερα ιεραρχηθείσες πολιτείες.

2.7.16 Μελέτη Κάνσας

Αντικειμενικός σκοπός της μελέτης ήταν ο εντοπισμός των παραγόντων οι οποίοι επηρέασαν την απόφαση των μικρών εργοστασίων να εγκατασταθούν στις μικρές επαρχίες της Πολιτείας του Κάνσας από τον Ιανουάριο 1973 μέχρι το Δεκέμβριο 1981 [32].

Ενενήντα εννέα επαρχίες της Πολιτείας του Κάνσας, που κάθε μία είχε πληθυσμό μικρότερο από 50.000 κατοίκους, συμμετείχαν στη μελέτη. Με βάση δευτερογενή δεδομένα, δέκα οκτώ ανεξάρτητες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη. Η μέθοδος της παλινδρόμησης εφαρμόσθηκε μεταξύ επεξηγηματικών μεταβλητών και τεσσάρων ξεχωριστών εξαρτημένων μεταβλητών προκειμένου να γίνει μία σαφής διάκριση μεταξύ διαρκών και μη διαρκών βιομηχανικών προϊόντων σε όρους επιλογής του τόπου εγκατάστασης και νέων θέσεων εργασίας.

Η εξέταση των συντελεστών της πολυμεταβλητής παλινδρόμησης έφερε στην επιφάνεια ότι οι μικρές αγροτικές πόλεις του Κάνσας προσέλκυαν περισσότερα νέα εργοστάσια καθώς ο πληθυσμός τους αύξανε με την πάροδο του χρόνου.

Αναφορικά με το μεταποιητικό τομέα της οικονομίας, τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι ο παράγων συσσώρευση συνεισέφερε περισσότερο στα διαρκή βιομηχανικά προϊόντα παρά στα μη διαρκή.

Η προσφορά της τοπικής αγοράς μετρούμενη με το ρυθμό συμμετοχής του ανδρικού και γυναικείου εργατικού δυναμικού είχε σημαντικές επιδράσεις στην

επιλογή του τόπου παραγωγής των μη διαρκών βιομηχανικών προϊόντων.

Αυτό υποστηρίζει την άποψη ότι οι επαρχίες του Κάνσας οι οποίες χαρακτηρίζονται από υψηλά επίπεδα συμμετοχής του εργατικού δυναμικού είχαν τη δυνατότητα προσέλκυσης περισσότερων εργοστάσιων παραγωγής μη διαρκών βιομηχανικών προϊόντων.

Το μέγεθος της τοπικής αγοράς μετρούμενο με το κατά κεφαλή γεωργικό εισόδημα ή με το ποσοστό συμμετοχής της απασχόλησης στη γεωργία αποδείχθηκε σημαντική μεταβλητή στις εξισώσεις απασχόλησης.

Οι εγγραφές στα κολέγια της Πολιτείας του Κάνσας ήταν επίσης σημαντικός παράγοντας στην εξίσωση νέων θέσεων εργασίας για την παραγωγή μη διαρκών βιομηχανικών προϊόντων.

Συνοπτικά, η παρούσα μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι παράγοντες έξω από τον έλεγχο της κοινωνίας του Κάνσας, όπως οικονομίες συσσώρευσης και εργατικό δυναμικό, μπορούν να είναι εξαιρετικά σημαντικοί στην απόφαση εγκατάστασης νέων εργοστασίων ή/και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στις μικρές επαρχίες του Κάνσας. Οι δημόσιες αρχές δεν παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

Η μελέτη αποτελεί σημαντική συνεισφορά στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας ο οποίος αναζητά ευκαιρίες για βιομηχανική ανάπτυξη στις μικρές κοινωνίες της Πολιτείας του Κάνσας.

Επίσης, η μελέτη μπορεί να βοηθήσει τις πολιτειακές αρχές και τις επαρχιακές και τοπικές αυτοδιοικήσεις να προτείνουν προγράμματα βιομηχανικής ανάπτυξης κατάλληλα για τις μικρές πόλεις του Κάνσας.

2.7.17 Μελέτη Πολυεθνικών Επιχειρήσεων ΗΠΑ

Ο ερευνητής υπογράμμισε ότι πολλές έρευνες έχουν εκπονηθεί για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ και τις επενδύσεις τους στο εξωτερικό [33]. Πρόσφατα, η έμφαση έχει μετακινηθεί στις ξένες πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις επενδύσεις τους στις ΗΠΑ. Με την αύξηση της σημασίας και του μεγέθους των επενδύσεων των πολυεθνικών επιχειρήσεων στη δεκαετία του 1980, οι ερευνητές ασχολήθηκαν κυρίως με την ικανότητα υποκίνησης και την οικονομική επίδραση των ξένων επενδύσεων στις ΗΠΑ. Λιγότερη προσπάθεια έχει καταβληθεί για τη μελέτη των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των πολυεθνικών επιχειρήσεων σε εγχώριο επίπεδο.

Αν και έχει πραγματοποιηθεί εκτεταμένη μελέτη για τις αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης των εγχώριων επιχειρήσεων, πολύ λίγα είναι γνωστά για τις αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης των ξένων επιχειρήσεων. Οι μελέτες που εκπονήθηκαν στο παρελθόν και αναφέρονται στους παράγοντες επιλογής του τόπου εγκατάστασης των πολυεθνικών επιχειρήσεων στις ΗΠΑ έχουν στηριχθεί κυρίως σε δευτερογενή δεδομένα αναφορικά με τους κλάδους, τις περιοχές και τον αριθμό των μεταβλητών των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, ο ερευνητής καταλήγει, υπάρχει ανάγκη για περισσότερες, σύγχρονες, πρωτογενείς μελέτες.

Η μελέτη εξέτασε τους παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την απόφαση επιλογής του τύπου εγκατάστασης των πολυεθνικών επιχειρήσεων στις ΗΠΑ.

Ειδικότερα, οι αντικειμενικοί σκοποί της μελέτης ήταν:

- ο εντοπισμός παραγόντων επιλογής του τύπου εγκατάστασης και η εκτίμηση της σχετικής σπουδαιότητάς τους
- η σύγκριση των αποφάσεων επιλογής του τύπου εγκατάστασης των πολυεθνικών επιχειρήσεων των ΗΠΑ και των ξένων πολυεθνικών επιχειρήσεων, ειδικότερα πολυεθνικών επιχειρήσεων ΗΠΑ, Ιαπωνίας και Δυτικής Γερμανίας
- η εξέταση της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων επιλογής του τύπου εγκατάστασης, των πηγών πληροφοριών και της επίδρασης των κινήτρων
- η εξέταση της σχέσης μεταξύ εθνικότητας, παραγόντων επιλογής τύπου εγκατάστασης και επιπέδου ικανοποίησης.

Επίσης, η μελέτη προσπάθησε να δώσει μία περισσότερο συγκροτημένη μεθοδολογική προσέγγιση στο πρόβλημα επιλογής του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων εξετάζοντας τις επιδράσεις άλλων παραγόντων (εκτός από την εθνικότητα της επιχείρησης) και αναλύοντας διαστάσεις του προβλήματος οι οποίες είχαν παραμεληθεί στο παρελθόν.

Τα ευρήματα της μελέτης δίνουν μία σύγχρονη άποψη των μεταποιητικών πολυεθνικών επιχειρήσεων των ΗΠΑ και υποδηλώνουν ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ των πολυεθνικών επιχειρήσεων των ΗΠΑ και των ξένων πολυεθνικών επιχειρήσεων αναφορικά με τους παράγοντες επιλογής του τύπου

εγκατάστασης.

Οι διαφορές που οφείλονται στην εθνικότητα των επιχειρήσεων είναι μικρότερες. Οι παρατηρηθείσες εκτεταμένες ομοιότητες υποδηλώνουν ότι οι ξένες πολυεθνικές επιχειρήσεις συμπεριφέρονται λίγο πολύ όπως οι αντίστοιχες αμερικάνικες πολυεθνικές επιχειρήσεις. Επίσης, η μελέτη παρέχει ενδείξεις ότι η σχετική σημασία των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης στις ΗΠΑ έχει αλλάξει τα τελευταία χρόνια. Όμως, σημαντικές διαφορές παραμένουν ακόμη ανάμεσα στις Αμερικανικές, Ιαπωνικές και Γερμανικές μεταποιητικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στις ΗΠΑ .

2.7.18 Μελέτη Κλάδου Ένδυσης Ηνωμένου Βασιλείου

Αντικείμενο της μελέτης ήταν ο εντοπισμός και η εκτίμηση διαφορών κόστους μεταξύ εναλλακτικών τόπων εγκατάστασης στον κλάδο της ένδυσης. Είκοσι οκτώ επιχειρήσεις του κλάδου ένδυσης προσεγγίστηκαν για να συμμετάσχουν στην έρευνα, αλλά τελικά μόνο τέσσερις δέχτηκαν να συνεργαστούν και να χορηγήσουν τα απαραίτητα στοιχεία [34].

Στους μελετητές δόθηκαν τα στοιχεία λειτουργικού κόστους όπως επίσης και η διάρθρωση της χρηματοδότησης των τεσσάρων επιχειρήσεων. Τα περισσότερα στοιχεία αφορούσαν το οικονομικό έτος 1948 - 1949.

Οι τέσσερις επιχειρήσεις παρουσίασαν πλεονεκτήματα κόστους σε διάφορες περιοχές, όμως θα πρέπει να τονιστεί ότι τα συμπεράσματα αφορούσαν μόνο τον κλάδο ένδυσης και δεν πρέπει να γενικευτούν για όλους τους κλάδους.

Τα πορίσματα της μελέτης έδειξαν ότι η διαφορά κόστους μεταξύ των διάφορων εναλλακτικών περιοχών ήταν αμελητέα. Μόνο το κόστος εργασίας παρουσίαζε κάποια διαφορά από περιοχή σε περιοχή που πρέπει να αποδοθεί σε διαφορές στην αποτελεσματικότητα του εργατικού δυναμικού μεταξύ των περιοχών. Κατά συνέπεια, η μελέτη κατέληξε ότι το κόστος εργασίας ήταν ο πλέον σημαντικός παράγοντας για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης στον κλάδο ένδυσης κάτω από την υπόθεση ότι οι επιχειρήσεις επιδιώκουν μεγιστοποίηση του κέρδους.

2.7.19 Μελέτη Βόρειας Ιρλανδίας.

Σκοπός της μελέτης ήταν να ερευνηθεί τους λόγους εγκατάστασης μεταποιητικών επιχειρήσεων στη Βόρεια Ιρλανδία και να εντοπίσει τα μειονεκτήματα αυτής της επιλογής [35].

Το δείγμα αποτέλεσαν είκοσι οκτώ επιχειρήσεις οι οποίες είχαν εγκαταστήσει παραγωγικές μονάδες στην επαρχία από το 1932. Οι επιχειρήσεις με τις οποίες ήρθαν σε επαφή οι μελετητές διέφεραν σημαντικά στο μέγεθος και στον όγκο της παραγωγής.

Οι απαιτούμενες πληροφορίες συγκεντρώθηκαν με επαφές με τα ανώτατα στελέχη των επιχειρήσεων. Σε πολλές περιπτώσεις οι ερωτώμενοι είχαν αναμειχθεί στη διαδικασία της λήψης απόφασης για την εγκατάσταση ενός εργοστασίου στη Βόρεια Ιρλανδία.

Από τους συμμετέχοντες ζητήθηκε να προσδιορίσουν τους πρωταρχικούς και

τους δευτερεύοντες παράγοντες στην απόφασή τους να εγκαταστήσουν ένα εργοστάσιο στην περιοχή. Τέλος ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να προσδιορίσουν και τα μειονεκτήματα της περιοχής, τα οποία αντιμετώπισαν από την αρχή της λειτουργίας του εργοστασίου τους.

Ο αριθμός των φορών που ένας παράγοντας αναφέρθηκε ως πρωταρχικός ή δευτερεύων αποτέλεσε τη βάση για την εκτίμηση της σπουδαιότητας του παράγοντα στη συμμετοχή του στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Μία παρόμοια διαδικασία χρησιμοποιήθηκε για την εκτίμηση των διάφορων μειονεκτημάτων της (Πίνακας 22).

ΠΙΝΑΚΑΣ 22

ΛΟΓΟΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Λόγοι	Πρωταρχικός	Δευτερεύων	Συνολικά
Διαθεσιμότητα εργασίας	14	3	17
Διαθεσιμότητα εργοστασίων	7	3	10
Χρηματοδοτικές διευκολύνσεις	6	10	16
Τοποθεσία αγοράς	4	-	4
Απαιτήσεις φυσικού περιβάλλοντος	2	-	2
Υπαρξη χώρου επέκτασης	1	2	3
Αναλύσεις άλλων επιχειρήσεων	1	1	2
Καλές θαλάσσιες μεταφορές	-	1	1
Σύνολο	35	20	55

Οι βασικοί παράγοντες που έπαιξαν ρόλο για την επιλογή της Βόρειας Ιρλανδίας ήταν η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η ύπαρξη έτοιμων εργοστασίων και

οι διευκολύνσεις χρηματοδότησης. Ένας ακόμη παράγοντας που έπαιξε ρόλο ήταν η τοπική αγορά.

Τα βασικά μειονεκτήματα της Βόρειας Ιρλανδίας ήταν κυρίως προβλήματα επικοινωνίας. Το κόστος μεταφοράς και η ανάγκη για διατήρηση υψηλότερων αποθεμάτων, εξαιτίας των δυσκολιών εξυπηρέτησης των αγορών της κεντρικής χώρας, ήταν μεταξύ των προβλημάτων που αναφέρθηκαν.

Τα προβλήματα, πέρα από τις δυσκολίες επικοινωνίας, ήταν σχετικά με τις επαφές (τόσο με τους προμηθευτές όσο και με τους πελάτες), το εργατικό δυναμικό και τις τοπικές υπηρεσίες. Τα σχετικά με το εργατικό δυναμικό προβλήματα συνδέονταν κυρίως με την έλλειψη καταλλήλως εξειδικευμένων εργατών και την ικανότητα του προσωπικού να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις μεσαίων και χαμηλών θέσεων στελεχών.

2.7.20 Μελέτη Αναπτυσσόμενων Περιοχών Στο Ηνωμένο Βασίλειο

Σκοπός της μελέτης ήταν να προσδιορίσει τους λόγους που παρακινούν τις βρετανικές επιχειρήσεις να ιδρύσουν ή να μεταφέρουν παραγωγικές μονάδες στις υποβοηθούμενες περιοχές [36].

Το δείγμα της μελέτης αποτέλεσαν εβδομήντα μία επιχειρήσεις που μεταφέρθηκαν σε αυτές τις περιοχές την περίοδο 1958-1963. Δεκαεπτά επιχειρήσεις (24%) μεταφέρθηκαν στις υποβοηθούμενες περιοχές για λόγους πρόσβασης σε αγορές και εικοσιπέντε επιχειρήσεις (35%) ως ελεύθερη επιλογή. Ωστόσο για τις υπόλοιπες είκοσι εννέα επιχειρήσεις (41%), η μετακίνηση προς

αυτές τις περιοχές ήταν η δεύτερη καλύτερη εναλλακτική επιλογή.

Η μελέτη εντόπισε επτά βασικούς παράγοντες που θα μπορούσαν να έχουν επηρεάσει την τελική απόφαση για εγκατάσταση σε μία συγκεκριμένη περιοχή: εργασία, γεωγραφική πρόσβαση, οικοπεδικές συνθήκες, τοπικές υπηρεσίες, περιβάλλον, συνεργασία με πρακτορεία διευκολύνσεων και άλλοι παράγοντες (Πίνακας 23).

ΠΙΝΑΚΑΣ 23

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΣΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Παράγοντες	% επιχειρήσεων που ανέφεραν τον παράγοντα	Αριθμός επιχειρήσεων που ανέφεραν τον παράγοντα ως πρώτο ή δεύτερο
Υπαρξη εργατικού δυναμικού με δυνατότητα κατάρτισης	80	21
Συνεργασία τοπικών αρχών	58	6
Πρόσβαση σε κύρια αγορά	44	12
Ετοιμοπαράδοτα εργοστάσια	38	11
Δυνατότητες μεταφοράς αγαθών	37	1
Πρόσβαση σε προμηθευτές	32	6
Οικόπεδα με όλες τις παροχές	31	3
Ελκυστικότητα περιβάλλοντος σε εργαζόμενους και στελέχη	27	6
Καλές εργασιακές-διοικητικές σχέσεις	18	0

Αυτοί οι βασικοί παράγοντες χωρίστηκαν σε είκοσι υποπαράγοντες και σε μία

ταχυδρομική έρευνα ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να εντοπίσουν εκείνους που επέδρασαν στη δική τους επιλογή. Επιπλέον, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν τους δύο περισσότερο αποφασιστικούς λόγους στη δική τους περίπτωση.

Η συχνότητα με την οποία αναφέρονταν οι διάφοροι παράγοντες χρησιμοποιήθηκε για να καταταγούν οι παράγοντες με σειρά σπουδαιότητας. Ο αριθμός των φορών που ένας παράγοντας κρίθηκε ως αποφασιστικής σημασίας συμπεριλήφθηκε επίσης στην ανάλυση.

Τα αποτελέσματα της μελέτης αποκάλυψαν τη σπουδαιότητα του παράγοντα εργασία ως καθοριστικού για την επιλογή εγκατάστασης ενός εργοστασίου στις αναπτυσσόμενες περιοχές.

2.7.21 Μελέτη Περιοχής Μπρίστολ

Σκοπός της μελέτης ήταν να προσδιορίσει παράγοντες που επηρέασαν τις επιχειρήσεις να εγκατασταθούν στην περιοχή του Μπρίστολ [37]. Ένα σύνολο διακοσίων δέκα επτά εργοστασίων που απασχολούσαν περισσότερους από εκατόν πενήντα εργάτες το καθένα προσεγγίστηκαν, ενώ συνεργάστηκαν τα εκατόν τριάντα έξι από αυτά (ποσοστό ανταπόκρισης 62%).

Ερωτηματολόγια δια μέσου του ταχυδρομείου στάλθηκαν σε κάθε επιχείρηση με το αίτημα να εκτιμήσουν τα πλεονεκτήματα εγκατάστασης στην περιοχή για την

επιχείρησή τους, προσδιορίζοντας τέσσερις παράγοντες που ήταν τυπικά πιο σημαντικοί στην επιλογή τόπου εγκατάστασης για τον κλάδο τους. Από τους συμμετέχοντες ζητήθηκε να προσθέσουν και άλλους παράγοντες στον κατάλογο που θα επιδρούσαν στην απόφασή τους για εγκατάσταση στο Μπρίστολ (Πίνακες 24, 25 και 26).

ΠΙΝΑΚΑΣ 24

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΠΡΙΣΤΟΛ

Παράγοντες	Συχνότητα επανάληψης
Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	58
Βλέψεις επέκτασης	35
Καλές εργασιακές σχέσεις	29
Πρόσβαση σε αγορές	29
Προσωπικοί λόγοι με οικονομικά πλεονεκτήματα	22
Διαθεσιμότητα υλικών	19
Προσφορά νερού	17
Ελκυστικές τιμές οικοπέδων-κτιρίων	12
Εγγύτητα έδρας επιχείρησης	11
Χαμηλό κόστος εισερχομένων	9
Προσωπικοί λόγοι χωρίς οικονομικά πλεονεκτήματα	7
Χαμηλό μεταφορικό κόστος έτοιμων προϊόντων	7
Άλλοι (έξι)	18

ΠΙΝΑΚΑΣ 25

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΜΠΡΙΣΤΟΛ

Παράγοντες	Συχνότητα επανάληψης
Διαθέσιμο εργατικό δυναμικό	11
Βλέψεις επέκτασης	6
Ελκυστική τιμή κτιρίων – οικοπέδων	6
Υπαρξη κατάλληλων κτιρίων	6
Καλές εργασιακές σχέσεις	5
Διασκορπισμός επιχειρήσεων λόγω πολέμου	5
Διαθεσιμότητα πρώτων υλών	2
Άλλοι	5

ΠΙΝΑΚΑΣ 26

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΝΕΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ ΜΠΡΙΣΤΟΛ

Παράγοντες	Συχνότητα επανάληψης
Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	22
Βλέψεις επέκτασης	14
Ελκυστική τιμή οικοπέδων – κτιρίων	13
Υπαρξη κατάλληλων κτιρίων	11
Παροχή νερού	6
Πρόσβαση σε αγορές	5
Μικρή απόσταση από την έδρα της επιχείρησης	5
Καλές εργασιακές σχέσεις	4
Διαθεσιμότητα πρώτων υλών	4
Προσωπικοί λόγοι με οικονομικό πλεονέκτημα	3
Προσδοκία αύξησης μεγέθους αγοράς	3
Χαμηλό κόστος μεταφοράς εισερχομένων	2
Επίπεδη γη	2
Προσωπικοί λόγοι χωρίς οικονομικά πλεονεκτήματα	2
Άλλοι	5

2.7.22 Μελέτη Πλύμουθ

Ο σκοπός της μελέτης ήταν να προσδιορίσει τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα μίας περιοχής του Πλύμουθ για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις [38]. Το δείγμα αποτελείτο από είκοσι μία μεταποιητικές επιχειρήσεις οι οποίες είχαν εγκατασταθεί στην περιοχή με την ενθάρρυνση του υπουργείου εμπορίου μεταξύ 1945 και 1963 (Πίνακας 27).

ΠΙΝΑΚΑΣ 27

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΛΥΜΟΥΘ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	Βιομηχανική κατάταξη επιχειρήσεων			Σύνολο επιχειρήσεων
	III	VI, V, IX	XII	
Επίδραση κυβερνητικής πολιτικής	-	12	4	16
Διαθεσιμότητα εκπαιδευμένου λιμενικού εργατικού δυναμικού	-	4	-	4
Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού με δυνατότητα κατάρτισης	-	10	7	17
Εργασιακές σχέσεις	-	4	3	7
Πρόνοια εγκατάστασης εργοστάσιου ή οικοπέδου	-	6	2	8
Χαμηλά ενοίκια	-	1	-	1
Περιβάλλον	-	4	1	5
Λιμενικές διευκολύνσεις	-	2	-	2
Καλές επικοινωνίες	-	2	1	3
Εξυπηρέτηση τοπικής αγοράς	1	1	-	2
Παλαιότερη διασύνδεση με δυτική χώρα	-	3	6	9
Συμπαράσταση τοπικών αρχών	-	5	3	8
Σύνολο	1	13	7	21

Πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με βασικά στελέχη. Οι απαντήσεις αναλύθηκαν από το βιομηχανικό τομέα. Όπως θα μπορούσε να προβλεφθεί, η επίδραση της κυβέρνησης έπαιξε μεγάλο ρόλο στην αρχική απόφαση για να

ιδρυθεί μία επιχείρηση στο Πλύμουθ. Οι παράγοντες εργασίας ωστόσο φάνηκαν να είναι ίσης σημασίας.

Όσον αφορά τα παρόντα πλεονεκτήματα της εγκατάστασης στην περιοχή του Πλύμουθ, τα εργατικά ζητήματα, ιδιαίτερα η ύπαρξη καλών εργασιακών σχέσεων στην περιοχή, ήταν μέγιστης σημασίας. Τα κύρια μειονεκτήματα που εντοπίστηκαν από τις επιχειρήσεις ήταν οι πτωχές επικοινωνίες και η εξασθένηση της προσφοράς και της ποιότητας του τοπικού εργατικού δυναμικού (Πίνακας 28).

ΠΙΝΑΚΑΣ 28

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΛΥΜΟΥΘ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Πλεονεκτήματα	Επιχειρήσεων
Καλή προσφορά εργατικού δυναμικού	11
Καλές εργασιακές σχέσεις	10
Χαμηλό κόστος εργασίας	6
Καλό περιβάλλον	6
Υψηλή παραγωγικότητα εργατικού δυναμικού	4
Καλή τοποθεσία για τις αγορές	2
Χαμηλό κόστος παροχών	2
Ύπαρξη προμηθευτών στην περιοχή	1
Μειονεκτήματα	
Κακές επικοινωνίες	10
Φθίνουσα προσφορά εργατικού δυναμικού	7
Έλλειψη προμηθευτών στην περιοχή	5
Δυσκολίες στην έλλειψη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού	4
Απουσίες εργαζομένων	3
Κακή τοποθεσία για αγορές	3
Υψηλό κόστος παροχών	1

2.7.23 Μελέτη Υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας Ηνωμένου Βασιλείου.

Ο γενικός αντικειμενικός σκοπός της μελέτης ήταν να βελτιώσει την κατανόηση της συμπεριφοράς των βιομηχάνων στα θέματα τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων. Ο δευτερεύων σκοπός ήταν να ερευνήσει τους λόγους που καθόριζαν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης για μια νέα επιχείρηση [39].

Το δείγμα ήταν από όλες τις επιχειρήσεις που είχαν ανοίξει μία νέα παραγωγική δραστηριότητα κάποια στιγμή μεταξύ 1964-1967 για την οποία δεν είχαν προγενέστερη εμπειρία. Μία μελέτη των αρχείων των τοπικών γραφείων του Υπουργείου Εμπορίου κατέδειξε ότι οκτακόσιες τριάντα πέντε επιχειρήσεις πληρούσαν αυτές τις δύο συνθήκες (επιτευχθέν ποσοστό ανταπόκρισης 94%).

Χρησιμοποιώντας ένα συνδυασμό από προσωπικές συνεντεύξεις και ταχυδρομικά ερωτηματολόγια, οι διευθύνοντες σύμβουλοι ρωτήθηκαν να υποδείξουν τους παράγοντες που είχαν επίδραση στην απόφασή τους να επιλέξουν μία περιοχή πρώτης εγκατάστασης. Οι εμπλεκόμενοι παράγοντες στην απόφαση ταξινομήθηκαν σε κύριους και δευτερεύοντες.

Το ποσοστό των συμμετεχόντων, που ανέφεραν έναν παράγοντα είτε ως κύριο είτε ως δευτερεύοντα, χρησιμοποιήθηκε ως εκτίμηση της σπουδαιότητάς του στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης. Τα αποτελέσματα αναλύθηκαν συνολικά και κατά κλάδο.

Όπως σε πολλές άλλες μελέτες τόπου εγκατάστασης το εργατικό δυναμικό αναφέρθηκε από τους συμμετέχοντες ως ο πιο καθοριστικής σημασίας

παράγοντας. Τα εργατικά ζητήματα ήταν με μεγάλη διαφορά ο πιο σπουδαίος παράγοντας στην επιλογή τόπου εγκατάστασης για μία νέα μεταποιητική επιχείρηση. Μετά από αυτόν έρχονται οι κυβερνητικοί παράγοντες και η πρόσβαση σε αγορά και πρώτες ύλες. Είναι ενδιαφέρον να προσέξουμε ότι στην πρόσβαση σε μεταφορικά μέσα δόθηκε παρόμοια βαρύτητα με τις διευκολύνσεις και τα περιβαλλοντικά θέματα (Πίνακας 29).

ΠΙΝΑΚΑΣ 29

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΗΝΩΜΕΝΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	Ποσοστό επιχειρήσεων		
	Κύριος παράγοντας	Δευτερεύων παράγοντας	Εξαιρετικής σημασίας παράγοντας
Διαθεσιμότητα εργασίας	72	20	20
Γνώση-εξειδίκευση	48	18	2
Πρόσβαση σε αγορές & προμηθευτές	39	21	9
Κυβερνητικά κίνητρα	39	7	7
Βοήθεια τοπικών πρακτορείων	36	30	3
Εγγύτητα υπαρχουσών εγκαταστάσεων	32	18	7
Πρόσβαση σε μεταφορικές υπηρεσίες	31	20	2
Καλό επίπεδο διευκολύνσεων & περιβάλλον	29	41	1
Διαθεσιμότητα κατάλληλων εργοστασίων	28	5	6
Ειδικά χαρακτηριστικά οικοπέδου	20	17	3
Άλλοι	12	2	3

2.7.24 Μελέτη Βόρειου Ντέβον

Ο σκοπός της μελέτης ήταν να εντοπίσει τους λόγους για τους οποίους οι

επιχειρήσεις μεταφέρθηκαν στο Βόρειο Ντέβον και να ανακαλύψει τα προβλήματα που αντιμετώπισαν από τότε που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή [40].

Ενενήντα επτά επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην περιοχή αποτέλεσαν τη βάση της μελέτης. Από αυτές σαράντα έξι είχαν εγκατασταθεί στο Βόρειο Ντέβον πριν από το 1965, ενώ οι υπόλοιπες πενήντα πέντε επιχειρήσεις μεταξύ 1966 και 1974. Περισσότερες από το 50% των επιχειρήσεων που συμπεριλαμβάνονταν στην μελέτη απασχολούσαν λιγότερους από πενήντα εργάτες (Πίνακας 30).

ΠΙΝΑΚΑΣ 30

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΝΤΕΒΟΝ ΩΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Παράγοντες	Αριθμός επαναλήψεων
Υπαρξη αναπτυξιακών επιχορηγήσεων	34
Διαθεσιμότητα βιομηχανικών οικοπέδων	17
Ελκυστικές διευκολύνσεις	13
Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	12
Χαμηλές τιμές οικοπέδων	3
Εγγύτητα κυρίου εργοστασίου	3
Εξυπηρέτηση τοπικής αγοράς	2
Πρόσβαση σε κύριες αγορές	2
Άλλοι	11

Έγιναν προσωπικές συνεντεύξεις με ανώτατα στελέχη τα οποία ρωτήθηκαν να αποκαλύψουν τον πιο σημαντικό παράγοντα για τη μετακίνησή τους στο Βόρειο Ντέβον και το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετώπισαν από τότε που

άρχισαν να λειτουργούν στην περιοχή.

Τα χαρακτηριστικά των αναπτυσσόμενων περιοχών, η διαθεσιμότητα οικοπέδων, η ύπαρξη εντυπωσιακών διευκολύνσεων και η διαθεσιμότητα εργασίας ήταν οι παράγοντες με τη μεγαλύτερη σημασία σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο από τους λοιπούς παράγοντες.

Σε ότι αφορά τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι επιχειρήσεις στην περιοχή ήταν κυρίως σχετικά με εργασιακές και οικιστικές ελλείψεις. Περίπου το 25% του συνόλου των επιχειρήσεων ωστόσο, δεν ανέφερε συγκεκριμένα προβλήματα (Πίνακας 31).

ΠΙΝΑΚΑΣ 31

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΒΟΡΕΙΟ ΝΤΕΒΟΝ

Προβλήματα	Αριθμός επιχειρήσεων
Κανένα πρόβλημα	23
Έλλειψη εργατικού δυναμικού	27
Έλλειψη οικιών	28
Έλλειψη γυναικείου εργατικού δυναμικού	5
Ανταγωνισμός ημερομισθίων λόγω επέκτασης	4
Έλλειψη μεταφορικών υπηρεσιών	2
Άλλα προβλήματα	3
Δε γνωρίζουν	4

2.7.25 Μελέτη Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων

Η μελέτη απέβλεπε στην ανάπτυξη ενός πλαισίου για την εκτίμηση της σπουδαιότητας των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των

μεταποιητικών επιχειρήσεων στο βιομηχανικό πάρκο του GEBEL ALI στο Ντουμπάι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων [41].

Οι αντικειμενικοί σκοποί της μελέτης ήταν :

- η εμπειρική ανάλυση των παραγόντων που υποκινούν τις επιχειρήσεις να επιλέξουν το βιομηχανικό πάρκο του GEBEL ALI ως τόπο εγκατάστασης
- η ανάλυση της δυνατότητας του βιομηχανικού πάρκου του GEBEL ALI να προσφέρει ελκυστικούς παράγοντες τόπου εγκατάστασης
- ο εντοπισμός των παραγόντων οι οποίοι θα επηρέαζαν την απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων οι οποίες ενδεχομένως θα ήταν διαθέσιμες να εγκαταστήσουν εργοστάσια στο GEBEL ALI
- η εκτίμηση του βαθμού κατά τον οποίο επιχειρήσεις εγκατεστημένες στο GEBEL ALI, επιχειρήσεις μη εγκατεστημένες στο GEBEL ALI αλλά οι οποίες είχαν αναλύσει τις δυνατότητές του, επιχειρήσεις μη εγκατεστημένες στο GEBEL ALI οι οποίες δεν είχαν αναλύσει τις δυνατότητές του και ηγέτες της κοινωνίας του Ντουμπάι είχαν διαφορετικές απόψεις αναφορικά με τη σημασία των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης
- η εκτίμηση του βαθμού κατά τον οποίο η σπουδαιότητα των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης διέφερε σημαντικά μεταξύ διαφόρων κλάδων της οικονομίας και διαφόρων κατηγοριών εργατικού δυναμικού
- ο καθορισμός της επιρροής διεθνών παραγόντων στη διαδικασία επιλογής τόπου εγκατάστασης.

Τέσσερα κύρια είδη υποθέσεων ελέγχθηκαν. Οι πρώτες τρεις αναφέρονταν αποκλειστικά σε παράγοντες προερχόμενους από θεωρίες επιλογής τόπου

εγκατάστασης και δεν συμπεριλάμβαναν διεθνείς παράγοντες. Η τέταρτη υπόθεση αναφερόταν στη σημασία των διεθνών παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

Η ανάλυση υπογράμμισε ότι οι διαφορές στη σπουδαιότητα των διαφόρων παραγόντων επιλογής του GEBEL ALI ως τόπου εγκατάστασης περιλαμβάνουν διεθνείς παράγοντες και παράγοντες οι οποίοι προέρχονται από τη θεωρία και τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης.

Τέλος, η ανάλυση τόνισε ότι τα δυναμικά χαρακτηριστικά των αποφάσεων επιλογής του τόπου εγκατάστασης είναι η αυξανόμενη διεθνής αγορά και ο αυξανόμενος διεθνής ανταγωνισμός. Αναμφίβολα, αυτά τα χαρακτηριστικά έχουν επηρεάσει τους επιχειρηματίες αναφορικά με τις αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

2.7.26 Μελέτη Ταϊλάνδης

Αντικειμενικός σκοπός της μελέτης ήταν ο εντοπισμός των παραγόντων που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ταϊλάνδη [42].

Η μελέτη κατέταξε τις επιχειρήσεις του δείγματος σε τέσσερις κατηγορίες: περιοχής Μπανγκόκ, υπόλοιπης χώρας, εγχώριες και ξένες. Στη συνέχεια, η μελέτη συνέκρινε τις αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης των επιχειρήσεων αυτών με δύο τρόπους: (1) περιοχής Μπανγκόκ και υπόλοιπης χώρας και (2) εγχώριων και ξένων.

Η συλλογή των δεδομένων έγινε με τις τεχνικές της συνέντευξης και του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου. Πραγματοποιήθηκαν είκοσι συνεντεύξεις και στάλθηκαν εκατόν πενήντα πέντε ερωτηματολόγια σε μεταποιητικές επιχειρήσεις οι οποίες εγκαταστάθηκαν στην Ταϊλάνδη μεταξύ 1987 και 1989. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με διάφορους στατιστικούς ελέγχους.

Τα ευρήματα της μελέτης υποστηρίζουν την άποψη ότι τόσο οικονομικοί όσο και μη οικονομικοί παράγοντες παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή της Ταϊλάνδης ως τόπου εγκατάστασης μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Σημαντικοί παράγοντες αποδείχθηκαν:

- οι δημόσιες υπηρεσίες
- οι τηλεπικοινωνίες
- οι μεταφορές
- το κόστος των οικοπέδων
- η διαθεσιμότητα χώρου για μελλοντικές επεκτάσεις
- τα κυβερνητικά κίνητρα και
- οι προσωπικές προτιμήσεις.

Η αστικοποίηση ήταν ο κυριότερος παράγοντας που υποκίνησε τις μεταποιητικές επιχειρήσεις να επιλέξουν την περιοχή της Μπανγκόκ ως τόπο εγκατάστασης σε βάρος της υπόλοιπης χώρας.

Η ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών και η ύπαρξη τεχνογνωσίας στην πόλη της Μπανγκόκ υποκίνησαν τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, ειδικότερα εκείνες

που ασχολούνται με τεχνολογίες αιχμής, να εγκατασταθούν στην περιοχή της Μπανγκόκ. Από την άλλη πλευρά, η διαθεσιμότητα μη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και η νομοθεσία για το περιβάλλον ήταν οι παράγοντες που προσέλκυσαν τις μεταποιητικές επιχειρήσεις στην υπόλοιπη χώρα.

Η σύγκριση των εγχώριων και ξένων επιχειρήσεων αποκάλυψε ότι οι μεταφορές και οι προμήθειες ήταν οι κύριοι παράγοντες οι οποίοι επηρέασαν τη διαδικασία επιλογής του τόπου εγκατάστασης στις ξένες μεταποιητικές επιχειρήσεις, ενώ το κόστος μεταφοράς των πρώτων υλών, η παραγωγικότητα των εργατών και τα αναπτυξιακά κίνητρα ήταν οι παράγοντες που επηρέασαν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης στις εγχώριες επιχειρήσεις.

Τα ευρήματα της μελέτης υποστηρίζουν την ύπαρξη λογικής σχέσης μεταξύ των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και της βιομηχανικής ανάπτυξης.

Η ένταξη στη βιομηχανική πολιτική περισσότερων και καλύτερων μεταφορικών υπηρεσιών, δημοσίων υπηρεσιών, τηλεπικοινωνιών, και κοινωνικών διευκολύνσεων είναι απαραίτητη για τη προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

2.7.27 Μελέτη Κλάδου Μετάλλου Ελλάδας

Σκοπός της μελέτης ήταν η εξέταση του βαθμού συνάφειας της κυβερνητικής πολιτικής περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης με τα χρηματοοικονομικά κίνητρα τα οποία χρησιμοποίησαν κατά κόρον οι αναπτυξιακοί νόμοι που

θεσπίστηκαν στην Ελλάδα τα τελευταία σαράντα πέντε χρόνια, ως πρωταρχικό παράγοντα επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων[43].

Οι εξήντα τέσσερις επιχειρήσεις που συμμετείχαν στη μελέτη προήρχοντο από τον κλάδο μετάλλου. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις αυτές ήταν μεταξύ των 400 μεγαλύτερων μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Ελλάδα το 1986 τόσο με βάση τα καθαρά κέρδη όσο και με βάση το σύνολο του ενεργητικού (Πίνακας 32).

ΠΙΝΑΚΑΣ 32

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΛΑΔΟΥ ΜΕΤΑΛΛΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Βαθμοί
1	Εργασία	147,87
2	Χρηματοοικονομικά κίνητρα	109,78
3	Οικόπεδα	106,24
4	Βιομηχανική υποδομή	82,64
5	Εγγύτητα αγορών	81,24
6	Κόστος πωλήσεων	64,58
7	Υπηρεσίες και διευκολύνσεις	61,38
8	Προγραμματισμός	51,93
9	Πρώτες ύλες	51,07
10	Κόστος μεταφορών	51,04
11	Έλεγχος ρύπανσης	43,75
12	Κόστος εγκαταστάσεων	42,52
13	Δυνατότητες ανάπτυξης	35,41
14	Συμβατότητα με στρατηγικές επιχειρήσεων	27,08
15	Χαρακτηριστικά τοπικής κοινωνίας	25,28
16	Βιομηχανικές διασυνδέσεις	18,19

Με ένα ερωτηματολόγιο που στάλθηκε ταχυδρομικά ζητήθηκε από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να βαθμολογήσουν μία σειρά παραγόντων επιλογής του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων του κλάδου μετάλλου.

Ο παράγοντας εργασία είχε τη μεγαλύτερη σπουδαιότητα για τις εξήντα τέσσερις μεταποιητικές επιχειρήσεις του δείγματος, ενώ ο παράγοντας βιομηχανικές διασυνδέσεις κατατάχθηκε τελευταίος.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαφορά σπουδαιότητας μεταξύ του παράγοντα χρηματοοικονομικά κίνητρα και των υπόλοιπων δέκα πέντε παραγόντων αποδείχθηκε στατιστικά ασήμαντη, γεγονός που υπογραμμίζει ότι η έμφαση των ελληνικών κυβερνήσεων στα χρηματοοικονομικά κίνητρα ως παράγοντα πρόωξης της περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης ήταν ανεπιτυχής.

2.8. Ανάλυση Μελετών Εγκατάστασης

Έχοντας ανασκοπήσει έναν αριθμό μελετών τύπου εγκατάστασης σε όρους αντικειμενικών σκοπών, μεθοδολογιών και συμπερασμάτων, η ερώτηση που τώρα προκύπτει είναι, αν υπάρχει συνέπεια στα συμπεράσματά τους, και αν ναι, η έκταση αυτής της συνέπειας

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα συνολικά και τα επιμέρους αποτελέσματα των μελετών έχουν έννοια, είναι απαραίτητο οι μελέτες να είναι όσο το δυνατόν περισσότερο όμοιες δεδομένης της ενυπάρχουσας διασποράς. Για αυτό το λόγο μόνο οι Αμερικάνικες και οι Βρετανικές μελέτες που προσφέρουν έναν

συγκεκριμένο κατάλογο παραγόντων εγκατάστασης με μία σειρά προτεραιότητας θα συμπεριληφθούν στη συγκριτική εκτίμηση.

Όμως, πριν προβούμε σε μία συγκριτική ανάλυση των αποτελεσμάτων των μελετών ένας αριθμός θεμάτων σχετικών με το είδος των συμπερασμάτων που μπορεί να εξαχθούν πρέπει να συζητηθούν.

Αρχικά, η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων ποικίλει ανάμεσα στις μελέτες. Αυτό οφείλεται σε διάφορους παράγοντες από τους οποίους οι πιο σημαντικοί είναι οι αδυναμίες στη μεθοδολογία, το μικρό μέγεθος των δειγμάτων και η ενοποίηση απαντήσεων από διαφορετικές πηγές π.χ. διαφορετικές μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Όσον αφορά τη μεθοδολογία, συνεντεύξεις τείνουν να παράγουν πιο αξιόπιστες πληροφορίες σε σχέση με άλλες ερευνητικές προσεγγίσεις. Όμως, οι περιορισμοί χρόνου και χρήματος συχνά καθιστούν αδύνατο να υιοθετηθεί αυτή η τεχνική. Μία άλλη αδυναμία της μεθοδολογίας είναι η χρήση των συστημάτων της καταχώρησης, κατάταξης και ταξινόμησης. Παρ' όλο που η ταξινόμηση είναι η καλύτερη μέθοδος προσδιορισμού της σχετικής σημασίας των κριτηρίων εγκατάστασης, δεν έχει χρησιμοποιηθεί σε εμπειρικές μελέτες εγκατάστασης. Με απλή καταχώρηση είναι αδύνατο να εξαχθούν οποιαδήποτε συμπεράσματα αναφορικά με τη σχετική σημασία των παραγόντων εγκατάστασης μίας επιχείρησης από τα δεδομένα που συλλέγονται.

Μία βασική κριτική που μπορεί να γίνει για πολλές από τις μελέτες είναι ότι οι

ερωτώμενοι κλήθηκαν να καταχωρήσουν ή να ταξινομήσουν μόνο ένα μικρό αριθμό παραγόντων. Η υπόθεση που γίνεται σε αυτή την προσέγγιση είναι ότι η επιλογή του τόπου εγκατάστασης καθορίζεται από λίγους κρίσιμους παράγοντες. Αφού αυτή η υπόθεση δεν έχει ελεγχθεί τα αποτελέσματα των μελετών είναι σαφώς αμφισβητήσιμα στην προκείμενη περίπτωση.

Οι περισσότερες από τις μελέτες αναφέρονται στο παρελθόν (αναδρομικές). Αυτό έχει προφανείς συνέπειες στην εγκυρότητα των απαντήσεων, αφού πολλές από τις απαντήσεις προέρχονται από ανθρώπους που έχουν μικρή ή και καμία σχέση με την αρχική ίδρυση του εργοστασίου. Επίσης, μετά την πραγματοποίηση της εγκατάστασης οι επιχειρηματίες έχουν την τάση να παρουσιάζουν τις αποφάσεις τους ως ορθολογικές.

Μία άλλη δυσκολία προκύπτει, όταν γίνονται προσπάθειες να αθροιστούν και να συγκριθούν τα αποτελέσματα μελετών οι οποίες χρησιμοποιούν διαφορετικό τρόπο για τον ορισμό των παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης.

Για παράδειγμα, ο παράγοντας αγορά μπορεί να οριστεί ως αγορές, πρόσβαση στις αγορές, ανάπτυξη αγοράς, εγγύτητα στην αγορά, ζήτηση παραγόντων ή κάποιος συνδυασμός αυτών. Παρομοίως ο παράγοντας εργασία μπορεί να αναφερθεί με εκφράσεις διαθεσιμότητας, κόστους, επιδεξιότητας παραγωγικότητας και συμπεριφοράς.

Τόσο στην Αμερική όσο και στη Βρετανία οι παράγοντες εργασίας θεωρούνται ως πρωτεύουσας σημασίας στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασης

μίας μεταποιητικής επιχείρησης (Πίνακες 33 και 34). Στην πραγματικότητα, στη Βρετανία φαίνεται να υπάρχει μικρή αμφιβολία ότι οι θεωρήσεις για την εργασία είναι με μεγάλη διαφορά ο πιο καθοριστικός παράγοντας επιλογής του τύπου εγκατάστασης. Όσον αφορά τα συστατικά στοιχεία του παράγοντα εργασία φαίνεται ότι γενικά η διαθεσιμότητα της εργασίας είναι πιο σημαντική από το κόστος και ότι το στοιχείο των εργασιακών σχέσεων μίας περιοχής μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην απόφαση επιλογής του τύπου εγκατάστασης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 33

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Παράγοντες	Αριθμός κατατάξεων				
	Πρώτος	Δεύτερος	Τρίτος	Τέταρτος	Συνολικά
Αγορά	7	6	2	1	16
Εργατικό δυναμικό	1	5	3	3	12
Πρώτες ύλες	2	0	4	3	9
Προσωπικοί λόγοι	3	0	0	0	3
Μεταφορές	1	1	1	3	6
Οικόπεδα-κτίρια	1	2	2	3	8
Άλλοι	2	3	5	4	14

Στην Αμερική εμπειρικά στοιχεία υποστηρίζουν ότι οι αγορές είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει την επιλογή του τύπου εγκατάστασης, ακολουθούμενος στενά από την εργασία και τις πρώτες ύλες. Η σημασία των θεμάτων αγοράς στην επιλογή του τύπου εγκατάστασης μεταποιητικών

επιχειρήσεων μπορεί πιθανόν να εξηγηθεί καλύτερα με αναφορά στο μεγάλο μέγεθος της Αμερικάνικης αγοράς, τόσο σε όρους γεωγραφικής περιοχής όσο και σε αγοραστική δύναμη. Η έκταση των ηπειρωτικών Η.Π.Α συνήθως καθιστά αδύνατη την αποτελεσματική εξυπηρέτηση ολόκληρης της αγοράς από ένα μοναδικό σημείο παραγωγής. Κάθε εργοστάσιο πρέπει να εγκαθίσταται με αντικειμενικό σκοπό την εξυπηρέτηση ενός συγκεκριμένου μέρους της συνολικής εθνικής αγοράς. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι οι αγορές της Καλιφόρνιας και της Βρετανίας κινούνται σε παρόμοιες διαστάσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 34

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

Παράγοντες	Αριθμός κατατάξεων				
	Πρώτος	Δεύτερος	Τρίτος	Τέταρτος	Συνολικά
Εργατικό δυναμικό	6	0	0	1	7
Οικόπεδα κτίρια	0	2	1	2	5
Κυβέρνηση	1	1	1	1	4
Αγορά	0	0	2	2	4
Άλλοι	0	3	1	1	5
Πρώτες ύλες	0	0	0	0	0
Τοπικές αρχές	0	1	2	0	3

Για πολλές βρετανικές επιχειρήσεις, αν και έχουν τη δυνατότητα να εξυπηρετήσουν ολόκληρη την εθνική αγορά από ένα μόνο εργοστάσιο, ο βαθμός συγκέντρωσης των αγορών μπορεί ακόμη να ασκήσει ισχυρή

επίδραση στην εγκατάσταση ενός εργοστασίου. Οι περισσότερες επιχειρήσεις προτιμούν να εγκαθίστανται μέσα ή κοντά στις κύριες αγορές τους.

Το μέγεθος των αγορών αντανακλάται επίσης στη σημασία των παραγόντων μεταφοράς στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης. Το κόστος μεταφοράς των εισερχομένων και εξερχομένων ως ποσοστό του συνολικού κόστους είναι σημαντικά υψηλότερο στις αμερικάνικες παρά στις βρετανικές επιχειρήσεις.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο οι παράγοντες μεταφοράς είναι σαφώς δευτερεύουσας σημασίας στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης. Σε καμία μελέτη ο παράγοντας αυτός δεν κατατάχθηκε στους πρώτους τέσσερις περισσότερο σημαντικούς παράγοντες.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ο δεύτερος περισσότερο σημαντικός παράγοντας επιλογής του τόπου εγκατάστασης ήταν τα κυβερνητικά μέτρα. Όμως, δοθέντος ότι μόνο μία αμιγώς εθνική μελέτη εκπονήθηκε σε αυτή τη χώρα είναι εξαιρετικά δύσκολο να εκτιμηθεί με ακρίβεια η πραγματική επίδραση των κυβερνητικών μέτρων στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Στην Αμερική η σημασία των φόρων στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης είναι συνήθως μικρή. Οικόπεδα και κτίρια είναι σημαντικός παράγοντας τόσο στην Αμερική όσο και στη Βρετανία.

Οι προσωπικοί λόγοι είναι συνήθως σημαντικοί μόνο στην περίπτωση των μικρών επιχειρήσεων. Τα στοιχεία υποστηρίζουν ότι καθώς το μέγεθος της επιχείρησης αυξάνει οι προσωπικοί λόγοι καθίστανται αντίστοιχα μικρότερης

σημασίας.

Η επιρροή των τοπικών αρχών στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης φαίνεται τόσο στο αμοιβαίο ενδιαφέρον μεταξύ τοπικών αρχών και μεταποιητικών επιχειρήσεων (οι πρώτες επιδιώκουν να προσελκύσουν επιχειρήσεις στο χώρο τους, ενώ οι δεύτερες αναζητούν ευνοϊκούς τόπους εγκατάστασης) όσο και στη συνεισφορά των τοπικών αρχών στη μείωση της αβεβαιότητας των μεταποιητικών επιχειρήσεων που ενυπάρχει στην απόφαση επιλογής του τόπου εγκατάστασής τους. Η επίδραση των τοπικών αρχών είναι περισσότερο σημαντική στη Βρετανία παρά στις ΗΠΑ.

Η πάροδος του χρόνου δε φαίνεται να έχει κάποια σημαντική επίδραση στη μεταβολή της σημασίας των παραγόντων τόπου εγκατάστασης στην Αμερική. Παράγοντες όπως αγορά, εργασία και πρώτες ύλες ήταν πάντα πρωταρχικής σημασίας. Όμως, στη Βρετανία, ενώ οι παράγοντες εργασίας είχαν πάντα πρωταρχική σημασία, η σημασία των κυβερνητικών μέτρων ίσως έχει αυξηθεί λίγο με την πάροδο του χρόνου.

Στο σημείο αυτό μπορεί να δοθεί μία περισσότερο τεκμηριωμένη δικαιολογία για την επιλογή από την παρούσα διδακτορική διατριβή της εκτίμησης της σημασίας του παράγοντα κόστος εργασίας στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Στο προηγούμενο κεφάλαιο τονίστηκε ότι η επιλογή του κόστους εργασίας έγινε λόγω του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος του ερευνητή στη Λογιστική Κόστους. Αυτό βέβαια δικαιολογεί την επιλογή του πρώτου συστατικού του παράγοντα αυτού, δηλαδή το

«κόστος». Όμως γιατί επιλέχθηκε η εργασία και όχι κάποιος άλλος παράγοντας; Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δίνεται μερικώς από την προηγηθείσα ανάλυση των αμερικάνικων και βρετανικών μελετών. Η πρωταρχική σημασία του παράγοντα εργασία και στις δύο κατηγορίες μελετών αποτελεί ισχυρό λόγο για αναλυτικότερη εξέταση του παράγοντα αυτού.

Επίσης τα συμπεράσματα της ελληνικής μελέτης που αναφέρθηκε παραπάνω – συγκεκριμένα ο παράγοντας εργασία ήταν ο περισσότερο σημαντικός παράγοντας στον κλάδο μετάλλου - αποτελούν ένα άλλο ισχυρό λόγο για αναλυτικότερη και περισσότερο τεκμηριωμένη ανάλυση του παράγοντα εργασία.

Πρόσφατα εμφανίσθηκαν στην διεθνή βιβλιογραφία προσπάθειες αντιμετώπισης του προβλήματος επιλογής του τόπου εγκατάστασης, με συστήματα υποστήριξης αποφάσεων [44].

Επίσης έχει καταβληθεί σημαντική προσπάθεια επέκτασης με την προσθήκη στους παραδοσιακού ποσοτικούς παράγοντες και ποιοτικών παραγόντων επιλογής του τόπου εγκατάστασης [45].

2.9. Περίληψη

Οι θεωρητικές προσεγγίσεις προσφέρουν μόνο μικρή βοήθεια στην εξήγηση του προβλήματος της επιλογής του τόπου εγκατάστασης, όπως αυτό εμφανίζεται στον πραγματικό κόσμο. Είναι πράγματι ανεπαρκής, αν όχι παραπλανητικός οδηγός και κατά συνέπεια δεν μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μία αποτελεσματική πολιτική επιλογής τόπου εγκατάστασης. Οι εμπειρικές μελέτες

έχουν αποκαλύψει τις αδυναμίες των παραπάνω θεωριών.

Η εμπειρική εργασία που αναφέρεται στην Ελλάδα προτείνει τόσο εμμέσως όσο και αμέσως ανάλυση του παράγοντα εργασία σε επιμέρους υποπαράγοντες μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και το κόστος της εργασίας και εκτίμηση της σημασίας του σε εθνικό επίπεδο στη βάση ενός μεγάλου διακλαδικού δείγματος μεταποιητικών επιχειρήσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή οδηγεί και η εμπειρία του επιβλέποντος καθηγητή και του ερευνητή οι οποίοι στο παρελθόν από τις θέσεις του Γενικού Διευθυντή και Οικονομικού Διευθυντή αντίστοιχα της μεγαλύτερης ελληνικής επιχείρησης παραγωγής και εμπορίας λιπασμάτων αντιμετώπισαν τις δυσμενείς συνέπειες για την επιχείρηση της απόφασης της προηγούμενης διοίκησης να εγκαταστήσει ένα εργοστάσιο παραγωγής λιπασμάτων στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης χωρίς προηγούμενη μελέτη των σχετικών παραγόντων.

1. Κ. Ν. Δερβιτσιώτης, Συστήματα Παραγωγής, Τόμος Α΄, Εκδόσεις Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1984, σελ. 327
2. A. Weber, The Theory of Location of Industry , Translated by Carl Friedrich, Chicago University Press, 1929, Αναφερόμενο στο Plant Location: in Theory and in Practice, M.L. Greenhut, Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1956, σελ. 8
3. A. H. Leigh, "Von Thynen's Theory of Distribution and the Advent of Marginal Analysis", *Journal of Political Economy*, December 1946,, Αναφερόμενο από το M.L. Greenhut, ό.π., σελ. 6
4. A. Losch, The Economics of Location, Yale University Press, 1954,, Αναφερόμενο από το M.L. Greenhut, ό.π., σελ. 8
5. A. Losch, ό.π.,
6. H. Hotelling, "Stability in Competition", *Economic Journal*, Vol 39, σελ. 41 – 57, Αναφερόμενο στο Η Χωροθέτηση της Βιομηχανίας Θεωρία και Πολιτική, David Walker – Keith Chapman, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1992, σελ. 34-35
7. P. S. Florence, "Post-War Investment, Location and Size of Plant", NIESR, Cambridge at the University Press, 1962
8. W. Isard, Location and Space Economy, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1960, Αναφερόμενο από τους David Walker – Keith Chapman, ό.π., σελ. 35
9. R. M. Cyert and G. J. March, A Behavioral Theory of the Firm, Englewood Cliffs, 1963, Αναφερόμενο στο Modern Managerial Economics, B. Lowes and J.R. Sparkes, Heinemann, London, 1974, σελ. 35-36

10. C. S. Beed, "The Separation of Ownership from Control", *Journal of Economic Studies*, 1966, Vol. 1, σελ. 29 – 46, Αναφερόμενο στο The Modern Business Enterprise, του M. Gilbert, Penguin Books, England, 1972, σελ. 137-152
11. H. A. Simon, "Theories of Decision Making in Economics and Behavioural Science", *American Economic Review*, Vol. 49, 1959, σελ. 253–283, Αναφερόμενο από τους B. Lowes and J.R. Sparkes, ό.π., σελ. 32-35
12. B. Lowes and J.R. Sparkes, ό.π., σελ 38–44
13. B. Lowes and J.R. Sparkes, ό.π., σελ 45-47
14. M. L. Greenhut, ό.π., σελ. 3-5
15. E. G. Holmes, Plant Location New York, 1930, Αναφερόμενο από το M. L. Greenhut ό.π., σελ.
16. E. Hoover, The Location of Economics Activity, New York, 1948, Αναφερόμενο από το M.L. Greenhut ό.π., σελ. 17–22
17. G. N. Ellis, "Why New Manufacturing Establishments Located in New England", *Monthly Review*, Federal Reserve Bank of Boston. Vol. 31, April 1949
18. G. Katona and J. N. Morgan, "The Quantitative Study of Factors Determining Business Decisions", *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 66, February 1952, σελ. 67-90
19. Texas University, "Texas Location Study", Industrial Economics Research Division, Texas Engineering Station, October 1954
20. A. H. Doerr, "A Quantitative Analysis of the Location Factors in the Integrated and Semi-Integrated Iron and Steel Industry of the U.S. and

- Canada", *Journal of Geography*, December 1954
21. M. L. Greenhut, "An Empirical Model and a Survey: New Plant Location in Florida", *Review of Economics and Statistics*, Vol. 49, 1958
 22. W. E. Mueller, "Industrial Location Decisions". *Oklahoma Business Bulletin*, Vol. 26, No 6, June 1959
 23. E. Mueller and J. N. Morgan, "Location Decisions and Industrial Mobility in Michigan", Michigan Institute of Social Research, Ann Arbor, 1961
 24. J. F. McCarthy, "Highways, Trucks and New Industry A Study of Changing Patterns in Plant Location", American Trucking Association, 1963
 25. H. L. Hunker and A. J. Wright, "Factors of Industrial Location in Ohio", Ohio State University, 1963
 26. F. Escott, "Texas Plant Location Survey", University of Texas, 1964
 27. T. E. McMillan, Jr., "Why Manufacturers Choose Plant Locations vs. Determinants of Plant Locations", *Land Economics*, August 1965, σελ. 239 - 246
 28. R. E. Carrier and W. R. Schriver, "Location Theory: An Empirical Model and Selected Findings", *Land Economics*, November 1968, σελ. 449 - 460
 29. C. R. Hayes and N. W. Schul, "Why Do Manufactures Locate in the Southern Piedmont?", *Land Economics*, February 1968, σελ. 117 - 121
 30. M. I. Logan, "Locational Decisions in Industrial Plants in Wisconsin", *Land Economics*, August 1970, σελ. 325 - 333
 31. A. G. Mekhaimer, A Study of Factors Influencing Plant Location Decisions in Texas as Viewed by Texas Community Leaders and Out of State

- Manufacturing Executives, Δημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, North Texas State University, 1984
32. M. Afiat, Factors Affecting Manufacturing Plant Location in Kansas Non – Metropolitan Areas from 1973 to 1981, Δημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, Kansas State University, 1985
 33. F. M. Ulgado, Foreign Direct Investment in the U.S.A.: The Effects of Multinational Firm Characteristics and Local Factors on the Location Decision, Δημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, University of Illinois at Urbana-Shampaign, 1991
 34. D. C. Hague and P. C. Newman, "Costs in Alternative Locations: The Clothing Industry", National Institute of Economic and Social Research, Occasional Papers XV, The Syndics of the Cambridge University Press, 1952
 35. D. Law, "Industrial Movement and Locational Advantage", Manchester School of Economic and Social Studies, Vol. 32, May 1964, σελ. 131-154
 36. G. C. Cameron and B. D. Clark, "Industrial Movement and the Regional Problem", University of Glasgow Social and Economic Studies, Occasional Papers No 5, Oliver and Boyd, Edinburgh and London, 1966
 37. J. N. H. Britton, "Regional Analysis and Economic - Geography", G. Bell and Sons, London 1967
 38. J. L. Braithwaite, "The Post-war Industrial Development of Plymouth: an Example of the Effect of National Industrial Location Policy", Institute of British Geographers: Transactions and Papers, Vol. 45, September 1968
 39. Department of Trade and Industry, "Inquiry into Location Attitudes and

- Experience", in the Report on Regional Incentives, Trade and Industry Sub-Committee, House of Commons Expenditure Committee, Session 1973-74, HMSO, December 1973
40. P. D' Abbs, "North Devon 1966 – 1974: Aspects of Social and Economic Change", Community Council of Devon, Country Hall, Exeter, Devon, 1975
 41. M. A. Babri, An Assessment of Industrial Location Factors, A Case of Gebel Ali Industrial Park (United Arab Emirates), Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, The University of Mississippi, 1989
 42. S. Bhamornsathit, An Empirical Investigation of Factors Influencing the Location of Manufacturing Establishments in Thailand (Plant Locations), Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία, Boston University, 1993
 43. G. P. Artikis, "Financial Factors in Plant Location Decisions: A Case Study in the Greek Metal Industry", International Journal of Operations and Production management, Vol. 13, No 8, 1993
 44. S. Yurimoto and T. Masui, "Design of a Decision Support System for Overseas Plant Location", International Journal of Production Economics, Vol. 41, 1995, σελ. 411 – 418
 45. M. I. Peskin and D. Halpen, "Non – Economic Intangibles Are Valuable", Business Forum, Summer 1990, σελ. 25 - 29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

3.1 Εισαγωγή

Όπως τονίστηκε επανειλημμένα στα δύο πρώτα κεφάλαια, το προηγούμενο και το παρόν κεφάλαιο αποβλέπουν στη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικών με το εξεταζόμενο πρόβλημα της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Ειδικότερα το δεύτερο κεφάλαιο πραγματεύεται τις θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις του παραπάνω προβλήματος αναλύοντας κριτικά τις κυριότερες θεωρίες και εμπειρικές μελέτες επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Αντικειμενικός σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι να προσδιορίσει το ελληνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο θα δραστηριοποιηθούν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις, που θα θελήσουν να αναλάβουν επενδυτικά σχέδια. Υπενθυμίζεται ότι πρωταρχικός αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι η ανάπτυξη ενός υποδείγματος για την ανάλυση των προβλημάτων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Το ελληνικό περιβάλλον, όπως εξάλλου συμβαίνει με το περιβάλλον κάθε

χώρας, έχει διάφορες συνιστώσες όπως φυσικό – οικολογικό, τεχνολογικό, νομοθετικό, κοινωνικό – ηθικό και οικονομικό περιβάλλον. Η ανάλυση που ακολουθεί εστιάζεται κυρίως στο οικονομικό περιβάλλον της Ελλάδος το οποίο έχει άμεσο αντίκτυπο στη δράση των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει έξι ενότητες της ελληνικής οικονομίας: γενική επισκόπηση, ανάλυση του πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα, προοπτικές και αναπτυξιακά κίνητρα.

Στη γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας περιγράφεται η κατάσταση που επικρατούσε τα τελευταία πενήντα περίπου χρόνια, όταν δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε το μεγαλύτερο μέρος των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν σήμερα στην Ελλάδα.

Η ανάλυση του πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα της ελληνικής οικονομίας αναφέρεται στη συμμετοχή τους στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν και τη συμβολή τους γενικότερα στην οικονομική πορεία της χώρας.

Οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας στόχο έχουν να περιγράψουν την ενδεχόμενη εικόνα του οικονομικού περιβάλλοντος της Ελλάδος κατά τα επόμενα χρόνια, δηλαδή τα πρώτα χρόνια του εικοστού πρώτου αιώνα. Η εικόνα αυτή προκύπτει από προβλέψεις οικονομικών αναλυτών, κυβερνητικά προγράμματα και από τη σχέση της χώρας με την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος, λαμβανομένου υπόψη του ρόλου των αναπτυξιακών κινήτρων στην περιφερειακή ανάπτυξη μίας χώρας, στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται ξεχωριστά οι αναπτυξιακοί νόμοι που ίσχυσαν κατά καιρούς στην Ελλάδα από

τις αρχές της δεκαετίας του 1950, και οι οποίοι θεσμοθέτησαν μία μεγάλη σειρά κινήτρων για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Με την καταγραφή όλων των παραπάνω επιδιώκεται η δημιουργία μίας περισσότερο ολοκληρωμένης αντίληψης κυρίως για το παρελθόν το παρόν και δευτερευόντως για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας.

3.2 Ελληνική Οικονομία

Η Ελλάδα μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1950 είχε την ατυχία να εμπλακεί σε μία σειρά πολεμικών επιχειρήσεων που ουσιαστικά είχαν διαλύσει την οικονομία της. Μετά την εποχή αυτή αρχίζει μία περίοδος συνεχών προσπαθειών όλων των κυβερνήσεων για να ξεπεράσει η χώρα το στάδιο της υπανάπτυξης.

Οι ρυθμοί ανάπτυξης όμως δεν ήταν ομοιόμορφοι και συνεχείς λόγω της πολιτικής αστάθειας και των διεθνών συγκυριών. Στα μέσα της δεκαετίας του 1950 και μέχρι το 1967 το Κυπριακό πρόβλημα πέρασε από δραματικές φάσεις. Αυτό σε συνδυασμό και με την εμφανισθείσα επιθετικότητα των Τούρκων για τα νησιά του Αιγαίου είχαν άμεσα δυσμενή αποτελέσματα για την ελληνική οικονομία. Τούτο λόγω των τεράστιων δαπανών για αμυντικό εξοπλισμό.

Το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1967, με την επακολουθήσασα επταετή δικτατορία συσώρευσε πολλά δεινά στη χώρα, τα οποία επηρεάζουν ακόμη και σήμερα τη συνολική κατάσταση της ελληνικής οικονομίας [1].

Εκτός από τη δυσμενή πολιτική κατάσταση, η ανάπτυξη της οικονομίας της

χώρας επιβραδύνθηκε και από μία σειρά παραγόντων οι οποίοι σε μεγάλο βαθμό δημιουργούσαν «μαύρες τρύπες» απορρόφησης των όποιων θετικών αποτελεσμάτων.

Συγκεκριμένα, η μεγάλη εξάρτηση της χώρας σε πρώτες ύλες, ενέργεια και πλήθος καταναλωτικών προϊόντων από το εξωτερικό καθιστούσε την ελληνική οικονομία ευάλωτη στις μεταβολές των τιμών και των συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Η έλλειψη επίσης επενδύσεων σε τεχνολογία και διοικητική τεχνογνωσία κατέληξε σε χαμηλή παραγωγικότητα και κατά συνέπεια, σε μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Ακόμη, η άναρχη ανάπτυξη οδήγησε στη συγκέντρωση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, στη μόλυνση του περιβάλλοντος, στη στροφή των επενδύσεων σε μερικούς μόνο κλάδους κ.λ.π.

Τέλος, η διεύρυνση του δημόσιου τομέα η οποία στην αρχή χρησιμοποιήθηκε ως λύση του προβλήματος της ανεργίας, κατέληξε σε χρόνια μάλιστα προξενώντας, μεταξύ άλλων δεινών, δραματική αύξηση του δημόσιου χρέους [2].

Ο ρυθμός μεταβολής του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος παρουσίασε αύξηση μέχρι το 1970, στη συνέχεια αισθητή μείωση μέχρι το 1993 και τέλος τάση ανόδου από το 1993 μέχρι το 1995 (Πίνακας 35). Η εξέλιξη του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος (ΑΕΠ) και του καθαρού εθνικού εισοδήματος ήταν παρόμοιες εκείνης του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 35

**ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ-ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950-1995**

Σε σταθερές τιμές 1970 και δις δρχ.

	1950	1960	1970	1980	1990	1993	1995
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν	79,2	143,3	298,9	473,5	550,4	566,7	585,8
% μεταβολή προηγούμενου έτους		4,3	8,0	1,8	1,3	0,9	1,9
% μεταβολή δεκαετίας			7,6	4,7	1,6		
Καθαρό εισόδημα από την αλλοδαπή	0,4	2,1	5,5	11,6	-3,5	3,0	2,3
Ακαθάριστο εθνικό προϊόν	79,6	145,4	304,4	485,1	546,9	569,7	588,7
Αποσβέσεις	4,5	7,5	16,8	33,7	44,1	48,0	48,8
Καθαρό εθνικό εισόδημα	75,1	137,9	287,6	451,4	502,8	521,7	539,9

Πηγή : Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, «Εθνικοί Λογμοί της Ελλάδας», Διάφορα Έτη, Αθήνα

Οι μεταβολές του ΑΕΠ την περίοδο αυτή, συγκρινόμενες με τις αντίστοιχες μεταβολές στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις Η.Π.Α. και στην Ιαπωνία δείχνουν μία σημαντική πρόοδο της ελληνικής οικονομίας μέχρι τη δεκαετία του 1970 (αντίστοιχη εξέλιξη παρουσιάζει το ΑΕΠ μόνο στην Ιαπωνία) και στη συνέχεια μια πτώση που συνεχίστηκε μέχρι το 1994 (Πίνακας 36). Από το 1994 μέχρι και το 1997 υπάρχει μία συνεχής άνοδος η οποία προβλέπεται να έχει θετικές μεταβολές στην επιδιωκόμενη ένταξη της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ).

ΠΙΝΑΚΑΣ 36
ΕΤΗΣΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ
ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1961 – 1997

Χώρες	1961	1970	1980	1990	1993	1997**
	%	%	%	%	%	%
Ελλάδα	11,1	8,0	1,8	0,0*	-1,0	3,3
Ευρωπαϊκή Ένωση	5,6	4,8	1,4	2,9	-0,5	1,8
Η.Π.Α.	2,7	-0,3	-0,3	1,3	2,4	3,6
Ιαπωνία	12,0	10,7	2,8	5,1	0,3	1,3

* Από το 1990 οι μεταβολές στον πίνακα αυτό εμφανίζονται με το νέο σύστημα μέτρησης των εθνικών λογαριασμών.

** Προβλέψεις Οκτωβρίου 1997

Πηγή : Περιοδικό Επιλογή, «Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς», Αθήνα, 1998

Η πτώση του ΑΕΠ άρχισε, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, τη δεκαετία του 1970, οφείλεται κυρίως στις πετρελαϊκές κρίσεις του 1970 και του 1979. Από την περίοδο εκείνη διεκόπη η αναπτυξιακή πορεία και αποκαλύφθηκε η εύθραυστη φύση της υποδομής της οικονομίας. Η χώρα έπρεπε να αντιμετωπίσει ταυτόχρονα πιεστικά προβλήματα πληθωρισμού (Πίνακας 37), ελλειμμάτων τρεχουσών συναλλαγών (Πίνακας 38), δανεισμού του δημόσιου τομέα (Πίνακας 39) και συσσωρευμένων ελλειμμάτων πολλών μεγάλων βιομηχανικών μονάδων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 37
ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1961 - 1997

Χώρες	1961	1970	1980	1990	1993	1997*
	%	%	%	%	%	%
Ελλάδα	1,1	3,1	21,9	19,2	13,8	6,0
Ευρωπαϊκή Ένωση	2,8	4,9	13,2	4,8	4,0	2,1
Η.Π.Α.	0,9	4,6	10,7	5,0	2,7	2,1
Ιαπωνία	6,4	7,2	7,5	2,6	1,2	1,5

* Προβλέψεις Οκτωβρίου 1997

Πηγή : Περιοδικό Επιλογή, «Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς», Αθήνα, 1998

ΠΙΝΑΚΑΣ 38
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1961 – 1997

Χώρες	1961	1970	1980	1990	1993	1997*
	%	%	%	%	%	%
Ελλάδα	-	-	-2,9	-16,1	-14,2	-4,2
Ευρωπαϊκή Ένωση	0,7	0,2	-3,5	-3,5	-6,4	-2,7
Η.Π.Α.	-0,6	-1,1	-1,3	-2,5	-4,0	-0,3
Ιαπωνία	-	1,6	-4,4	2,9	-1,6	-3,4

* Προβλέψεις Οκτωβρίου 1997

Πηγή : Περιοδικό Επιλογή, «Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς», Αθήνα, 1998

ΠΙΝΑΚΑΣ 39
ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ* ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1970-1997

Χώρες	Σε τιμές αγοράς				
	1970	1980	1990	1993	1997**
	%	%	%	%	%
Ελλάδα	24,8	23,8	90,1	111,8	109,3
Ευρωπαϊκή Ένωση	38,9	38,4	55,3	66,0	72,4
Η.Π.Α.	-	37,0	55,6	63,3	63,8
Ιαπωνία	-	51,2	65,1	67,4	90,8

* Το δημόσιο χρέος περιλαμβάνει το χρέος της κυβέρνησης, ΟΤΑ, οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης, λοιπών Ν.Π.Δ.Δ. και νοσοκομείων.

** Προβλέψεις Οκτωβρίου 1997

Πηγή : Περιοδικό Επιλογή, «Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς», Αθήνα, 1998

Η επίλυση αυτών των προβλημάτων έπρεπε να επιτευχθεί με πολιτικές αποφάσεις, οι οποίες δε έπρεπε να δημιουργήσουν κοινωνικές αδικίες, ούτε να δυσχεράνουν την επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών, ιδιαίτερα για τα οικονομικά ασθενέστερα στρώματα του πληθυσμού ούτε τέλος να οδηγήσουν στην αποδυνάμωση της αμυντικής ικανότητας της χώρας.

Συγκεκριμένα, αξίζει να αναφερθεί ότι προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα άμεσα προβλήματα του ελέγχου του πληθωρισμού και της μείωσης των ελλειμμάτων, η κυβέρνηση κατέφυγε στην εφαρμογή δύο σταθεροποιητικών προγραμμάτων. Το πρώτο ξεκίνησε το 1985 και εγκαταλείφθηκε το 1987, γεγονός το οποίο εξαφάνισε τα οποιαδήποτε θετικά αποτελέσματα είχαν δημιουργηθεί από τη μέχρι τότε εφαρμογή του. Το δεύτερο ξεκίνησε το 1993 και έθεσε συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους αναφορικά με τον τιμάρημο, το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών και τις δανειακές ανάγκες της χώρας ως ποσοστό του ΑΕΠ. Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα αυτό συνεχίζεται μέχρι σήμερα και θεωρείται από την κυβέρνηση ως μονόδρομος για την επιτυχή ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ.

Το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκε από 5.155 δραχμές το 1950 σε 12.629 δραχμές το 1960, 33.996 δραχμές το 1970, 177.437 δραχμές το 1980, 1.038.343 δραχμές το 1990 και 2.826.167 δραχμές το 1996 σε τρέχουσες τιμές [3].

Ο Πίνακας 40 δείχνει την ποσοστιαία σύνθεση της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης τα έτη 1950, 1960, 1970, 1980, 1990 και 1995 σε σταθερές τιμές του 1970.

Η διάρθρωση της εγχώριας ιδιωτικής κατανάλωσης μεταβλήθηκε σημαντικά μεταξύ 1950 και 1995. Η μεταβολή αυτή αντανακλά τις μεταβληθείσες προτεραιότητες των καταναλωτών, οι οποίες διαμορφώνουν το επίπεδο διαβίωσής τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 40

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΓΧΩΡΙΑΣ
ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950 -1970

Σε σταθερές τιμές 1970

Κατηγορίες	Έτη					
	1950	1960	1970	1980	1990	1995
	%	%	%	%	%	%
Τρόφιμα, Ποτά, Καπνός	54,12	49,88	41,39	36,46	35,02	35,22
Ένδυση – Υπόδηση	8,44	9,04	12,42	10,40	7,07	5,30
Στέγαση – Θέρμανση – Φωτισμός	14,24	14,44	13,98	15,67	17,20	18,14
Έπιπλα και Εξοπλισμός	*	*	7,39	8,66	7,41	6,93
Έξοδα Υγείας	*	*	4,14	3,31	2,98	3,73
Μεταφορές – Τηλεπικοινωνίες	4,09	5,99	8,34	12,33	16,34	16,24
Διασκέδαση – Ψυχαγωγία	*	*	3,55	4,29	5,27	5,41
Εκπαίδευση	*	*	1,26	0,68	0,50	0,53
Άλλα Αγαθά και Υπηρεσίες			7,51	8,19	8,20	8,50
Ιδιωτική Κατανάλωση	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

* Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία

ΠΗΓΗ : Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, «Εθνικοί Λογαριασμοί Ελλάδας», Διάφορα Έτη, Αθήνα

Οι ιδιωτικές καταθέσεις στις εμπορικές τράπεζες και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς έφτασαν τα 15,08 τρισεκατομμύρια δραχμές το 1995 σε σύγκριση με 8,10 τρισεκατομμύρια δραχμές το 1990 και 3,07 τρισεκατομμύρια δραχμές το 1985 [4].

Οι ακαθάριστες επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία (ιδιωτικές, δημόσιες και σύνολο) σε σταθερές τιμές του 1970 παρουσιάζονται μαζί με την ετήσια μεταβολή τους στον Πίνακα 41 παρακάτω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 41**ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950-1995**

Σε σταθερές τιμές 1970 και εκατ. δρχ.

Έτος	Ιδιωτικές	Δημόσιες	Σύνολο Επενδύσεων
1950	9.699	6.563	16.262
1960	19.264	9.857	29.121
1970	50.737	19.926	70.663
1980	70.465	22.240	92.705
1990	73.412	22.727	96.139
1995	67.324	31.146	98.470

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, «Εθνικοί Λογαριασμοί Ελλάδας», Διάφορα Έτη, Αθήνα

Παρατηρείται ότι οι δημόσιες επενδύσεις αυξάνονται καθ' όλη την περίοδο 1950-1997, ενώ οι ιδιωτικές αυξάνονται την περίοδο 1950-1990 και μειώνονται το 1995. Όμως, ο ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών επενδύσεων είναι σημαντικά μεγαλύτερος εκείνου των δημόσιων επενδύσεων.

Επίσης παρατηρείται ότι τα έτη που εμφανίζουν αύξηση του πληθωρισμού (Πίνακας 37) και αύξηση του δημόσιου χρέους (Πίνακας 39) χαρακτηρίζονται από μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων.

Ο Πίνακας 42 δίνει την κατανομή των συνολικών ακαθάριστων επενδύσεων σε κατοικίες, λοιπά κτίρια, μεταφορικά μέσα και μηχανήματα για την περίοδο 1950 - 1995 σε σταθερές τιμές 1970.

ΠΙΝΑΚΑΣ 42

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΕΡΙΟΔΟΥ 1950-1995

Σε σταθερές τιμές 1970 και εκατ. δρχ.

Έτος	Κατοικίες	Λοιπά κτίρια	Μεταφορικά μέσα	Μηχανήματα
1950	4.831	4.698	1.646	5.087
1960	8.506	13.211	1.821	5.583
1970	19.740	25.748	6.548	18.627
1980	27.291	27.296	13.987	24.131
1990	24.646	25.072	11.261	35.160
1995	17.213	27.409	11.336	42.512

ΠΗΓΗ : Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, «Εθνικοί Λογαριασμοί Ελλάδας», Διάφορα Έτη, Αθήνα

Με την πάροδο του χρόνου η συμμετοχή των επενδύσεων σε μηχανολογικό εξοπλισμό στο σύνολο των ακαθάριστων επενδύσεων αυξάνει. Το 1995 οι επενδύσεις αυτές αντιπροσωπεύουν το 43,17% του συνόλου των επενδύσεων έναντι 26,02% το 1980 και 19,17% το 1960.

Αυτό σημαίνει ότι ο μηχανολογικός εξοπλισμός των ελληνικών επιχειρήσεων ανανεώνεται και εκσυγχρονίζεται, προσαρμοζόμενος στις ραγδαίως μεταβαλλόμενες τεχνολογικές απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής.

Η κατανομή του ΑΕΠ κατά τομέα της οικονομίας, πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τα έτη 1950, 1960, 1970, 1980, 1990 και 1995 σε σταθερές τιμές 1970 φαίνεται στον Πίνακα 43.

Παρατηρείται δραματική μείωση του ΑΕΠ στον πρωτογενή τομέα κατά 16,13% η οποία ακολουθείται από μία αύξηση στο δευτερογενή τομέα της τάξεως του 7,65% και στον τριτογενή τομέα της τάξεως του 8,48%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 43

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1950-1995

Σε σταθερές τιμές 1970

Τομείς	Έτη					
	1950	1960	1970	1980	1990	1995
	%	%	%	%	%	%
Πρωτογενής	27,81	23,11	18,23	14,47	10,96	11,68
Δευτερογενής	20,13	25,86	31,40	32,47	30,36	27,78
Τριτογενής	52,06	51,03	50,37	53,06	58,68	60,54
Σύνολο	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, «Εθνικοί Λογαριασμοί Ελλάδας», Διάφορα Έτη, Αθήνα

Η διάρθρωση της απασχόλησης κατά τομείς της ελληνικής οικονομίας τα έτη 1971, 1981 και 1995 φαίνεται στο Πίνακα 44 παρακάτω. Παρατηρείται σημαντική μείωση της απασχόλησης μεταξύ 1971 και 1995 στη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και υλοτομία (20,1%), ελαφρά μείωση στη βιομηχανία και βιοτεχνία (3%) και υψηλή αύξηση στον τριτογενή τομέα (23,4%).

ΠΙΝΑΚΑΣ 44

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΤΑ ΥΠΟΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1971-1995

Τομείς	Έτη		
	1971	1981	1995
Γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, υλοτομία	40,5	30,7	20,4
Ορυχεία	0,7	0,5	0,4
Βιομηχανία, βιοτεχνία	17,1	19,3	15,1
Παροχή ηλεκτρικού, αερίου και ύδατος	0,8	0,9	1,1
Οικοδομές και δημόσια έργα	7,9	8,3	6,6
Εμπόριο, εστιατόρια, ξενοδοχεία	11,2	15,0	22,2
Μεταφορές και τηλεπικοινωνίες	6,5	7,5	6,4
Τράπεζες, ασφάλειες κ.λ.π.	2,4	3,3	2,4
Λοιπές υπηρεσίες	10,8	14,5	25,4
Διάφορα	2,1	0,0	0,0
Σύνολο	100,0	100,0	100,0

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, «Στατιστική Επετηρίδα», Διάφορα Έτη, Αθήνα

3.3 Πρωτογενής Τομέας

Παρά τη μείωση της συμμετοχής του πρωτογενή τομέα στο ΑΕΠ κατά την περίοδο 1950-1995 και τη μείωση του αριθμού των απασχολουμένων στον τομέα αυτό από το 1971 έως το 1995, η γεωργία παραμένει ένας σημαντικός τομέας της ελληνικής οικονομίας.

Αυτό προκύπτει μερικώς από το γεγονός ότι τα τρόφιμα αντιπροσώπευαν ένα σημαντικό μέρος της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών το έτος 1995 (18,19%).

Η κατάτμηση των αγροτικών εκτάσεων σε μικρά αγροτεμάχια αποτελεί ένα μείζον πρόβλημα για τη ραγδαία ανάπτυξη και βελτίωση της αποτελεσματικότητας της γεωργίας. Το 1981 μόνο το 6,07% των γεωργικών μονάδων ήταν μεγαλύτερες από 100.000 τετραγωνικά μέτρα καθεμία, ενώ 46% των υπόλοιπων μονάδων ήταν μικρότερες από 20.000 τετραγωνικά μέτρα καθεμία. Το σύνολο των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ανερχόταν σε 998.876 και καλλιεργούσαν 35.452.550 στρέμματα [5].

Το 1991 το 8,2% των γεωργικών μονάδων ήταν μεγαλύτερες από 100.000 τετραγωνικά μέτρα καθεμία, ενώ το 46,77% των υπόλοιπων μονάδων ήταν μικρότερες από 20.000 τετραγωνικά μέτρα καθεμία. Το σύνολο των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ανερχόταν σε 861.623 και καλλιεργούσαν 33.514.055 στρέμματα [6].

Μεταξύ των ετών 1981 και 1991 παρατηρείται σημαντική μείωση του συνόλου

των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, μείωση του συνόλου των καλλιεργουμένων εκτάσεων, αύξηση του αριθμού των μεγάλων αγροτικών μονάδων και μείωση του αριθμού των μικρών αγροτικών μονάδων. Προφανώς οι ελληνικές αγροτικές μονάδες προσπαθούν στο μέτρο του δυνατού να αποκτήσουν το άριστο μέγεθος με βάση τις νέες συνθήκες της αγοράς, που προέκυψαν από την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό, μεταξύ άλλων, θα διευκολύνει την εκβιομηχάνιση των καλλιεργειών.

Σε επίπεδο καλλιεργειών από το 1961 έως το 1996 έχουμε μείωση κατά 18% στις αροτραίες εκτάσεις, στασιμότητα στις καλλιεργούμενες εκτάσεις λαχανικών, μείωση κατά 56% στις καλλιέργειες αμπελιών και αύξηση κατά 75% στις δενδρώδεις καλλιέργειες. Παράλληλα αυξήθηκαν κατά 4,58% οι πεδινές εκτάσεις, κατά 14% οι ημιορεινές και μειώθηκαν κατά 5,6% οι ορεινές [7].

Το αγροτικό εισόδημα σε αντίθεση με την παραγωγή ακολούθησε μίαν αύξουσα πορεία από το 1960 μέχρι το 1995 . Αυτό οφείλεται στον καθορισμό των τιμών των αγροτικών προϊόντων από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις αυξανόμενες επιδοτήσεις της ελληνικής γεωργίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση και στην αυξανόμενη παραγωγικότητα αυτού του τομέα. Σε τιμές 1970 το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν από τη γεωργία για την πιο πάνω περίοδο αυξήθηκε κατά 104,85% [8].

Όμως, ενώ οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση δίνονταν για αναδιάρθρωση των καλλιεργειών, για επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες και για να λυθούν προβλήματα που προέκυπταν από την αναμενόμενη μείωση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, τα χρήματα των επιδοτήσεων για πολλούς λόγους

προωθήθηκαν στην κατανάλωση ως καθαρό προσωπικό εισόδημα. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να δημιουργηθούν πλείστα όσα προβλήματα στο χώρο και να απαιτηθεί σειρά από ρυθμίσεις εκ μέρους του κράτους, οι οποίες κατέληξαν σε σημαντική επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού.

Τα προβλήματα αυτά οξύνθηκαν και από την πλήρη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας. Η παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων από τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να δώσει ώθηση στην αναδιοργάνωση της ελληνικής γεωργίας. Αυτό προϋποθέτει επενδύσεις σε σύγχρονο μηχανολογικό εξοπλισμό και εναλλακτικές καλλιέργειες, με απώτερο σκοπό την αύξηση της απόδοσης ανά μονάδα γης. Επιπλέον, η ελληνική γεωργία πρέπει να στραφεί στην παραγωγή διαφορετικών αγροτικών προϊόντων.

Με δεδομένα, πρώτον, ότι οι βασικές παρεμβατικές κινήσεις των κυβερνήσεων στον πρωτογενή τομέα προσδιορίζονται σε μεγάλο βαθμό από την Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.) όπως αυτή έχει προσδιοριστεί με την αναθεώρηση του 1992 και δεύτερον, ότι αναμένεται ένταξη στους μηχανισμούς της Κ.Α.Π. μέχρι το 2005 τριών έως πέντε χωρών της κεντρικής-ανατολικής Ευρώπης, οι κινήσεις που πρέπει να γίνουν στον πρωτογενή τομέα από τις ελληνικές κυβερνήσεις πρέπει να είναι σύντομες και αποτελεσματικές [9].

3.4 Δευτερογενής τομέας

Στον Πίνακα 45 παρουσιάζεται η μεταβολή του ΑΕΠ στο σύνολο της μεταποίησης και κατά κλάδο δραστηριότητας τα τελευταία 50 χρόνια. Ιδιαίτερη αύξηση του ΑΕΠ σημειώθηκε στους κλάδους των χημικών, των τροφίμων και

των μεταλλικών προϊόντων γενικώς.

Βεβαίως σε μικρότερα χρονικά διαστήματα παρατηρείται διαφορετική εξέλιξη ανά κλάδο. Την περίοδο 1970-1980 η άνοδος ήταν ιδιαίτερα έντονη στην υφαντουργία και στον κλάδο της ένδυσης και υπόδησης. Οι μεταβολές αυτές είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων και ιδιαίτερα διεθνών συγκυριών. Οι προαναφερθέντες κλάδοι της υφαντουργίας και της ένδυσης*υπόδησης ήδη βρίσκονται σε μεγάλη ύφεση λόγω του διεθνούς ανταγωνισμού.

Ο Πίνακας 46 δείχνει τις πρόσφατες εξελίξεις στην παραγωγή του δευτερογενή τομέα. Ειδικότερα το 1997 η παραγωγή αυξήθηκε μόνο σε επτά κλάδους, ενώ στους υπόλοιπους δέκα τρείς μειώθηκε.

Μεγαλύτερο δυναμισμό παρουσίασαν οι κλάδοι των μηχανών*συσκευών, ηλεκτρικών και μη, και της βασικής μεταλλουργίας, σημειώνοντας αύξηση 12,7%, 11,1% και 10,2% αντίστοιχα, ενώ, αντίθετα, μεγάλη ύφεση της δραστηριότητας παρατηρήθηκε στους κλάδους δέρματος (-11,8%) και ξύλου-φελλού (-11,6%).

Σύμφωνα με έρευνα του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών στη μεταποίηση παρατηρείται το φαινόμενο να αυξάνεται ο αριθμός ζημιογόνων επιχειρήσεων και παράλληλα να αυξάνεται συνολικά η κερδοφορία των υγιών μονάδων. Αυτό έρχεται να ενισχύσει την άποψη ότι διαμορφώνεται ένας δυισμός στην ελληνική μεταποίηση. Οι διαφοροποιήσεις δηλαδή που παρουσιάζονται δεν είναι κατ' ανάγκη διακλαδικές, αλλά κυρίως ενδοκλαδικές [10].

ΠΙΝΑΚΑΣ 45

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΠΡΟΪΟΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1950-1995

Σε σταθερές τιμές 1970 και εκατ. δρχ.

Έτος	Σύνολο	Τρόφιμα Ποτά Καπνός	Υφαντικά Είδη	Ένδυση Υπόδηση	Ξύλο Επιπλα	Χαρτί Εκδόσεις	Χημικά	Μη Μετα- Αικά ορυκτά	Βασική μετα- λουργία	Μετα- λουργικά αντικεί- μενα Μηχανές	Μεταφο- ρικά μέσα	Λοιπά
1950	8.732	2.037	1.740	1.747	516	356	319	580	37	906	212	282
1955	12.891	3.463	2.366	1.972	660	558	595	811	96	1.517	512	341
1960	18.430	4.119	2.933	2.357	1.124	907	1.495	1.184	288	2.596	871	556
1965	28.126	6.030	4.427	3.103	1.731	1.461	2.462	2.237	406	3.914	1.600	755
1970	49.266	9.317	6.937	4.627	3.051	2.268	5.495	3.736	3.638	6.298	2.595	1.304
1975	70.944	12.420	12.598	6.770	3.980	2.667	9.260	5.218	4.554	8.062	3.335	2.080
1976	75.519	11.385	14.460	7.355	3.981	2.757	9.789	5.956	4.870	9.395	3.250	2.321
1980	89.125	16.977	15.728	7.969	3.583	3.568	11.384	7.823	5.396	10.493	4.065	2.139
1985	89.529	20.041	14.866	6.420	2.551	4.444	13.225	6.926	5.067	9.958	3.581	2.450
1990	90.661	20.002	15.016	5.589	2.637	4.419	15.259	7.667	5.170	8.420	4.616	1.866
1995	87.048	23.636	10.833	4.375	2.312	4.519	15.577	6.658	5.781	9.219	3.186	952

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, «Στατιστική Επετηρίδα», Διάφορα Έτη, Αθήνα

ΠΙΝΑΚΑΣ 46

ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1993-1997

Κλάδος	Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές μέσου επιπέδου δεικτών					Επίπεδο 1997 (1980=100)
	1993	1994	1995	1996	1997	
Ειδών διατροφής	-1,0	-1,1	2,0	-0,1	-3,3	128,3
Ποτών	3,0	7,8	3,9	-6,0	-2,1	160,7
Καπνού	-1,1	15,7	10,9	-1,2	-0,8	134,7
Υφαντικών ειδών	-6,5	-0,5	-5,5	-4,6	1,4	67,6
Ένδυσης & υπόδησης	3,2	-11,8	-9,8	-12,0	-3,1	47,2
Ξύλου & φελλού	-8,2	-9,0	17,0	-1,9	-11,6	62,2
Επίπλων	-0,9	2,4	-4,7	-0,2	-0,1	75,9
Χάρτου	-7,0	6,9	3,7	-5,0	-4,8	153,1
Εκτυπώσεων	-5,6	-2,4	-0,7	8,4	-7,5	80,5
Δέρματος & γουναρικών	-5,6	-4,3	-8,4	-7,1	-11,8	41,0
Ελαστικού & πλαστικών	3,7	9,4	-12,6	1,1	-0,4	121,6
Χημικών	4,0	1,9	10,8	7,9	2,0	158,4
Παραγώγων πετρελαίου	-9,4	12,3	4,3	7,0	-0,6	148,6
Προϊόντων από μη Μεταλλικά	0,3	3,0	1,8	7,1	2,2	97,2
Βασικής μεταλλουργίας	-5,0	4,9	4,8	-3,7	10,2	113,8
Μεταλλουργικών προϊόντων	-8,2	-2,1	4,6	-1,5	8,2	74,8
Μηχανών & σκευών	-10,8	1,1	20,4	2,9	11,1	114,4
Κατασκευής ηλεκτρικών	9,0	-1,5	3,0	6,7	12,7	128,5
Κατασκευής μεταφ/κών μέσων	-20,4	-8,6	4,6	-1,1	-3,0	69,0
Διάφορων βιομηχανιών	-36,5	-11,1	14,2	79,8	-2,4	94,1

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, « Έκθεση Διοικητή για το 1997», Αθήνα, 1998

Αυτό εξάλλου τονίζει όσα υπογραμμίσαμε στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας έρευνας σχετικά με τη μεταποίηση. Συγκεκριμένα, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα πρέπει να αναπτυχθούν. Η ανάπτυξη όμως θα είναι δυνατή μόνο για όσες επιχειρήσεις δείξουν εσωστρέφεια και αναπτύξουν νέες τεχνολογίες για παραγωγή καινοτόμων προϊόντων. Νέες κυρίως επενδύσεις θα δώσουν

μακροπρόθεσμη λύση στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι μεταποιητικές επιχειρήσεις.

Στον Πίνακα 47 παρουσιάζονται ορισμένα βασικά μεγέθη της μεταποίησης για την περίοδο 1992-1996. Ειδικότερα, μεταξύ 1992 και 1996 ο αριθμός των επιχειρήσεων μειώθηκε κατά 5,56%, ενώ το σύνολο του ενεργητικού, το πάγιο ενεργητικό και οι αποσβέσεις αυξήθηκαν κατά 48,19%, 42,27% και 35,41% αντίστοιχα. Η αύξηση του πάγιου ενεργητικού με μεγαλύτερο ρυθμό από εκείνο των αποσβέσεων υπογραμμίζει την ύπαρξη καθαρών επενδύσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 47

ΕΞΕΛΙΞΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ ΣΥΝΟΛΟΥ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1992-1996

Σε εκατ. δρχ.

	1992	1993	1994	1995	1996
Αριθμός βιομηχανιών	3.860	3.476	3.524	3.598	3.645
Σύνολο ενεργητικού	5.065.641	5.383.970	5.943.813	6.570.962	7.506.818
Πάγιο ενεργητικό *	3.716.259	3.923.622	4.179.980	4.392.966	5.287.357
Αποσβέσεις	1.733.944	1.839.662	1.945.018	1.998.115	2.347.942
Υποχρεώσεις	3.536.054	3.567.290	3.854.812	3.851.101	4.187.533
Ίδια κεφάλαια	1.529.587	1.816.680	2.089.001	2.719.860	3.319.285
Μικτά κέρδη **	1.366.682	1.490.745	1.602.061	1.809.834	1.901.516
Καθαρά κέρδη	174.284	192.716	244.832	368.205	371.052
Αποδοτικότητα (%)	11,39	10,61	11,72	13,54	11,18
Δανειακή επιβάρυνση (%)	70,00	66,00	65,00	59,00	56,00
Καθαρά κέρδη / προσωπικό	647	756	989	1.518	1.538
Προσωπικό	269.385	255.014	247.435	242.601	241.297

* Το Πάγιο ενεργητικό δεν περιλαμβάνει μεσομακροπρόθεσμες απαιτήσεις και συμμετοχές.

** Τα μικτά κέρδη περιλαμβάνουν προμήθειες, λοιπά λειτουργικά και μη έσοδα.

Πηγή : ICAP, «Η Ελλάδα σε Αριθμούς», Τόμος 5, Αθήνα, 1998

Παρά την αύξηση των υποχρεώσεων, η δανειακή επιβάρυνση μειώνεται κατά 14%, γεγονός το οποίο υποδηλώνει ότι τα ίδια κεφάλαια αυξήθηκαν με ρυθμό

μεγαλύτερο από εκείνο των υποχρεώσεων. Τα μικτά και καθαρά κέρδη αυξήθηκαν κατά 39,13% και 112,28% αντίστοιχα. Η αποδοτικότητα παρέμεινε στα ίδια περίπου επίπεδα παρά την αύξηση των κερδών και αυτό οφείλεται στη μεγαλύτερη αύξηση, σε σχέση με τα κέρδη, των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξη των κερδών αυτών.

Η αύξηση των καθαρών κερδών ανά εργαζόμενο οφείλεται τόσο στη μείωση του προσωπικού, όσο και στην αύξηση των καθαρών κερδών και οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η παραγωγικότητα του προσωπικού αυξήθηκε σημαντικά την περίοδο 1992-1996.

Στον Πίνακα 48 παρουσιάζονται ορισμένα μεγέθη της μεταποίησης κατά κλάδο για τη χρήση 1996. Παρατηρείται ότι σε κυρίαρχο ρόλο στο χώρο της μεταποίησης βρίσκεται ο κλάδος των ειδών διατροφής και ακολουθούν οι κλάδοι της μεταλλουργίας και των μη μεταλλικών προϊόντων.

Όπως προκύπτει από όλα τα παραπάνω η ελληνική βιομηχανία πρέπει να στραφεί ιδιαίτερα (και σε κάποιο βαθμό το πέτυχε) σε ανανέωση του παραγωγικού της δυναμικού ώστε να παράγει προϊόντα υψηλής ποιότητας και σε τομείς υψηλής τεχνολογίας, ανταποκρινόμενη στην αυξανόμενη ζήτηση για προϊόντα αυτής της κατηγορίας.

Η κυβέρνηση ενδιαφέρεται να προωθήσουν τις επενδύσεις σε υψηλή τεχνολογία και γι' αυτό παρέχουν ειδικά κίνητρα στα πλαίσια αναπτυξιακών προγραμμάτων και τραπεζικών χρηματοδοτήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 48

**ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ
ΤΟ ΕΤΟΣ 1996**

Σε εκατ. δραχ.

Κλάδος	Αριθ. Επι- χειρή- σεων	Σύνολο ενεργητικού	Πάγιο ενεργη- τικό	Αποσβέ- σεις	Ίδια κεφάλαια	Προσω- πικό
Ειδών διατροφής	632	1.377.038	904.826	326.426	569.105	47.569
Ποτών	103	390.757	291.471	155.414	160.615	7.894
Καπνού	31	307.508	131.883	52.413	93.549	10.493
Υφαντικών ειδών	298	561.745	424.769	194.797	284.312	20.480
Ένδυσης & υπόδησης	378	306.421	160.062	70.331	122.518	22.367
Ξύλου & φελλού	71	134.406	94.467	39.833	55.554	3.864
Επίπλων	111	70.049	51.424	21.806	33.550	4.199
Χάρτου	96	214.403	166.411	78.194	82.536	8.614
Εκτυπώσεων	234	221.148	118.093	44.558	83.423	11.619
Δέρματος & γουναρικών	24	26.331	13.324	5.154	8.277	616
Ελαστικού & πλαστικών	225	285.279	217.322	97.383	133.393	9.345
Χημικών	233	620.783	395.802	217.205	257.812	19.471
Παραγώγων πετρελαίου	30	437.252	310.080	166.625	179.415	4.876
Προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	379	639.902	522.094	262.688	347.623	19.743
Βασικής μεταλλουργίας	21	397.478	491.567	297.802	173.411	7.562
Μεταλλικών προϊόντων	300	539.591	322.843	135.017	254.814	15.637
Μηχανών & σκευών	126	84.729	51.000	19.752	37.642	3.877
Κατασκευής ηλεκτρικών συσκευών και εξοπλισμού	151	376.475	202.064	93.541	157.109	10.615
Κατασκευής μεταφορικών μέσων	84	427.357	355.164	40.629	241.086	7.876
Διάφορων βιομηχανιών	118	88.136	62.688	28.373	43.540	4.580
Σύνολο	3.645	7.506.788	5.287.354	2.347.941	3.319.285	241.297

Πηγή : ICAP, «Η Ελλάδα σε Αριθμούς», Τόμος 5, Αθήνα, 1998

3.5 Τριτογενής τομέας

Το ακαθάριστο προϊόν του τριτογενή τομέα (υπηρεσιών) σε σταθερές τιμές του 1970 παρουσιάζει συνεχή αύξηση όλη τη χρονική περίοδο από το 1950 έως το 1995 (Πίνακας 49). Μεγαλύτερη αύξηση παρουσίασαν οι μεταφορές και οι επικοινωνίες (706,58%), λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων κυρίως στο χώρο των επικοινωνιών. Ο κλάδος των επικοινωνιών με την ανάπτυξη των δικτύων (Internet, Telnet κ.λ.π.) θα αντικαταστήσει παραδοσιακές μορφές εμπορίου, χρηματοοικονομικών συναλλαγών και γενικώς παροχής υπηρεσιών.

Βεβαίως η αντικατάσταση αυτή δεν σημαίνει απώλειες θέσεων εργασίας και συρίκνωση των υπολοίπων κλάδων διότι παράλληλα αναπτύσσονται νέα προϊόντα. Στο κλάδο ιδιαίτερα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών με την αλματώδη αύξηση των εργασιών του χρηματιστηρίου και την αναμενόμενη είσοδο στην αγορά του χρηματιστηρίου παραγώγων και χρηματιστηρίου εμπορευμάτων παράλληλα με την αύξηση προϊόντων καταναλωτικής πίστης από τις τράπεζες αναμένεται θεαματική αύξηση εργασιών στους χώρους αυτούς.

Ένας άλλος σημαντικός τομέας στο χώρο των υπηρεσιών που επηρεάζει πλήθος επί μέρους δραστηριότητες χωρίς όμως να καταγράφεται ξεχωριστά στον παραπάνω πίνακα είναι ο τουρισμός. Η τουριστική κίνηση αυξάνεται ραγδαία. Μεταξύ 1961 και 1996 ο αριθμός των αφίξεων αυξήθηκε από 462 χιλιάδες σε 9,8 εκατομμύρια, ενώ το τουριστικό συνάλλαγμα από 4,7 εκατ. δολάρια σε 3.723,1 εκατ. δολάρια [11].

ΠΙΝΑΚΑΣ 49

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΠΡΟΪΟΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
1950-1995

Σε σταθερές τιμές 1970

Έτος	Μεταφορές Επικοινωνίες	Εμπόριο, Τράπεζες, Ασφάλειες, Κτημ. Επιχειρήσεις	Δημόσια διοίκηση, Ασφάλεια	Άλλες υπηρεσίες
1950	5.258	9.052	7.257	17.129
1960	8.531	16.629	13.422	27.350
1970	19.761	37.138	22.559	50.508
1980	39.898	61.667	36.708	83.249
1990	56.262	79.302	44.179	106.797
1995	68.810	85.409	40.096	122.798

ΠΗΓΗ: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας, «Στατιστική Επετηρίδα»,
Διάφορα Έτη, Αθήνα

Αξίζει βεβαίως να σημειωθεί ότι η αύξηση των αφίξεων συνεχίστηκε με εντατικούς ρυθμούς μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Το 1994 ήταν η χρονιά με τις περισσότερες αφίξεις (11,2 εκατομμύρια). Το 1995 και το 1996 είχαμε πτώση, με αποτέλεσμα οι αφίξεις να ανέλθουν σε 9,8 εκατομμύρια το 1996 [12]. Όμως οι προοπτικές του κλάδου είναι τεράστιες παρά το μεγάλο ανταγωνισμό που υφίσταται η χώρα από τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες.

Ένα ακόμη σημαντικό τμήμα του τομέα των υπηρεσιών παρά τη συνεχιζόμενη μείωση της συμβολής του είναι η ναυτιλία. Το 1996 το ναυτιλιακό συνάλλαγμα ήταν περίπου 2,3 δισεκατομμύρια δολάρια ή το 11,96% των άδηλων πόρων. Αντίστοιχα το 1986 το ναυτιλιακό συνάλλαγμα ήταν 1 δισεκατομμύριο δολάρια

και αντιστοιχούσε στο 15% των άδηλων πόρων [13].

Η μείωση της ποσοστιαίας συμμετοχής του ναυτιλιακού συναλλάγματος στο σύνολο των άδηλων πόρων οφείλεται στη μείωση της συνολικής χωρητικότητας του ελληνικού εμπορικού στόλου από 42.488.000 εγγεγραμμένους τόνους το 1981 σε 20.898.000 το 1989 για να ανέλθει στους 27.935.000 το 1996. Η περαιτέρω πορεία του όγκου του ελληνικού εμπορικού στόλου θα εξαρτηθεί από πολλές συγκυρίες. Οι προσπάθειες όμως που καταβάλλονται σήμερα για την ανάπτυξη της ναυτιλίας πρέπει να συνεχιστούν και στο μέλλον, γιατί η συμμετοχή της ναυτιλίας στην εθνική οικονομία είναι ιδιαίτερα καθοριστικής σημασίας [14].

Οι κυβερνήσεις στην προσπάθεια αυτή έχουν θεσμοθετήσει ειδικά κίνητρα, όπως ειδικές φορολογικές διευκολύνσεις και υψηλού επιπέδου σχολές εμπορικού ναυτικού, όπου προσφέρεται δωρεάν εκπαίδευση στα άτομα τα οποία επιθυμούν να απασχοληθούν στη ναυτιλία.

3.6 Προοπτικές Ελληνικής Οικονομίας

Η Ελληνική οικονομία την τελευταία δεκαετία διέρχεται την κρισιμότερη περίοδο της ιστορίας της. Οι εξελίξεις στην πορεία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης είναι ραγδαίες, στηρίζονται στην οικονομική κατάσταση των ήδη ανεπτυγμένων βορειοδυτικών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχουν καταστήσει άμεση και απολύτως απαραίτητη την προσαρμογή των οικονομικών μεγεθών της Ελλάδος με αυτά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΟΝΕ έχει δρομολογηθεί από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ελλάδα έχει ήδη ενταχθεί στο

Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, αλλά είναι η μόνη χώρα που δεν είχε τη δυνατότητα ένταξης στην πρώτη φάση της ONE. Η Ελλάδα προκειμένου να είναι έτοιμη για τη δεύτερη φάση της ONE πρέπει μέσα στα επόμενα δύο χρόνια να ικανοποιήσει τα αυστηρά κριτήρια εισόδου που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ένας από τους μοχλούς ουσιαστικής ανάπτυξης που διαθέτει η χώρα είναι η δραστηριοποίηση του τομέα της μεταποίησης. Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας στα εγχώρια παραγόμενα προϊόντα, η αύξηση της παραγωγικότητας, η ανάπτυξη νέων προϊόντων, η ενσωμάτωση στην παραγωγική διαδικασία νέων τεχνολογιών θα βοηθήσουν στη μείωση των εισαγόμενων προϊόντων, στην αύξηση των εξαγωγών, στη μείωση των εκροών συναλλάγματος, στην αύξηση των συναλλαγματικών εισροών, στην αύξηση της απασχόλησης, στη μείωση της εξάρτησης της χώρας από άλλες οικονομίες κ.λ.π. Όλα αυτά θα συμβάλλουν στη μείωση του πληθωρισμού, στην περαιτέρω ενδυνάμωση του εθνικού νομίσματος και θα θέσουν τα θεμέλια για ουσιαστική και μακροπρόθεσμη εξυγίανση και ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Η επιδιωκόμενη αυτή ανάπτυξη του τομέα της μεταποίησης πρέπει να κατανοηθεί ότι δεν θα έχει ουσιαστικά αποτελέσματα μετά την αναμενόμενη πλήρη Ευρωπαϊκή Ενοποίηση, δεδομένου ότι η άσκηση μεταποιητικής πολιτικής θα έχει περιορισμένους βαθμούς ελευθερίας. Βέβαια η ανελαστικότητα αυτή περιορίζεται, αν ληφθεί υπόψη ότι η Ελλάδα βρίσκεται μεταξύ των αναπτυσσόμενων και αναπτυσσόμενων χωρών, με αποτέλεσμα να έχει τις δυνατότητες που προσφέρονται και στις δύο κατηγορίες χωρών και

ιδιαίτερα τις δυνατότητες των αναπτυγμένων χωρών. Κατά συνέπεια, η χώρα έχει σημαντικά περιθώρια άσκησης μεταποιητικής πολιτικής τόσο έναντι των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και έναντι των τρίτων χωρών.

Διάφορες μελέτες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η διαμόρφωση μίας μεταποιητικής πολιτικής συμβατής με τις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να στηριχθεί στους παρακάτω άξονες [15].

Πρώτον, στη μεγαλύτερη υποστήριξη, σε σύγκριση με το παρελθόν, των επενδύσεων που εισάγουν εξοπλισμό σύγχρονης τεχνολογίας, ο οποίος θα επιτρέψει την προσαρμογή των ελληνικών επιχειρήσεων στα σύγχρονα τεχνολογικά δεδομένα και θα αυξήσει την ανταγωνιστικότητά τους σε διεθνές επίπεδο.

Δεύτερον, στην προσπάθεια ποιοτικής αναβάθμισης των παραγόμενων προϊόντων. Στα πλαίσια μίας τέτοιας πολιτικής πρέπει να υποστηριχθούν εκείνες οι δραστηριότητες που εισάγουν νέες παραγωγικές διαδικασίες με βάση τα πλέον προωθημένα πρότυπα (ISO Standards), τεχνικές που χαρακτηρίζονται με τον όρο «διοίκηση ολικής ποιότητας», καθώς και άλλες επιχειρηματικές πρακτικές που χρησιμοποιούν οι πιο σύγχρονες και πλέον ανταγωνιστικές επιχειρήσεις του ευρωπαϊκού χώρου.

Τρίτον, στην προσπάθεια αναβάθμισης του επιπέδου κατάρτισης των εργαζομένων στη μεταποίηση, ενώ ταυτόχρονα να επιδοτείται η απασχόληση, όταν η επιχείρηση απασχολεί εργαζομένους με υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης.

Τέταρτον, στην καθιέρωση ελέγχου της ποιότητας των βιομηχανικών προϊόντων που εισάγονται από τρίτες χώρες, οι οποίες δεν έχουν θεσμοθετήσει προδιαγραφές ποιότητας προϊόντων.

Πέμπτον, στην προώθηση της παραγωγής βιομηχανικών προϊόντων με σημαντικά μειωμένες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (eco*products). Το μέτρο αυτό θα συμβάλει στη μείωση της ρύπανσης του περιβάλλοντος και στην παραγωγή ανταγωνιστικών προϊόντων σε διεθνές επίπεδο.

Έκτον, στην εφαρμογή εξειδικευμένης πολιτικής για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), αφού η ελληνική βιομηχανία απαρτίζεται κυρίως από ΜΜΕ. Σημειώνουμε ότι τα προγράμματα υποστήριξης των ΜΜΕ των φθινουσών βιομηχανικών και αστικών περιοχών, που πρόσφατα ανακοινώθηκαν από το ΥΒΕΤ, αποτελούν μία καλή αρχή προς τη σωστή κατεύθυνση.

Έβδομον, στην αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος προς όφελος των ΜΜΕ, το οποίο από εισπρακτικό να αρχίσει σταδιακά να μετατρέπεται σε αναπτυξιακό.

Όγδοον, στην πλήρη αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος, δεδομένου ότι το σημερινό σύστημα επιβαρύνει σε δυσβάστακτο βαθμό τις παραγωγικές μονάδες και αποτελεί σοβαρό αντικίνητρο για απασχόληση νέων εργαζομένων σ' αυτές.

Ένατον, στην προώθηση του τομέα των υπηρεσιών με έμφαση στις υπηρεσίες υψηλής τεχνολογίας, ώστε να βελτιωθεί το πλαίσιο των τεχνολογικών και

λοιπών ασώματων υποδομών, μέσα στο οποίο οι επιχειρήσεις θα δραστηριοποιούνται περισσότερο ανταγωνιστικά.

Δέκατον, στην εξυγίανση του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών. Τα κεφάλαια που έχουν ανάγκη οι επιχειρήσεις μπορούν να αντληθούν μόνο μέσω ενός υγιούς χρηματιστηρίου, το οποίο θα λειτουργεί αποτελεσματικά σε μακροχρόνια βάση.

Ενδέκατον, στην κατάρτιση προγραμμάτων συνδυασμένης ανάπτυξης βιομηχανικών, τουριστικών και αγροτικών δραστηριοτήτων, δηλαδή στην προώθηση του υποδείγματος του αγροτοβιομηχανικού τουρισμού με ισορροπημένη διάρθρωση μεταξύ των τριών τομέων της οικονομίας.

Οι παραπάνω προτάσεις αποτελούν τις γενικές γραμμές πάνω στις οποίες μπορεί να χαραχθεί η ελληνική μεταποιητική πολιτική στα πλαίσια της ενοποιημένης Ευρωπαϊκής Ένωσης, χωρίς να αντιβαίνει στη γενικότερη πολιτική που έχει χαράξει η Ένωση και που είναι υποχρεωτική για όλα τα κράτη*μέλη.

Σημειώνεται ότι η σημερινή πολιτική, όπως έχει αυτή χαραχθεί από το ΥΒΕΤ και το ΥΠΕΘΟ, δεν διαφέρει σημαντικά από τις παραπάνω προτάσεις. Η πολιτική αυτή βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα συμπεράσματα πολύτομης μελέτης του Υπουργείου Ανάπτυξης [16] και αποτελεί τη λεγόμενη Νέα Βιομηχανική Στρατηγική που πρέπει να ακολουθήσουν οι κυβερνήσεις.

3.7 Αναπτυξιακά Κίνητρα

Η συμβολή των αναπτυξιακών νόμων στην υλοποίηση της περιφερειακής οικονομικής πολιτικής μίας χώρας μπορεί να δικαιολογηθεί λόγω του μεγάλου αριθμού δυνατοτήτων τις οποίες αυτοί οι νόμοι παρέχουν στην κυβέρνηση της χώρας να κατευθύνει τις επενδυτικές προσπάθειες σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές και κλάδους της οικονομίας.

Με βάση τα παραπάνω μπορεί να υποστηριχτεί ότι οι αναπτυξιακοί νόμοι πρέπει να διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, η παρουσίαση των αναπτυξιακών κινήτρων που θεσμοθετήθηκαν για τις μεταποιητικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα από το τέλος του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου κρίνεται απαραίτητη για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας.

Η παρουσίαση αυτή περιορίζεται μόνο στους αναπτυξιακούς νόμους που αφορούσαν ή συνεχίζουν να αφορούν το μεταποιητικό τομέα (δευτερογενή) της ελληνικής οικονομίας. Νόμοι που θεσμοθέτησαν κίνητρα για τον πρωτογενή και τριτογενή τομέα της ελληνικής οικονομίας δεν ανήκουν στο αντικείμενο της παρούσας έρευνας.

3.7.1 Νομοθετικό Διάταγμα 2176/1952

Με το Ν.Δ. 2176/1952, το οποίο στην ουσία αποτελεί την πρώτη νομοθετική αναπτυξιακή προσπάθεια μετά τη λήξη του εμφύλιου πολέμου τέθηκαν σε ισχύ

τα ακόλουθα μέτρα [17]:

Πρώτον, απαγορεύτηκε η χορήγηση αδειών ίδρυσης μεταποιητικών επιχειρήσεων στο νομό Αττικής για πέντε χρόνια με σκοπό την ενίσχυση των επαρχιακών μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Δεύτερον, δόθηκαν κίνητρα στις επαρχιακές μεταποιητικές επιχειρήσεις τα οποία αφορούσαν στη δυνατότητα σχηματισμού αφορολόγητων αποθεματικών για συγχωνεύσεις επιχειρήσεων και για κάλυψη ζημιών σε ορισμένες κατηγορίες.

Τρίτον, αυξήθηκαν οι συντελεστές υπολογισμού των αποσβέσεων για κάλυψη ζημιών των επιχειρήσεων που συγχωνεύονται καθώς και των λοιπών επιχειρήσεων που αναφέρονται παραπάνω.

Με το άρθρο 11 παρ. 3 του Ν. Δ. 2901/1954 [18] παρατάθηκε η ισχύς του Ν.Δ. 2176/1952, ενώ με το Νόμο 3213/1955 [19] επεκτάθηκαν τα κίνητρα του Ν.Δ. 2176/1952 και σε άλλες επιχειρήσεις και προσετέθησαν κίνητρα όπως η ευνοϊκή ρύθμιση χρεών προς ασφαλιστικά ταμεία και η αύξηση αφορολόγητων ορίων σε ορισμένες περιπτώσεις.

3.7.2 Νομοθετικό Διάταγμα 2687/1953

Με το Ν.Δ. 2687/1953 όπως αυτό τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε αργότερα, θεσμοθετήθηκε μία σειρά ειδικών προνομίων και διευκολύνσεων για τους ξένους επενδυτές που επενδύουν στην Ελλάδα [20]. Συγκεκριμένα:

Πρώτον, ο ξένος επενδυτής διασφαλίζεται για τον επαναπατρισμό του επενδυθέντος κεφαλαίου μέχρι 10% ετησίως. Κατοχυρώνεται επίσης η εξαγωγή ετησίως συναλλάγματος για πληρωμή μερισμάτων μέχρι 12% του εισαχθέντος μετοχικού κεφαλαίου και για πληρωμή τόκων μέχρι 10% επί του ποσού του δανείου.

Δεύτερον, το εισαχθέν κεφάλαιο δεν μπορεί να εθνικοποιηθεί. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο σε περίπτωση πολέμου και αφού προηγουμένως έχει συμφωνηθεί αποζημίωση μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και των ιδιοκτητών της επένδυσης με τη διαδικασία της διαιτησίας.

Τρίτον, οι επενδυτές μπορούν να επενδύσουν τα κέρδη τους με την ίδια προστασία και τα προνόμια του Ν. Δ. 2687/1953, δηλαδή με τους ίδιους όρους όπως το αρχικό κεφάλαιο.

Τέταρτον, τα περισσότερα εισαγόμενα υλικά που απαιτούνται για έρευνες, μελέτες, χωματοургικές και κατασκευαστικές εργασίες και για δημιουργία του εργοστασίου απαλλάσσονται από τους δασμούς εισαγωγής για δέκα χρόνια.

Πέμπτον, οι επενδυτές έχουν το δικαίωμα να απασχολούν έναν περιορισμένο αριθμό αλλοδαπών για τις τεχνικές και ανώτατες διοικητικές θέσεις των επιχειρήσεών τους.

Έκτον, οι επενδυτές έχουν το δικαίωμα να εξάγουν κέρδη και τόκους σωρευτικά σε ένα συγκεκριμένο χρόνο, αν στα προηγούμενα χρόνια δεν άσκησαν το δικαίωμα αυτό.

Έβδομον, σε περίπτωση διαφωνιών με την ελληνική κυβέρνηση σχετικά με την ερμηνεία των όρων της συμφωνίας προβλέπεται διαιτησία με αλλοδαπούς διαιτητές.

Όγδοον, σε περίπτωση που οι ξένες επενδύσεις χαρακτηρίζονται με υπουργική απόφαση ως εξαιρετικής σημασίας για την ελληνική οικονομία, επιτρέπεται επαναπατρισμός του επενδυθέντος κεφαλαίου με υψηλότερο ρυθμό. Αυτό ισχύει επίσης για επενδύσεις που προωθούν τις εξαγωγές. Ο ρυθμός επαναπατρισμού του ξένου κεφαλαίου μπορεί να ανέλθει μέχρι το 70% της αξίας των επενδύσεων.

Ένα από τα σημαντικά στοιχεία του Ν.Δ. 2687/1953 είναι ότι είχε συνταγματική κάλυψη (Άρθρο 112 του Συντάγματος του 1952). Κατά κοινή δε ομολογία των αρμοδίων, αν και κατα καιρούς χαρακτηρίστηκε ως «αποικιοκρατικός», δημιούργησε ένα θετικό κλίμα ασφάλειας, σταθερότητας και ανάπτυξης στη χώρα, στοιχεία που ήταν απολύτως απαραίτητα για να αρχίσει στη περίοδο εκείνη η επενδυτική δραστηριότητα

3.7.3 Νόμος 2861/1954

Με το Ν 2861/1954 δόθηκαν κίνητρα για ενίσχυση των εξαγωγών προϊόντων του κλάδου της μεταποίησης [21]. Τα κίνητρα αυτά αφορούσαν: (1) την επιστροφή εισαγωγικών δασμών και λοιπών φόρων που είχαν επιβληθεί σε πρώτες ύλες που χρησιμοποιήθηκαν για την παραγωγή των εξαγόμενων προϊόντων (2) την ατέλεια που παρείχετο κατά την εισαγωγή πρώτων υλών για μεταποίηση και εξαγωγή και (3) την επιστροφή μέρους των φόρων που

αναλογούσαν στους μισθούς και ημερομίσθια των απασχολουμένων με την παραγωγή.

Με το νόμο αυτό όπως και με το Ν. 3213/55 για πρώτη φορά προσδίδεται μια στοιχειώδης εξαγωγική και περιφεριακή διάσταση στην παροχή των κινήτρων, καθώς η μείωση των εισφορών εξαρτώνταν είτε από τις εξαγωγικές επιδόσεις της επιχείρησης είτε από τον τόπο εγκατάστασής της.

3.7.4 Νόμος 4171/1961

Ο Ν 4171/1961, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, εισήγαγε μία σειρά ειδικών και γενικών κινήτρων τα οποία απέβλεπαν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας κυρίως διότι είχε ως στόχο την πραγματοποίηση μεγάλων, αποκλειστικά επιχειρήσεων [22].

Τα κίνητρα αυτά αναφέρονταν σε σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις. Σύμφωνα με το νόμο αυτό σημαντικές παραγωγικές επενδύσεις θεωρούνταν εκείνες που συνεισφέρουν στην οικονομική πρόοδο της χώρας και οι οποίες αυξάνουν σημαντικά το εθνικό προϊόν, την απασχόληση ή τις εξαγωγές ή μειώνουν την εξαγωγή συναλλάγματος ή αυξάνουν την εισαγωγή συναλλάγματος, υπό την προϋπόθεση όμως το κόστος της επένδυσης να υπερβαίνει τα 150.000.000 δραχμές.

Στα κίνητρα περιλαμβάνονταν κυρίως απαλλαγές φόρων, χαρτοσήμου, συνεισφορών, τελών και οποιονδήποτε άλλων επιβαρύνσεων προς όφελος του κράτους ή οποιουδήποτε άλλου τρίτου (π.χ. οργανισμών τοπικής

αυτοδιοίκησης).

Ο νόμος αυτός συνέβαλε στη δημιουργία της βασικής βιομηχανικής υποδομής της χώρας και απο τα παρεχόμενα απο τις αρμόδιες υπηρεσίες στοιχεία φαίνεται ότι όλες σχεδόν οι μεταποιητικές μονάδες έχουν κάνει χρήση των κινήτρων του.

3.7.5 Νομοθετικό Διάταγμα 4256/1962

Το Ν.Δ. 4256 του 1962 «περί ιδρύσεως και επεκτάσεως βιομηχανιών και βιοτεχνιών και άλλων τινών διατάξεων» προέβλεπε μεταξύ άλλων και την υπό του Δημοσίου ανάληψη της πρωτοβουλίας για οργάνωση βιομηχανικών περιοχών προς εγκατάσταση βιομηχανικών επιχειρήσεων [23]. Στη συνέχεια με το Νόμο 4458 του 1965 το έργο αυτό ανατέθηκε στην ΕΤΒΑ Α.Ε.

3.7.6 Νομοθετικό Διάταγμα 1078/1971

Το Ν.Δ. 1078/1971, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, εισήγαγε φορολογικά και άλλα κίνητρα προκειμένου να υποστηρίξει νέες παραγωγικές επενδύσεις, οι οποίες απέβλεπαν στην περιφερειακή ανάπτυξη [24]. Για το σκοπό αυτό η Ελλάδα χωρίστηκε σε τέσσερις περιοχές Α, Β, Γ, και Δ. Τα κύρια κίνητρα του νομοθετικού διατάγματος ήταν τα ακόλουθα:

Πρώτον, εγχώριες μεταποιητικές επιχειρήσεις που επρόκειτο να εγκατασταθούν ή να μεταστεγασθούν ή ήταν εγκατεστημένες στις περιοχές Β και Γ οι οποίες πραγματοποιούσαν νέες παραγωγικές επενδύσεις (αγορά και εγκατάσταση νέων μηχανημάτων, ανέγερση εργοστασίων, αποθηκών ή ψυκτικών θαλάμων

και απόκτηση νέου πάγιου ενεργητικού) μπορούσαν να εκπέσουν από τα καθαρά τους κέρδη ένα ποσό ίσο με το 50% των αναλαμβανόμενων εξόδων.

Δεύτερον, οι παραπάνω επιχειρήσεις εφόσον πραγματοποιούσαν επενδύσεις μπορούσαν να εκπέσουν από τα κέρδη τους μέχρι 10% για την περιοχή Β και μέχρι 20% για την περιοχή Γ των προ φόρων κερδών τους για τη δημιουργία κεφαλαίου κίνησης.

Τρίτον, επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην περιοχή Α οι οποίες πραγματοποιούσαν νέες παραγωγικές επενδύσεις στις περιοχές Β και Γ μπορούσαν να εκπέσουν από τα καθαρά κέρδη τους το ποσοστό που αντιστοιχεί (αναλόγως της περιοχής) πάνω στην αξία των νέων πάγιων εγκαταστάσεων των ιδρυόμενων μονάδων.

Τέταρτον, στην περίπτωση απόκτησης πάγιου ενεργητικού, οι επιχειρήσεις μπορούσαν να πραγματοποιήσουν πρόσθετες αποσβέσεις εξαρτώμενες από τις βάρδιες των εργατών και την περιοχή εγκατάστασης των επιχειρήσεων.

Πέμπτον, επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην περιοχή Α οι οποίες επέκτειναν τις εγκαταστάσεις τους μπορούσαν να εκπέσουν από τα καθαρά κέρδη καθενός από τα επόμενα δύο χρόνια ένα ποσό ίσο προς το 20% του κόστους της επένδυσης.

3.7.7 Νομοθετικό Διάταγμα 1297/1972

Το Ν.Δ. 1297/1972 «περί παροχής κινήτρων δια τη συγχώνευσιν ή μετατροπήν

επιχειρήσεων προς δημιουργία μεγάλων οικονομικών μονάδων» θέσπισε κίνητρα για το σύνολο των μικρών επιχειρήσεων και βεβαίως για τις επιχειρήσεις του κλάδου της μεταποίησης [25]. Τα κίνητρα αυτά ήταν:

Η απαλλαγή από φόρο εισοδήματος της υπεραξίας που προέκυπτε από τη συγχώνευση ή μετατροπή των επιχειρήσεων κατά το χρόνο της συγχώνευσης ή μετατροπής. Η υπεραξία αυτή θα εφορολογείτο μόνο σε περίπτωση διάλυσης της νέας επιχείρησης.

Η απαλλαγή από φόρους και τέλη όλων των διαδικασιών που ήταν απαραίτητες για την υλοποίηση της συγχώνευσης ή μετατροπής καθώς και η απαλλαγή από φόρο μεταβίβασης των ακινήτων που εισφέρονταν για τη δημιουργία της νέας επιχείρησης με την προϋπόθεση ότι ανήκαν στους συμμετέχοντες και θα λειτουργούσαν για τις ανάγκες της επιχείρησης.

Με τα Ν.Δ. 1297/72 και 1078/71 έγινε προσπάθεια να ληφθεί υπόψη και το περιφερειακό κριτήριο, εντούτοις η προσπάθεια αποδείχθηκε ανεπαρκής με αποτέλεσμα την υπερσυγκέντρωση βιομηχανικών μονάδων στην Αττική.

3.7.8 Νόμος 289/1976

Ο Ν 289/1976 θέσπισε μία σειρά κινήτρων για την ανάπτυξη των παραμεθόριων περιοχών [26]. Για το σκοπό αυτό ο νόμος πρόσθεσε την περιοχή Ε στις τέσσερις περιοχές του Ν.Δ. 1078/1971.

Η περιοχή αυτή περιελάμβανε βιομηχανικές, βιοτεχνικές, μεταλλευτικές,

λατομικές, τουριστικές, γεωργικές, κτηνοτροφικές, πτηνοτροφικές και σηροτροφικές επιχειρήσεις, υφιστάμενες ή ιδρυόμενες στην περιοχή Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσων.

Ως επιχειρήσεις υπαγόμενες στο νόμο θεωρούνται και τμήματα επιχειρήσεων, τα οποία λειτουργούν εκτός της παραπάνω περιοχής, και τα οποία μεταφέρονται σε αυτήν, καθώς και ιδρυόμενα αυτοτελή τμήματα επιχειρήσεων τα οποία λειτουργούν στην περιοχή κατά την έναρξη εφαρμογής του παρόντος νόμου.

Ως παραγωγική επένδυση για την εφαρμογή του παρόντος νόμου θεωρείται η πραγματοποιούμενη εντός της περιοχής Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Λέσβου, Χίου, Σάμου και Δωδεκανήσων. Η επένδυση μπορεί να προορίζεται για την ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων, την αγορά ακινήτων, την απόκτηση καινούργιων μηχανημάτων ή άλλων καινούργιων περιουσιακών στοιχείων χρήσιμων για την ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμό ή ανάπτυξη γενικά της επιχείρησης ή για τη μετεγκατάσταση αυτής από άλλη περιοχή στην παραπάνω αναφερθείσα.

Ο νόμος αυτός μαζί με το Ν. 849/78 αποτελούν τις πρώτες προαπάθειες για δημιουργία ενός συστήματος επενδυτικών κινήτρων με περιφεριακή διάρθρωση και με αναφορά σε επενδύσεις για το περιβάλλον, την έρευνα και την εξοικονόμηση ενέργειας.

3.7.9 Νόμος 1116/1981

Ο Ν 1116/1981 θέσπισε ορισμένα κίνητρα για την ενίσχυση της περιφερειακής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας [27]. Τα κυριότερα από τα κίνητρα αυτά ήταν τα ακόλουθα:

Πρώτον, καταβάλλεται από το Δημόσιο μη επιστρεφόμενο χρηματικό ποσό (επιχορήγηση) για την κάλυψη τμήματος της δαπάνης της παραγωγικής επένδυσης.

Δεύτερον, καλύπτεται από το Δημόσιο τμήμα της επιβάρυνσης από τόκους δανείων ή πιστώσεων που συνομολογούνται με τραπεζικά ιδρύματα ή χρηματοδοτικούς οργανισμούς ή ομολογιακών δανείων, τα οποία εκδίδονται με δημόσια εγγραφή (επιδότηση επιτοκίου).

Τρίτον, επιτρέπεται να εκπεσθεί από τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης ποσό ίσο με ποσοστό της δαπάνης της επένδυσης (αναλόγως της περιοχής στην οποία γίνεται η επένδυση) και διατήρηση του σε ειδικό λογαριασμό αποθεματικού (σχηματισμός αφορολόγητου αποθεματικού).

Τέταρτον, επιτρέπεται η διενέργεια απόσβεσης πέρα από την τακτική για ενίσχυση της ρευστότητας των επιχειρήσεων δια μέσου της μείωσης της φορολογητέας ύλης (πρόσθετη απόσβεση).

Στις διατάξεις αυτές μπορούσαν να υπαχθούν επιχειρήσεις που πραγματοποιούσαν παραγωγικές επενδύσεις με σκοπό την ίδρυση, επέκταση ή

τη μετεγκατάσταση μονάδων. Ειδικότερα, στις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται:

Πρώτον, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις (βιομηχανικές και βιοτεχνικές), οι επιχειρήσεις παραγωγής ψύχους, οι επιχειρήσεις διαλογής και συσκευασίας οπωροκηπευτικών προϊόντων καθώς και οι επιχειρήσεις θερμοκηπίων υψηλής τεχνολογίας.

Δεύτερον, οι μεταλλευτικές επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή μεταλλευτικής έρευνας, καθώς και οι επιχειρήσεις που έχουν αντικείμενο δραστηριότητας τη μελέτη εκμετάλλευσης νέων πηγών ενέργειας και την εφαρμογή συστημάτων εξοικονόμησης ενέργειας.

Τρίτον, οι επιχειρήσεις που παράγουν και διαθέτουν σε τρίτους ενέργεια σε μορφή θερμού νερού, ατμού ή αερίου, εφόσον η ενέργεια αυτή παράγεται από πηγές ενέργειας εκτός από υδρογονάνθρακες.

Τέταρτον, οι επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων, εφόσον πραγματοποιούν επενδύσεις για τη δημιουργία αποθηκευτικών εγκαταστάσεων σε απομακρυσμένες νησιωτικές περιοχές και έχουν την έδρα τους στο νομό που ανήκει το νησί.

Πέμπτον, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κάθε λειτουργικής μορφής.

Οι διατάξεις αυτού του νόμου δεν εφαρμόζονται στον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών της Ελλάδος και στη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού. Η

εξαίρεση δεν αφορά τις θυγατρικές τους εταιρίες, εφόσον περιλαμβάνονται σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες επιχειρήσεων.

Για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του νόμου, ως παραγωγική επένδυση θεωρείται η ανέγερση ή η αγορά καινούργιων κτιριακών, αποθηκευτικών, ψυκτικών χώρων ή η δημιουργία άλλων εγκαταστάσεων, καθώς και η αγορά καινούργιων μηχανημάτων και οργάνων για την παραγωγή και την έρευνα και μεταφορικών μέσων ή άλλων καινούργιων πάγιων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία εξυπηρετούν τις ανάγκες της επιχείρησης.

Δεν θεωρείται παραγωγική επένδυση η απόκτηση, με οποιοδήποτε τρόπο, επιβατικών αυτοκινήτων μέχρι και έξι θέσεων, επίπλων και σκευών γραφείων ως και οικοπέδων.

3.7.10 Νόμος 1262/1982

Ο Ν 1262/1982 θέσπισε την παροχή κινήτρων για την ενίσχυση της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας [28]. Τα κίνητρα αυτά ήταν:

Πρώτον, επιχορήγηση δωρεάν μέρους του κόστους των επενδύσεων για επενδύσεις μέχρι 400 εκατομμύρια δραχμές (αναλόγως του είδους της επένδυσης και της περιοχής στην οποία γίνεται).

Για επενδύσεις από 400 έως 600 εκατομμύρια δραχμές και για το πέραν των 400 εκατομμυρίων ποσό η επιχορήγηση ήταν 50% δωρεάν και 50% συμμετοχή του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης.

Για επενδύσεις άνω των 600 εκατομμυρίων η επιχορήγηση είχε τη μορφή της εξ ολοκλήρου συμμετοχής του Δημοσίου στο εταιρικό κεφάλαιο της επιχείρησης, ενώ για επιχορηγήσεις σε ξενοδοχεία πέραν των 300 κλινών η επιχορήγηση περιοριζόταν σε τμήμα της επένδυσης μέχρι τις 300 κλίνες.

Δεύτερον, επιδότηση επιτοκίου τραπεζικών δανείων, ομολογιακών δανείων εκδιδόμενων με δημόσια εγγραφή ή δανείων από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, τα οποία ελήφθησαν για την πραγματοποίηση των επενδύσεων. Η χρονική διάρκεια της επιδότησης ήταν τρία χρόνια και για τη Δ περιοχή έξι χρόνια. Το ποσοστό επιδότησης του επιτοκίου ήταν ίσο με το ποσοστό επιχορήγησης.

Τρίτον, εκπτώσεις από τα υποκείμενα σε φόρο εισοδήματος καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων που πραγματοποιούσαν νέες παραγωγικές επενδύσεις στις περιοχές Β, Γ και Δ υπό την προϋπόθεση ότι οι επιχειρήσεις αυτές δεν είχαν υπαχθεί στο καθεστώς των επιδοτήσεων. Τα ποσοστά των εκπτώσεων ήταν ανάλογα με τις περιοχές και δίδονταν μέχρι ενός ποσοστού των καθαρών κερδών. Συγκεκριμένα:

Περιοχές	Αφορολόγητη έκπτωση ως % της επένδυσης	% ετήσιων κερδών οποιού μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
Β	40%	60%
Γ	55%	75%
Δ	70%	90%

Τέταρτον, αύξηση των συντελεστών αποσβέσεων που ίσχυαν κάθε φορά προκειμένου για πάγια που αποκτήθηκαν μετά την υπογραφή του νόμου και για μία δεκαετία ανάλογα με τις βάρδιες εργασίας. Συγκεκριμένα:

Περιοχή	1η βάρδια	2η βάρδια	3η βάρδια
A	*	20%	40%
B	20%	40%	80%
Γ	35%	70%	120%
Δ	50%	100%	150%

Πέμπτον, δυνατότητα επιδότησης των επιχειρήσεων από τον Ο.Α.Ε.Δ. σε ποσοστό 50% του εργατικού κόστους για απασχόληση νέων ανέργων σε νέες θέσεις εργασίας.

Στον παρόντα νόμο υπάγονται μεταποιητικές επιχειρήσεις όλων των κλάδων, όπως γεωργικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις προηγμένης τεχνολογίας, μεταλλευτικές και εξορυκτικές επιχειρήσεις, κέντρα τεχνικής βοήθειας για τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία που ιδρύονται από συνεταιρισμούς, επιμελητήρια, επαγγελματικές οργανώσεις, τον ΕΟΜΜΕΧ και το ΕΛΚΕΠΑ. Σκοπός τους είναι η παροχή τεχνικών συμβουλών και πληροφόρησης στους επενδυτές, επιχειρήσεις οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης ή συνεταιρισμών, επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών, επιχειρήσεις που παράγουν για δικό τους λογαριασμό ή για τρίτους ενέργεια σε μορφή αερίου, θερμού νερού ή ατμού, επιχειρήσεις που έχουν για αντικείμενο την παραγωγή μηχανισμών εξοικονόμησης ενέργειας και αξιοποίησης γεωργικών και βιομηχανικών απορριμμάτων και αποβλήτων.

Επίσης, στο νόμο αυτό υπάγονται επιχειρήσεις αποξήρανσης γεωργικών προϊόντων και κατάψυξης ή αφυδάτωσης κτηνοτροφικών και ιχθυηρών προϊόντων, ναυπηγο*επισκευαστικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις πλωτών

δεξαμενών, ακτοπλοϊκές επιχειρήσεις ευρείας λαϊκής συμμετοχής και αλιευτικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων, ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή ξενώνες, σύμφωνα με τους όρους και τους περιορισμούς του νόμου, εφ' όσον πρόκειται για ανέγερση ή επέκταση ξενοδοχείων μέχρι 300 κλινών συνολικά, κατασκηνωτικά κέντρα, καθώς και διαμερίσματα για τουριστική χρήση, επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρα χειμερινού τουρισμού, οικίες ή κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα διασκευαζόμενα σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ή εργαστήρια παραγωγής παραδοσιακών βιοτεχνικών προϊόντων ή χειροτεχνημάτων.

Για την εφαρμογή των διατάξεων αυτού του νόμου παραγωγική επένδυση θεωρείται η κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός βιομηχανοστασίων και κτιριακών εγκαταστάσεων, καθώς και βοηθητικών εγκαταστάσεων των επιχειρήσεων. Η αγορά χρησιμοποιούμενων, αποπερατωθέντων ή ημιτελών βιομηχανοστασίων που η έναρξη της κατασκευής τους έγινε μέσα στην τελευταία πενταετία, η αγορά καινούργιων μηχανημάτων και λοιπού μηχανολογικού ή τεχνικού εξοπλισμού παραγωγής, καθώς και η αγορά καινούργιων ηλεκτρονικών υπολογιστών. Οι δαπάνες επενδύσεων που αφορούν στην εισαγωγή, ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονης τεχνολογίας, καθώς και οι δαπάνες επενδύσεων για εφαρμοσμένη έρευνα. Οι δαπάνες μεταφοράς για τη μετεγκατάσταση υφιστάμενων παραγωγικών μονάδων σε λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές ή μέσα στην ίδια περιοχή αλλά σε βιομηχανική ή βιοτεχνική ζώνη, η κατασκευή καινούργιων αποθηκευτικών χώρων, ψυκτικών χώρων, καθώς και χώρων ξήρανσης και συντήρησης προϊόντων, καθώς και η αγορά καινούργιων αυτοκινήτων ψυγείων ή πλοίων ψυγείων, εγχώριας

παραγωγής.

Επίσης, παραγωγική επένδυση θεωρείται, η αγορά καινούργιων μεταφορικών μέσων διακίνησης υλικών και μαζικής μεταφοράς εργατοτεχνιτών και υπαλληλικού προσωπικού. Η αγορά εξοπλισμού και εγκαταστάσεων διακίνησης υλικών, η ανέγερση καινούργιων εργατικών κατοικιών καθώς και κτιρίων ή εγκαταστάσεων ή εξοπλισμού προοριζομένων να χρησιμοποιηθούν για την αναψυχή ή συνεστίαση εργατών και υπαλλήλων, εφ' όσον κατασκευάζονται στην περιοχή που είναι εγκαταστημένη η επιχείρηση. Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων αξιοποίησης ιαματικών πηγών και η αγορά εξοπλισμού τους. Οι δαπάνες για μόνιμες εγκαταστάσεις κατασκηνωτικών κέντρων και εγκαταστάσεις χειμερινού τουρισμού, ως και για κατασκευή και εξοπλισμό διαμερισμάτων για τουριστική χρήση. Οι δαπάνες επισκευής, αποκατάστασης και μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων σε ξενώνες ή ξενοδοχειακές μονάδες, ανεξάρτητα εάν βρίσκονται εντός ή εκτός οικισμών που χαρακτηρίζονται παραδοσιακοί ή διατηρητέοι. Οι δαπάνες ανακαίνισης διατηρητέων παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης με σκοπό τη μετατροπή τους σε αναγκαίους χώρους κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.

Με το Ν 1360/1983 τροποποιήθηκε μερικώς ο Ν 1262/1982 [29]. Οι τροποποιήσεις αφορούσαν στην προσθήκη κατηγοριών επιχειρήσεων που δικαιούνται την επιδότηση και στον επαναπροσδιορισμό της έννοιας της παραγωγικής επένδυσης.

Με το Νόμο 1828/1989 απαλλάσσεται της φορολογίας εισοδήματος ποσό μέχρι και είκοσι πέντε τα εκατό (25%) των συνολικών αδιανέμητων καθαρών κερδών των χρήσεων 1988 έως 1991 των επιχειρήσεων του Ν 1262/1982 για το σχηματισμό ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού με σκοπό να χρησιμοποιηθεί σε νέες παραγωγικές επενδύσεις που θα αρχίσουν τα έτη 1989 έως 1992 και θα ολοκληρωθούν εντός τριετίας από το σχηματισμό του αφορολόγητου αποθεματικού [30].

Για επιχειρήσεις που θα επενδύσουν σε εξαιρετικά νέα τεχνολογία απαλλάσσεται το φορολογητέο τους εισόδημα κατά 35% για τις χρήσεις 1988 έως 1991. Με το Ν 2275/1994 παρατάθηκαν τα πιο πάνω χρονικά όρια για τις χρήσεις 1994/1995 [31].

Με το Ν 1882/1990 αυξάνεται το ποσοστό αφορολόγητου αποθεματικού του Ν 1828/1989 από 25% και 35% σε 40% και 50% αντίστοιχα για την περιοχή της Θράκης για τα έτη 1989 έως 1991 [32].

Ο νόμος αυτός που αντικατέστησε στην ουσία και βελτίωσε το Ν. 1116/81 εφαρμόστηκε για μία οκταετία. Η χρήση των κινήτρων του απο το δευτερογενή τομέα κάλυψε το ήμισυ περίπου των συνολικών παροχών του.

3.7.11 Νόμος 1892/1990

Ο Ν 1892 του 1990 [33], όπως τροποποιήθηκε με τους Ν 2234/1994 [34] και 2324/1995 [35], θέσπισε κίνητρα για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη των υπαγόμενων επιχειρήσεων με την πραγματοποίηση παραγωγικών

επενδύσεων. Συνοπτικά τα κίνητρα αυτά ήταν τα ακόλουθα:

- Επιχορήγηση της δαπάνης απόκτησης των παραγωγικών επενδύσεων.
- Επιδότηση του επιτοκίου των επενδυτικών δανείων.
- Αφορολόγητη έκπτωση από τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης ποσού ίσου με ποσοστό επί της δαπάνης της επιχείρησης για την παραγωγική επένδυση.
- Αυξημένες (πρόσθετες) αποσβέσεις των παραγωγικών επενδύσεων, πέραν των τακτικών αποσβέσεων που ορίζει το Π.Δ. 88/1973.

Τα πιο πάνω κίνητρα μπορούν να περιέχονται διαζευκτικά σε δύο ομάδες. Στην πρώτη περιλαμβάνεται η επιχορήγηση, η επιδότηση επιτοκίου και οι αυξημένες αποσβέσεις, ενώ στη δεύτερη οι αφορολόγητες εκπτώσεις και αυξημένες αποσβέσεις.

Οι διατάξεις του Ν 1892/1990 κάλυψαν το σύνολο σχεδόν των παραγωγικών επενδύσεων σε όλους τους τομείς της οικονομίας (πρωτογενής, δευτερογενής και τριτογενής).

Ο νόμος αυτός επιχορήγησε επενδύσεις στον τουρισμό (π.χ. γήπεδα γκολφ, μαρίνες, συνεδριακά κέντρα), στις μεταφορές, στις κατασκευές (π.χ. εργατικές κατοικίες), στη νέα τεχνολογία (π.χ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές και λειτουργικά προγράμματα), στην προστασία του εργατικού δυναμικού (π.χ. εκπαιδεύσεις), στον πολιτισμό (αναπαλαιώσεις κτιρίων), στον αγροτικό τομέα κ.ά.

Τέλος, ο νόμος αυτός επαναπροσδιόρισε τις τέσσερις περιοχές της χώρας ανάλογα με το βαθμό ανάπτυξής τους και πρόσθεσε ως πέμπτη περιοχή το

Νομό Θράκης. Η περιοχή Α με βαθμό ανάπτυξης πολύ υψηλό, η περιοχή Β με βαθμό ανάπτυξης υψηλό, η περιοχή Γ με βαθμό ανάπτυξης κανονικό, η περιοχή Δ με βαθμό ανάπτυξης χαμηλό και η Θράκη με βαθμό ανάπτυξης πολύ χαμηλό.

3.7.12 Νόμος 2166/1993

Ο Ν 2166 /1993 θέσπισε τα ακόλουθα κίνητρα ανάπτυξης επιχειρήσεων [36]:

- Μετατροπή ή συγχώνευση επιχειρήσεων εγκατεστημένων στην Ελλάδα οιασδήποτε μορφής, σε ημεδαπή ανώνυμη εταιρία ή εταιρία περιορισμένης ευθύνης.
- Απορρόφηση επιχειρήσεων οποιασδήποτε μορφής από υφιστάμενη ή νεοϊδρυόμενη ημεδαπή ανώνυμη εταιρία ή εταιρία περιορισμένης ευθύνης.
- Συγχώνευση ανώνυμων εταιριών κατά την έννοια των άρθρων 68 παρ. 1 και 79 του Κ. Ν 2190/1920.
- Διάσπαση ανώνυμων εταιριών κατά την έννοια του άρθρου 81 παρ.1 του Κωδικοποιημένου Ν 2190/1920.
- Εισφορά από λειτουργούσα επιχείρηση ενός ή περισσότερων κλάδων ή τμημάτων της σε λειτουργούσα ή νεοϊδρυόμενη ανώνυμη εταιρία.

Η αποτελεσματικότητα των κινήτρων των Ν 1892/90, 2166/93, 2234/94 και 2324/95 αν και παρουσιάζεται ιδιαίτερα σημαντική για τη μεταποίηση (απορρόφηση 75% των επιχορηγήσεων που έφτασαν τα 371 δις δραχμές) δεν έχει καταγραφεί ακόμη σαν ουσιαστικό αποτέλεσμα. Και αυτό μας δόθηκε σαν πληροφορία απο τις συζητήσεις μας με αρμοδίους των εμπλεκομένων φορέων

οι οποίοι μας δήλωσαν ότι ουσιαστικά δεν έχει αρχίσει ακόμη ο έλεγχος της πραγματοποίησης των εγκεκριμένων σχεδίων και απράλληλα υπάρχουν ενδείξεις για μεγάλο αριθμό επενδύσεων που θα πρέπει να ανακληθούν.

3.7.13 Νόμος 2601/1998

Ο Ν 2601/1998 είναι ο αναπτυξιακός νόμος που ισχύει σήμερα και σκοπός του είναι η ανάπτυξη των ιδιωτικών επενδύσεων στην Ελλάδα και δια μέσου αυτών [37]:

- Η συμβολή στην επίτευξη των στόχων της περιφερειακής ανάπτυξης.
- Η αύξηση των θέσεων απασχόλησης.
- Η αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Η αναδιάρθρωση τομέων και κλάδων της παραγωγής.
- Η αξιοποίηση επιχειρηματικών ευκαιριών στον ελληνικό και ευρύτερο διεθνή χώρο.
- Η συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος και την εξοικονόμηση ενέργειας.

Τα παρεχόμενα κίνητρα είναι τα εξής:

- Επιχορήγηση που συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης ή του επιχειρηματικού σχεδίου.
- Επιδότηση των τόκων των μακροπρόθεσμων επενδυτικών δανείων τετραετούς τουλάχιστον διάρκειας.
- Επιδότηση της χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση της χρήσης καινούργιου εξοπλισμού.

- Φορολογική απαλλαγή ύψους μέχρι ενός ποσοστού ή του συνόλου της αξίας της πραγματοποιούμενης επένδυσης ή της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης.
- Ειδικά κίνητρα για ιδιαζόντως σημαντικές βιομηχανικές μεταλλευτικές και τουριστικές επενδύσεις άνω των 25 δις δρχ. που προέβλεπαν οι διατάξεις του Ν 4171/1961.

Χαρακτηριστικό του νόμου αυτού είναι ο διαχωρισμός των επενδυτών σε νέους επενδυτές και παλαιούς. Νέοι επενδυτές είναι οι νεοϊδρυόμενες εταιρικές και ατομικές επιχειρήσεις, καθώς και όσες υποβάλλουν αίτηση υπαγωγής και δεν έχει παρέλθει πενταετία από τη σύστασή τους. Παλαιοί επενδυτές είναι οι μονάδες που υποβάλλουν αίτηση υπαγωγής μετά την πάροδο πενταετίας από τη σύστασή τους ή την έναρξη επιτηδεύματος προκειμένου για ατομικές επιχειρήσεις.

Στον Πίνακα 50 αναφέρονται οι κλάδοι της μεταποίησης που υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος νόμου. Η ταξινόμηση των κλάδων και η αντίστοιχη κωδικοποίηση έγινε σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη μεθοδολογία της ΕΣΥΕ.

Ο νόμος χωρίζει τη χώρα σε τέσσερις περιοχές (Α, Β, Γ και Δ) ανάλογα με το βαθμό ανάπτυξής τους. Το περιεχόμενο κάθε μίας από τις τέσσερις αυτές περιοχές (τμήματα της χώρας) είναι το ακόλουθο:

Περιοχή Δ: Οι Νομοί Ξάνθης, Ροδόπης, Έβρου, η ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ της περιφέρειας Ηπείρου, τα νησιά με πληθυσμό μέχρι 3.100 κατοίκους, σύμφωνα με την

απογραφή 1991, τα νησιά της περιφέρειας Βόρειου Αιγαίου, η νήσος Θάσος, ο νομός Δωδεκανήσου εκτός από την πόλη της Ρόδου.

Περιοχή Γ: Οι περιφέρειες ή οι νομοί με έντονα προβλήματα ανεργίας που προσδιορίζονται με υπουργικές αποφάσεις κάθε δύο χρόνια, καθώς και η Ζώνη Λαυρεωτικής του Νομού Αττικής.

Περιοχή Β: Οι ΒΙ.ΠΕ. ΕΤΒΑ, η επαρχία Λαγκαδά και το τμήμα δυτικά του ποταμού Αξιού του Νομού Θεσσαλονίκης, η επαρχία Τροιζηνίας του Νομού Αττικής καθώς και οι περιφέρειες, οι νομοί ή τα τμήματα των νομών της Επικράτειας που δεν εντάσσονται στις περιοχές Δ, Γ, και Α.

Περιοχή Α: Οι Νομοί Αττικής και Θεσσαλονίκης πλην των τμημάτων που εντάσσονται στις λοιπές περιοχές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 50

ΚΛΑΔΟΙ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΥΠΑΓΟΜΕΝΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ 2601/1998

Κωδικός	Κλάδοι
15	Βιομηχανία τροφίμων και ποτών
16	Παραγωγή προϊόντων καπνού
17	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών
18	Κατασκευή ειδών ένδυσης – κατεργασία και βαφή γουναρικών
19	Κατεργασία και δέψη δέρματος - κατασκευή ειδών ταξιδιού (αποσκευών) τσαντών, ειδών σελοποιίας, ειδών σαγματοποιίας και υποδημάτων
20	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα - κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής
21	Παραγωγή χαρτοπολτού, χαρτιού και προϊόντων από χαρτί
22	Εκδόσεις εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων εγγραφής ήχου και εικόνας και μέσων πληροφορικής
23	Παραγωγή οπτάνθρακα (κοκ), προϊόντων διύλισης πετρελαίου και πυρηνικών καυσίμων

24	Παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων
25	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες
26	Κατασκευή άλλων προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά
27	Παραγωγή βασικών μετάλλων
28	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού
29	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού
30	Κατασκευή μηχανών γραφείου και ηλεκτρονικών υπολογιστών
31	Κατασκευή ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών .
32	Κατασκευή εξοπλισμού και συσκευών ραδιοφωνίας, τηλεόρασης και επικοινωνιών
33	Κατασκευή ιατρικών οργάνων, οργάνων ακριβείας και οπτικών οργάνων-κατασκευή ρολογιών κάθε είδους
34	Κατασκευή αυτοκινήτων οχημάτων - κατασκευή ρυμουλκούμενων και ημιρυμουλκούμενων οχημάτων
35	Κατασκευή λοιπού εξοπλισμού μεταφορών
36	Κατασκευή επίπλων - λοιπές βιομηχανίες
37	Ανακύκλωση
40	Παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και ατμού

Λαμβανομένου υπόψη ότι ο Ν 2601/1998 είναι ο ισχύων σήμερα στην Ελλάδα αναπτυξιακός νόμος, η παρούσα έρευνα χρησιμοποιεί τις τέσσερις περιοχές του νόμου αυτού προκειμένου να εξακριβώσει το βαθμό πραγματοποίησης του τρίτου ειδικού αντικειμενικού σκοπού του δευτερεύοντος αντικειμενικού σκοπού. Ειδικότερα, με βάση τις παραπάνω τέσσερις περιοχές ελέγχεται κατά πόσο οι συμμετέχοντες στην έρευνα εμπειρογνώμονες επηρεάζονται από τον τόπο εγκατάστασης της επιχείρησής τους.

3.8 Περίληψη

Αναφορικά με το ΑΕΠ της Ελλάδας μπορούμε να παρατηρήσουμε δύο φάσεις εξέλιξης στο ρυθμό μεταβολής του τα χρόνια 1950-1995. Αύξηση μέχρι το τέλος

της δεκαετίας του 1970 και στη συνέχεια μείωση μέχρι το 1993. Ωστόσο οι πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με την παραγωγή είναι ευνοϊκές και γι' αυτό το ΑΕΠ από το χρόνο 1994 έχει αρχίσει να ανακάμπτει.

Το κατά κεφαλήν εισόδημα σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκε από 5.155 δραχμές το 1950 σε 12.629 δραχμές το 1960, σε 33.996 δραχμές το 1970, σε 177.437 δραχμές το 1980, σε 1.038.343 δραχμές το 1990 και σε 2.826.167 δραχμές το 1996.

Η ιδιωτική κατανάλωση παρουσιάζει μία συνεχή μεταβολή στη σύνθεσή της με στροφή από την κατανάλωση τροφίμων και ποτών που έχει την πρώτη θέση, αλλά μειώνεται συνεχώς, στη χρήση υπηρεσιών για μεταφορές και επικοινωνίες και σε δαπάνες για στέγαση και ενέργεια.

Οι δημόσιες επενδύσεις αυξήθηκαν μέχρι τη δεκαετία του 1970, στη συνέχεια παρουσίαζαν αυξομειώσεις μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980 και τέλος, με μικρές μεταπτώσεις, παρουσιάζουν σχετική άνοδο με προοπτικές περαιτέρω αύξησης.

Οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξήθηκαν μέχρι και τη δεκαετία του 1960, παρουσίασαν μείωση του ρυθμού αύξησης μέχρι τη δεκαετία του 1980 και έχουν ανακάμψει από το 1990 λόγω της αύξησης των δημόσιων επενδύσεων και των ευκαιριών που παρουσιάζονται από τις θετικές προοπτικές της ένταξης της χώρας στην ΟΝΕ και τη διεξαγωγή των ολυμπιακών αγώνων του 2004.

Ο πρωτογενής τομέας υπολείπεται του δευτερογενή και του τομέα των

υπηρεσιών σε όρους συνεισφοράς στο ΑΕΠ με συνεχή και αναπότρεπτη μείωση. Το ποσοστό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα έχει μειωθεί κατά 50% περίπου από το 1950 μέχρι σήμερα. Το αγροτικό εισόδημα, αντίθετα, έχει ακολουθήσει ανοδική τάση λόγω των εισροών από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η κατακερμάτιση της καλλιεργήσιμης γης σε μικρές μονάδες είναι ένα μεγάλο εμπόδιο για την ποιοτική ανάπτυξη και τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της γεωργίας.

Η μεταποίηση είναι ο δεύτερος τομέας της ελληνικής οικονομίας (μετά τον τομέα των υπηρεσιών) σε όρους συνεισφοράς στο ΑΕΠ. Το ποσοστό των απασχολούμενων στο δευτερογενή τομέα παραμένει ουσιαστικά σταθερό με ελάχιστες μεταβολές. Η αύξηση του παραγόμενου προϊόντος σε συνδυασμό με τη σταθερότητα του αριθμού των απασχολούμενων στο δευτερογενή τομέα οδήγησε σε αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας στον τομέα αυτό. Πέντε κλάδοι από τους είκοσι δύο, ονομαστικά οι κλάδοι ένδυσης και υπόδησης, ειδών διατροφής, υφαντικών ειδών, βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων αποτελούν το 45% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων. Επιπλέον, πρέπει να τονίσουμε ότι 78,6% του συνολικού αριθμού των επιχειρήσεων είναι εγκατεστημένες σε δύο μόνο γεωγραφικά διαμερίσματα (59,6% και 19% στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας και της Θεσσαλονίκης αντίστοιχα).

Οι υπηρεσίες είναι ο κυρίαρχος τομέας στην ελληνική οικονομία σε όρους συνεισφοράς στο ΑΕΠ και στην απασχόληση. Δύο από τους κύριους τομείς του τομέα των υπηρεσιών είναι οι μεταφορές-επικοινωνίες και ο τουρισμός.

Τέλος, οι αναπτυξιακοί νόμοι που ίσχυσαν κατά καιρούς στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 θεσμοθέτησαν μία μεγάλη σειρά κινήτρων για την ανάπτυξη τόσο των μεταποιητικών επιχειρήσεων όσο και των διάφορων περιοχών της χώρας.

1. Γεώργιος Αγαπητός, Εξελίξεις και Διαρθρωτικά Προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας (1950 – 1987), Εκδόσεις Σμπίλια, Αθήνα, 1989, σελ. 25 - 41
2. Κ. Δρακάτος, Ο Μεγάλος Κύκλος της Ελληνικής Οικονομίας 1945 – 1995, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997, σελ. 105 -107
3. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς, Αθήνα, 1998, σελ. 147
4. Τράπεζα Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο, Αθήνα, Μάϊος 1996, σελ.27
5. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς, ό.π., σελ. 191
6. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς, ό.π., σελ. 191
7. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς, ό. π., σελ. 188
8. Περιοδικό επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς, ό.π.,σελ. 150
9. Γεώργιος Μέργος, "Το Μέλλον της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής", Ειδική Έκδοση Περιοδικού Επιλογή - Η Ελληνική Οικονομία 1997, Αθήνα, 1997, σελ. 174 - 184
10. Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το 1997, Αθήνα, 1998, σελ. 85- 90
11. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς. ό.π., σελ. 246 – 248 και 278
12. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς. ό.π., σελ. 246-248
13. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς. ό. π., σελ. 278
14. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς. ό. π., σελ. 212
15. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Το Παρόν και το Μέλλον της Ελληνικής

Οικονομίας, Πρακτικά Συνεδρίου, Τόμος Γ΄, ενότητα IV, , Αθήνα, 1997,
σελ. 84 - 86

16. Χ. Πιτέλης, "Το Μέλλον της Ελληνικής Βιομηχανίας", Μελέτη για το Υπουργείο Ανάπτυξης, Αθήνα, 1994, σελ. 5 - 12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

4.1 Εισαγωγή

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι η περιγραφή των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών για την επιδίωξη των αντικειμενικών σκοπών και την τεκμηρίωση της μεθοδολογίας της έρευνας.

Ειδικότερα μέχρι ενός σημείου το παρόν κεφάλαιο πρέπει να θεωρηθεί επεξηγηματικό και συμπληρωματικό του πρώτου. Θέματα τα οποία εξετάστηκαν από μία γενική άποψη στο πρώτο κεφάλαιο, διευκρινίζονται στη συνέχεια με βάση τη μελέτη των σχετικών περιοχών, η οποία εμφανίζεται στα προηγούμενα δύο κεφάλαια (θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις του προβλήματος επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και ελληνικό περιβάλλον).

Η μελέτη των δύο σχετικών περιοχών έδωσε την ευκαιρία στον ερευνητή να συγκεντρώσει βασικές πληροφορίες για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης και το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν οι μεταποιητικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα.

Οι βασικές αυτές πληροφορίες αναφέρονται σε τρεις μεθοδολογικές θεωρήσεις οι

οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη. Πρώτον, στην ανάγκη στήριξης της έρευνας στη γνώμη εμπειρογνομόνων. Δεύτερον, στη διαπίστωση ύπαρξης μίας μεγάλης ποικιλίας παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Τρίτον, στην καταλληλότητα θεώρησης και ανάλυσης του θέματος της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στη βάση μίας γενικής και μελλοντικής προσέγγισης παρά στη βάση μίας ειδικής και ιστορικής προσέγγισης.

Στη συνέχεια εξετάζεται η πρώτη μεθοδολογική θεώρηση, δηλαδή η ανάγκη στήριξης της έρευνας στη γνώμη εμπειρογνομόνων. Οι υπόλοιπες δύο θεωρήσεις αναλύονται στα επόμενα τμήματα του παρόντος κεφαλαίου.

4.2 Γνώμη Εμπειρογνομόνων

Αφού οι παρούσες αποφάσεις αποβλέπουν πάντοτε στην επίτευξη αποτελεσμάτων στο μέλλον, τα στελέχη που καλούνται να τις πάρουν πρέπει αναπόφευκτα να λάβουν υπόψη τους την κατάσταση που θα επικρατήσει στο μέλλον.

Με αυτήν την έννοια, η ικανότητα πρόβλεψης είναι απαραίτητη στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων γενικά και στη διαδικασία επιλογής του τόπου εγκατάστασης μεταποιητικών επιχειρήσεων ειδικότερα, εξαιτίας των μακροχρόνιων δεσμεύσεων που συνεπάγονται οι αποφάσεις αυτές για τις επιχειρήσεις.

Τα στελέχη που παίρνουν αποφάσεις βασίζονται στην ικανότητα πρόβλεψης, η

οποία είναι συνάρτηση της γνώσης πραγματικών γεγονότων και της ικανότητας ανάλυσης. Η ύπαρξη αυτών των χαρακτηριστικών είναι απαραίτητη για την ορθή λήψη αποφάσεων και αυτό έχει γίνει ευρύτατα αποδεκτό από τις επιχειρήσεις, οι οποίες χρησιμοποιούν με αυξανόμενο ρυθμό εσωτερικούς ή εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.

Οι Helmer και Brescher υποστήριξαν ότι η μεθοδική χρησιμοποίηση της κρίσεως εμπειρογνομόνων είναι θετικά συσχετισμένη με την επιστημονική αντικειμενικότητα [1].

Η χρησιμοποίηση εμπειρογνομόνων ως αντικειμενικών κριτών του μέλλοντος φθάνει μέχρι του σημείου να θεωρείται η γνώμη τους οργανικό μέρος του αντικειμένου που αναλύεται και η υπευθυνότητά τους μέρος του υποδείγματος της έρευνας.

Η επιλογή των εμπειρογνομόνων βασίζεται σε δύο κριτήρια προκειμένου να διασφαλιστεί η αντικειμενικότητα της γνώμης τους. Πρώτον, οι εμπειρογνώμονες πρέπει να γνωρίζουν το αντικείμενο της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Δεύτερον, πρέπει να έχουν την ικανότητα να εφαρμόζουν τη γνώση αυτή στις προβλέψεις τους και στις απαντήσεις τους στα σχετικά ερωτήματα που τους τίθενται.

Οι επιλεγέντες εμπειρογνώμονες καλούνται να διατυπώσουν τη γνώμη τους σχετικά με τους παράγοντες παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και τη σπουδαιότητα αυτών των παραγόντων αναφερόμενοι σε μία γενική, μελλοντική

μάλλον παρά σε μία ειδική, παρελθοντική περίπτωση.

4.3 Υπόδειγμα Έρευνας

Η δεύτερη μεθοδολογική θεώρηση που προέκυψε από τη μελέτη των δύο σχετικών περιοχών αναφέρεται στη διαπίστωση ύπαρξης μίας μεγάλης ποικιλίας παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Κατά συνέπεια, το πρώτο βήμα στην ανάπτυξη του υποδείγματος της έρευνας ήταν η συλλογή παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν τον τόπο εγκατάστασης και η ανάλυση τους σε υποπαράγοντες.

Με αυτόν τον τρόπο, το περιεχόμενο και η φύση των παραγόντων και υποπαράγοντων παραγωγής ορίσθηκε επακριβώς, γεγονός που επέτρεψε στους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες να εκτιμήσουν με συνέπεια τη σπουδαιότητα των παραγόντων και υποπαράγοντων παραγωγής.

Στον Πίνακα 51 παρακάτω φαίνονται οι παράγοντες και οι αντίστοιχοι υποπαράγοντες παραγωγής οι οποίοι περιλαμβάνονται στο υπόδειγμα της έρευνας. Οι παράγοντες αυτοί επιλέχτηκαν από ένα μεγάλο αριθμό παραγόντων τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων και εντοπίστηκαν με βάση τη μελέτη των σχετικών περιοχών. Προκειμένου οι παράγοντες να ενσωματωθούν στον κατάλογο του υποδείγματος έπρεπε να είναι αντιπροσωπευτικοί όλων των δυνάμεων οι οποίες είναι παρούσες σε μία περίπτωση επιλογής τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων σε εθνικό επίπεδο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 51

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ
ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	Αριθμός εργατών - Εξειδίκευση - Παραγωγικότητα
Εργατικά σωματεία	Ποσοστό συνδικαλισμένων εργατών - Πολιτική σωματείων
Κόστος εργασίας	Μισθοί - Υπερωρίες - Λοιπές παροχές
Επάρκεια πρώτων υλών	Ποσότητα - Ποιότητα - Απόδοση
Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	Ακρίβεια εκτέλεσης παραγγελιών - Χρόνος εκτέλεσης παραγγελιών - Υπηρεσίες υποστήριξης
Κόστος υλικών	Τιμές αγοράς - Ειδικά έξοδα αγορών - Κόστος διατήρησης αποθεμάτων
Οικόπεδα	Διαθεσιμότητα - Καταλληλότητα - Κόστος
Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	Κόστος κατασκευών - Κόστος εξοπλισμού - Χρόνος κατασκευής
Ίδρυση και εγκατάσταση	Έρευνα αγοράς, Μελέτη μηχανικών- Μελέτη οργάνωσης
Εγκαταστάσεις υποδομής	Διαθεσιμότητα δικτύων επικοινωνίας - Ηλεκτρική ενέργεια - Δίκτυα μεταφορών - Λοιπές δημόσιες υπηρεσίες
Παραγωγικοί σύνδεσμοι	Εξωτερικές οικονομίες κλίμακας- Συμπληρωματικές επιχειρήσεις - Ειδικές υπηρεσίες
Τοπική κοινωνία	Μέγεθος και διαθεσιμότητα κατοικιών - Δυνατότητες διασκέδασης και πολιτιστικές δραστηριότητες - Ύπαρξη αθλητικών εγκαταστάσεων

Προκειμένου να διευκολυνθούν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες να διατυπώσουν τη γνώμη τους, οι παράγοντες παραγωγής ενοποιήθηκαν σε τέσσερις κατηγορίες. Στη διαδικασία της ενοποίησης υιοθετήθηκαν δύο αρχές, εσωτερική ομοιογένεια και εξωτερική ανομοιογένεια. Σύμφωνα με την πρώτη αρχή, οι παράγοντες παραγωγής του τόπου εγκατάστασης για να μπορέσουν να ομαδοποιηθούν και να παρουσιαστούν ως μία κατηγορία πρέπει να είναι ομοιογενείς από κάποια άποψη έτσι, ώστε να είναι δυνατόν να συνδυαστούν και να ενοποιηθούν με λογικό τρόπο.

Επιπρόσθετα της μέγιστης ομοιογένειας, η οποία επιδιώχθηκε για το σκοπό της ενοποίησης των παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης, οι κατηγορίες παραγόντων παραγωγής έπρεπε να οριστούν με βάση τη μέγιστη ανομοιογένεια έτσι, ώστε οι διάφορες στην σπουδαιότητά τους να μπορούν εύκολα να εντοπιστούν από τους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες.

Απαραίτητη συνθήκη ήταν οι δύο αρχές να ισχύουν ταυτόχρονα σε κάθε περίπτωση ενοποίησης. Το περιεχόμενο κάθε κατηγορίας παραγόντων παραγωγής σε όρους των αντίστοιχων παραγόντων παραγωγής φαίνεται στον Πίνακα 52 παρακάτω.

Η οριστικοποίηση των πινάκων των κατηγοριών παραγόντων και παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και η εκτίμηση της σχετικής τους σπουδαιότητας ανατέθηκε στους εμπειρογνώμονες που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα.

Συγκεκριμένα, οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κλήθηκαν να προσθέσουν στο ερωτηματολόγιο οποιαδήποτε κατηγορία παραγόντων ή/και παράγοντες παραγωγής τους οποίους θεωρούν σημαντικούς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 52

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Εργατικό δυναμικό	Διαθεσιμότητα Εργατικά σωματεία Κόστος εργασίας
Πρώτες ύλες	Επάρκεια Αξιοπιστία πηγών προμηθειών Κόστος υλικών
Πάγιες επενδύσεις	Οικόπεδα Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός Ίδρυση και Εγκατάσταση
Περιβάλλον παραγωγής	Εγκαταστάσεις υποδομής Παραγωγικοί σύνδεσμοι Τοπική κοινωνία

4.4 Σύστημα Κατανομής Βαθμών.

Μεταξύ των αντικειμενικών σκοπών της έρευνας περιλαμβάνεται η εκτίμηση της σχετικής σπουδαιότητας των διάφορων παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων, οι οποίοι μέχρι ενός ορισμένου σημείου, μπορούν να αντικατασταθούν μεταξύ τους. Άμεση εκτίμηση της σπουδαιότητας όλων των παραπάνω παραγόντων παραγωγής σε χρηματικούς όρους είναι πολύ δύσκολη και επιπλέον η πιθανότητα διάπραξης σημαντικών λαθών πολύ μεγάλη. Στην

περίπτωση αυτή θα πρέπει να εξεταστεί η χρησιμοποίηση της τεχνικής της κατάταξης (ranking) ή της τεχνικής της ταξινόμησης σύμφωνα με τους βαθμούς σπουδαιότητας (rating).

Η τεχνική της κατάταξης όμως δεν παρέχει πληροφορίες σχετικά με το μέγεθος της διαφοράς της σπουδαιότητας μεταξύ των παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης, το οποίο είναι απαραίτητο για την αντικατάσταση των παραγόντων και, κατά συνέπεια, θεωρείται μη ικανοποιητική τεχνική. Επίσης στην περίπτωση κατά την οποία ένας αριθμός εναλλακτικών τοποθεσιών παρατίθεται με βάση ένα σύνολο παραγόντων, δεν μπορούν να εκφραστούν γενικές συγκριτικές σχέσεις. Αυτό συμβαίνει, γιατί μία τοποθεσία μπορεί να είναι καλύτερη ή χειρότερη από μία άλλη με βάση ένα συγκεκριμένο παράγοντα παραγωγής και η κατάσταση να είναι αντίστροφη με βάση κάποιον άλλο παράγοντα παραγωγής.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι τεχνικές ταξινόμησης είναι απολύτως απαραίτητες για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Αποτελούν προσπάθειες αντικατάστασης χρηματικών αξιών με βαθμούς, όταν οι μεταβλητές μίας έρευνας δεν μπορούν να εκφραστούν σε χρηματικές αξίες. Ανάμεσα στις διάφορες μεθόδους ταξινόμησης οι οποίες έχουν αναπτυχθεί, η παρούσα έρευνα υιοθέτησε το σύστημα κατανομής βαθμών (point allocation system) το οποίο συνεπάγεται κατανομή ενός δεδομένου αριθμού βαθμών, συνήθως 10, 100, 1000, ανάμεσα σε ένα σύνολο παραγόντων με βάση τη σχετική τους σπουδαιότητα δίνοντας, περισσότερους βαθμούς στους περισσότερο σημαντικούς παράγοντες [2].

Η χρησιμότητα του συστήματος κατανομής βαθμών, η οποία πηγάζει από την ικανότητά του να παράγει μία βάση εκτίμησης της σχετικής σπουδαιότητας παραγόντων λήψεως αποφάσεων μεταβλητής φύσεως, είναι ευρέως αποδεκτή και καθιερωμένη. Ο R. Atkins υποστήριξε ότι σε κάθε παράγοντα ή κατηγορία παραγόντων μπορεί να δοθεί ένας αριθμητικός συντελεστής βαρύτητας δηλωτικός της αξίας του στη συγκεκριμένη επιλογή του τόπου εγκατάστασης και, κατά συνέπεια, να καθιερωθεί μία μονάδα μέτρησης της σπουδαιότητας του παράγοντα αυτού [3].

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι το σύστημα κατανομής βαθμών έχει δώσει ορθολογικά αποτελέσματα σε ακαδημαϊκές μελέτες επιλογής του τόπου εγκατάστασης επιχειρήσεων [4], σε επιχειρηματικές αποφάσεις επιλογής του τόπου εγκατάστασης [5] και περιπτώσεις παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών σε επαγγελματίες, που ασκούν διοίκηση σε επιχειρήσεις ή σε οικονομικούς οργανισμούς γενικότερα [6].

4.5 Ερωτηματολόγιο.

Υιοθετήθηκε η τεχνική του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου προκειμένου να συλλεγούν οι απαραίτητες πληροφορίες για την επιδίωξη του πρωταρχικού και του δευτερεύοντα αντικειμενικού σκοπού της έρευνας.

Κατά το σχεδιασμό του ερωτηματολογίου ο ερευνητής έλαβε υπόψη του τους αντικειμενικούς σκοπούς της έρευνας και τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν με βάση τη μελέτη των δύο σχετικών περιοχών θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις του προβλήματος επιλογής του τόπου εγκατάστασης των

μεταποιοητικών επιχειρήσεων και ελληνικό περιβάλλον.

Με άλλα λόγια το ερωτηματολόγιο έπρεπε να ικανοποιεί τις ακόλουθες τέσσερις συνθήκες. Πρώτον, έπρεπε να είναι προσανατολισμένο προς την κατεύθυνση πραγματοποίησης των αντικειμενικών σκοπών της έρευνας, οι οποίοι έχουν ενσωματωθεί στο σχετικό υπόδειγμα. Δεύτερον, έπρεπε να είναι βραχύ και επιπρόσθετα εύκολα κατανοητό σε όλη την έκταση της Ελλάδας. Τρίτον, έπρεπε να μεταφέρει στους εμπειρογνώμονες την εικόνα μίας επαγγελματικής και υψηλών προδιαγραφών έρευνας. Τέταρτον, έπρεπε να είναι σε θέση να πείσει τους εμπειρογνώμονες ότι είναι χρήσιμο να συμμετάσχουν στη συγκεκριμένη έρευνα.

Το ερωτηματολόγιο το οποίο παρατίθεται στο Παράρτημα Ι στο τέλος της διατριβής, αποτελείται από πέντε σελίδες. Στην πρώτη σελίδα υπάρχει ο τίτλος της έρευνας, ο οποίος δίνει τη δυνατότητα στο συμμετέχοντα εμπειρογνώμονα να αντιληφθεί με σαφήνεια τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της έρευνας. Επίσης, γίνεται παρουσίαση των αντικειμενικών σκοπών και της μεθοδολογίας της έρευνας. Τέλος, ακολουθούν γενικές οδηγίες για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και δίνεται υπόσχεση ότι τα αποτελέσματα της έρευνας θα αποσταλούν σε όλες τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις.

Ο ερευνητής δεν έκρινε απαραίτητο να υποσχεθεί ότι οι πληροφορίες που θα του δοθούν θα παραμείνουν εμπιστευτικές καθόσον οι απαντήσεις των συμμετεχόντων εμπειρογνώμωνων αντανακλούν γενικές μάλλον παρά ειδικές συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Στο τμήμα Α του ερωτηματολογίου (σελίδα 2) οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κλήθηκαν να αναφέρουν τον κλάδο, τα προϊόντα της επιχείρησής τους και την περιοχή στην οποία βρίσκεται η παραγωγική της μονάδα.

Στο τμήμα Β του ερωτηματολογίου (σελίδα 2) οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κλήθηκαν να κατανεύμουν 1.000 βαθμούς ανάμεσα στις τέσσερις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής εργατικό δυναμικό, πρώτες ύλες, πάγιες επενδύσεις και περιβάλλον παραγωγής. Πρέπει να σημειωθεί ότι στους εμπειρογνώμονες δόθηκε η δυνατότητα να προσθέσουν οποιεσδήποτε κατηγορίες παραγόντων παραγωγής τις οποίες θεωρούν σημαντικές και να κατανεύμουν βαθμούς σε αυτές υπό την προϋπόθεση όμως ότι ο συνολικός αριθμός των βαθμών θα παραμείνει 1.000.

Οι τέσσερις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής ορίστηκαν με βάση τους σχετικούς παράγοντες παραγωγής, οι οποίοι αναφέρθηκαν συνοπτικά μέσα σε παρενθέσεις έτσι, ώστε η φύση των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής να είναι απόλυτα σαφής.

Στο τμήμα Γ του ερωτηματολογίου (σελίδες 3 και 4) οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κλήθηκαν να κατανεύμουν από 100 βαθμούς στους παράγοντες παραγωγής κάθε μίας από τις τέσσερις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής, οι οποίοι ενδεχομένως επηρεάζουν την επιλογή του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες είχαν τη δυνατότητα να προσθέσουν οποιουδήποτε παράγοντες παραγωγής θεωρούσαν σημαντικούς και να κατανεύμουν βαθμούς

σε αυτούς υπό την προϋπόθεση όμως ότι ο συνολικός αριθμός των βαθμών θα παραμείνει 100 για κάθε κατηγορία παραγόντων. Ο αριθμός των βαθμών μειώθηκε από 1.000 σε 100 προκειμένου να δοθεί έμφαση στην ανάλυση των κατηγοριών παραγόντων σε παράγοντες παραγωγής και στην επακολουθούσα μεταβολή στο επίπεδο της ανάλυσης.

Στο τμήμα Δ του ερωτηματολογίου (σελίδα 5) οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κλήθηκαν να δηλώσουν την περιοχή της λειτουργικής τους αρμοδιότητας (θέση), προκειμένου να ελεγχθεί μερικώς η υπόθεση ότι οι εμπειρογνώμονες μπορούν να δώσουν γενικές απόψεις (μη επηρεαζόμενοι από τη θέση τους στην επιχείρησή τους), σύμφωνα με τις οδηγίες που αναφέρθηκαν στην πρώτη σελίδα, του ερωτηματολογίου.

Το ερωτηματολόγιο συνοδεύεται από μία επιστολή η οποία υπογράφεται από τον επιβλέποντα την εκπόνηση της διατριβής καθηγητή. Στην επιστολή αυτή γνωστοποιείται στην ανώτατη διοίκηση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων η εκπόνηση της διατριβής στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς. Δίνεται μία συνοπτική περιγραφή των αντικειμενικών σκοπών και της μεθοδολογίας της έρευνας, γνωστοποιείται η αποδοχή του ερωτηματολογίου και η εξασφάλιση της συνεργασίας πέντε από τις μεγαλύτερες μεταποιητικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ελλάδα, δικαιολογείται για ποιο λόγο το ερωτηματολόγιο απευθύνεται στην ανώτατη διοίκηση των επιχειρήσεων και τέλος παρέχεται η διαβεβαίωση ότι τα αποτελέσματα της έρευνας θα είναι στη διάθεση όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν.

Στην προσπάθεια να αυξηθεί η πιθανότητα ανταπόκρισης των επιχειρήσεων του δείγματος στο ερωτηματολόγιο της έρευνας έγινε μια σειρά από ενέργειες.

Συγκεκριμένα:

Πρώτον, τυπώθηκαν σε τυπογραφείο τα ερωτηματολόγια και οι φάκελοι αποστολής και παραλαβής των ερωτηματολογίων με προτυπωμένη τη διεύθυνση του παραλήπτη για διευκόλυνση των στελεχών των επιχειρήσεων.

Δεύτερον, εκτυπώθηκαν επιστολές ισάριθμες με το μέγεθος του δείγματος των επιχειρήσεων με παραλήπτη το Διευθύνοντα Σύμβουλο των επιχειρήσεων προσωπικά, με ημερομηνία 4/7/98.

Τρίτον, επιλέχθηκε ο μήνας Ιούλιος για την αποστολή των ερωτηματολογίων, ώστε να έχουν τελειώσει όλες οι διαδικασίες κλεισίματος του ισολογισμού και της γενικής συνέλευσης των επιχειρήσεων του δείγματος.

Τέταρτον, δέκα ημέρες μετά την αποστολή του ερωτηματολογίου ακολούθησε τηλεφωνική υπενθύμιση στο σύνολο των επιχειρήσεων. Η διαδικασία αυτή συνεχίστηκε μέχρι τις 12 Αυγούστου 1998. Από την πρώτη μέχρι την τριακοστή Σεπτεμβρίου 1998 επαναλήφθηκε η διαδικασία υπενθύμισης. Από τη διαδικασία αυτή προέκυψε ανάγκη για δύο επαναληπτικές αποστολές ερωτηματολογίων σε σύνολο εκατόν δώδεκα επιχειρήσεων οι αρμόδιες υπηρεσίες των οποίων μας δήλωσαν κατά την τηλεφωνική επικοινωνία ότι απώλεσαν ή δεν έλαβαν το ερωτηματολόγιο που στάλθηκε τον Ιούλιο.

4.6 Διαδικασία Επιλογής Εμπειρογνομόνων.

Επιδίωξη της έρευνας ήταν το ερωτηματολόγιο να φθάσει σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό εμπειρογνομόνων και ταυτόχρονα να τους πείσει να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο.

Λαμβανομένων υπόψη των αντικειμενικών σκοπών της έρευνας, εμπειρογνώμονες μπορούσαν να θεωρηθούν εκείνα τα στελέχη των επιχειρήσεων, τα οποία συνήθως λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Ο ερευνητής θεώρησε ότι δεν ήταν δυνατόν να γίνει κάποια υπόθεση αναφορικά με ποια στελέχη σε όρους λειτουργικών αρμοδιοτήτων εμπλέκονται στη διαδικασία επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Μία τέτοια απόφαση θα σήμαινε ύπαρξη ομοιομορφίας στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων ανάμεσα στις διάφορες επιχειρήσεις. Αν η υπόθεση ήταν λανθασμένη, θα οδηγούσε στην αποστολή ερωτηματολογίων σε αναρμόδια στελέχη με συνέπεια τα ερωτηματολόγια είτε να μη συμπληρωθούν, είτε οι απαντήσεις να μην αντανακλούν τη γνώμη και υπευθυνότητα των αρμοδίων εμπειρογνομόνων.

Στην προσπάθεια να λυθεί το παραπάνω πρόβλημα, ο ερευνητής συμβουλευθηκε πέντε από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του δείγματος. Αυτές συμφώνησαν ότι πράγματι καμία υπόθεση δεν θα μπορούσε να γίνει αναφορικά με τα στελέχη στα οποία θα έπρεπε να αποσταλούν τα ερωτηματολόγια, επειδή

οι διαφορές στα διαρθρωτικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά ανάμεσα στις επιχειρήσεις συνεπάγονται διαφορές στις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων. Έτσι, οι παραπάνω επιχειρήσεις εισηγήθηκαν να ακολουθηθεί μία έμμεση προσέγγιση. Συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο θα πρέπει αρχικά να αποσταλεί στην ανώτατη διοίκηση κάθε επιχείρησης η οποία στη συνέχεια θα το διαβιβάσει στα αρμόδια κατά τη γνώμη της στελέχη για να το συμπληρώσουν.

Με βάση τις παραπάνω εισηγήσεις αποφασίστηκε να αποσταλούν τα ερωτηματολόγια στο διευθύνοντα σύμβουλο κάθε επιχείρησης του δείγματος, του οποίου το όνομα εμφανίζεται στον οδηγό ICAP 1997.

4.7 Δοκιμή Ερωτηματολογίου

Την κατάστρωση του ερωτηματολογίου και την επιλογή των εμπειρογνομόνων ακολούθησε η δοκιμή του ερωτηματολογίου. Με αυτόν τον τρόπο οποιεσδήποτε προκαταλήψεις ή αδυναμίες οι οποίες ενδεχομένως είχαν παρεισφρήσει λόγω κατάστρωσης του ερωτηματολογίου σ' ένα προσωπικό και ακαδημαϊκό περιβάλλον, θα μπορούσαν να διορθωθούν. Έτσι, ο ερευνητής ζήτησε συνέντευξη από τους διευθύνοντες συμβούλους των πέντε επιχειρήσεων που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο μέρος του παρόντος κεφαλαίου.

Ο κύριος σκοπός των συνεντεύξεων αυτών ήταν να εξακριβώσει κατά πόσο οι εμπειρογνώμονες μπορούσαν πράγματι να σκεφθούν και αναλύσουν το πρόβλημα της επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Επίσης, κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων ο ερευνητής ζήτησε από τους εμπειρογνώμονες να κάνουν εισηγήσεις σχετικά με τον κατάλογο των

παραγόντων παραγωγής καθώς και γενικότερα σχόλια για την έρευνα.

Στις συνεντεύξεις προηγήθηκε μία σύντομη συζήτηση, η οποία απέβλεπε να εξηγήσει στους εμπειρογνώμονες τους αντικειμενικούς σκοπούς και τη μεθοδολογία της έρευνας. Στη συνέχεια ένα αντίγραφο του ερωτηματολογίου παραδόθηκε σε κάθε εμπειρογνώμονα.

Μετά την ανάγνωση του ερωτηματολογίου, οι εμπειρογνώμονες κλήθηκαν να σχολιάσουν τους αντικειμενικούς σκοπούς, τη χρησιμότητα, την ποιότητα και τη μεθοδολογία της έρευνας καθώς και το ίδιο το ερωτηματολόγιο και τις προοπτικές συμμετοχής των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Οι απόψεις των παραπάνω πέντε διευθυνόντων συμβούλων για την υπό εκπόνηση έρευνα ήταν πολύ ευνοϊκές. Παράλληλα υποσχέθηκαν συμμετοχή των επιχειρήσεών τους στην έρευνα.

Ιδιαίτερα η μεθοδολογία της έρευνας θεωρήθηκε κατάλληλη και σύμφωνα με τη γνώμη τους δεν θα αντιμετωπιστούν προβλήματα στην ανταπόκριση των επιχειρήσεων, επειδή τα αποτελέσματα είναι ενδιαφέροντα και θα είναι στη διάθεση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων.

Τέλος, οι πέντε διευθύνοντες σύμβουλοι χαρακτήρισαν το ερωτηματολόγιο ως πολύ σαφές και κατά συνέπεια εύκολα κατανοητό και επίσης ως έχον το κατάλληλο μήκος και σχέδιο αναφορικά με την υπό εκπόνηση έρευνα.

4.8 Δείγμα Επιχειρήσεων

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 48 που παρατίθεται στο δεύτερο κεφάλαιο της έρευνας ο πληθυσμός των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στην Ελλάδα το έτος 1996 ανέρχεται σε τρεις χιλιάδες εξακόσιες σαράντα πέντε μονάδες.

Στην προσπάθεια λήψεως του δείγματος από τον παραπάνω πληθυσμό των επιχειρήσεων, οι οποίες πρόκειται να συμμετάσχουν στην παρούσα έρευνα, δύο κριτήρια καθιερώθηκαν. Πρώτον, το δείγμα των επιχειρήσεων πρέπει να περιλαμβάνεται μεταξύ των 1.000 μεγαλύτερων μεταποιητικών επιχειρήσεων με βάση τον κύκλο εργασιών της επιχείρησης τα τρία τελευταία χρόνια 1994, 1995 και 1996. Δεύτερον, οι επιχειρήσεις πρέπει να εμφανίζουν στις καταστάσεις αποτελεσμάτων τους καθαρά κέρδη τα τρία τελευταία χρόνια και επιπλέον να έχουν στους ισολογισμούς τους αναπόσβεστη αξία παγίων άνω των πεντακοσίων εκατομμυρίων δραχμών το 1996.

Με άλλα λόγια, για να συμπεριληφθεί μία επιχείρηση στο δείγμα της έρευνας πρέπει να είναι μεταξύ των 1.000 μεγαλύτερων σε πωλήσεις την τελευταία τριετία, να έχει και τα τρία χρόνια κέρδη και να έχει αναπόσβεστη αξία παγίων άνω των πεντακοσίων εκατομμυρίων δραχμών το 1996. Με βάση τα κριτήρια αυτά βρέθηκαν τετρακόσιες πενήντα οκτώ επιχειρήσεις, των οποίων η κλαδική κατανομή φαίνεται στον Πίνακα 53 παρακάτω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 53

ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κλάδος	Επιχειρήσεις	
	Αριθμός	Ποσοστό
Ειδών Διατροφής	112	24,45
Ποτών	18	3,93
Καπνού	10	2,18
Υφαντικών Ειδών	55	12,01
Ένδυσης και Υπόδησης	17	3,71
Ξύλου και Φελλού	9	1,97
Επίπλων	14	3,06
Χάρτου	16	3,49
Εκτυπώσεων	13	2,84
Δέρματος και Γουναρικών	2	0,44
Ελαστικού και Πλαστικών	27	5,90
Χημικών	54	11,79
Παραγωγών Πετρελαίου	7	1,53
Προϊόντων από μη Μεταλλικά Ορυκτά	25	5,46
Βασικής Μεταλλουργίας	12	2,62
Μεταλλουργικών Προϊόντων	30	6,55
Μηχανών και Σκευών	5	1,09
Κατασκευής Ηλεκτρικών Μηχανών και Συσκευών	24	5,24
Κατασκευής Μεταφορικών Μέσων	3	0,66
Διαφόρων Βιομηχανιών	5	1,09
Σύνολο	458	100,00

Στο παράρτημα II στο τέλος της διατριβής φαίνονται η επωνυμία, η αναπόσβεστη αξία των παγίων για το 1996 και τα καθαρά κέρδη για τη χρήση 1996 κάθε μίας από τις επιχειρήσεις του δείγματος.

Οι επιχειρήσεις που συμμετέχουν στην έρευνα πρέπει να έχουν κάποια εμπειρία στην ανάληψη νέων επενδύσεων. Πρέπει να τονιστεί ότι οι επιχειρήσεις πρόκειται να κληθούν να αποφασίσουν με βάση τη διαδικασία αξιολόγησης επενδυτικών σχεδίων. Μία κερδοφόρος επιχείρηση είναι μία αναπτυσσόμενη επιχείρηση, δηλαδή μία επιχείρηση με πολλές ευκαιρίες για επένδυση. Τηρουμένων των αναλογιών, μία κερδοφόρος επιχείρηση έχει περισσότερη εμπειρία στην ανάληψη νέων επενδύσεων από οποιοσδήποτε άλλες λιγότερο κερδοφόρες. Αυτό αποτελεί και το λόγο για τον οποίο προτιμήθηκαν κερδοφόρες επιχειρήσεις να συμπεριληφθούν στο σχετικό δείγμα. Η μεγάλη αναπόσβεστη αξία των παγίων πιστοποιεί το μέγεθος των πρόσφατων επενδύσεων, και κατά συνέπεια αποτελεί επιπρόσθετη ένδειξη της σχετικής εμπειρίας των στελεχών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων.

Με άλλα λόγια, όταν μία επιχείρηση συνδυάζει μία υψηλή επίδοση καθαρών κερδών με μεγάλο μέγεθος και υψηλές επενδύσεις, τότε η εμπειρία αξιολόγησης επενδυτικών σχεδίων είναι κατά τεκμήριο ευρύτερη από οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση, η οποία δεν έχει τα χαρακτηριστικά αυτά.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι οι 1.000 μεγαλύτερες μεταποιητικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ελλάδα με βάση τις πωλήσεις, εμφάνισαν καθαρά κέρδη τα τρία τελευταία χρόνια που κυμαίνονται από 2 εκατομμύρια

δραχμές για τη μικρότερη επιχείρηση σε 25 δισεκατομμύρια δραχμές για τη μεγαλύτερη επιχείρηση το 1996.

Από τις τετρακόσιες πενήντα οκτώ μεταποιητικές επιχειρήσεις του δείγματος ανταποκρίθηκαν στην έρευνα εκατόν ογδόντα οκτώ επιχειρήσεις οι οποίες φαίνονται στον ακόλουθο Πίνακα 54.

ΠΙΝΑΚΑΣ 54

ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΕΙΣΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κλάδος	Επιχειρήσεις	
	Αριθμός	Ποσοστό
Ειδών Διατροφής	29	15,43
Ποτών	3	1,60
Καπνού	2	1,06
Υφαντικών Ειδών	10	5,32
Ένδυσης και Υπόδησης	7	3,72
Ξύλου και Φελλού	6	3,19
Επίπλων	10	5,32
Χάρτου	12	6,38
Εκτυπώσεων	4	2,13
Ελαστικού και Πλαστικών	16	8,51
Χημικών	32	17,02
Παραγωγών Πετρελαίου	3	1,60
Προϊόντων από μη Μεταλλικά Ορυκτά	16	8,51
Βασικής Μεταλλουργίας	10	5,32
Μεταλλουργικών Προϊόντων	7	3,72
Μηχανών και Σκευών	2	1,06
Κατασκευής Ηλεκτρικών Μηχανών και Συσκευών	17	9,04
Διαφόρων Βιομηχανιών	2	1,06
Σύνολο	188	100,00

Οι δύο επιχειρήσεις του κλάδου καπνού και οι δύο του κλάδου διαφόρων βιομηχανιών εξαιρέθηκαν από το δείγμα των επιχειρήσεων λόγω της μικρής συμμετοχής των κλάδων τους και της αδυναμίας ενοποίησης με άλλους κλάδους. Οι τέσσερις αυτές επιχειρήσεις παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες και οποιαδήποτε προσπάθεια ένταξής τους σε κάποιο άλλο κλάδο δεν θα ήταν απαλλαγμένη του κινδύνου διάπραξης λάθους αφού ο δημιουργούμενος κλάδος θα αποτελείτο από ανομοιογενείς επιχειρήσεις.

Επτά κλάδοι είχαν μικρή συμμετοχή στην έρευνα. Οι κλάδοι αυτοί συγχωνεύτηκαν με παρόμοιους κλάδους προκειμένου η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων να είναι αξιόπιστη. Συγκεκριμένα στους κλάδους τροφίμων, υφαντικών ειδών, επίπλων, χάρτου, χημικών, μεταλλουργικών προϊόντων και ηλεκτρικών μηχανών προστέθηκαν αντίστοιχα οι κλάδοι ποτών, ένδυσης, ξύλου και φελλού, εκτυπώσεων, παραγωγών πετρελαίων, βασικής μεταλλουργίας και μηχανών. Κατά συνέπεια, η έρευνα ασχολείται με εννέα κλάδους που προέκυψαν από την παραπάνω συγχώνευση και οι οποίοι φαίνονται στον ακόλουθο Πίνακα 55.

Επίσης πρέπει να σημειωθεί ότι δύο συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες προσέθεσαν δύο κατηγορίες παραγόντων παραγωγής χωρίς όμως να τις αναλύσουν σε επιμέρους παράγοντες. Λαμβανομένου υπόψη του μικρού αριθμού των βαθμών που δόθηκαν στους δύο αυτούς παράγοντες και του γεγονότος ότι μόνο δύο εμπειρογνώμονες ανέφεραν τους παράγοντες αυτούς, ο ερευνητής δεν θεώρησε σκόπιμο να συμπεριλάβει τις δύο αυτές κατηγορίες παραγόντων παραγωγής στην κατάσταση των ανταποκριθεισών επιχειρήσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 55

ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΣΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Κλάδος	Επιχειρήσεις	
	Αριθμό	Ποσοστό
Ειδών Διατροφής και Ποτών	32	17,39
Υφαντικών Ειδών και Ένδυσης	17	9,24
Ξύλου – Φελλού και Επίπλων	16	8,70
Χάρτου και Εκτυπώσεων	16	8,70
Ελαστικού & Πλαστικών	16	8,70
Χημικών και Παραγώγων Πετρελαίου	35	19,02
Μη Μεταλλικών Ορυκτών	16	8,70
Βασικής Μεταλλουργίας και Μεταλλουργικών Προϊόντων	17	9,24
Ηλεκτρικών Μηχανών και Συσκευών	19	10,33
Σύνολο	184	100,00

Περίληψη

Με βάση εκτενή μελέτη των σχετικών περιοχών – θεωρητικές και εμπειρικές προσεγγίσεις του προβλήματος επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων και ελληνικό περιβάλλον - ο ερευνητής συγκέντρωσε τις απαραίτητες βασικές πληροφορίες για τη δικαιολόγηση της στήριξης της έρευνας στη γνώμη εμπειρογνομόνων, για την ανάπτυξη του υποδείγματος της έρευνας και για την επιλογή του συστήματος κατανομής βαθμών προκειμένου να εκτιμηθεί η σχετική σπουδαιότητα των διάφορων παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Στη συνέχεια η έρευνα προχώρησε στην κατάστρωση του ερωτηματολογίου, στη διαδικασία επιλογής των εμπειρογνομόνων, τη δοκιμή του ερωτηματολογίου και

στην επιλογή του δείγματος των επιχειρήσεων. Για τους λόγους που αναφέρθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο, η έρευνα χρησιμοποίησε το ταχυδρομικό ερωτηματολόγιο. Ο σχεδιασμός του ερωτηματολογίου έλαβε υπόψη τους αντικειμενικούς σκοπούς της έρευνας και τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν με βάση τη μελέτη των δύο σχετικών περιοχών.

Με βάση τις εισηγήσεις πέντε επιχειρήσεων του δείγματος αποφασίσθηκε το ερωτηματολόγιο να αποσταλεί αρχικά στην ανώτατη διοίκηση των επιχειρήσεων του δείγματος, η οποία στη συνέχεια θα το διαβιβάσει στα αρμόδια κατά τη γνώμη της στελέχη για να το συμπληρώσουν.

Κατά τη δοκιμή του ερωτηματολογίου, ο ερευνητής ζήτησε συνέντευξη από τους διευθύνοντες συμβούλους πέντε επιχειρήσεων του δείγματος. Οι διευθύνοντες αυτοί σύμβουλοι χαρακτήρισαν το ερωτηματολόγιο ως σαφές, πολύ εύκολα κατανοητό και ως έχον το κατάλληλο μήκος και σχέδιο.

Στη λήψη του δείγματος των επιχειρήσεων δύο κριτήρια καθιερώθηκαν. Πρώτον, το δείγμα των επιχειρήσεων πρέπει να περιλαμβάνεται μεταξύ των 1.000 μεγαλύτερων μεταποιητικών επιχειρήσεων με βάση τον κύκλο εργασιών στις χρήσεις 1994, 1995 και 1996. Δεύτερον, οι επιχειρήσεις του δείγματος πρέπει να εμφανίζουν στις καταστάσεις αποτελεσμάτων τους καθαρά κέρδη τα τρία τελευταία χρόνια και επιπλέον να έχουν στους ισολογισμούς τους αναπόσβεστη αξία παγίων άνω των πεντακοσίων εκατομμυρίων δραχμών το 1996. Τετρακόσιες πενήντα οκτώ επιχειρήσεις βρέθηκαν να ικανοποιούν και τα δύο παραπάνω κριτήρια, από αυτές ανταποκρίθηκαν εκατόν ογδόντα οκτώ επιχειρήσεις, ενώ συμμετείχαν τελικά στην έρευνα εκατόν ογδόντα τέσσερις.

1. O. Helmer and M. Brescher, " On the Epistemology of Interest Sciences",
Management Sciences, Vol. 6, No 1, 1975
2. R.J.Reed, "Plant Location Layout and Maintenance", Irwin Series in
Operation Management, 1983 and H. Timms, "Introduction to Operations
management" Irwin, 1983
3. R. Atkins, "A Program for Locating a New Plant", Harvard Business Review,
November – December 1965
4. R. E. Carrier and W.R. Schriver, "Plant Location Analysis: An Investigation
of Plant Locations in Tennessee's Memphis State University, 1985
5. E.S. Groo, "Choosing Foreign Locations, One Company's Experience IBM",
Columbia Journal of Word Business, September – October 1986
6. F. Whitney, "How to Pick up a Site Scientifically", Business Management,
September 1977

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

5.1 Εισαγωγή

Όπως είναι γνωστό, ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό η στατιστική διακρίνεται σε περιγραφική και σε επαγωγική. Η περιγραφική στατιστική (descriptive statistics) έχει ως αντικειμενικό σκοπό την ανάπτυξη μεθοδολογίας και τεχνικών για τη συλλογή, την επεξεργασία, την αποθήκευση και τη συστηματοποιημένη παρουσίαση του πρωτογενούς στατιστικού υλικού. Ακόμη, ασχολείται με την εξαγωγή συμπερασμάτων περιγραφικού χαρακτήρα, τα οποία αναφέρονται αποκλειστικά στο ερευνούμενο τμήμα του πληθυσμού χωρίς να προχωρεί στη διατύπωση προτάσεων γενικότερης εφαρμογής, δηλαδή προτάσεων (συμπερασμάτων) οι οποίες αφορούν στο σύνολο του πληθυσμού ή σχετίζονται με την πρόβλεψη της μελλοντικής πορείας του φαινομένου που μελετάται.

Η επαγωγική στατιστική (inductive statistics) ή στατιστική συμπερασματολογίας (statistical inference) ασχολείται με την ανάπτυξη μεθόδων και τεχνικών, οι οποίες επιτρέπουν τη διατύπωση συμπερασμάτων με γενική ισχύ, αναφορικά με τη συμπεριφορά ενός φαινομένου με βάση πληροφορίες που περιέχονται σε ένα μικρό τμήμα (δείγμα) του πληθυσμού.

Με άλλα λόγια, στην περίπτωση της επαγωγικής στατιστικής προσπαθούμε να διατυπώσουμε νόμους με γενικότερη ισχύ, στηριζόμενοι σε ένα πολύ μικρό τμήμα των δεδομένων που προσδιορίζουν την εξέλιξη ενός φαινομένου. Στο ίδιο εννοιολογικό πλαίσιο εντάσσεται και η προσπάθεια για τη διενέργεια προβλέψεων σχετικών με τη μελλοντική πορεία του φαινομένου και τη λήψη αποφάσεων σε συνθήκες αβεβαιότητας.

Ειδικότερα, αντικείμενο της στατιστικής επαγωγής είναι η ανάπτυξη μεθόδων και τεχνικών, οι οποίες βοηθούν τον ερευνητή στη διατύπωση γενικής ισχύος προτάσεων (νόμων) σε καθεστώς περιορισμένης πληροφόρησης. Ο όρος «περιορισμένη πληροφόρηση» εκφράζει το γεγονός, ότι ο ερευνητής έχει στη διάθεσή του μικρό μόνο τμήμα (δείγμα) του συνόλου των δεδομένων, που προσδιορίζουν τη συμπεριφορά του φαινομένου.

Στην επαγωγική στατιστική η αναλυτική πορεία που διατρέχει ο νους έχει ως αφετηρία το μέρος (το συγκεκριμένο, το δείγμα) και καταλήγει στη διατύπωση νόμων ή γενικών κανόνων αναφορικά με την εξέλιξη του υπό εξέταση φαινομένου. Στη διαδρομή αυτή ως εισροές χρησιμοποιούνται τα δεδομένα που έχουν προετοιμαστεί σύμφωνα με τις αρχές της περιγραφικής στατιστικής, καθώς και τα υποδείγματα πιθανότητας.

Αξίζει να τονιστεί ότι η στατιστική επαγωγή αποτελεί τη σημαντικότερη μέθοδο παραγωγής νέας γνώσης σε συνθήκες σχετικής αβεβαιότητας. Ωστόσο, η γνώση αυτή είναι ατελής με την έννοια ότι δε γίνεται ανεπιφύλακτα δεκτή, ούτε έχει καθολική και μη ανατρέψιμη ισχύ. Γι' αυτό τα «προϊόντα» της στατιστικής

επαγωγής (νόμοι, κανόνες, σχέσεις) δεν εκφράζονται κατά τρόπο απόλυτο, αλλά με τη μορφή προτάσεων πιθανότητας. Αυτό σημαίνει ότι τα διάφορα συμπεράσματα έχουν υψηλή πιθανότητα να είναι σωστά. Ουδέποτε όμως μπορούμε να πούμε με βεβαιότητα ότι αυτά είναι όντως σωστά. Έτσι, η νέα γνώση που «παράγεται» με το μηχανισμό της στατιστικής επαγωγής υπόκειται σε διαρκή αναθεώρηση, καθώς εισρέουν νέες πληροφορίες (δεδομένα) για το φαινόμενο που μελετάται και είναι δυνατό να ανατραπεί μόλις εμφανιστούν πολλές περιπτώσεις που δε συμφωνούν με τον κανόνα.

Παρά τις αδυναμίες που τη χαρακτηρίζουν, η στατιστική επαγωγή αποτελεί εξαιρετικά χρήσιμο νοητικό εργαλείο παραγωγής νέων γνώσεων, αφού αποτελεί το μηχανισμό που μετασχηματίζει την περιορισμένη πληροφόρηση (μικρό δείγμα) σε γνώσεις για το σύνολο, οι οποίες δεν είναι απόλυτα βέβαιες, είναι όμως σε υψηλό βαθμό πιθανές. Λόγω της αδυναμίας αυτής, η γνώση που δημιουργείται με τη μεθοδολογία της στατιστικής επαγωγής πρέπει να χρησιμοποιείται με μεγάλη προσοχή. Ειδικότερα, οι χρήστες της νέας γνώσης πρέπει να έχουν συνείδηση του γεγονότος, ότι αυτή ισχύει με υψηλή πιθανότητα όχι όμως με βεβαιότητα, πράγμα που σημαίνει ότι είναι δυνατό να υπάρξουν περιπτώσεις, οι οποίες δεν υπακούουν στον κανόνα και επίσης ότι η νέα γνώση πρέπει να συμπληρώνεται και να διορθώνεται ή ακόμη και να εγκαταλείπεται, όταν κάποιος βεβαιώνεται ότι αυτή είναι ανεπαρκής.

Η προσφυγή στη μέθοδο της στατιστικής επαγωγής είναι αναγκαία σε πολλές περιπτώσεις που έχουμε πλήρη άγνοια ή περιορισμένη γνώση των νόμων που διέπουν τα διάφορα φυσικά, οικονομικά, κοινωνικά και λοιπά φαινόμενα. Από την

άλλη μεριά, ακόμη και στις περιπτώσεις που είναι θεωρητικά δυνατή η απόκτηση όλων των πληροφοριών (δεδομένων), που προσδιορίζουν τη συμπεριφορά των φαινομένων, το κόστος σε χρόνο και χρήμα είναι συνήθως απαγορευτικό. Έτσι, περιοριζόμαστε αναγκαστικά σε μικρό μόνο τμήμα του συνόλου των πληροφοριών και προσπαθούμε με βάση αυτές και τη βοήθεια της θεωρίας πιθανοτήτων να θεμελιώσουμε γενικούς κανόνες ή νόμους, οι οποίοι να ερμηνεύουν τα φαινόμενα που ενδιαφέρουν τον άνθρωπο.

Στο χώρο της κλασικής στατιστικής επαγωγής ανήκουν δύο συναφή προβλήματα: η εκτίμηση των παραμέτρων του πληθυσμού και ο έλεγχος υποθέσεων. Στην περίπτωση της εκτίμησης το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην επιλογή (εκτίμηση) της κατάλληλης τιμής για μία ή περισσότερες παραμέτρους του πληθυσμού. Το πρόβλημα της εκτίμησης διαχωρίζεται σε δύο επιμέρους θέματα: στην εκτίμηση σημείου ή τη σημειακή εκτίμηση (point estimation) και την εκτίμηση διαστήματος (interval estimation). Στην πρώτη περίπτωση τα δεδομένα επιτρέπουν τον υπολογισμό μίας μόνο τιμής για την παράμετρο του πληθυσμού, ενώ στη δεύτερη περίπτωση προσδιορίζεται ένα διάστημα τιμών μέσα στο οποίο αναμένεται με κάποιο βαθμό εμπιστοσύνης (πιθανότητας) να περιλαμβάνεται η άγνωστη παράμετρος του πληθυσμού.

Ο έλεγχος υποθέσεων περιλαμβάνει τόσο τον έλεγχο της αξιοπιστίας των παραμέτρων του πληθυσμού, όσο και τον έλεγχο διάφορων άλλων υποθέσεων. Στον έλεγχο των υποθέσεων, το πρόβλημα αφορά στην αποδοχή ή στην απόρριψη μίας δεδομένης τιμής μίας παραμέτρου σε όρους εκτίμησης πιθανότητας.

Λέγοντας στατιστική υπόθεση εννοούμε τη διατύπωση μίας δήλωσης (πρότασης) αναφορικά με κάποιο χαρακτηριστικό ενός πληθυσμού ή ακόμη και για το σύνολο της κατανομής του, η οποία (δήλωση) θα μπορεί να ελέγχεται για την αλήθειά της κατόπιν αντιπαραβολής με εμπειρικά δεδομένα. Δηλαδή, η υπόθεση αυτή για να γίνει αποδεκτή θα πρέπει να υποστηρίζεται από δεδομένα της πραγματικής ζωής. Διαφορετικά η υπόθεση απορρίπτεται.

Οι στατιστικές υποθέσεις διατυπώνονται ανά ζεύγη. Αυτό υπαγορεύεται από την ίδια τη φύση του στατιστικού ελέγχου. Κατ' αρχήν έχουμε την υπόθεση η οποία πρόκειται να ελεγχθεί. Η υπόθεση αυτή ονομάζεται ελεγχόμενη υπόθεση ή υπόθεση μηδέν (null hypothesis) και παριστάνεται με H_0 . Ο έλεγχος μπορεί να καταλήξει είτε σε αποδοχή, είτε σε απόρριψη της H_0 . Στην περίπτωση της απόρριψης, για να ολοκληρωθεί η διαδικασία του ελέγχου, είναι απαραίτητο να υπάρχει μία άλλη υπόθεση, η οποία θα γίνει αποδεκτή ως συνέπεια της απόρριψης της H_0 . Η υπόθεση αυτή ονομάζεται εναλλακτική (alternative hypothesis) και συμβολίζεται διεθνώς με H_A ή H_1 .

Στην προσπάθεια ανάπτυξης σύγχρονων στατιστικών μεθόδων οι πρώτες τεχνικές στατιστικής επαγωγής οι οποίες εμφανίσθηκαν ήταν εκείνες που έκαναν πολλές υποθέσεις αναφορικά με τη φύση των πληθυσμών από τους οποίους οι παρατηρήσεις ή τα δεδομένα προέρχονταν. Αυτές οι στατιστικές τεχνικές ονομάζονται παραμετρικές. Για παράδειγμα, μία τεχνική στατιστικής επαγωγής μπορεί να βασίζεται στην υπόθεση ότι τα δεδομένα προέρχονται από ένα πληθυσμό ο οποίος κατανέμεται κανονικά ή ότι οι δύο ομάδες δεδομένων προέρχονται από πληθυσμούς οι οποίοι έχουν την ίδια διακύμανση. Τέτοιες

τεχνικές καταλήγουν σε συμπεράσματα τα οποία είναι ορθά στο βαθμό μόνο που οι υποθέσεις στις οποίες στηρίζονται είναι ισχυρές.

Σχετικά πρόσφατα αναπτύχθηκε ένας μεγάλος αριθμός τεχνικών στατιστικής επαγωγής, οι οποίες δεν κάνουν πολυάριθμες ή ανελαστικές υποθέσεις αναφορικά με τον πληθυσμό από τον οποίο έχουμε λάβει το δείγμα των δεδομένων. Αυτές οι μη παραμετρικές τεχνικές (nonparametric ή distribution free) μπορούν να καταλήξουν σε συμπεράσματα των οποίων η ισχύς δεν επηρεάζεται από τη συμπεριφορά του πληθυσμού από τον οποίο προέρχεται το υπό εξέταση δείγμα.

Μερικές μη παραμετρικές τεχνικές είναι διατεταγμένοι έλεγχοι (ranking tests ή order tests) και αυτό αποτελεί έναν άλλο λόγο για τον οποίο οι μη παραμετρικοί έλεγχοι διαφέρουν από τους παραμετρικούς ελέγχους. Όταν χρησιμοποιούμε οποιοδήποτε στατιστικό έλεγχο, εμμέσως κάνουμε ορισμένες υποθέσεις αναφορικά με τις αριθμητικές ιδιότητες των υπό παρατήρηση αντικειμένων. Οι κανόνες απονομής αριθμητικών ιδιοτήτων αποτελούν μία κλίμακα μέτρησης. Η χρησιμοποιούμενη κλίμακα μέτρησης θέτει περιορισμούς στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Αν και μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε έναν παραμετρικό στατιστικό έλεγχο για οποιοδήποτε είδος δεδομένων, ωστόσο η ευκολία της ερμηνείας του ελέγχου εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο οι παρατηρήσεις μεταφράζονται σε αριθμούς για το σκοπό της συγκεκριμένης ανάλυσης. Πολλοί μη παραμετρικοί έλεγχοι, από την άλλη πλευρά, δίνουν βαρύτητα στη σειρά ή διάταξη των δεδομένων και όχι στις αριθμητικές τους αξίες. Όταν οι παραμετρικοί έλεγχοι μπορούν να δίνουν βαρύτητα στη διαφορά μεταξύ των μέσων δύο

πληθυσμών, οι αντίστοιχοι μη παραμετρικοί έλεγχοι μπορούν να δίνουν βαρύτητα στη διαφορά μεταξύ των διαμέσων. Τα πλεονεκτήματα των στατιστικών που βασίζονται σε διατεταγμένα δεδομένα για τις επιστήμες συμπεριφοράς (στις οποίες οι αριθμητικές τιμές μπορεί να είναι αριθμητικές μόνο φαινομενικά) είναι τελείως προφανή.

Λαμβάνοντας υπόψη τους αντικειμενικούς σκοπούς της έρευνας καθώς και τις πληροφορίες που χρησιμοποιεί προκειμένου να επιδιώξει τους σκοπούς αυτούς, ο ερευνητής υιοθέτησε τη χρησιμοποίηση ελέγχων μη παραμετρικής επαγωγικής στατιστικής για την επεξεργασία των πληροφοριών που παρασχέθηκαν από τους εμπειρογνώμονες.

Ειδικότερα, μεταξύ των ειδικών αντικειμενικών σκοπών που πρέπει να επιδιωχθούν στο πλαίσιο του πρωταρχικού αντικειμενικού σκοπού της έρευνας είναι η διαπίστωση της σπουδαιότητας των παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα, τόσο στο σύνολο των ερωτηθέντων εμπειρογνωμόνων, όσο και για κάθε κλάδο του δευτερογενή τομέα της οικονομίας. Ο ερευνητής για ορισμένους κλάδους της οικονομίας στους οποίους ο αριθμός των εμπειρογνωμόνων που τελικά θα αποδεχόταν να συμμετάσχει στην έρευνα θα ήταν μικρός, δε θα μπορούσε να κάνει καμία υπόθεση σχετικά με την κατανομή του πληθυσμού και, κατά συνέπεια, θα έπρεπε να επιλέξει μη παραμετρικούς στατιστικούς ελέγχους.

Επίσης, ο ερευνητής θα αντιμετώπιζε το ίδιο πρόβλημα και στον επόμενο ειδικό

αντικειμενικό σκοπό που συμπεριλαμβάνεται στον πρωταρχικό αντικειμενικό σκοπό της έρευνας. Συγκεκριμένα στη σύγκριση της σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος εργασίας με εκείνη των υπόλοιπων έντεκα παραγόντων παραγωγής. Πάλι, αν ο αριθμός των εμπειρογνωμόνων που θα δεχόταν να συμμετάσχει στην έρευνα ήταν μικρός, ο ερευνητής θα ήταν σε αδυναμία να διατυπώσει οποιαδήποτε υπόθεση αναφορικά με τη συμπεριφορά του πληθυσμού των εμπειρογνωμόνων και άρα θα ήταν υποχρεωμένος να καταφύγει για άλλη μία φορά σε μη παραμετρικούς στατιστικούς ελέγχους.

Ακόμη, το παραπάνω πρόβλημα μπορεί να αναφύει και στους τρεις από τους τέσσερις ειδικούς αντικειμενικούς σκοπούς του δευτερεύοντα αντικειμενικού σκοπού. Η εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των εμπειρογνωμόνων από τις λειτουργικές τους αρμοδιότητες στην επιχείρηση που απασχολούνται, η εξακρίβωση του επηρεασμού τους ή όχι από την γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένη η επιχείρησή τους και η εξακρίβωση του επηρεασμού τους ή όχι από το είδος των εργασιών της επιχείρησής τους, είναι αδύνατος με τη χρησιμοποίηση παραμετρικών στατιστικών ελέγχων, αν ο αριθμός των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων αποδειχθεί μικρός.

Τέλος, οι πληροφορίες που καλούνται να παράσχουν οι εμπειρογνώμονες αναφέρονται όχι σε νομισματικές αξίες αλλά σε κατανομή βαθμών μεταξύ τόσο των κατηγοριών παραγόντων όσο και των παραγόντων παραγωγής. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, στις περιπτώσεις αυτές οι μη παραμετρικοί στατιστικοί έλεγχοι παρουσιάζουν σημαντικά πλεονεκτήματα έναντι των ανάλογων παραμετρικών στατιστικών ελέγχων.

Έχοντας αποφασίσει τη χρησιμοποίηση μη παραμετρικής επαγωγικής στατιστικής για τις ανάγκες της έρευνας, ο ερευνητής πρέπει τώρα να επιλέξει συγκεκριμένους στατιστικούς ελέγχους ανάμεσα από τους πολυάριθμους μη παραμετρικούς που εμφανίζονται στη διεθνή βιβλιογραφία. Αυτό θα γίνει στο αμέσως επόμενο τμήμα του παρόντος κεφαλαίου στο οποίο επίσης παρουσιάζονται οι παράμετροι κεντρικής θέσεως και τάσεως που χρησιμοποιούνται παράλληλα με τους μη παραμετρικούς στατιστικούς ελέγχους στη στατιστική ανάλυση της παρούσας διδακτορικής διατριβής.

5.2 Στατιστικές Παράμετροι και Έλεγχοι

Όπως τονίστηκε στο πρώτο κεφάλαιο οι αντικειμενικοί σκοποί της έρευνας κατατάσσονται κατ' αρχήν σε πρωταρχικό και δευτερεύοντα αντικειμενικό σκοπό. Ενώ στη συνέχεια τόσο ο πρωταρχικός όσο και ο δευτερεύων σκοπός αναλύονται σε έναν αριθμό ειδικών αντικειμενικών σκοπών.

Παρακάτω περιγράφεται η στατιστική ανάλυση η οποία θα χρησιμοποιηθεί προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός επίτευξης των αντικειμενικών σκοπών της έρευνας.

5.2.1 Παράγοντες Παραγωγής

Ο πρώτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός στον οποίο αναλύεται ο πρωταρχικός αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι ο εντοπισμός κατηγοριών παραγόντων παραγωγής καθώς και παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην

Ελλάδα.

Αναφορικά με τον ειδικό αυτό αντικειμενικό σκοπό δεν υπάρχει ανάγκη σχεδιασμού κάποιας συγκεκριμένης στατιστικής ανάλυσης. Αυτό που θα γίνει στην προκείμενη περίπτωση είναι η παράθεση σε πίνακες των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής καθώς και των παραγόντων παραγωγής που θα εντοπίσουν οι εμπειρογνώμονες τόσο στο σύνολό τους όσο και κατά κλάδο της οικονομίας.

5.2.2 Σπουδαιότητα Παραγόντων Παραγωγής

Ο δεύτερος ειδικός αντικειμενικός σκοπός αναφορικά με τον πρωταρχικό αντικειμενικό σκοπό της έρευνας είναι η μέτρηση της σχετικής σπουδαιότητας των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής καθώς και των παραγόντων παραγωγής που εντόπισαν οι εμπειρογνώμονες.

Αυτό θα γίνει με τον υπολογισμό για κάθε μία κατηγορία παραγόντων παραγωγής και για καθένα παράγοντα παραγωγής του μέσου αριθμητικού των βαθμών που κατένειμαν οι εμπειρογνώμονες τόσο σε συνολικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κλάδων της οικονομίας.

5.2.3 Κόστος Εργασίας Έναντι Λοιπών Παραγόντων Παραγωγής

Ο τρίτος αντικειμενικός σκοπός αναφορικά πάλι με τον πρωταρχικό αντικειμενικό σκοπό της έρευνας είναι η σύγκριση της σχετικής σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος εργασίας με εκείνη όλων των υπόλοιπων παραγόντων παραγωγής που

επηρεάζουν την επιλογή του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Αυτό θα επιδιωχθεί με τη χρησιμοποίηση του μη παραμετρικού ελέγχου Wilcoxon Matched Pair-Ranks [1]. Ο έλεγχος αυτός λαμβάνει υπόψη τόσο το μέγεθος όσο και την κατεύθυνση των διαφορών που υπάρχουν μεταξύ συγκεκριμένων ζευγών παρατηρήσεων π.χ. μεταξύ του κόστους εργασίας και του κόστους των πρώτων υλών. Με άλλα λόγια, ο έλεγχος Wilcoxon Matched Pair-Ranks δίνει περισσότερο βάρος σε ένα ζεύγος παρατηρήσεων, το οποίο έχει μεγαλύτερη διαφορά μεταξύ δύο συγκεκριμένων περιπτώσεων, παρά σε ένα ζεύγος παρατηρήσεων το οποίο έχει μικρή αντίστοιχη διαφορά.

Ο έλεγχος Wilcoxon Matched Pair-Ranks είναι πολύ χρήσιμος στις επιστήμες συμπεριφοράς. Με δεδομένα συμπεριφοράς, ο ερευνητής μπορεί (1) να προσδιορίζει ποιο μέλος ενός ζεύγους είναι «μεγαλύτερο από» π.χ. να προσδιορίζει το πρόσημο της διαφοράς οποιουδήποτε ζεύγους παρατηρήσεων και (2) να ταξινομεί τις διαφορές με βάση το απόλυτο μέγεθός τους. Με άλλα λόγια, ο ερευνητής μπορεί να κάνει κρίσεις του τύπου «μεγαλύτερο από» μεταξύ δύο τιμών οποιουδήποτε ζεύγους.

Συνοπτικά, η διαδικασία για τη χρησιμοποίηση του ελέγχου Wilcoxon Matched Pair-Ranks ακολουθεί τα επόμενα έξι βήματα:

1. Για κάθε εξεταζόμενο ζεύγος παρατηρήσεων, X_i και Y_i , υπολογίζουμε τη διαφορά με το αντίστοιχο πρόσημο, δηλαδή $d_i = X_i - Y_i$.
2. Ταξινομούμε αυτές τις διαφορές χωρίς να λαμβάνουμε υπόψη το πρόσημό τους. Για τις διαφορές που έχουν ίση τιμή, χρησιμοποιούμε τη μέση τάξη

αυτών των διαφορών.

3. Προσθέτουμε σε κάθε τάξη το πρόσημο της διαφοράς (+ ή -).
4. Συμβολίζουμε με N τον αριθμό των μη μηδενικών διαφορών.
5. Συμβολίζουμε με T^+ το άθροισμα των τάξεων οι οποίες έχουν θετικό πρόσημο.
6. Η διαδικασία καθορισμού της σημαντικότητας της παρατηρηθείσας τιμής του T^+ εξαρτάται από το μέγεθος του N . Συγκεκριμένα:
 - Αν το N είναι ίσο ή μικρότερο του δέκα πέντε, ειδικός πίνακας δίνει τις πιθανότητες που αντιστοιχούν σε διάφορες τιμές του T^+ . Στην περίπτωση αυτή, αν η πιθανότητα που αντιστοιχεί στην παρατηρηθείσα τιμή του T^+ είναι μικρότερη ή ίση με το επιλεγέν επίπεδο σημαντικότητας η υπόθεση H_0 απορρίπτεται.
 - Αν το N είναι μεγαλύτερο από δέκα πέντε, υπολογίζουμε την τιμή του Z χρησιμοποιώντας την εξίσωση που παρατίθεται παρακάτω. Δηλαδή:

$$\frac{T^+ - \mu_T}{\sigma_T^+}$$

όπου,

$$\text{Mean} = \mu_T^+ = \frac{N(N+1)}{4}$$

$$\text{Variance} = \sigma_T^{2+} = \frac{N(N+1)(2N+1)}{24}$$

- Η αντιστοιχούσα πιθανότητα, όταν η H_0 είναι ορθή δίνεται από τους πίνακες της κανονικής κατανομής. Αν αυτή η πιθανότητα είναι μικρότερη ή ίση με το επιλεγέν επίπεδο σημαντικότητας, η υπόθεση H_0 απορρίπτεται.

Ειδικότερα η παρούσα έρευνα πρέπει να ελέγξει τις ακόλουθες υποθέσεις:

H_0 : Δεν υπάρχει διαφορά στη σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και των υπόλοιπων παραγόντων παραγωγής.

H_1 : Υπάρχει διαφορά στη σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και των υπόλοιπων παραγόντων παραγωγής.

Λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων θα χρησιμοποιήσουμε δικάτάληκτα κριτήρια ελέγχων και θα υπολογίσουμε τις τιμές των Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι μεγαλύτερο του δέκα πέντε η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές που αντιστοιχούν σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε θα γίνεται αποδεκτή είτε θα απορρίπτεται.

5.2.4 Υπόδειγμα Έρευνας

Έχοντας περιγράψει τη στατιστική ανάλυση που θα χρησιμοποιηθεί προκειμένου να διαπιστωθεί η επίτευξη των τριών ειδικών αντικειμενικών σκοπών αναφορικά με τον πρωταρχικό αντικειμενικό σκοπό της έρευνας, μπορούμε να προχωρήσουμε στη στατιστική ανάλυση που θα χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη του υποδείγματος το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την ανάλυση των προβλημάτων επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα. Το υπόδειγμα αυτό αποτελεί, όπως τονίστηκε στο πρώτο κεφάλαιο τον πρωταρχικό αντικειμενικό σκοπό της έρευνας.

Η διαδικασία ανάπτυξης του υποδείγματος της έρευνας πρέπει να αρχίσει από τη συνειδητοποίηση ότι η σπουδαιότητα των διάφορων παραγόντων παραγωγής

που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα είναι συνάρτηση τόσο της σπουδαιότητας της κατηγορίας παραγόντων στην οποία ανήκουν όσο και της δικής τους σπουδαιότητας.

Με άλλα λόγια ο μέσος αριθμητικός των βαθμών που κατανεμήθηκαν σε ένα συγκεκριμένο παράγοντα παραγωγής δεν είναι ευθέως συγκρίσιμος με το μέσο αριθμητικό των βαθμών ενός άλλου παράγοντα παραγωγής, ο οποίος ανήκει σε διαφορετική κατηγορία παραγόντων.

Προκειμένου να αποφύγουμε το παραπάνω πρόβλημα ο μέσος αριθμητικός των βαθμών που κατανεμήθηκαν σε παράγοντες παραγωγής εκφράζεται ως ποσοστό του συνόλου των μέσων αριθμητικών όλων των παραγόντων παραγωγής που ανήκουν στην ίδια κατηγορία. Στη συνέχεια πολλαπλασιάζουμε το ποσοστό αυτό για κάθε παράγοντα παραγωγής επί το μέσο αριθμητικό των βαθμών που κατανεμήθηκαν στην κατηγορία παραγόντων που ανήκει.

Στην ουσία εκείνο που πραγματοποιείται με την παραπάνω διαδικασία είναι η ανακατανομή των βαθμών που οι εμπειρογνώμονες κατένειμαν σε κάθε κατηγορία παραγόντων στους παράγοντες παραγωγής, που ανήκουν στη συγκεκριμένη κατηγορία παραγόντων.

Με τον τρόπο αυτό η σχετική σημασία των παραγόντων παραγωγής που εντόπισαν οι εμπειρογνώμονες μετριέται με βάση 1.000 βαθμούς και κατά συνέπεια το γεγονός ότι κάθε κατηγορία παραγόντων παραγωγής μπορεί να έχει διαφορετική σπουδαιότητα δεν αποτελεί πλέον πρόβλημα.

5.2.5 Βαθμός Συμφωνίας Εμπειρογνομόνων

Ο πρώτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός αναφορικά με το δευτερεύοντα αντικειμενικό σκοπό της έρευνας είναι η εξακρίβωση της ύπαρξης ή όχι ενός ευρέως αποδεκτού και γενικά εφαρμόσιμου καταλόγου παραγόντων παραγωγής με σχετική σπουδαιότητα, οι οποίοι επηρεάζουν τον τόπο εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Στην προσπάθεια διαπίστωσης του βαθμού επίτευξης του παραπάνω αντικειμενικού σκοπού, η έρευνα χρησιμοποιεί το συντελεστή μεταβλητότητας (τυπική απόκλιση δια του μέσου αριθμητικού των βαθμών που οι εμπειρογνώμονες κατένειμαν σε μία κατηγορία παραγόντων παραγωγής ή σε έναν παράγοντα παραγωγής).

Ενώ ο μέσος αριθμητικός δίνει μία ένδειξη της σπουδαιότητας μίας κατηγορίας παραγόντων παραγωγής ή ενός παράγοντα παραγωγής, ωστόσο δεν αποδεικνύει το βαθμό συμφωνίας των εμπειρογνομόνων αναφορικά με τη σπουδαιότητα της συγκεκριμένης κατηγορίας παραγόντων παραγωγής ή του συγκεκριμένου παράγοντα παραγωγής.

Η τυπική απόκλιση δεν αποτελεί αποτελεσματικό εργαλείο (μέσο) διαπίστωσης της συμφωνίας των εμπειρογνομόνων στην περίπτωση που συγκρίνονται κατηγορίες παραγόντων παραγωγής ή παράγοντες παραγωγής, οι οποίοι συμβαίνει να έχουν διαφορετικούς μέσους.

Ο συντελεστής μεταβλητότητας εκφράζει το πηλίκο της διαίρεσης της τυπικής

απόκλισης δια του μέσου αριθμητικού και κατά συνέπεια επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ κατηγοριών παραγόντων παραγωγής ή παραγόντων παραγωγής οι οποίοι ενδεχομένως έχουν διαφορετικούς μέσους αριθμητικούς προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός συμφωνίας των εμπειρογνομόνων.

5.2.6 Λειτουργικές Αρμοδιότητες Εμπειρογνομόνων

Ο δεύτερος ειδικός αντικειμενικός σκοπός αναφορικά πάλι με το δευτερεύοντα αντικειμενικό σκοπό της έρευνας είναι η εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των συμμετεχόντων εμπειρογνομόνων από τις λειτουργικές τους αρμοδιότητες (θέση) στην επιχείρηση που απασχολούνται.

Αυτό θα επιδιωχθεί με τη χρησιμοποίηση των μη παραμετρικών ελέγχων τόσο των Kolmogorov-Smirnov όσο και των Mann-Whitney. Ο έλεγχος δύο δειγμάτων των Kolmogorov-Smirnov [2] εξετάζει, αν δύο ανεξάρτητα δείγματα έχουν επιλεγεί από τον ίδιο πληθυσμό ή από δύο πληθυσμούς με ίδια κατανομή. Ο έλεγχος με δικατάληκτα κριτήρια είναι ευαίσθητος σε κάθε είδος διαφοράς στις κατανομές από τις οποίες τα δύο δείγματα έχουν επιλεγεί - διαφορές κεντρικής τάσεως, διασποράς, κύρτωσης κ.λ.π. Ο έλεγχος με μονοκατάληκτα κριτήρια χρησιμοποιείται προκειμένου να αποφασιστεί, αν οι τιμές των δεδομένων στον πληθυσμό από τον οποίο το ένα από τα δείγματα έχει επιλεγεί είναι στοχαστικά μεγαλύτερες από τις τιμές στον πληθυσμό από τον οποίο το άλλο δείγμα έχει επιλεγεί. Για παράδειγμα, χρησιμοποιείται να εξετάσει την πρόβλεψη που αναφέρει ότι οι τιμές της πειραματικής ομάδας θα είναι υψηλότερες από εκείνες της ομάδας αναφοράς.

Ο έλεγχος δύο δειγμάτων των Kolmogorov-Smirnov αναφέρεται στη συμφωνία μεταξύ δύο αθροιστικών κατανομών. Με άλλα λόγια, ο έλεγχος αυτός αναφέρεται στη συμφωνία μεταξύ δύο ομάδων δειγματικών τιμών. Αντίθετα, ο έλεγχος ενός δείγματος των Kolmogorov-Smirnov αναφέρεται στη συμφωνία μεταξύ της κατανομής μίας ομάδας δειγματικών τιμών και κάποιας συγκεκριμένης θεωρητικής κατανομής.

Αν τα δύο δείγματα έχουν πράγματι επιλεγεί από πληθυσμούς με ίδια κατανομή, τότε μπορεί να προσδοκάται οι αθροιστικές κατανομές των δύο δειγμάτων να είναι ικανοποιητικά όμοιες, αφού οι δύο αυτές κατανομές πρέπει να παρουσιάζουν μόνο τυχαίες αποκλίσεις από την κοινή πληθυσμιακή κατανομή. Αν οι αθροιστικές κατανομές των δύο δειγμάτων είναι πολύ ανόμοιες σε κάθε σημείο, τότε τα δύο δείγματα προέρχονται από διαφορετικούς πληθυσμούς.

Η χρησιμοποίηση του ελέγχου δύο δειγμάτων των Kolmogorov-Smirnov ακολουθεί τα παρακάτω βήματα:

1. Ταξινόμηση των τιμών καθεμίας από τις δύο ομάδες σε αθροιστική κατανομή συχνότητας χρησιμοποιώντας ίδια διαστήματα (τάξεις τιμών μεταβλητής) για τις δύο κατανομές. Προτείνεται η χρησιμοποίηση όσο το δυνατόν περισσότερων διαστημάτων.
2. Υπολογισμός των διαφορών μεταξύ των αθροιστικών κατανομών των δύο δειγμάτων για όλα τα παραπάνω διαστήματα.
3. Εντοπισμός της μεγαλύτερης από τις προηγούμενες διαφορές, $D_{m,n}$ (m = αριθμός τιμών του πρώτου δείγματος και n = αριθμός τιμών του δεύτερου δείγματος). Στον έλεγχο με μονοκατάληκτο κριτήριο, η $D_{m,n}$ είναι η

μεγαλύτερη διαφορά αναφορικά με την προβλεπόμενη κατεύθυνση. Στον έλεγχο με δικατάληκτα κριτήρια η $D_{m,n}$ είναι η μεγαλύτερη διαφορά αναφορικά και με τις δύο κατευθύνσεις.

4. Η μέθοδος για τον καθορισμό της σημαντικότητας των παρατηρηθεισών $D_{m,n}$ εξαρτάται από τα μεγέθη των δειγμάτων και τη φύση της υπόθεσης H_1 . Συγκεκριμένα :

- Όταν τόσο το m όσο και το n είναι μικρότερα ή τουλάχιστον ίσα με είκοσι πέντε, τότε χρησιμοποιούνται πίνακες καταστρωθέντες ειδικά για το σκοπό αυτό. Ένας πίνακας για τον έλεγχο με μονοκατάληκτο κριτήριο και άλλος πίνακας για τον έλεγχο με δικατάληκτα κριτήρια. Σε αμφότερους τους πίνακες χρησιμοποιείται η εισροή $m_n D_{m,n}$.
- Στον έλεγχο με δικατάληκτα κριτήρια, όταν είτε το m είτε το n είναι μεγαλύτερα από είκοσι πέντε, τότε χρησιμοποιείται άλλος (τρίτος) πίνακας ειδικά καταστρωμένος για το σκοπό αυτό. Οι κριτικές τιμές του $D_{m,n}$ για κάθε ζεύγος μεγάλων τιμών του m και n μπορούν να υπολογιστούν χρησιμοποιώντας την ακόλουθη εξίσωση :

$$t \sqrt{\frac{m+n}{mn}}$$

- Στον έλεγχο με μονοκατάληκτο κριτήριο, όταν τόσο το m όσο και το n είναι μεγαλύτερα από είκοσι πέντε, η τιμή του χ^2 συμπεριφέρεται ως κατανομή χ^2 με δύο βαθμούς ελευθερίας. Η τιμή χ^2 υπολογίζεται χρησιμοποιώντας την παρακάτω εξίσωση:

$$\chi^2 = 4D^2_{m,n} \frac{mn}{m+n}$$

Η σημαντικότητα της προηγούμενης τιμής χ^2 μπορεί να καθοριστεί με τη

χρησιμοποίηση άλλου (τέταρτου) πίνακα καταστρωθέντος ειδικά για το σκοπό αυτό. Η προσέγγιση χ^2 μπορεί επίσης να εφαρμοστεί για μικρά m και n , αλλά στην περίπτωση αυτή η προτεινόμενη προσέγγιση είναι συντηρητική και, κατά συνέπεια, θα πρέπει να αποφεύγεται.

5. Αν η παρατηρηθείσα τιμή είναι ίση ή μεγαλύτερη από την τιμή που δίνεται στον κατάλληλο πίνακα σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο σημαντικότητας (α), τότε η υπόθεση H_0 μπορεί να απορριφθεί και να γίνει δεκτή η υπόθεση H_1 .

Συγκρινόμενος με τον έλεγχο t , ο έλεγχος των Kolmogorov-Smirnov είναι περισσότερο αποτελεσματικός (περίπου 95%) για μικρά δείγματα. Καθώς το μέγεθος του δείγματος αυξάνει, η αποτελεσματικότητα του ελέγχου μειώνεται ελαφρά.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι ο έλεγχος των Kolmogorov-Smirnov είναι περισσότερο ισχυρός σε όλες τις περιπτώσεις τόσο από τον έλεγχο χ^2 όσο και από τον έλεγχο της διαμέσου.

Τέλος, η εμπειρία τονίζει ότι, ενώ για πολύ μικρά δείγματα ο έλεγχος των Kolmogorov-Smirnov είναι λίγο περισσότερο αποτελεσματικός από τον έλεγχο Mann-Whitney, για μεγάλα δείγματα το αντίστροφο είναι ορθό.

Ο έλεγχος των Mann-Whitney μπορεί να χρησιμοποιηθεί προκειμένου να εξεταστεί αν δύο ανεξάρτητα δείγματα έχουν επιλεγεί από τον ίδιο πληθυσμό [3].

Ο έλεγχος αυτός συγκαταλέγεται μεταξύ των περισσότερο ισχυρών μη παραμετρικών ελέγχων και αποτελεί έναν πολύ χρήσιμο εναλλακτικό έλεγχο του παραμετρικού ελέγχου t , όταν ο ερευνητής επιθυμεί να αποφύγει τις υποθέσεις

του ελέγχου t ή η μέτρηση των μεταβλητών της έρευνας γίνεται με περισσότερο ανίσχυρες μονάδες από διατεταγμένα διαστήματα (τάξεις τιμών των μεταβλητών).

Η χρησιμοποίηση του ελέγχου Mann-Whitney ακολουθεί τα παρακάτω πέντε βήματα

1. Καθορισμό των τιμών των m και n , όπου m ο αριθμός των παρατηρήσεων στη μικρότερη ομάδα (X) και n ο αριθμός των παρατηρήσεων στη μεγαλύτερη ομάδα (Y).
2. Ταξινόμηση μαζί των τιμών των δύο ομάδων, δίνοντας την τάξη 1 στη χαμηλότερη αλγεβρικά τιμή. Οι τάξεις θα κυμαίνονται από 1 μέχρι $m+n=N$.
Στις μηδενικές παρατηρήσεις δίνεται ο μέσος αριθμητικός των τάξεών τους.
3. Υπολογισμό της τιμής W_x αθροίζοντας τις τάξεις της ομάδας X .
4. Η μέθοδος για τον καθορισμό της σημαντικότητας του W_x εξαρτάται από τα μεγέθη των m και n . Συγκεκριμένα:
 - Αν $m \leq 10$ και $n \leq 10$ (ή $n \leq 12$ για $m=3$ ή 4), τότε η ακριβής πιθανότητα που αντιστοιχεί σε τιμή τόσο μεγάλη (ή τόσο μικρή) όσο η παρατηρηθείσα τιμή του W_x δίνεται από πίνακες καταστρωθέντες ειδικά για το σκοπό αυτό.
 - Αν $m > 10$ ή $n > 10$, τότε η πιθανότητα που αντιστοιχεί σε τιμή τόσο ακραία όσο η παρατηρηθείσα τιμή του W_x μπορεί να καθοριστεί με τον υπολογισμό της προσέγγισης της κανονικής κατανομής χρησιμοποιώντας την ακόλουθη εξίσωση:

$$Z = \frac{W_x \pm 0,5 - \mu_{W_x}}{\sigma_{W_x}}$$

όπου,

$$\mu_{Wx} = \frac{m(N+1)}{2} \text{ και}$$

$$\sigma^2_{Wx} = \frac{mn(N+1)}{12}$$

Η σημαντικότητα του Z καθορίζεται με αναφορά στους πίνακες της κανονικής κατανομής. Αν ο αριθμός των μηδενικών παρατηρήσεων είναι μεγάλος ή η ληφθείσα πιθανότητα είναι πολύ κοντά στο επιλεγέν επίπεδο σημαντικότητας (α), τότε εφαρμόζεται η διάρθρωση για μηδενικές παρατηρήσεις. Δηλαδή:

$$Z = \frac{Wx \pm 0,5 - \mu_{Wx}}{\sigma_{Wx}}$$

όπου,

$$\sigma^2_{Wx} = \frac{mn}{N(N-1)} \left(\frac{N^3 - N}{12} - \sum_{j=1}^g \frac{t_j^3 - t_j}{12} \right)$$

5. Αν η παρατηρηθείσα τιμή του Wx έχει πιθανότητα ίση ή μικρότερη από το επιλεγέν επίπεδο σημαντικότητας (α), τότε πρέπει να προχωρήσουμε σε απόρριψη της H_0 και αποδοχή της H_1 .

Για δεδομένα τα οποία θα μπορούσαν να αναλυθούν ορθά με τη χρησιμοποίηση του περισσότερο ισχυρού παραμετρικού ελέγχου t , η αποτελεσματικότητα του ελέγχου Mann-Whitney αυξάνει καθώς αυξάνει το N και είναι πλησίον του 95% ακόμη και με δείγματα μέτριου μεγέθους. Κατά συνέπεια, ο έλεγχος Mann-Whitney είναι μία εξαιρετική εναλλακτική λύση του ελέγχου t , χωρίς βέβαια να υπόκειται σε όλες τις περιοριστικές υποθέσεις και απαιτήσεις του ελέγχου t . Σε μερικές περιπτώσεις έχει παρατηρηθεί ότι ο έλεγχος Mann-Whitney έχει ισχύ

μεγαλύτερη από 1, δηλαδή είναι περισσότερο ισχυρός από τον έλεγχο t.

Ειδικότερα η παρούσα έρευνα πρέπει να ελέγξει τις ακόλουθες υποθέσεις:

H_0 : Δεν υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων, η οποία οφείλεται στις λειτουργικές τους αρμοδιότητες (θέσεις)

H_1 : Υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων, η οποία οφείλεται στις λειτουργικές τους αρμοδιότητες (θέσεις).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ενδιαφέρον της έρευνας βρίσκεται στη διαπίστωση οποιουδήποτε είδους διαφοράς μεταξύ ομάδων, ο έλεγχος Kolmogorov - Smirnov (two samples) και ο έλεγχος Mann – Whitney μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη διαπίστωση της ορθότητας των παραπάνω υποθέσεων.

Ο ερευνητής υιοθέτησε τον περιορισμό της ανάλυσης μόνο στις τέσσερις κατηγορίες παραγόντων. Ο περιορισμός αυτός θεωρείται δικαιολογημένος για το σκοπό εξακρίβωσης ενδεχόμενης διαφοράς από ομάδα σε ομάδα εμπειρογνωμόνων, αφού οι γνώμες των εμπειρογνωμόνων αντανακλώνται επαρκώς στον αριθμό των βαθμών που κατανέμονται στις τέσσερις κατηγορίες παραγόντων.

Λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων θα χρησιμοποιήσουμε δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και θα υπολογίσουμε τις τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι μεγάλο η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές που αντιστοιχούν σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε θα γίνεται αποδεκτή είτε θα απορρίπτεται.

5.2.7 Γεωγραφικές Περιοχές Επιχειρήσεων

Ο τρίτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός στον οποίο αναλύεται ο δευτερεύων αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι η εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των εμπειρογνωμόνων από τη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένη η επιχείρησή τους.

Το σύνολο των εμπειρογνωμόνων οι οποίοι έλαβαν μέρος στην έρευνα κατατάχθηκε σε τέσσερις κατηγορίες, Α, Β, Γ, Δ, με βάση τις γεωγραφικές περιοχές στις οποίες χωρίζεται η χώρα από τον ισχύοντα αναπτυξιακό νόμο 1890/92.

Οι έλεγχοι των Kolmogorov-Smirnov (two samples) και Mann-Whitney που περιγράφηκαν παραπάνω εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή για κάθε κατηγορία παραγόντων και για όλους τους συνδυασμούς των τεσσάρων γεωγραφικών συνδυασμών.

Ειδικότερα η παρούσα έρευνα πρέπει να ελέγξει τις ακόλουθες υποθέσεις:

H_0 : Δεν υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων, η οποία να οφείλεται στον επηρεασμό από τη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένη η επιχείρησή τους

H_1 : Υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων, η οποία να οφείλεται στον επηρεασμό από τη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένη η επιχείρησή τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων θα

χρησιμοποιήσουμε δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και θα υπολογίσουμε τις τιμές του Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι μεγάλο η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές που αντιστοιχούν σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε θα γίνεται αποδεκτή είτε θα απορρίπτεται.

5.2.8 Κλάδοι Επιχειρήσεων

Ο τέταρτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός ο οποίος περιλαμβάνεται στο δευτερεύοντα αντικειμενικό σκοπό της έρευνας είναι η εξακρίβωση του επηρεασμού ή όχι των εμπειρογνωμόνων από το είδος των εργασιών της επιχείρησής τους.

Στην παρούσα διδακτορική διατριβή το είδος των εργασιών αντανακλάται από τον κλάδο της οικονομίας στον οποίο λειτουργεί κάθε μία από τις συμμετέχουσες στην έρευνα επιχειρήσεις όπως αυτοί (κλάδοι) ορίζονται από το SIC.

Οι έλεγχοι των Kolmogorov-Smirnov (two samples) και Mann-Whitney εφαρμόζονται επίσης στην περίπτωση αυτή για κάθε κατηγορία παραγόντων και για όλους τους συνδυασμούς των κλάδων της οικονομίας στους οποίους ανήκουν οι συμμετέχουσες στην έρευνα επιχειρήσεις.

Ειδικότερα η παρούσα έρευνα πρέπει να ελέγξει τις ακόλουθες υποθέσεις:

H_0 Δεν υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων η οποία να οφείλεται στο είδος εργασιών (κλάδο) της επιχείρησής τους

H_1 Υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων η οποία να

οφείλεται στο είδος εργασιών (κλάδο) της επιχείρησής τους.

Λαμβάνοντας υπόψη τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων θα χρησιμοποιήσουμε δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και θα υπολογίσουμε τις τιμές του Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι μεγάλο η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές που αντιστοιχούν σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε θα γίνεται αποδεκτή είτε θα απορρίπτεται.

1. Sidney Siegel and N. John Sadellan Jr., Nonparametric Statistics for the behavioral Sciences, Second Edition, MacGraw-Hill, Singapore, 1988
2. David R. Anderson, Dennis J. Sweeney, and Thomas A. Williams, Statistics for Business and Economics, Fifth Edition, West Publishing Company, U.S.A., 1993
3. Sidney Siegel and N. John Sadellan Jr., ό.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

6.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας τα οποία συγκεντρώθηκαν με την τεχνική του ταχυδρομικού ερωτηματολογίου από τους εκατόν ογδόντα τέσσερις εμπειρογνώμονες που συμμετέχουν στην παρούσα έρευνα.

Συγκεκριμένα, παρατίθενται οι κατηγορίες παραγόντων και οι παράγοντες παραγωγής που παρουσιάζουν σχετική σπουδαιότητα τόσο για το σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνομώνων όσο και για κάθε ένα από τους εννέα κλάδους της οικονομίας στους οποίους αναφέρεται η έρευνα.

Στη συνέχεια, εξετάζεται η σπουδαιότητα του παράγοντα κόστος εργασίας σε σχέση με κάθε ένα από τους υπόλοιπους ένδεκα παράγοντες παραγωγής τόσο για το σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνομώνων όσο και για τους εννέα κλάδους της οικονομίας.

Το επόμενο βήμα είναι η ανάπτυξη του υποδείγματος της έρευνας για το σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνομώνων και για τους εννέα κλάδους της οικονομίας.

Όπως αναφέρθηκε επανειλημμένα στα προηγούμενα κεφάλαια η επίτευξη του δευτερεύοντος αντικειμενικού σκοπού της έρευνας θα πιστοποιηθεί δια μέσου

τεσσάρων ειδικών αντικειμενικών σκοπών.

Πρώτον, εξετάζεται αν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός και γενικά εφαρμόσιμος κατάλογος παραγόντων παραγωγής οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα και οι οποίοι αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες.

Δεύτερον, εξετάζεται αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες επηρεάστηκαν κατά τη διατύπωση της γνώμης τους αναφορικά με τις κατηγορίες των παραγόντων και τους παράγοντες παραγωγής που σχετίζονται με την επιλογή του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα από τη θέση που κατέχουν στις επιχειρήσεις τους.

Τρίτον, εξετάζεται αν η γνώμη των συμμετεχόντων εμπειρογνώμωνων σχετικά με τη σπουδαιότητα των κατηγοριών παραγόντων και παραγόντων παραγωγής επηρεάστηκε από τις τέσσερις περιοχές του ισχύοντος αναπτυξιακού νόμου στις οποίες είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις τους.

Τέλος, εξετάζεται αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κατά τον υπολογισμό της σπουδαιότητας των κατηγοριών παραγόντων και των παραγόντων παραγωγής επηρεάστηκαν από τους κλάδους της οικονομίας στους οποίους λειτουργούν οι επιχειρήσεις τους.

6.2 Παράγοντες Επιλογής Τύπου Εγκατάστασης

Υπενθυμίζεται ότι πρωταρχικός αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι ο εντοπισμός και η περιγραφή των κατηγοριών παραγόντων και παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τύπου εγκατάστασης των

μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Σε σχέση με τον παραπάνω αντικειμενικό σκοπό πρέπει να σημειωθεί ότι δύο από τους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες προσέθεσαν δύο κατηγορίες παραγόντων παραγωγής χωρίς όμως να τις αναλύσουν σε επιμέρους παράγοντες. Λαμβανομένου υπόψη του μικρού αριθμού των βαθμών που δόθηκαν στους δύο αυτούς παράγοντες και του γεγονότος ότι μόνο δύο εμπειρογνώμονες ανέφεραν τους παράγοντες αυτούς, ο ερευνητής δεν θεώρησε σκόπιμο να συμπεριλάβει τους δύο αυτούς παράγοντες στη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων.

Οι εκατόν ογδόντα τέσσερις συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες θεώρησαν ότι μόνο οι τέσσερις κατηγορίες παραγόντων και οι δώδεκα παράγοντες παραγωγής που αναφέρονται στο ερωτηματολόγιο της έρευνας είναι εκείνοι που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Οι Πίνακες 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64 και 65 παρουσιάζουν τις τέσσερις κατηγορίες παραγόντων και τους δώδεκα παράγοντες παραγωγής με φθίνουσα σειρά αναφορικά με τη σπουδαιότητά τους με βάση το μέσο αριθμό των βαθμών που κατένειμαν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες συνολικά, στον κλάδο τροφίμων και ποτών, στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης, στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων, στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων, στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών, στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου, στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων και στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και σκευών αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 56

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Πρώτες ύλες	279,09
2	Εργατικό δυναμικό	266,70
3	Πάγιες επενδύσεις	248,49
4	Περιβάλλον παραγωγής	205,71
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	53,53
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	40,27
3	Κόστος εργασίας	38,57
4	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	37,70
5	Κόστος υλικών	37,01
6	Οικόπεδα	33,58
7	Επάρκεια πρώτων υλών	31,85
8	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	31,14
9	Ίδρυση και οργάνωση	28,72
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	25,84
11	Εργατικά σωματεία	21,16
12	Τοπική κοινωνία	20,63

ΠΙΝΑΚΑΣ 57

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες	Μέσος αριθμητικός
1	Πρώτες ύλες	306,25
2	Εργατικό δυναμικό	267,19
3	Πάγιες επενδύσεις	240,63
4	Περιβάλλον παραγωγής	185,94
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	52,03
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	40,00
3	Κόστος εργασίας	39,53
4	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	36,41
5	Κόστος υλικών	35,00
6	Επάρκεια πρώτων υλών	34,84
7	Οικόπεδα	33,91
8	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	30,16
9	Ίδρυση και οργάνωση	29,69
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	25,63
11	Τοπική κοινωνία	22,34
12	Εργατικά σωματεία	20,47

ΠΙΝΑΚΑΣ 58

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Πρώτες ύλες	323,53
2	Εργατικό δυναμικό	297,06
3	Πάγιες επενδύσεις	233,24
4	Περιβάλλον παραγωγής	146,18
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	52,53
2	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	42,06
3	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	38,82
4	Επάρκεια πρώτων υλών	37,94
5	Κόστος εργασίας	35,59
6	Οικόπεδα	32,35
7	Κόστος υλικών	31,47
8	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	30,59
9	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	28,12
10	Εργατικά σωματεία	25,59
11	Ίδρυση και οργάνωση	25,59
12	Τοπική κοινωνία	19,35

ΠΙΝΑΚΑΣ 59

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΞΥΛΟΥ- ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Περιβάλλον παραγωγής	275,00
2	Εργατικό δυναμικό	250,00
3	Πάγιες επενδύσεις	250,00
4	Πρώτες ύλες	225,00
1	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	57,50
2	Εγκαταστάσεις υποδομής	45,00
3	Κόστος υλικών	40,00
4	Ίδρυση και οργάνωση	40,00
5	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	35,00
6	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	33,75
7	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	31,25
8	Οικόπεδα	26,25
9	Επάρκεια πρώτων υλών	25,00
10	Κόστος εργασίας	25,00
11	Τοπική κοινωνία	23,75
12	Εργατικά σωματεία	17,50

ΠΙΝΑΚΑΣ 60

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Πρώτες ύλες	275,00
2	Εργατικό δυναμικό	271,25
3	Πάγιες επενδύσεις	235,00
4	Περιβάλλον παραγωγής	218,75
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	49,13
2	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	40,00
3	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	37,50
4	Κόστος υλικών	35,63
5	Κόστος εργασίας	35,00
6	Οικόπεδα	34,38
7	Επάρκεια πρώτων υλών	33,75
8	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	30,63
9	Εργατικά σωματεία	27,50
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	26,63
11	Ίδρυση και οργάνωση	25,63
12	Τοπική κοινωνία	24,25

ΠΙΝΑΚΑΣ 61

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Εργατικό δυναμικό	312,50
2	Πρώτες ύλες	250,00
3	Πάγιες επενδύσεις	256,25
4	Περιβάλλον παραγωγής	181,25
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	55,00
2	Κόστος εργασίας	45,00
3	Κόστος υλικών	36,88
4	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	36,25
5	Ίδρυση και οργάνωση	34,38
6	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	33,75
7	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	32,50
8	Επάρκεια πρώτων υλών	30,63
9	Οικόπεδα	29,38
10	Τοπική κοινωνία	23,75
11	Εργατικά σωματεία	21,25
12	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	21,25

ΠΙΝΑΚΑΣ 62

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Πρώτες ύλες	276,29
2	Εργατικό δυναμικό	254,29
3	Πάγιες επενδύσεις	250,86
4	Περιβάλλον παραγωγής	218,57
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	58,14
2	Κόστος υλικών	42,00
3	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	39,14
4	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	39,14
5	Κόστος εργασίας	38,09
6	Οικόπεδα	32,71
7	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	30,86
8	Ίδρυση και οργάνωση	28,14
9	Επάρκεια πρώτων υλών	27,14
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	24,71
11	Εργατικά σωματεία	22,77
12	Τοπική κοινωνία	17,14

ΠΙΝΑΚΑΣ 63

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Πρώτες ύλες	391,67
2	Πάγιες επενδύσεις	266,67
3	Περιβάλλον παραγωγής	208,33
4	Εργατικό δυναμικό	133,33
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	63,33
2	Οικόπεδα	56,67
3	Κόστος εργασίας	54,17
4	Επάρκεια πρώτων υλών	42,50
5	Κόστος υλικών	40,83
6	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	35,83
7	Ίδρυση και οργάνωση	22,50
8	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	20,83
9	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	18,33
10	Τοπική κοινωνία	18,33
11	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	16,67
12	Εργατικά σωματεία	10,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 64

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Εργατικό δυναμικό	285,29
2	Πάγιες επενδύσεις	245,88
3	Περιβάλλον παραγωγής	236,47
4	Πρώτες ύλες	232,35
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	53,24
2	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	44,12
3	Κόστος εργασίας	39,41
4	Κόστος υλικών	36,12
5	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	35,41
6	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	34,88
7	Επάρκεια πρώτων υλών	29,00
8	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	28,53
9	Οικόπεδα	28,24
10	Ίδρυση και οργάνωση	27,65
11	Εργατικά σωματεία	25,18
12	Τοπική κοινωνία	18,24

ΠΙΝΑΚΑΣ 65

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ
ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ**

Ταξινόμηση	Κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής	Μέσος αριθμητικός
1	Εργατικό δυναμικό	297,37
2	Πάγιες επενδύσεις	265,79
3	Πρώτες ύλες	231,58
4	Περιβάλλον παραγωγής	205,26
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	50,42
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	48,16
3	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	40,00
4	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	36,47
5	Κόστος εργασίας	36,05
6	Κόστος υλικών	33,89
7	Οικόπεδα	33,42
8	Επάρκεια πρώτων υλών	29,63
9	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	28,32
10	Ίδρυση και οργάνωση	26,58
11	Τοπική κοινωνία	21,26
12	Εργατικά σωματεία	15,79

Η κατηγορία των πρώτων υλών με μέσο αριθμό βαθμών 279,09 κατέχει την πρώτη θέση στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνώμων. Επίσης κατέχει την πρώτη θέση στους κλάδους ειδών διατροφής και ποτών, υφαντουργικών ειδών και ένδυσης, χάρτου και εκτυπώσεων, χημικών και παραγώγων πετρελαίου, και μη μεταλλικών ορυκτών, ήταν δεύτερη στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών, ενώ ήταν τρίτη στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών, ενώ κατέλαβε την τέταρτη θέση στους κλάδους ξύλου-φελλού και επίπλων και βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων. Η υψηλότερη βαθμολογία στην κατηγορία των πρώτων υλών δόθηκε από τον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (391,67) και η χαμηλότερη από τον κλάδο ξύλου – φελλού και επίπλων (225).

Η κατηγορία εργατικό δυναμικό με μέσο αριθμό βαθμών 266,70 κατέχει τη δεύτερη θέση στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνομένων. Η κατηγορία αυτή ήταν πρώτη στους κλάδους ελαστικού και πλαστικών, βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων και ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών, ήταν δεύτερη στους κλάδους ειδών διατροφής, υφαντικών ειδών και ένδυσης, ξύλου-φελλού και επίπλων, χάρτου και εκτυπώσεων και χημικών και παραγώγων πετρελαίου, ενώ ήταν τέταρτη στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών. Η υψηλότερη βαθμολογία στην κατηγορία του εργατικού δυναμικού δόθηκε από τον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (312,50) και η χαμηλότερη από τον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (133,33).

Η κατηγορία πάγιες επενδύσεις με μέσο αριθμό βαθμών 248,49 κατέχει την τρίτη θέση στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνομένων. Η κατηγορία

αυτή ήταν δεύτερη στους κλάδους μη μεταλλικών ορυκτών, βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων, ηλεκτρικών μηχανών και σκευών, ενώ ήταν τρίτη στους κλάδους ειδών διατροφής και ποτών, υφαντικών ειδών και ένδυσης, ξύλου-φελλού και επίπλων, χάρτου και εκτυπώσεων, ελαστικού και πλαστικών και χημικών. Η υψηλότερη βαθμολογία στην κατηγορία παγίων επενδύσεων δόθηκε από τον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (266,67) και η χαμηλότερη από τον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (233,24).

Η κατηγορία περιβάλλον παραγωγής με μέσο αριθμό βαθμών 205,71 κατέχει την τέταρτη θέση στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων. Η κατηγορία αυτή ήταν πρώτη στον κλάδο ξύλου – φελλού και επίπλων, ήταν τρίτη στους κλάδους μη μεταλλικών ορυκτών, βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων, ενώ ήταν τέταρτη στους κλάδους ειδών διατροφής και ποτών, υφαντικών ειδών και ένδυσης, χάρτου και εκτυπώσεων, ελαστικού και πλαστικών, χημικών και παραγώγων πετρελαίου και ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών. Η υψηλότερη βαθμολογία στην κατηγορία του περιβάλλοντος δόθηκε από τον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (275) και η χαμηλότερη από τον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (146,18).

Ο Πίνακας 66 δείχνει την κατάταξη των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων και στους εννέα κλάδους της οικονομίας οι οποίοι συμμετέχουν στην έρευνα.

Η κατηγορία παραγόντων πρώτες ύλες παρουσιάζει τη μεγαλύτερη σχετική σπουδαιότητα σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες παραγόντων. Η σχετική

σπουδαιότητα της κατηγορίας παραγόντων εργατικό δυναμικό είναι περίπου ισοδύναμη με εκείνη της προηγούμενης κατηγορίας. Όμως η σπουδαιότητα των κατηγοριών πάγιες επενδύσεις και περιβάλλον παραγωγής είναι σημαντικά μικρότερη από τη σπουδαιότητα των δύο προηγούμενων κατηγοριών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 66

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Κατηγορία παραγόντων	Κατάταξη			
	1ος	2ος	3ος	4ος
Πρώτες ύλες	6	1	1	2
Εργατικό δυναμικό	3	6	1	0
Πάγιες επενδύσεις	0	3	7	0
Περιβάλλον παραγωγής	0	0	3	7

Η σπουδαιότητα των κατηγοριών παραγόντων πρώτες ύλες και εργατικό δυναμικό στην επιλογή του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων αποτελεί απόδειξη ότι οι ελληνικές μεταποιητικές επιχειρήσεις θεωρούν το λειτουργικό κόστος ως περισσότερο σημαντικό παράγοντα σε σχέση με τις πάγιες επενδύσεις (οικόπεδα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, ίδρυση και οργάνωση, και εγκαταστάσεις υποδομής) και το περιβάλλον παραγωγής (παραγωγικοί σύνδεσμοι, εργατικά σωματεία και τοπική κοινωνία).

Αναφορικά με τους παράγοντες παραγωγής παρατηρούμε ότι οι εγκαταστάσεις

υποδομής παρουσίασαν τη μέγιστη δυνατή σπουδαιότητα στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων. Ο μέσος αριθμητικός των βαθμών που κατανεμήθηκε στον παράγοντα αυτό ήταν 53,53. Στους εννέα κλάδους της οικονομίας ο παράγοντας εγκαταστάσεις υποδομής είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (63,33). Επίσης, ο παραπάνω παράγοντας είχε υψηλή βαθμολογία στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (58,14), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (55), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (53,24), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (52,53), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (52,03), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (50,42), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (49,13) και στον κλάδο ξύλου – φελλού και επίπλων (45). Με άλλα λόγια, ο παράγοντας εγκαταστάσεις υποδομής ήταν πρώτος στους οκτώ κλάδους και δεύτερος μόνο στον κλάδο ξύλου - φελλού και επίπλων.

Δεύτερος παράγοντας παραγωγής σε σπουδαιότητα αναδείχθηκε η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού. Ο μέσος αριθμητικός των βαθμών που κατανεμήθηκε στον παράγοντα αυτό ήταν 40,27. Στους εννέα κλάδους της οικονομίας ο πιο πάνω παράγοντας είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (57,50), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (48,16), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (40), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (39,14), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (38,82), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (37,50), στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (35,83) και στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (35,41). Στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών ο

συγκεκριμένος παράγοντας είχε τη μικρότερη βαθμολογία (33,75).

Τρίτος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε το κόστος εργασίας με μέσο αριθμητικό βαθμών 38,57. Το κόστος εργασίας είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (54,17), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (45), στον κλάδο ειδών διατροφής (39,53), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (39,41), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (38,09), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (36,05), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (35,59) και στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (35). Ο παράγοντας αυτός είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (25).

Τέταρτος στη σειρά αξιολόγησης ήταν ο παράγοντας εγκαταστάσεις και εξοπλισμός με μέσο αριθμητικό βαθμών 37,70. Ο παράγοντας αυτός είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας (44,12), στον κλάδο υφαντουργικών ειδών και ένδυσης (42,06), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (40), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών επίσης (40), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (39,14), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (36,41), στο κλάδο ελαστικού και πλαστικών (36,25) και στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (33,75). Ο παράγοντας αυτός στον κλάδο μεταλλουργικών προϊόντων είχε τη μικρότερη βαθμολογία (20,83).

Πέμπτος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε το κόστος υλικών με μέσο αριθμητικό βαθμών 37,01. Ο πιο πάνω παράγοντας είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (42), στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (40), στον κλάδο μη μεταλλικών

ορυκτών (40,83), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (36,88), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (36,12), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (35), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (35,63), και στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (33,89). Το κόστος υλικών είχε τη χαμηλότερη βαθμολογία στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (31,47).

Έκτος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε τα οικόπεδα με μέσο αριθμητικό βαθμών 33,58. Ο παράγοντας αυτός είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (56,67), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (34,38), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (33,91), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (33,42), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (32,71), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (32,35), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (29,38) και στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (28,24). Το κόστος υλικών είχε τη χαμηλότερη βαθμολογία στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (26,25).

Έβδομος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε η επάρκεια πρώτων υλών με μέσο αριθμητικό βαθμών 31,85. Ο πιο πάνω παράγοντας είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (42,50), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (37,94), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (34,84), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (33,75), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (30,63), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (29,63), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (29), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (27,14). Η

επάρκεια πρώτων υλών είχε τη χαμηλότερη βαθμολογία στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (25).

Όγδοος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε η αξιοπιστία των πηγών προμηθειών με μέσο αριθμητικό βαθμών 31,14. Ο πιο πάνω παράγοντας είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (36,47), στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (35), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (34,88), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (32,50), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (30,86), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (30,63), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (30,59) και στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (30,16). Ο παράγοντας αυτός είχε τη χαμηλότερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (16,67).

Ένατος παράγοντας παραγωγής σε σπουδαιότητα αναδείχθηκε η ίδρυση και οργάνωση με μέσο αριθμητικό βαθμών 28,72. Ο πιο πάνω παράγοντας είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (40), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (34,38), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (29,69), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (28,14), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (27,65), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (26,58), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (25,63), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (25,59) και στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (22,50). Η ίδρυση και οργάνωση είχε τη μικρότερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (22,50).

Δέκατος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε οι

παραγωγικοί σύνδεσμοι με μέσο αριθμητικό βαθμών 25,84. Ο παράγοντας αυτός είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (31,25), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (28,53), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (28,32), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (28,12), στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (26,63), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (25,63), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (24,71) και στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (21,25). Ο παράγοντας αυτός είχε τη χαμηλότερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (18,33).

Ενδέκατος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε τα εργατικά σωματεία με μέσο αριθμητικό βαθμών 21,16. Ο παράγοντας εργατικά σωματεία είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (27,50), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (25,59), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (25,18), στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (22,77), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών (21,25), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (20,47), στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (17,50) και στον κλάδο ηλεκτρικών ειδών και σκευών (15,79). Ο παράγοντας αυτός είχε τη χαμηλότερη βαθμολογία στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (10,00).

Δωδέκατος σε σπουδαιότητα παράγοντας παραγωγής αναδείχθηκε η τοπική κοινωνία με μέσο αριθμητικό βαθμών 20,63. Ο παράγοντας αυτός είχε τη μεγαλύτερη βαθμολογία στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων (24,25), στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων (23,75), στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών

(23,75), στον κλάδο ειδών διατροφής και ποτών (22,34), στον κλάδο ηλεκτρικών μηχανών και συσκευών (21,26), στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (19,35), στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (18,33), στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων (18,24). Η τοπική κοινωνία είχε τη χαμηλότερη βαθμολογία στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου (17,14).

6.3 Κόστος Εργασίας

Ο τρίτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός του πρωταρχικού αντικειμενικού σκοπού της έρευνας είναι η σύγκριση της σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος εργασίας με εκείνη των υπόλοιπων έντεκα παραγόντων.

Υπενθυμίζεται ότι για το σκοπό αυτό η έρευνα χρησιμοποιεί τον έλεγχο Wilcoxon Matched Pairs–Ranks. Συγκεκριμένα, η έρευνα ελέγχει τις ακόλουθες δύο υποθέσεις:

H_0 : Δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ της σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος εργασίας και εκείνης των υπολοίπων παραγόντων

H_1 : Υπάρχει διαφορά μεταξύ της σπουδαιότητας του παράγοντα κόστος εργασίας και εκείνης των υπολοίπων παραγόντων.

Με βάση τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου (two tail test) και υπολογίζονται οι τιμές του Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι εκατόν ογδόντα τέσσερις η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 67).

ΠΙΝΑΚΑΣ 67

**ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	0,4671	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	8,8584	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	4,6348	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.2	4,5607	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.3	1,7535	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	3,2624	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π3.2	0,5126	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	7,1476	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	8,4376	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	7,6941	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.3	9,7926	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

Στην προσπάθεια να δοθεί μία περισσότερο σαφής εικόνα της σχετικής σπουδαιότητας κάθε παράγοντα, οι δώδεκα παράγοντες παραγωγής μπορούν να καταταχτούν σε τρεις κατηγορίες χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που φαίνονται στο Πίνακα 56 παραπάνω. Συγκεκριμένα, η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τους παράγοντες παραγωγής οι οποίοι έχουν μικρότερη σπουδαιότητα από τον παράγοντα κόστος εργασία (δηλαδή παράγοντες που σημειώνονται με ένα αστερίσκο), η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους παράγοντες παραγωγής οι οποίοι έχουν ίση σπουδαιότητα με τον παράγοντα κόστος εργασίας (δηλαδή όταν η υπόθεση μηδέν γίνεται αποδεκτή), και η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει τους παράγοντες παραγωγής που έχουν μικρότερη σημασία από τον παράγοντα κόστος εργασίας (δηλαδή παράγοντες που σημειώνονται με δύο αστερίσκους). Αυτά φαίνονται στον Πίνακα 68.

ΠΙΝΑΚΑΣ 68

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Ονομασία	Αριθμός	%	% M.A.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π2.1, Π2.2, Π3.1, Π3.3, Π4.2, Π4.3	7	58,30	48,25
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.3, Π3.2	4	33,30	38,37
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π4.1	1	8,40	13,38
Σύνολο		12	100,00	100,00

* Μέσος αριθμητικός

Στο υπόλοιπο μέρος του παρόντος τμήματος της έρευνας ο έλεγχος Wilcoxon Matched Pairs-Ranks εφαρμόζεται επίσης για τους εννέα κλάδους της οικονομίας που συμμετέχουν στην έρευνα:

- Ειδών Διατροφής και Ποτών
- Υφαντικών Ειδών και Ένδυσης
- Ξύλου – Φελλού και Επίπλων
- Χάρτου και Εκτυπώσεων
- Ελαστικού και Πλαστικών
- Χημικών και Παραγώγων Πετρελαίου
- Μεταλλικών Ορυκτών
- Βασικής Μεταλλουργίας και Μεταλλουργικών Προϊόντων
- Κατασκευής Ηλεκτρικών Μηχανών και Συσκευών

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι τριάντα δύο η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 69).

ΠΙΝΑΚΑΣ 69

ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	0,1143	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	4,3399	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	1,6890	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.2	3,1112	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.3	1,8860	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	1,6509	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.2	1,3636	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	3,3732	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	3,3271	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	4,2273	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.3	4,2598	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 70

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΤΩΝ

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% M.A.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π2.2, Π3.3, Π4.2, Π4.3	5	41,66	32,07
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.1, Π2.3, Π3.1, Π3.2	6	50,00	54,94
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π4.1	1	8,34	13,00
Σύνολο		12	100,00	100,00

* Μέσος αριθμητικός

Παρατηρούμε ότι ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομώνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομώνων και του κλάδου τροφίμων και ποτών.

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα επτά η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 71).

ΠΙΝΑΚΑΣ 71

ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	0,4544	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	2,2150	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	0,4394	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.2	0,9805	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.3	1,0982	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	0,8788	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.2	1,1075	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	2,7405	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	3,1449	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	1,8743	Αποδεκτή
Π1.3 – Π4.3	3,2318	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 72

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% Μ.Α.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π3.3, Π4.3	3	25,00	17,63
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.1, Π2.2, Π2.3, Π3.1, Π3.2, Π4.2	8	66,66	69,24
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π4.1	1	8,34	13,13
Σύνολο		12	100,00	100,00

* Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομώνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομώνων και του κλάδου υφαντικών ειδών και ειδών ένδυσης.

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα έξι η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 73).

ΠΙΝΑΚΑΣ 73

ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΥΛΟΥ- ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	2,7248	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π1.2	1,4808	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.1	0,0392	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.2	1,4808	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.3	1,4808	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	0,3922	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.2	0,9477	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	2,3062	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.1	2,7248	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	1.0982	Αποδεκτή
Π1.3 – Π4.3	0,7452	Αποδεκτή

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 74

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΥΛΟΥ ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% Μ.Α.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας		0	00,00	00,00
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.2, Π2.1, Π2.2, Π2.3, Π3.1, Π3.2, Π4.2, Π4.3	9	75,00	64,38
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π1.1, Π3.3, Π4.1	3	25,00	35,62
Σύνολο		12	100,00	100,00

* Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομόνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομόνων και του κλάδου ξύλου - φελλού και επίπλων.

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα έξι η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 75)

ΠΙΝΑΚΑΣ 75

ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	0,3058	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	2,4044	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	1,3183	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.2	1,5694	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.3	0,2745	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	0,2746	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.2	2,3444	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π3.3	2,3855	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	2,4482	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	2,1344	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.3	3,0986	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 76

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% Μ.Α.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π3.3, Π4.2, Π4.3	4	33,33	26,00
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.1, Π2.2, Π2.3, Π3.1	6	50,00	51,72
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π3.2, Π4.1	2	16,67	22,28
Σύνολο		12	100,00	100,00

* Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομώνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομώνων και του κλάδου χάρτου και εκτυπώσεων.

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα έξι η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 77).

ΠΙΝΑΚΑΣ 77

ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	1,7322	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	2,8540	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	2,8877	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.2	1,7328	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.3	2,1405	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π3.1	2,8540	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π3.2	1,9461	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	2,8540	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	2,0716	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	3,0986	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.3	3,3271	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 78

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% Μ.Α.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π2.1, Π2.3, 3.1, Π3.3, Π4.2, Π4.3	7	58,34	49,38
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.2, Π3.2	4	33,33	36,87
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π4.1	1	8,33	13,75
Σύνολο		12	100,00	100,00

* Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομόνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομόνων και του κλάδου ελαστικού και πλαστικών.

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι τριάντα πέντε η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 79).

ΠΙΝΑΚΑΣ 79

**ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ**

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	0,3301	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	3,6743	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	2,8806	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.2	1,6754	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.3	1,4055	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	1,6850	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.2	0,7856	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	2,7674	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	4,4133	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	3,7522	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.3	4,5391	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 80

**ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ
ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ
ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ**

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% M.A.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π2.1, Π3.3, Π4.2, Π4.3	5	41,66	29,97
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.2, Π2.3, Π3.1, Π3.2	6	50,00	55,50
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π4.1	1	8,34	14,53
Σύνολο		12	100,00	100,00

* Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομώνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομώνων και του κλάδου χημικών και παραγώγων πετρελαίου.

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα έξι η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 81).

ΠΙΝΑΚΑΣ 81

ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	2,5482	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π1.2	3,0986	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	1,0192	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.2	3,0986	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.3	2,2357	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π3.1	0,9174	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.2	3,0986	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π3.3	2,8540	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	1,6308	Αποδεκτή
Π1.3 – Π4.2	3,0986	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.3	2,8633	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 82

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% M.A.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.1, Π1.2, Π2.2, Π2.3, Π3.2, Π3.3, Π4.2, Π4.3	8	66,67	45,84
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π2.1, Π3.1, Π4.1	4	33,33	54,16
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας		0	00,00	
Σύνολο		12	100,00	100,00

*Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομόνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομόνων και του κλάδου μη μεταλλικών ορυκτών.

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα επτά η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 83).

ΠΙΝΑΚΑΣ 83

ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	1,2551	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	2,2012	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	2,9534	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.2	1,5374	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.3	0,6980	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	2,4796	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π3.2	1,1613	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	2,9818	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	2,5857	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	2,9417	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.3	3,4361	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 84

**ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ
ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ**

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% Μ.Α.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π2.1, Π3.1, Π3.3, Π4.2, Π4.3	6	50,00	39,21
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.2, Π2.3, Π3.2	5	41,66	47,48
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π4.1	1	8,34	13,31
Σύνολο		12	100,00	100,00

*Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με την περίπτωση του συνόλου των εμπειρογνομώνων. Οι μετακινήσεις αυτές παρέχουν μία άλλη εναλλακτική εικόνα στη διαφορά της σπουδαιότητας των συγκεκριμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομώνων και του κλάδου βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων .

Με βάση τον τύπο των υποθέσεων που αναφέρθηκαν προηγουμένως χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι αντίστοιχες τιμές του Z. Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι δέκα εννέα η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν είτε γίνεται αποδεκτή είτε απορρίπτεται (Πίνακας 85).

ΠΙΝΑΚΑΣ 85

**ΕΛΕΓΧΟΣ WILCOXON MATCHED PAIR-RANKS
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΜΗΧΑΝΩΝ**

Συγκρινόμενοι παράγοντες	Z	Απόφαση
Π1.3 – Π1.1	1,9594	Αποδεκτή
Π1.3 – Π1.2	3,4361	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π2.1	1,5621	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.2	0,3691	Αποδεκτή
Π1.3 – Π2.3	0,9434	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.1	0,5429	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.2	0,9413	Αποδεκτή
Π1.3 – Π3.3	3,0986	Μη αποδεκτή *
Π1.3 – Π4.1	2,6366	Μη αποδεκτή **
Π1.3 – Π4.2	1,8935	Αποδεκτή
Π1.3 – Π4.3	2,8698	Μη αποδεκτή *

* Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

** Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας από το κόστος εργασίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 86

**ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΚΡΟΤΕΡΗΣ, ΙΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ
ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΣΥΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ
ΜΗΧΑΝΩΝ**

Κατηγορίες	Παράγοντες			
	Όνομασία	Αριθμός	%	% Μ.Α.*
Παράγοντες μικρότερης σπουδαιότητας	Π1.2, Π3.3, Π4.3	3	50,00	15,90
Παράγοντες ίσης σπουδαιότητας	Π1.3, Π1.1, Π2.1, Π2.2, Π2.3, Π3.1, Π3.2, Π4.2	8	41,66	71,50
Παράγοντες μεγαλύτερης σπουδαιότητας	Π4.1	1	8,34	12,60
Σύνολο		12	100,00	100,00

*Μέσος αριθμητικός

Επίσης ορισμένοι παράγοντες παραγωγής άλλαξαν κατηγορία σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνομόνων γεγονός που επισημαίνει τη διαφορά στη σπουδαιότητα των παραγόντων αυτών μεταξύ της περίπτωσης του συνόλου των εμπειρογνομόνων και του κλάδου ηλεκτρικών συσκευών και μηχανών .

6.4 Υπόδειγμα Έρευνας

Οι Πίνακες 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95 και 96 παρουσιάζουν το υπόδειγμα της έρευνας, δηλαδή τους παράγοντες επιλογής του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα με φθίνουσα τάξη σπουδαιότητας με βάση το μέσο αριθμό των βαθμών που κατανεμήθηκαν τόσο σε αυτούς όσο και στις αντίστοιχες κατηγορίες παραγόντων παραγωγής από τους συμμετέχοντες

εμπειρογνώμονες (συνολικά και ανά κλάδο).

ΠΙΝΑΚΑΣ 87

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	110,12
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	107,41
3	Κόστος υλικών	103,29
4	Κόστος εργασίας	102,86
5	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	93,68
6	Επάρκεια πρώτων υλών	88,89
7	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	86,91
8	Οικόπεδα	83,44
9	Ίδρυση και οργάνωση	71,37
10	Εργατικά σωματεία	56,43
11	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	53,16
12	Τοπική κοινωνία	42,44
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 88
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ - ΠΟΤΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Κόστος υλικών	107,17
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	106,86
3	Επάρκεια πρώτων υλών	106,70
4	Κόστος εργασίας	105,62
5	Εγκαταστάσεις υποδομής	96,74
6	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	92,37
7	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	87,61
8	Οικόπεδα	81,60
9	Ίδρυση και οργάνωση	71,44
10	Εργατικά σωματεία	54,69
11	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	47,66
12	Τοπική κοινωνία	41,54
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 89
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΥΦΑΝΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΕΝΔΥΣΗΣ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Επάρκεια πρώτων υλών	122,75
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	115,32
3	Κόστος εργασίας	105,72
4	Κόστος υλικών	101,81
5	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	98,97
6	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	98,10
7	Εγκαταστάσεις υποδομής	76,77
8	Εργατικά σωματεία	76,02
9	Οικόπεδα	75,22
10	Ίδρυση και οργάνωση	59,69
11	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	41,11
12	Τοπική κοινωνία	28,29
	Σύνολο	1.000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 90
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΞΥΛΟΥ- ΦΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΠΛΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	143,75
2	Εγκαταστάσεις υποδομής	123,75
3	Ίδρυση και οργάνωση	100,00
4	Κόστος υλικών	89,99
5	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	85,94
6	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	84,38
7	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	78,75
8	Οικόπεδα	66,53
9	Τοπική κοινωνία	65,31
10	Κόστος εργασίας	62,50
11	Επάρκεια πρώτων υλών	56,25
12	Εργατικά σωματεία	43,75
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 91
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	135,11
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	101,72
3	Κόστος υλικών	97,92
4	Κόστος εργασίας	94,94
5	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	94,00
6	Επάρκεια πρώτων υλών	92,81
7	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	84,23
8	Οικόπεδα	80,79
9	Εργατικά σωματεία	74,59
10	Ίδρυση και οργάνωση	60,23
11	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	58,25
12	Τοπική κοινωνία	53,05
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 92
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Κόστος εργασίας	140,63
2	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	105,45
3	Εγκαταστάσεις υποδομής	99,69
4	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	92,89
5	Κόστος υλικών	92,20
6	Ίδρυση και οργάνωση	88,10
7	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	81,23
8	Επάρκεια πρώτων υλών	76,56
9	Οικόπεδα	75,29
10	Εργατικά σωματεία	66,41
11	Τοπική κοινωνία	43,05
12	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	38,52
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 93
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΧΗΜΙΚΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	127,08
2	Κόστος υλικών	116,04
3	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	99,56
4	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	98,19
5	Κόστος εργασίας	96,86
6	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	85,26
7	Οικόπεδα	82,06
8	Επάρκεια πρώτων υλών	74,99
9	Ίδρυση και οργάνωση	70,59
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	57,90
11	Εργατικά σωματεία	54,01
12	Τοπική κοινωνία	37,46
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 94
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΟΡΥΚΤΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Επάρκεια πρώτων υλών	166,46
2	Κόστος υλικών	159,93
3	Οικόπεδα	151,12
4	Εγκαταστάσεις υποδομής	131,94
5	Κόστος εργασίας	72,22
6	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	65,29
7	Ίδρυση και οργάνωση	60,00
8	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	55,55
9	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	47,78
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	38,19
11	Τοπική κοινωνία	38,19
12	Εργατικά σωματεία	13,33
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 95

**ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΒΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ**

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Εγκαταστάσεις υποδομής	125,87
2	Κόστος εργασίας	112,43
3	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	108,48
4	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	101,02
5	Κόστος υλικών	83,92
6	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	81,04
7	Εργατικά σωματεία	71,84
8	Οικόπεδα	69,44
9	Ίδρυση και οργάνωση	67,99
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	67,46
11	Επάρκεια πρώτων υλών	67,38
12	Τοπική κοινωνία	43,13
	Σύνολο	1000,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 96
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ ΚΑΙ ΣΥΣΚΕΥΩΝ

Ταξινόμηση	Παράγοντες	Αποτέλεσμα
1	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	143,21
2	Κόστος εργασίας	107,20
3	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	106,32
4	Εγκαταστάσεις υποδομής	103,49
5	Οικόπεδα	88,85
6	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	84,46
7	Κόστος υλικών	78,48
8	Ίδρυση και οργάνωση	70,65
9	Επάρκεια πρώτων υλών	68,62
10	Παραγωγικοί σύνδεσμοι	58,13
11	Εργατικά σωματεία	46,95
12	Τοπική κοινωνία	43,64
	Σύνολο	1000,00

Η μεταβολή στην ταξινόμηση ορισμένων παραγόντων παραγωγής μεταξύ των Πινάκων 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64 και 65 και των Πινάκων 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95 και 96 αντίστοιχα αντανακλά τη σχετική σπουδαιότητα των τεσσάρων κατηγοριών παραγόντων.

6.5 Συμπεριφορά Παραγόντων Επιλογής Τόπου Εγκατάστασης

Όπως έχει αναφερθεί επανειλημμένα ο πρώτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός του δευτερεύοντος αντικειμενικού σκοπού της έρευνας σκοπεύει να διαπιστώσει αν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός και γενικά εφαρμόσιμος κατάλογος παραγόντων παραγωγής με σχετική σπουδαιότητα οι οποίοι επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Για το σκοπό αυτό, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, η παρούσα έρευνα χρησιμοποιεί το συντελεστή μεταβλητότητας (τυπική απόκλιση δια μέσου αριθμητικού).

Τα αποτελέσματα (Πίνακας 97) υποδηλώνουν ότι οι εμπειρογνώμονες τόσο στο σύνολό τους όσο και στους επιμέρους κλάδους της οικονομίας συμφωνούν περισσότερο αναφορικά με τη σχετική σπουδαιότητα των παραγόντων παραγωγής παρά των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής. Οι μέσοι αριθμητικοί των συντελεστών μεταβλητότητας των παραγόντων παραγωγής είναι μικρότεροι από εκείνους των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής τόσο στο σύνολο των εμπειρογνομώνων όσο και στους επί μέρους κλάδους της οικονομίας.

Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι κατηγορίες παραγόντων παραγωγής περιλαμβάνουν περισσότερες μεταβλητές οι οποίες μπορεί να διαφέρουν

μεταξύ τους σημαντικά. Αντίθετα οι μεταβλητές ενός συγκεκριμένου παράγοντα παραγωγής είναι λιγότερες σε σχέση με την κατηγορία παραγόντων παραγωγής στην οποία ανήκει και κατά συνέπεια ο βαθμός συμφωνίας των εμπειρογνομόνων είναι μεγαλύτερος.

ΠΙΝΑΚΑΣ 97

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ

Παρά- γοντες*	Κλάδοι**									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A	0,40	0,36	0,35	0,36	0,17	0,41	0,40	0,29	0,37	0,42
B	0,50	0,58	0,43	0,38	0,25	0,18	0,58	0,48	0,44	0,40
Γ	0,43	0,36	0,49	0,36	0,50	0,42	0,37	0,67	0,36	0,49
Δ	0,47	0,46	0,56	0,31	0,31	0,35	0,45	0,27	0,58	0,61
M.A.	0,45	0,44	0,46	0,35	0,31	0,34	0,45	0,43	0,44	0,48
A	0,37	0,29	0,43	0,27	0,46	0,38	0,39	0,32	0,26	0,32
β	0,51	0,44	0,38	0,49	0,31	0,60	0,46	0,52	0,59	0,51
γ	0,36	0,28	0,35	0,63	0,32	0,30	0,38	0,25	0,28	0,34
δ	0,40	0,39	0,34	0,26	0,25	0,27	0,49	0,47	0,36	0,28
ε	0,36	0,25	0,31	0,38	0,21	0,36	0,43	0,43	0,28	0,29
ζ	0,38	0,30	0,42	0,49	0,33	0,43	0,37	0,38	0,38	0,28
η	0,41	0,37	0,32	0,26	0,33	0,22	0,35	0,35	0,46	0,42
θ	0,31	0,24	0,29	0,37	0,24	0,12	0,26	0,37	0,31	0,34
ι	0,39	0,33	0,32	0,37	0,29	0,20	0,37	0,80	0,37	0,43
κ	0,26	0,21	0,24	0,12	0,23	0,29	0,24	0,28	0,32	0,29
λ	0,39	0,39	0,31	0,25	0,44	0,55	0,37	0,21	0,37	0,38
μ	0,45	0,39	0,45	0,18	0,38	0,43	0,46	0,90	0,44	0,39
M.A.	0,38	0,32	0,35	0,34	0,32	0,31	0,42	0,41	0,37	0,25

*

A	Εργατικό δυναμικό	E	Αξιοπιστία πηγών προμηθειών
B	Πάγιες επενδύσεις	Z	Κόστος υλικών
Γ	Πρώτες ύλες	H	Οικόπεδα
Δ	Περιβάλλον παραγωγής	Θ	Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός
α	Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	I	Ίδρυση και οργάνωση
β	Εργατικά σωματεία	K	Εγκαταστάσεις υποδομής
γ	Κόστος εργασίας	Λ	Παραγωγικοί σύνδεσμοι
δ	Επάρκεια πρώτων υλών	M	Τοπική κοινωνία

**

1	Όλοι	6	Ελαστικού και πλαστικών
2	Ειδών διατροφής – ποτών	7	Χημικών
3	Υφαντουργίας – ένδυσης	8	Μη μεταλλικών ορυκτών
4	Ξύλου, φελλού και επίπλων	9	Μεταλλουργίας
5	Χάρτου και εκτυπώσεων	10	Ηλεκτρικές μηχανές - συσκευές

Στο σημείο αυτό υπενθυμίζεται ότι το ερωτηματολόγιο έδινε τη δυνατότητα στους εμπειρογνώμονες να προσθέσουν κατηγορίες παραγόντων και παράγοντες παραγωγής και να κατανείμουν βαθμούς σε αυτούς. Όμως μόνο δύο από τους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες σκέφτηκαν να προσθέσουν δύο κατηγορίες παραγόντων. Αυτό το γεγονός αποτελεί μία άλλη ένδειξη (πέρα από εκείνη των παραπάνω συντελεστών μεταβλητότητας) ότι οι εμπειρογνώμονες συμφωνούν αναφορικά με τον τύπο και τον αριθμό των μεταβλητών επιλογής του τόπου εγκατάστασης οι οποίοι έχουν κάποια σχετική σπουδαιότητα στην περίπτωση της Ελλάδας.

6.6 Λειτουργικές Θέσεις Εμπειρογνομώνων

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο ο δεύτερος ειδικός αντικειμενικός σκοπός του δευτερεύοντος αντικειμενικού σκοπού της έρευνας αποβλέπει να ελέγξει την υπόθεση αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες επηρεάστηκαν στη διατύπωση της γνώμης τους από τις λειτουργικές θέσεις τους στις επιχειρήσεις που εργάζονται.

Ο περιορισμός του παραπάνω ελέγχου μόνο στις κατηγορίες των παραγόντων παραγωγής θεωρείται ικανοποιητικός δεδομένου ότι οι γνώμες των εμπειρογνώμωνων αντανακλώνται επαρκώς στον αριθμό των βαθμών που κατένειμαν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες στις τέσσερις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής.

Οι εκατόν ογδόντα τέσσερις εμπειρογνώμονες που απάντησαν το ερωτηματολόγιο της έρευνας κατανέμονται σε επτά ομάδες ανάλογα με τη λειτουργική θέση που έχουν στις επιχειρήσεις τους. Αυτό φαίνεται στον Πίνακα 98.

ΠΙΝΑΚΑΣ 98

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Α/Α	Λειτουργική θέση	Αριθμός	%
1	Γενικός Διευθυντής	54	29,35
2	Διευθυντής Παραγωγής	45	24,46
3	Διευθυντής Ερευνών	15	8,15
4	Διευθυντής Πωλήσεων	11	5,98
5	Οικονομικός Διευθυντής	41	22,28
6	Διευθυντής Προσωπικού	7	3,80
7	Τεχνικός Διευθυντής	11	5,98
	Σύνολο	184	100,00

Ο έλεγχος Kolmogorov – Smirnov Two Samples εφαρμόζεται για κάθε μία κατηγορία παραγόντων παραγωγής και για όλους τους δυνατούς συνδυασμούς των λειτουργικών θέσεων.

Συγκεκριμένα, ελέγχουμε τις παρακάτω υποθέσεις

H_0 : Δεν υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνομόνων η οποία οφείλεται στη λειτουργική τους θέση στην επιχείρηση που εργάζονται

H_1 : Υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνομόνων η οποία οφείλεται στη λειτουργική τους θέση στην επιχείρηση που εργάζονται.

Με βάση τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι τιμές του Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι εκατόν ογδόντα τέσσερις η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν ότι δεν υπάρχει διαφορά στους βαθμούς που κατανεμήθηκαν σε κάθε κατηγορία παραγόντων παραγωγής γίνεται αποδεκτή και κατά συνέπεια η υπόθεση ότι η λειτουργική θέση δεν έχει επηρεάσει τη γνώμη των εμπειρογνομόνων είναι δικαιολογημένη Πίνακας 99.

Επιπρόσθετα, ο έλεγχος Mann-Whitney εφαρμόζεται για τα παραπάνω δεδομένα, υποθέσεις και επίπεδο σημαντικότητας (Πίνακας 100). Τα συμπεράσματα του ελέγχου αυτού είναι ίδια με εκείνα του ελέγχου Kolmogorov-Smirnov εκτός από δύο περιπτώσεις. Το γεγονός ότι ο αριθμός των διαφορετικών αποτελεσμάτων είναι μικρός (δύο σε ογδόντα τέσσερις περιπτώσεις) επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες δεν επηρεάστηκαν στη διατύπωση της γνώμης τους από τη λειτουργική θέση που κατέχουν στις επιχειρήσεις τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 99

**ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΜΟΓΟΡΟV-SMIRNOV TWO SAMPLES
ΣΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

ΘΕΣΕΙΣ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ			
	Π1	Π2	Π3	Π4
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης παραγωγής	0,30	0,27	0,29	0,33
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης ερευνών	0,50	0,47	0,50	0,34
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης πωλήσεων	0,47	0,34	0,47	0,50
Γενικός δ/ντης – Οικονομικός δ/ντης	0,35	0,36	0,38	0,33
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης προσωπικού	0,44	0,41	0,43	0,34
Γενικός δ/ντης –Τεχνικός δ/ντης	0,31	0,40	0,45	0,49
Δ/ντης παραγωγής – Δ/ντης ερευνών	0,43	0,37	0,41	0,35
Δ/ντης παραγωγής – Δ/ντης πωλήσεων	0,37	0,32	0,35	0,51
Δ/ντης παραγωγής – Οικονομικός δ/ντης	0,31	0,37	0,29	0,44
Δ/ντης παραγωγής – Δ/ντης προσωπικού	0,34	0,36	0,43	0,44
Δ/ντης παραγωγής – Τεχνικός δ/ντης	0,32	0,39	0,37	0,50
Δ/ντης ερευνών - Δ/ντης πωλήσεων	0,60	0,47	0,33	0,43
Δ/ντης ερευνών –Οικονομικός δ/ντης	0,51	0,53	0,46	0,44
Δ/ντης ερευνών –Δ/ντης προσωπικού	0,57	0,52	0,45	0,45
Δ/ντης ερευνών – Τεχνικός δ/ντης	0,44	0,56	0,49	0,42
Δ/ντης πωλήσεων –Οικονομικός δ/ντης	0,48	0,48	0,41	0,61
Δ/ντης πωλήσεων –Δ/ντης προσωπικού	0,31	0,30	0,46	0,61
Δ/ντης πωλήσεων – Τεχνικός δ/ντης	0,49	0,39	0,49	0,45
Οικονομικός δ/ντης –Δ/ντης προσωπικού	0,44	0,54	0,40	0,32
Οικονομικός δ/ντης –Τεχνικός δ/ντης	0,40	0,64	0,59	0,47
Δ/ντης προσωπικού – Τεχνικός δ/ντης	0,52	0,35	0,46	0,43

ΠΙΝΑΚΑΣ 100

**ΕΛΕΓΧΟΣ MANN-WHITNEY
ΣΤΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

ΘΕΣΕΙΣ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ			
	Π1	Π2	Π3	Π4
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης παραγωγής	0,67	0,54	0,74	0,96
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης ερευνών	0,59	0,01	2,43	0,94
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης πωλήσεων	1,85	1,30	0,57	0,74
Γενικός δ/ντης – Οικονομικός δ/ντης	0,22	0,95	0,85	0,48
Γενικός δ/ντης – Δ/ντης προσωπικού	1,35	1,17	0,07	0,04
Γενικός δ/ντης –Τεχνικός δ/ντης	0,45	1,40	1,62	0,44
Δ/ντης παραγωγής – Δ/ντης ερευνών	0,05	0,75	1,47	0,26
Δ/ντης παραγωγής – Δ/ντης πωλήσεων	1,18	0,93	0,07	0,33
Δ/ντης παραγωγής – Οικονομικός δ/ντης	0,81	1,62	0,08	1,52
Δ/ντης παραγωγής – Δ/ντης προσωπικού	0,97	0,85	0,30	0,57
Δ/ντης παραγωγής – Τεχνικός δ/ντης	0,80	1,20	1,73	0,08
Δ/ντης ερευνών Δ/ντης πωλήσεων	1,58	1,38	0,81	0
Δ/ντης ερευνών –Οικονομικός δ/ντης	0,78	0,68	1,70	1,33
Δ/ντης ερευνών –Δ/ντης προσωπικού	0,92	1,48	1,03	0,64
Δ/ντης ερευνών – Τεχνικός δ/ντης	0,97	1,52	2,55	0,27
Δ/ντης πωλήσεων –Οικονομικός δ/ντης	1,94	1,87	0,05	1,26
Δ/ντης πωλήσεων –Δ/ντης προσωπικού	0	0	0,55	0,60
Δ/ντης πωλήσεων – Τεχνικός δ/ντης	1,83	0,08	1,22	0,42
Οικονομικός δ/ντης –Δ/ντης προσωπικού	1,49	1,91	0,31	0,17
Οικονομικός δ/ντης –Τεχνικός δ/ντης	0,29	2,01	1,93	0,94
Δ/ντης προσωπικού – Τεχνικός δ/ντης	1,40	0,16	0,77	0,59

6.7 Γεωγραφικές Περιοχές Επιχειρήσεων

Ο τρίτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός του δευτερεύοντος αντικειμενικού σκοπού της έρευνας αποβλέπει να ελέγξει την υπόθεση αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες επηρεάστηκαν στη διατύπωση της γνώμης τους από τη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις που εργάζονται.

Οι εκατόν ογδόντα τέσσερις συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κατανέμονται σε τέσσερις ομάδες σύμφωνα με την περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις τους. Οι γεωγραφικές αυτές περιοχές αντιστοιχούν με τις περιοχές του ισχύοντα αναπτυξιακού νόμου. Αυτό φαίνεται στον Πίνακα 101.

ΠΙΝΑΚΑΣ 101

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός επιχειρήσεων	%
A	80	43,48
B	70	38,05
Γ	23	12,50
Δ	11	5,97
Σύνολο	184	100,00

Ο έλεγχος Kolmogorov – Smirnov Two Samples εφαρμόζεται για κάθε μία κατηγορία παραγόντων παραγωγής και για όλους τους δυνατούς συνδυασμούς των γεωγραφικών περιοχών.

Συγκεκριμένα, ελέγχουμε τις παρακάτω υποθέσεις

H_0 : Δεν υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων η οποία οφείλεται στη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις τους

H_1 : Υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων η οποία οφείλεται στη γεωγραφική περιοχή στην οποία είναι εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις τους.

Με βάση τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι τιμές του Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι εκατόν ογδόντα τέσσερις η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν ότι δεν υπάρχει διαφορά στους βαθμούς που κατανεμήθηκαν σε κάθε κατηγορία παραγόντων γίνεται αποδεκτή (Πίνακας 102).

Επιπρόσθετα, ο έλεγχος Mann-Whitney εφαρμόζεται για τα παραπάνω δεδομένα, υποθέσεις και επίπεδο σημαντικότητας (Πίνακας 103). Τα συμπεράσματα του ελέγχου αυτού είναι ίδια με εκείνα του ελέγχου Kolmogorov-Smirnov εκτός από πέντε περιπτώσεις. Το γεγονός ότι ο αριθμός των διαφορετικών αποτελεσμάτων είναι μικρός (πέντε σε είκοσι τέσσερις περιπτώσεις) επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες δεν επηρεάστηκαν στη διατύπωση της γνώμης τους από τη γεωγραφική θέση στην οποία είναι εγκατεστημένη η επιχείρησή τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 102

**ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΜΟΓΟΡΟΝ-ΣΜΙΡΝΟΝ TWO SAMPLES
ΣΤΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

Περιοχές	Κατηγορίες παραγόντων			
	Π1	Π2	Π3	Π4
ΑΒ	0,32	0,35	0,34	0,31
ΑΓ	0,45	0,58	0,37	0,55
ΑΔ	0,37	0,57	0,50	0,35
ΒΓ	0,56	0,50	0,37	0,57
ΒΔ	0,49	0,54	0,63	0,40
ΓΔ	0,59	0,44	0,60	0,52

ΠΙΝΑΚΑΣ 103

**ΕΛΕΓΧΟΣ MANN-WHITNEY ΣΤΙΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

Περιοχές	Κατηγορίες παραγόντων			
	Π1	Π2	Π3	Π4
ΑΒ	0,67	0,69	0,54	0,76
ΑΓ	1,57	3,03	1,11	1,82
ΑΔ	0,74	1,61	1,79	0,38
ΒΓ	1,51	1,96	1,06	3,20
ΒΔ	0,50	1,78	1,88	0,79
ΓΔ	1,93	0,18	1,89	1,73

6.8 Κλάδοι Επιχειρήσεων

Ο τέταρτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός του δευτερεύοντος αντικειμενικού σκοπού της έρευνας αποβλέπει να ελέγξει την υπόθεση αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες επηρεάστηκαν στη διατύπωση της γνώμης τους από τους κλάδους την οικονομίας στους οποίους ανήκουν οι επιχειρήσεις που εργάζονται.

Οι εκατόν ογδόντα τέσσερις συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες κατανέμονται σε εννέα κλάδους σύμφωνα με είδος των προϊόντων που παράγουν οι επιχειρήσεις τους. Αυτό φαίνεται στον Πίνακα 104.

ΠΙΝΑΚΑΣ 104

ΚΛΑΔΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ

Κλάδοι οικονομίας	Αριθμός εμπειρογνώμωνων
Ειδών διατροφής – ποτών	32
Υφαντουργίας – ένδυσης	17
Ξύλου, φελλού και επίπλων	16
Χάρτου και εκτυπώσεων	16
Ελαστικού και πλαστικών	16
Χημικών	35
Μη μεταλλικών ορυκτών	16
Μεταλλουργίας	17
Ηλεκτρικές μηχ. και συσκευές	19
Σύνολο	184

Ο έλεγχος Kolmogorov – Smirnov Two Samples εφαρμόζεται για κάθε μία κατηγορία παραγόντων παραγωγής και για όλους τους δυνατούς συνδυασμούς των κλάδων της οικονομίας.

Συγκεκριμένα, ελέγχουμε τις παρακάτω υποθέσεις

H_0 : Δεν υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων η οποία οφείλεται στους κλάδους της οικονομίας στους οποίους ανήκουν οι επιχειρήσεις τους

H_1 : Υπάρχει διαφορά στη γνώμη των εμπειρογνωμόνων η οποία οφείλεται στους κλάδους της οικονομίας στους οποίους ανήκουν οι επιχειρήσεις τους.

Με βάση τον τύπο των παραπάνω υποθέσεων χρησιμοποιείται δικατάληκτο κριτήριο ελέγχου και υπολογίζονται οι τιμές του Z . Αφού το μέγεθος του δείγματος είναι εκατόν ογδόντα τέσσερις η περίπτωση αναφέρεται στην κανονική κατανομή και συγκρίνοντας τις διάφορες τιμές του Z με τις αντίστοιχες κριτικές τιμές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, η υπόθεση μηδέν ότι δεν υπάρχει διαφορά στους βαθμούς που κατανεμήθηκαν σε κάθε κατηγορία παραγόντων γίνεται αποδεκτή. Με άλλα λόγια, η υπόθεση ότι οι κλάδοι της οικονομίας δεν έχουν επηρεάσει τη γνώμη των εμπειρογνωμόνων είναι δικαιολογημένη (Πίνακας 105).

Επιπρόσθετα ο έλεγχος Mann-Whitney εφαρμόζεται για τα παραπάνω δεδομένα, και επίπεδο σημαντικότητας (Πίνακας 106). Τα συμπεράσματα του ελέγχου αυτού είναι ίδια με εκείνα του ελέγχου Kolmogorov-Smirnov εκτός από επτά περιπτώσεις. Το γεγονός ότι ο αριθμός των διαφορετικών αποτελεσμάτων

είναι μικρός (επτά σε εκατό σαράντα τέσσερις περιπτώσεις) επιβεβαιώνει την άποψη ότι οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες δεν επηρεάστηκαν στη διατύπωση της γνώμης τους από τη λειτουργική τους θέση στις επιχειρήσεις τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 105

**ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΟΛΜΟΓΟΡΟΝ-SMIRNOV TWO SAMPLES
ΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

Κλάδοι οικονομίας	Κατηγορίες παραγόντων			
	Π1	Π2	Π3	Π4
1-2	0,37	0,37	0,27	0,44
1-3	0,50	0,53	0,53	0,69
1-4	0,44	0,37	0,40	0,44
1-5	0,43	0,53	0,47	0,34
1-6	0,39	0,27	0,24	0,37
1-7	0,84	0,37	0,50	0,53
1-8	0,32	0,35	0,32	0,35
1-9	0,38	0,36	0,28	0,31
2-3	0,53	0,70	0,46	0,82
2-4	0,40	0,46	0,34	0,57
2-5	0,29	0,70	0,50	0,47
2-6	0,48	0,48	0,28	0,50
2-7	0,94	0,44	0,44	0,59
2-8	0,29	0,53	0,29	0,47
2-9	0,34	0,58	0,27	0,47

3-4	0,62	0,50	0,62	0,50
3-5	0,50	0,50	0,50	0,87
3-6	0,49	0,45	0,55	0,60
3-7	0,75	0,50	0,50	0,67
3-8	0,53	0,35	0,63	0,65
3-9	0,63	0,34	0,51	0,68
4-5	0,37	0,37	0,50	0,62
4-6	0,54	0,48	0,42	0,35
4-7	0,98	0,50	0,50	0,41
4-8	0,40	0,41	0,50	0,40
4-9	0,50	0,57	0,46	0,43
5-6	0,54	0,48	0,45	0,56
5-7	0,98	0,50	0,50	0,54
5-8	0,35	0,41	0,39	0,52
5-9	0,38	0,58	0,41	0,40
6-7	0,80	0,48	0,50	0,35
6-8	0,42	0,28	0,33	0,34
6-9	0,44	0,33	0,27	0,37
7-8	0,89	0,58	0,50	0,47
7-9	0,89	0,58	0,50	0,47
8-9	0,28	0,27	0,37	0,33

*

1	Ειδών διατροφής – ποτών	6	Χημικών
2	Υφαντουργίας – ένδυσης	7	Μη μεταλλικών ορυκτών
3	Ξύλου, φελλού και επίπλων	8	Μεταλλουργίας
4	Χάρτου και εκτυπώσεων	9	Ηλεκτρικές μηχ. και συσκευές
5	Ελαστικού και πλαστικών		

ΠΙΝΑΚΑΣ 106

**ΕΛΕΓΧΟΣ MANN-WHITNEY
ΣΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ**

Κλάδοι οικονομίας	Κατηγορίες παραγόντων			
	Π1	Π2	Π3	Π4
1-2	0,89	0,54	0,39	1,34
1-3	0,14	1,26	0,10	1,76
1-4	0,55	0,23	0,87	1,41
1-5	1,03	0,87	0,72	0,07
1-6	0,54	0,74	0,30	1,29
1-7	4,21	1,10	0,20	1,11
1-8	0,60	1,24	0,08	1,19
1-9	0,85	1,36	0,17	0,17
2-3	0,53	1,03	0,01	3,18
2-4	0,24	1,16	0,34	1,44
2-5	0,12	1,14	0,93	1,18
2-6	1,39	1,25	0,67	1,26
2-7	4,19	0,33	0,20	1,09
2-8	0,19	1,00	0,26	1,10
2-9	0,12	1,21	0,38	1,30
3-4	0,29	1,11	0,85	1,41
3-5	0,27	0,42	0,26	1,81

3-6	0,13	0,58	0,28	1,68
3-7	1,72	1,74	0,33	1,95
3-8	0,66	0,04	0,12	1,55
3-9	0,88	0,10	0,49	1,22
4-5	0,13	0,84	0,97	1,62
4-6	1,07	0,52	1,12	0,30
4-7	4,35	1,02	0,16	0,54
4-8	0,27	1,08	0,93	0,38
4-9	0,67	1,55	0,99	1,23
5-6	1,59	0,11	0,50	1,22
5-7	4,30	1,32	0,36	1,04
5-8	0,31	0,49	0,42	1,02
5-9	0,08	0,74	0,32	0,12
6-7	3,85	1,03	0	0,11
6-8	0,98	0,69	0,11	0,07
6-9	1,18	0,53	0,04	0,86
7-8	3,81	1,15	0,35	0,88
7-9	0,15	1,15	1,06	0,76
8-9	0,13	0,08	0,19	0,85

*

1	Ειδών διατροφής – ποτών	6	Χημικών
2	Υφαντουργίας – ένδυσης	7	Μη μεταλλικών ορυκτών
3	Ξύλου, φελλού και επίπλων	8	Μεταλλουργίας
4	Χάρτου και εκτυπώσεων	9	Ηλεκτρικές μηχ. και συσκευές
5	Ελαστικού και πλαστικών		

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1. Εισαγωγή

Όπως τονίστηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων έδειξε ότι οι αντικειμενικοί σκοποί της έρευνας έχουν πραγματοποιηθεί με βάση τις συλεγθθείσες πληροφορίες.

Όμως, αφού η αξιοπιστία των συμπερασμάτων είναι συνάρτηση της χρησιμοποιηθείσας μεθοδολογίας είναι απαραίτητο να αναλύσουμε τα συμπεράσματα της έρευνας υπό το πρίσμα αυτής της μεθοδολογίας.

Επίσης, αφού οι διάφοροι ειδικοί αντικειμενικοί σκοποί της έρευνας έχουν ενσωματωθεί στο υπόδειγμα της έρευνας τα συμπεράσματα πρέπει επίσης να αναλυθούν με βάση τους ειδικούς αυτούς αντικειμενικούς σκοπούς.

7.2 Μεταβλητές Επιλογής Τύπου Εγκατάστασης

Στην ανάπτυξη του υποδείγματος της έρευνας, τρεις ειδικοί αντικειμενικοί σκοποί επιδιώχθηκαν (ανάλυση πρωταρχικού σκοπού έρευνας). Αυτό έγινε με βάση τόσο το σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνομόνων όσο και τους εννέα κλάδους της οικονομίας. Με βάση το τελευταίο γεγονός, όπως έχει αναλυθεί στο πρώτο κεφάλαιο, η παρούσα έρευνα κατατάσσεται στην περιοχή των διακλαδικών ερευνών.

Το παρόν τμήμα της έρευνας ασχολείται με τα συμπεράσματα τα οποία αναφέρονται στους δύο πρώτους αντικειμενικούς σκοπούς δηλαδή τον εντοπισμό παραγόντων παραγωγής και στην εκτίμηση της σχετικής τους σπουδαιότητας, ενώ η ανάλυση του τρίτου ειδικού αντικειμενικού σκοπού αναβάλλεται για το επόμενο τμήμα του παρόντος κεφαλαίου.

Σε σχέση με τις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής η διαδικασία εντοπισμού μεταβλητών παραγωγής έδειξε τις τέσσερις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής που αναφέρονται στο ερωτηματολόγιο της έρευνας. Αυτό σημαίνει ότι κανένας από τους εκατόν ογδόντα τέσσερις συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες θεώρησε αναγκαίο να προσθέσει στο ερωτηματολόγιο της έρευνας κάποια άλλη κατηγορία παραγόντων παραγωγής, ένα γεγονός το οποίο θα αναλυθεί αργότερα στο τμήμα του παρόντος κεφαλαίου με τίτλο «υποθέσεις».

Ο Πίνακας 107 παρακάτω δείχνει τη σχετική σπουδαιότητα των τεσσάρων κατηγοριών παραγόντων παραγωγής στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων και στους εννέα κλάδους της οικονομίας με βάση το μέσο αριθμητικό των βαθμών οι οποίοι κατανεμήθηκαν από τους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες σε κάθε κατηγορία παραγόντων παραγωγής.

Πρέπει να τονιστεί ότι η σχετική σπουδαιότητα των τεσσάρων κατηγοριών παραγόντων παραγωγής στους κλάδους ειδών διατροφής και ποτών, υφαντουργίας και ένδυσης, ξύλου – φελλού και επίπλων και χημικών είναι ίδια με εκείνη του συνόλου των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων. Επίσης, η σχετική σπουδαιότητα των κατηγοριών παραγόντων παραγωγής στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων είναι ίδια με εκείνη του κλάδου πλαστικού και ελαστικών.

Η κατηγορία παραγόντων παραγωγής πρώτες ύλες έχει τη μεγαλύτερη σχετική σπουδαιότητα, ενώ η κατηγορία παραγόντων παραγωγής εργατικό δυναμικό έχει παρόμοια ή ενδεχομένως μεγαλύτερη σχετική σπουδαιότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 107

ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Κατηγορία παραγόντων	Κλάδοι *									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Εργατικό δυναμικό	2η	2η	2η	2η	1η	1η	2η	4η	1η	1η
Πρώτες ύλες	1η	1η	1η	4η	2η	2η	1η	1η	4η	3η
Πάγιες επενδύσεις	3η	3η	3η	3η	3η	3η	3η	2η	2η	2η
Περιβάλλον παραγωγής	4η	4η	4η	1η	4η	4η	4η	3η	3η	4η

*

1 Όλοι	6 Ελαστικού και πλαστικών
2 Ειδών διατροφής – ποτών	7 Χημικών
3 Υφαντουργίας – ένδυσης	8 Μη μεταλλικών ορυκτών
4 Ξύλου, φελλού και επίπλων	9 Μεταλλουργίας
5 Χάρτου και εκτυπώσεων	Ηλεκτρικές μηχ. και συσκευές

Η κατηγορία παραγόντων παραγωγής πάγιες επενδύσεις ήταν τρίτη σε σχετική σπουδαιότητα αλλά παρουσίασε τη μεγαλύτερη ομοιογένεια από όλες τις κατηγορίες παραγόντων.

Η κατηγορία παραγόντων παραγωγής περιβάλλον παραγωγής ήταν τέταρτη σε σχετική σπουδαιότητα και είχε μικρότερη ομοιογένεια σε σχέση με την προηγούμενη κατηγορία παραγόντων παραγωγής.

Ειδικότερα η κατηγορία παραγόντων παραγωγής πρώτες ύλες ήταν πέντε φορές

πρώτη, δύο φορές δεύτερη, μία φορά τρίτη και δύο φορές τέταρτη, η κατηγορία παραγόντων παραγωγής εργατικό δυναμικό ήταν τέσσερις φορές πρώτη, πέντε φορές δεύτερη και μία φορά τέταρτη, η κατηγορία παραγόντων παραγωγής πάγιες επενδύσεις ήταν επτά φορές τρίτη και τρεις φορές τέταρτη, ενώ η κατηγορία παραγόντων παραγωγής περιβάλλον παραγωγής ήταν μία φορά πρώτη, δύο φορές τρίτη και επτά φορές τέταρτη.

Η μεγαλύτερη βαθμολογία στην κατηγορία παραγόντων παραγωγής εργατικό δυναμικό (312,50) δόθηκε από τον κλάδο ελαστικού και πλαστικών, ενώ η χαμηλότερη βαθμολογία προήλθε από τον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών (133,33).

Η μεγαλύτερη βαθμολογία στην κατηγορία παραγόντων παραγωγής πρώτες ύλες (391,67) δόθηκε από τον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών, ενώ η χαμηλότερη βαθμολογία προήλθε από τον κλάδο ξύλου - φελλού και επίπλων (225).

Η μεγαλύτερη βαθμολογία στην κατηγορία παραγόντων παραγωγής πάγιες επενδύσεις (266,67) δόθηκε από τον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών, ενώ η χαμηλότερη βαθμολογία προήλθε από τον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (233,24).

Η μεγαλύτερη βαθμολογία στην κατηγορία παραγόντων παραγωγής περιβάλλον παραγωγής (275) δόθηκε από τον κλάδο ξύλου - φελλού και επίπλων, ενώ η χαμηλότερη βαθμολογία προήλθε από τον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης (146,18).

Ο Πίνακας 108 παρουσιάζει το μέσο αριθμητικό των βαθμών των κατηγοριών

παραγόντων παραγωγής τόσο στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνομόνων όσο και στους εννέα κλάδους της οικονομίας με σκοπό τη σαφέστερη απεικόνιση των προαναφερθέντων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 108

ΜΕΣΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΟΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Κλάδοι	Κατηγορίες παραγόντων παραγωγής			
	Π1	Π2	Π3	Π4
Όλοι	266,70	279,09	248,49	205,71
Ειδών διατροφής – ποτών	267,19	306,25	240,63	185,94
Υφαντουργίας – ένδυσης	297,06	323,53	233,24	146,18
Ξύλου, φελλού και επίπλων	250,00	275,00	250,00	225,00
Χάρτου και εκτυπώσεων	271,25	275,00	235,00	218,75
Ελαστικού και πλαστικών	312,50	250,00	256,25	181,25
Χημικών	254,29	276,29	250,86	218,57
Μη μεταλλικών ορυκτών	133,33	391,67	266,67	208,33
Μεταλλουργίας	285,29	232,35	245,88	236,47
Ηλεκτρικές μηχ. και συσκευές	297,37	231,58	265,79	205,26

Αναφερόμενοι στους παράγοντες παραγωγής η διαδικασία του εντοπισμού των μεταβλητών επιλογής έδειξε τους δώδεκα παράγοντες οι οποίοι αναφέρονται στο ερωτηματολόγιο. Επίσης, κανένας από τους εκατόν ογδόντα τέσσερις συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες θεώρησε απαραίτητο να προσθέσει στο ερωτηματολόγιο κάποιον άλλο παράγοντα παραγωγής, ένα γεγονός το οποίο θα

αναλυθεί στο τμήμα του παρόντος κεφαλαίου με τίτλο «υποθέσεις».

Ο Πίνακας 109 παρακάτω δείχνει τη σχετική σπουδαιότητα των δώδεκα παραγόντων παραγωγής στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνώμωνων και των εννέα κλάδων της οικονομίας με βάση το μέσο αριθμό των βαθμών οι οποίοι κατανεμήθηκαν από τους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες σε κάθε παράγοντα παραγωγής που επηρεάζει την επιλογή του τόπου εγκατάστασης μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Ο παράγοντας παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού ήταν πρώτος σε μία περίπτωση, δεύτερος σε τρεις, τρίτος σε τρεις, πέμπτος σε μία και έκτος σε δύο.

Ο παράγοντας παραγωγής εργατικά σωματεία ήταν ένατος σε μία περίπτωση, δέκατος σε μία, ενδέκατος σε τέσσερις και δωδέκατος στις υπόλοιπες τέσσερις περιπτώσεις.

Ο παράγοντας παραγωγής κόστος εργασίας (αντικείμενο ανάλυσης της παρούσας έρευνας) ήταν δεύτερος σε μία περίπτωση, τρίτος σε τρεις, πέμπτος σε πέντε και δέκατος σε επίσης μία περίπτωση.

Ο παράγοντας παραγωγής επάρκεια πρώτων υλών ήταν τέταρτος σε δύο περιπτώσεις, έκτος σε μία, έβδομος σε τρεις, όγδοος σε δύο και ένατος στις υπόλοιπες δύο περιπτώσεις.

Ο παράγοντας παραγωγής αξιοπιστία πηγών προμηθειών ήταν τέταρτος σε μία περίπτωση, πέμπτος σε μία, έκτος σε μία, έβδομος σε δύο, όγδοος σε τέσσερις και ενδέκατος σε μία.

ΠΙΝΑΚΑΣ 109

**ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ
ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ
ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Παρά- γοντες*	Κλάδοι**									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
α	2ος	2ος	3ος	1ος	3ος	6ος	3ος	6ος	5ος	2ος
β	11ος	12ος	10ος	12ος	9ος	11ος	11ος	12ος	11ος	12ος
γ	3ος	5ος	5ος	10ος	5ος	2ος	5ος	3ος	3ος	5ος
δ	7ος	6ος	4ος	9ος	7ος	8ος	9ος	4ος	7ος	8ος
ε	8ος	8ος	8ος	5ος	8ος	7ος	7ος	11ος	6ος	4ος
ζ	5ος	3ος	7ος	3ος	4ος	3ος	5ος	5ος	4ος	6ος
η	6ος	7ος	6ος	8ος	6ος	9ος	6ος	2ος	9ος	7ος
θ	4ος	4ος	2ος	6ος	2ος	4ος	4ος	8ος	2ος	3ος
ι	9ος	9ος	11ος	4ος	11ος	5ος	8ος	7ος	10ος	10ος
κ	1ος	1ος	1ος	2ος	1ος	1ος	1ος	1ος	1ος	1ος
λ	10ος	10ος	9ος	7ος	10ος	12ος	10ος	9ος	8ος	9ος
μ	12ος	11ος	11ος	11ος	12ος	10ος	12ος	10ος	12ος	11ος

*

α Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού

β Εργατικά σωματεία

γ Κόστος εργασίας

δ Επάρκεια πρώτων υλών

ε Αξιοπιστία πηγών προμηθειών

ζ Κόστος υλικών

η Οικόπεδα

θ Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός

ι Ίδρυση και οργάνωση

κ Εγκαταστάσεις υποδομής

λ Παραγωγικοί σύνδεσμοι

μ Τοπική κοινωνία

**

1 Όλοι

2 Ειδών διατροφής – ποτών

3 Υφαντουργίας – ένδυσης

4 Ξύλου, φελλού και επίπλων

5 Χάρτου και εκτυπώσεων

6 Ελαστικού και πλαστικών

7 Χημικών

8 Μη μεταλλικών ορυκτών

9 Μεταλλουργίας

10 Ηλεκτρικές μηχανές – συσκευές

Ο παράγοντας παραγωγής κόστος υλικών ήταν τρίτος σε τρεις περιπτώσεις, τέταρτος σε δύο, πέμπτος σε τρεις, έκτος σε μία και έβδομος σε επίσης μία περίπτωση.

Ο παράγοντας παραγωγής οικόπεδα ήταν δεύτερος σε μία περίπτωση, έκτος σε τέσσερις, έβδομος σε δύο, όγδοος σε επίσης μία και ένατος στις υπόλοιπες δύο περιπτώσεις.

Ο παράγοντας παραγωγής εγκαταστάσεις και εξοπλισμός ήταν δεύτερος σε τρεις περιπτώσεις, τρίτος σε μία, τέταρτος σε τέσσερις, έκτος σε μία και όγδοος σε μία περίπτωση.

Ο παράγοντας παραγωγής ίδρυση και εγκατάσταση ήταν τέταρτος σε μία περίπτωση, πέμπτος σε μία, έβδομος σε μία, όγδοος σε μία, ένατος σε δύο, δέκατος σε δύο και ενδέκατος στις υπόλοιπες δύο περιπτώσεις.

Ο παράγοντας παραγωγής εγκαταστάσεις υποδομής ήταν πρώτος σε εννέα περιπτώσεις και δεύτερος μόνο στην περίπτωση του κλάδου ξύλου φελλού και επίπλου.

Ο παράγοντας παραγωγής παραγωγικοί σύνδεσμοι ήταν έβδομος σε μία περίπτωση, όγδοος σε μία, ένατος σε τρεις, δέκατος σε τέσσερις και δωδέκατος σε μία.

Τέλος, ο παράγοντας παραγωγής τοπική κοινωνία ήταν δέκατος σε δύο περιπτώσεις, ενδέκατος σε τέσσερις και δωδέκατος στις υπόλοιπες τέσσερις περιπτώσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 110

**ΜΕΣΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ
ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Παρά- γοντες*	Κλάδοι**									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
α	40,27	40,00	38,82	57,50	37,50	33,75	39,14	35,83	35,41	48,16
β	21,16	20,47	25,59	17,50	27,50	21,25	22,77	10,00	25,18	15,79
γ	38,57	39,53	35,59	25,00	35,00	45,00	38,09	54,17	39,41	33,89
δ	31,85	34,84	37,94	25,00	33,75	30,63	27,14	42,50	29,00	29,63
ε	31,14	30,16	30,59	35,00	30,63	32,50	30,86	16,67	34,88	36,47
ζ	37,01	35,00	31,47	40,00	35,63	36,88	42,00	40,83	36,12	33,89
η	33,58	33,91	32,35	26,25	34,38	29,38	32,71	56,67	28,24	33,42
θ	37,70	36,41	42,06	33,75	40,00	36,25	39,14	20,83	44,12	40,00
ι	28,72	29,69	25,59	40,00	25,63	34,38	28,14	22,50	27,65	26,58
κ	53,53	52,03	52,53	45,00	49,13	55,00	58,14	63,33	53,24	50,42
λ	25,84	25,63	28,12	31,25	26,63	21,25	24,71	18,33	28,53	28,32
μ	20,63	22,34	19,35	23,75	24,25	23,75	17,14	18,33	18,24	21,26

*

α Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	η Οικόπεδα
β Εργατικά σωματεία	θ Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός
γ Κόστος εργασίας	ι Ίδρυση και οργάνωση
δ Επάρκεια πρώτων υλών	κ Εγκαταστάσεις υποδομής
ε Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	λ Παραγωγικοί σύνδεσμοι
ζ Κόστος υλικών	μ Τοπική κοινωνία

**

1 Όλοι	6 Ελαστικού και πλαστικών
2 Ειδών διατροφής – ποτών	7 Χημικών
3 Υφαντουργίας – ένδυσης	8 Μη μεταλλικών ορυκτών
4 Ξύλου, φελλού και επίπλων	9 Μεταλλουργίας
5 Χάρτου και εκτυπώσεων	10 Ηλεκτρικές μηχανές - συσκευές

Ο Πίνακας 110 παραπάνω παρουσιάζει το μέσο αριθμητικό των βαθμών των παραγόντων παραγωγής τόσο στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων όσο και στους εννέα κλάδους της οικονομίας με σκοπό τη σαφέστερη απεικόνιση των προαναφερθέντων.

Ο Πίνακας 111 παρακάτω δείχνει το υπόδειγμα της έρευνας στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων και στους εννέα κλάδους της οικονομίας με βάση το μέσο αριθμητικό των βαθμών τόσο των κατηγοριών όσο και των παραγόντων παραγωγής.

Ο παράγοντας παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού ήταν πρώτος σε δύο περιπτώσεις, δεύτερος σε πέντε, τρίτος σε μία, τέταρτος σε μία και ένατος επίσης σε μία περίπτωση.

Ο παράγοντας παραγωγής εργατικά σωματεία ήταν έβδομος σε μία περίπτωση, όγδοος σε μία, ένατος σε μία, δέκατος σε τρεις, ενδέκατος σε δύο και δωδέκατος στις υπόλοιπες δύο περιπτώσεις.

Ο παράγοντας παραγωγής κόστος εργασίας ήταν πρώτος σε μία περίπτωση, δεύτερος σε δύο, τρίτος σε μία, τέταρτος σε τρεις, πέμπτος σε δύο και δέκατος σε μία περίπτωση.

Ο παράγοντας παραγωγής επάρκεια πρώτων υλών ήταν πρώτος σε μία περίπτωση, τρίτος σε μία, έκτος σε δύο, όγδοος σε δύο και ένατος σε μία περίπτωση.

Ο παράγοντας παραγωγής αξιοπιστία πηγών προμηθειών ήταν πέμπτος σε μία περίπτωση, έκτος σε πέντε και έβδομος στις υπόλοιπες τέσσερις περιπτώσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 111

**ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ
ΕΝΝΕΑ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ**

Παρά- γοντες*	Κλάδοι**									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
α	2ος	2ος	2ος	1ος	2ος	2ος	3ος	9ος	4ος	1ος
β	10ος	10ος	8ος	12ος	9ος	10ος	11ος	12ος	7ος	11ος
γ	4ος	4ος	3ος	10ος	4ος	1ος	5ος	5ος	2ος	2ος
δ	6ος	3ος	1ος	11ος	6ος	8ος	8ος	1ος	11ος	9ος
ε	7ος	6ος	5ος	7ος	7ος	7ος	6ος	6ος	6ος	6ος
ζ	3ος	1ος	4ος	4ος	3ος	5ος	2ος	2ος	5ος	7ος
η	8ος	8ος	9ος	8ος	8ος	9ος	7ος	3ος	8ος	5ος
θ	5ος	7ος	6ος	6ος	5ος	4ος	4ος	8ος	3ος	3ος
ι	9ος	9ος	10ος	3ος	10ος	6ος	9ος	7ος	9ος	8ος
κ	1ος	5ος	7ος	2ος	1ος	3ος	1ος	4ος	1ος	4ος
λ	11ος	11ος	11ος	5ος	11ος	12ος	10ος	10ος	10ος	10ος
μ	12ος	12ος	12ος	9ος	12ος	11ος	12ος	11ος	12ος	12ος

*

α Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	η Οικόπεδα
β Εργατικά σωματεία	θ Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός
γ Κόστος εργασίας	ι Ίδρυση και οργάνωση
δ Επάρκεια πρώτων υλών	κ Εγκαταστάσεις υποδομής
ε Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	λ Παραγωγικοί σύνδεσμοι
ζ Κόστος υλικών	μ Τοπική κοινωνία

**

1 Όλοι	6 Ελαστικού και πλαστικών
2 Ειδών διατροφής – ποτών	7 Χημικών
3 Υφαντουργίας – ένδυσης	8 Μη μεταλλικών ορυκτών
4 Ξύλου, φελλού και επίπλων	9 Μεταλλουργίας
5 Χάρτου και εκτυπώσεων	10 Ηλεκτρικές μηχανές - συσκευές

Ο παράγοντας παραγωγής κόστος υλικών ήταν πρώτος σε μία περίπτωση, δεύτερος σε δύο περιπτώσεις, τρίτος σε δύο, τέταρτος σε δύο, πέμπτος σε δύο και έβδομος σε μία.

Ο παράγοντας παραγωγής οικόπεδα ήταν τρίτος σε μία περίπτωση, πέμπτος σε μία, έβδομος σε μία, όγδοος σε πέντε και ένατος στις υπόλοιπες δύο περιπτώσεις.

Ο παράγοντας παραγωγής εγκαταστάσεις και εξοπλισμός ήταν τρίτος σε δύο περιπτώσεις, τέταρτος σε δύο, πέμπτος σε δύο, έκτος σε δύο, έβδομος σε μία και όγδοος επίσης σε μία.

Ο παράγοντας παραγωγής ίδρυση και εγκατάσταση ήταν τρίτος σε μία περίπτωση, έκτος σε μία, έβδομος σε μία, όγδοος σε μία, ένατος σε τέσσερις και δέκατος σε δύο.

Ο παράγοντας παραγωγής εγκαταστάσεις υποδομής ήταν πρώτος σε τέσσερις περιπτώσεις, δεύτερος σε μία, τρίτος σε μία, τέταρτος σε δύο, πέμπτος σε μία και έβδομος σε μία.

Ο παράγοντας παραγωγής παραγωγικοί σύνδεσμοι ήταν πέμπτος σε μία περίπτωση, δέκατος σε τέσσερις, ενδέκατος σε τέσσερις και δωδέκατος σε μία περίπτωση.

Τέλος σημειώνεται ότι ο παράγοντας παραγωγής τοπική κοινωνία ήταν ένατος σε μία μόνο περίπτωση, ενδέκατος σε δύο και δωδέκατος στις υπόλοιπες επτά περιπτώσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 112

ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ

Παρά- γοντες*	Κλάδοι**									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
α	2ος	0	0	-1	0	0	-2	-7	-2	1
β	10ος	0	2	-2	1	-1	-2	-3	3	-1
γ	4ος	0	1	-6	0	3	-1	-1	2	2
δ	6ος	3	5	-5	0	-2	-2	-5	-5	-3
ε	7ος	1	2	0	0	0	1	1	1	1
ζ	3ος	2	-1	-1	0	-2	1	-2	-2	-4
η	8ος	0	-1	0	0	-1	5	0	0	3
θ	5ος	-2	-1	-1	0	1	-3	2	2	2
ι	9ος	0	-1	6	-1	3	2	0	0	1
κ	1ος	-5	-6	-1	0	-2	-3	0	0	-3
λ	11ος	0	0	6	0	-1	1	1	1	1
μ	12ος	0	0	3	0	-1	1	0	0	0

*

α Διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού	η Οικόπεδα
β Εργατικά σωματεία	θ Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός
γ Κόστος εργασίας	ι Ίδρυση και οργάνωση
δ Επάρκεια πρώτων υλών	κ Εγκαταστάσεις υποδομής
ε Αξιοπιστία πηγών προμηθειών	λ Παραγωγικοί σύνδεσμοι
ζ Κόστος υλικών	μ Τοπική κοινωνία

**

1 Όλοι	6 Ελαστικού και πλαστικών
2 Ειδών διατροφής – ποτών	7 Χημικών
3 Υφαντουργίας – ένδυσης	8 Μη μεταλλικών ορυκτών
4 Ξύλου, φελλού και επίπλων	9 Μεταλλουργίας
5 Χάρτου και εκτυπώσεων	10 Ηλεκτρικές μηχανές – συσκευές

Με βάση το υπόδειγμα της έρευνας, όπως αυτό εμφανίζεται στον Πίνακα 111 παραπάνω, μπορούμε επίσης να παρατηρήσουμε ότι υπάρχει αρκετά μεγάλη ομοιογένεια ανάμεσα στις ταξινομήσεις των δώδεκα παραγόντων παραγωγής ανά κλάδο οικονομίας και στην ταξινόμηση του συνόλου των εμπειρογνωμόνων (Πίνακας 112).

Αναλυτικότερα ο κλάδος ειδών διατροφής σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων παρουσιάζει απόκλιση κατά μία τάξη στον παράγοντα παραγωγής αξιοπιστία πηγών προμηθειών, κατά δύο τάξεις στους παράγοντες παραγωγής κόστος υλικών και εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, κατά τρεις τάξεις στον παράγοντα παραγωγής επάρκεια πρώτων υλών και κατά πέντε τάξεις στον παράγοντα παραγωγής εγκαταστάσεις υποδομής. Στους υπόλοιπους επτά παράγοντες υποδομής δεν παρουσιάζει καμία διαφορά ταξινόμησης.

Ο κλάδος υφαντουργικών ειδών και ένδυσης παρουσιάζει αποκλίσεις σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία μόνο τάξη στους παράγοντες παραγωγής κόστος υλικών, οικόπεδα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός και ίδρυση και οργάνωση, κατά δύο τάξεις στους παράγοντες παραγωγής εργατικά σωματεία και αξιοπιστία πηγών προμηθειών, κατά πέντε τάξεις στον παράγοντα παραγωγής επάρκεια πρώτων υλών και κατά έξι τάξεις στον παράγοντα παραγωγής εγκαταστάσεις υποδομής. Στους υπόλοιπους τρεις παράγοντες παραγωγής δεν παρουσιάζει καμία απόκλιση.

Ο κλάδος ξύλου-φελλού και επίπλων παρουσιάζει αποκλίσεις σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία τάξη στους παράγοντες παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, κόστος πρώτων υλών, εγκαταστάσεις και

εξοπλισμός και εγκαταστάσεις υποδομής, κατά δύο τάξεις στον παράγοντα υποδομής εργατικά σωματεία, κατά τρεις τάξεις στον παράγοντα παραγωγής τοπική κοινωνία, κατά πέντε τάξεις στον παράγοντα επάρκεια πρώτων υλών, κατά έξι τάξεις στους παράγοντες παραγωγής κόστος εργασίας, ίδρυση και οργάνωση και παραγωγικοί σύνδεσμοι. Στους υπόλοιπους δύο παράγοντες παραγωγής δεν παρουσιάζει καμία απόκλιση.

Ο κλάδος χάρτου και εκτυπώσεων παρουσιάζει αποκλίσεις σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία μόνο τάξη στους παράγοντες παραγωγής εργατικά σωματεία και ίδρυση και οργάνωση. Στους υπόλοιπους δέκα παράγοντες παραγωγής έχει την ίδια ακριβώς ταξινόμηση με αυτή του συνόλου των εμπειρογνωμόνων.

Ο κλάδος ελαστικού και πλαστικών παρουσιάζει αποκλίσεις σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία τάξη στους παράγοντες παραγωγής εργατικά σωματεία, οικόπεδα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, παραγωγικοί σύνδεσμοι και τοπική κοινωνία, κατά δύο τάξεις στους παράγοντες παραγωγής επάρκεια πρώτων υλών, κόστος υλικών και εγκαταστάσεις υποδομής, κατά τρεις τάξεις στους παράγοντες παραγωγής κόστος εργασίας και ίδρυση και οργάνωση και στους υπόλοιπους δύο παράγοντες παραγωγής δεν παρουσιάζει καμία απόκλιση.

Ο κλάδος χημικών παρουσιάζει αποκλίσεις σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία τάξη στους παράγοντες παραγωγής κόστος εργασίας, αξιοπιστία πηγών προμηθειών, κόστος υλικών, οικόπεδα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός και παραγωγικοί σύνδεσμοι, κατά δύο τάξεις στους

παράγοντες παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, εργατικά σωματεία και επάρκεια πρώτων υλών. Στους υπόλοιπους τρεις κλάδους δεν παρουσιάζει καμία απόκλιση.

Ο κλάδος μη μεταλλικών ορυκτών παρουσιάζει αποκλίσεις σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία τάξη στους παράγοντες παραγωγής κόστος εργασίας, αξιοπιστία πηγών προμηθειών, κόστος υλικών, παραγωγικοί σύνδεσμοι και τοπική κοινωνία, κατά δύο τάξεις στον παράγοντα παραγωγής ίδρυση και οργάνωση, κατά τρεις τάξεις στους παράγοντες παραγωγής εργατικά σωματεία, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός και εγκαταστάσεις υποδομής, κατά πέντε τάξεις στους παράγοντες παραγωγής επάρκεια πρώτων υλών και οικόπεδα, και κατά επτά τάξεις στον παράγοντα παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού. Ο κλάδος αυτός ήταν ο μόνος κλάδος που η ταξινόμηση των παραγόντων παραγωγής δεν ταυτίστηκε σε καμία περίπτωση με την ταξινόμηση του συνόλου των εμπειρογνωμόνων.

Ο κλάδος βασικής μεταλλουργίας και μεταλλευτικών ειδών παρουσίασε αποκλίσεις σε σχέση με το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία τάξη στους παράγοντες παραγωγής αξιοπιστία πηγών προμηθειών και παραγωγικοί σύνδεσμοι, κατά δύο τάξεις στους παράγοντες παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, κόστος εργασίας, κόστος υλικών, ίδρυση και οργάνωση και παραγωγικοί σύνδεσμοι, κατά τρεις τάξεις στον παράγοντα παραγωγής εργατικά σωματεία και κατά πέντε τάξεις στον παράγοντα επάρκεια πρώτων υλών. Στους υπόλοιπους τέσσερις παράγοντες παραγωγής δεν παρουσίασε καμία απόκλιση.

Ο κλάδος ηλεκτρικές μηχανές και συσκευές παρουσίασε αποκλίσεις σε σχέση με

το σύνολο των εμπειρογνωμόνων, κατά μία τάξη στους παράγοντες παραγωγής, διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, εργατικά σωματεία, αξιοπιστία πηγών προμηθειών, ίδρυση και οργάνωση και παραγωγικοί σύνδεσμοι, κατά δύο τάξεις στους παράγοντες παραγωγής κόστος εργασίας και εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, κατά τρεις τάξεις στους παράγοντες παραγωγής επάρκεια πρώτων υλών, οικόπεδα και παραγωγικοί σύνδεσμοι, κατά τέσσερις τάξεις στον παράγοντα παραγωγής κόστος υλικών και τέλος στον παράγοντα παραγωγής τοπική κοινωνία δεν παρουσίασε καμία απόκλιση.

Οι κλάδοι με την μεγαλύτερη ταύτιση στις ταξινομήσεις των παραγόντων παραγωγής με αυτήν του συνόλου των εμπειρογνωμόνων ήταν οι κλάδοι χάρτου και εκτυπώσεων, χημικών, ειδών διατροφής, βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων και ελαστικού και πλαστικών.

Οι κλάδοι με την μικρότερη ταύτιση στις ταξινομήσεις των παραγόντων παραγωγής με αυτήν του συνόλου των εμπειρογνωμόνων ήταν οι κλάδοι ξύλου-φελλού και επίπλων και μη μεταλλικών ορυκτών.

Μπορούμε επίσης να παρατηρήσουμε ότι έχουμε τριάντα πέντε περιπτώσεις με μηδενική απόκλιση μεταξύ των ταξινομήσεων των επί μέρους εννέα κλάδων της οικονομίας με την ταξινόμηση του συνόλου των εμπειρογνωμόνων, τριάντα δύο περιπτώσεις με απόκλιση μίας μόνο τάξης, δέκα οκτώ περιπτώσεις με απόκλιση δύο τάξεων, ένδεκα περιπτώσεις με απόκλιση τριών τάξεων, μία περίπτωση με απόκλιση τεσσάρων τάξεων, έξι περιπτώσεις με απόκλιση πέντε τάξεων, τέσσερις περιπτώσεις με απόκλιση έξι τάξεων και μία περίπτωση με απόκλιση επτά τάξεων.

7.3 Κόστος εργασίας

Το παρόν τμήμα συνοψίζει τα συμπεράσματα που αναφέρονται στον τρίτο αντικειμενικό σκοπό του πρωταρχικού αντικειμενικού σκοπού της έρευνας δηλαδή της σύγκρισης της σπουδαιότητας του κόστους εργασίας με εκείνη όλων των υπολοίπων έντεκα παραγόντων παραγωγής.

Στην περίπτωση του συνόλου των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και οκτώ παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, από τους οκτώ αυτούς παράγοντες οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικός από το κόστος εργασίας, ενώ τα εργατικά σωματεία, η επάρκεια πρώτων υλών, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, τα οικόπεδα, η ίδρυση και εγκατάσταση, οι παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι τρεις παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, το κόστος υλικών και οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός είχαν ίση στατιστική σπουδαιότητα με το κόστος εργασίας.

Στον κλάδο τροφίμων και ποτών, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και έξι παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικός, ενώ τα εργατικά σωματεία, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, η ίδρυση και οργάνωση, οι παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι πέντε παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών, τα οικόπεδα και εγκαταστάσεις και εξοπλισμός είχαν ίση

στατιστική σπουδαιότητα με το κόστος εργασίας.

Στον κλάδο υφαντικών ειδών και ένδυσης, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και τεσσάρων παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικός, ενώ τα εργατικά σωματεία, το κόστος υλικών και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι επτά παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η επάρκεια πρώτων υλών, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών, τα οικόπεδα, οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός και οι παραγωγικοί σύνδεσμοι είχαν ίση στατιστική σπουδαιότητα με το κόστος εργασίας.

Στον κλάδο ξύλου – φελλού και επίπλων, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και τριών παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η ίδρυση και οργάνωση και οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι οκτώ παράγοντες, δηλαδή τα εργατικά σωματεία, η επάρκεια πρώτων υλών, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών, τα οικόπεδα, οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, οι παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν ίσης στατιστικής σπουδαιότητας με τον παράγοντα κόστος εργασίας.

Στον κλάδο χάρτου και εκτυπώσεων, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και έξι παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, η ίδρυση και οργάνωση και εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικοί, ενώ τα εργατικά σωματεία, η ίδρυση και οργάνωση, οι

παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, τα εργατικά σωματεία, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών και τα οικόπεδα ήταν ίσης στατιστικής σπουδαιότητας με τον παράγοντα κόστος εργασίας.

Στον κλάδο ελαστικού και πλαστικών, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και οκτώ παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικός, ενώ τα εργατικά σωματεία, η επάρκεια πρώτων υλών, το κόστος πρώτων υλών, τα οικόπεδα, ή ίδρυση και οργάνωση, οι παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών και οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν ίσης στατιστικής σπουδαιότητας με τον παράγοντα κόστος εργασίας.

Στον κλάδο χημικών και παραγώγων πετρελαίου, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και έξι παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικός, ενώ τα εργατικά σωματεία, η επάρκεια πρώτων υλών, ή ίδρυση και οργάνωση, οι παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών και τα οικόπεδα και οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός ήταν ίσης στατιστικής σπουδαιότητας με τον παράγοντα κόστος εργασίας.

Στον κλάδο μη μεταλλικών ορυκτών, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και οκτώ παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, τα εργατικά σωματεία, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών, οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός, η ίδρυση και οργάνωση, οι παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί. Οι υπόλοιποι παράγοντες παραγωγής, δηλαδή τα εργατικά σωματεία, η επάρκεια πρώτων υλών, τα οικόπεδα και οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν ίσης στατιστικής σπουδαιότητας με τον παράγοντα κόστος εργασίας.

Στον κλάδο βασικής μεταλλουργίας και μεταλλουργικών προϊόντων, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και επτά παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικός, ενώ τα εργατικά σωματεία, η επάρκεια πρώτων υλών, τα οικόπεδα, η ίδρυση και οργάνωση, οι παραγωγικοί σύνδεσμοι και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι υπόλοιποι παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών και οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός ίσης στατιστικής σπουδαιότητας με τον παράγοντα κόστος εργασίας.

Στον κλάδο ηλεκτρικών συσκευών και μηχανών, η διαφορά στη σχετική σπουδαιότητα μεταξύ του κόστους εργασίας και τεσσάρων παραγόντων παραγωγής ήταν στατιστικά σημαντική. Ειδικότερα, οι εγκαταστάσεις υποδομής ήταν περισσότερο σημαντικός, ενώ τα εργατικά σωματεία, η ίδρυση και οργάνωση και η τοπική κοινωνία ήταν λιγότερο σημαντικοί παράγοντες. Οι

υπόλοιποι παράγοντες παραγωγής, δηλαδή η διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού, η επάρκεια πρώτων υλών, η αξιοπιστία πηγών προμηθειών, το κόστος υλικών, τα οικόπεδα, οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός και οι παραγωγικοί σύνδεσμοι ήταν ίσης στατιστικής σπουδαιότητας με τον παράγοντα κόστος εργασίας.

Συμπερασματικά ο παράγοντας παραγωγής κόστος εργασίας παρουσιάζει σημαντική σπουδαιότητα στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνώμωνων και στους οκτώ κλάδους της οικονομίας. Η σπουδαιότητά του εμφανίζεται ιδιαίτερα μειωμένη μόνο στον κλάδο ξύλου-φελλού και επίπλων.

7.4 Υποθέσεις

Η ικανότητα των εμπειρογνώμωνων να γενικεύουν στο θέμα της επιλογής του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων ελέγχθηκε με τέσσερις τρόπους. Οι τρόποι αυτοί αντιπροσωπεύουν τους τέσσερις ειδικούς αντικειμενικούς σκοπούς του δευτερεύοντος αντικειμενικού σκοπού της έρευνας.

Ο πρώτος ειδικός αντικειμενικός σκοπός απέβλεπε να ελέγξει την υπόθεση αν υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός και γενικά εφαρμόσιμος κατάλογος παραγόντων παραγωγής με σχετική σπουδαιότητα στην επιλογή του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Σε σχέση με τον αντικειμενικό αυτό σκοπό, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι εμπειρογνώμονες τόσο στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνώμωνων όσο και στους εννέα κλάδους της οικονομίας συμφωνούν περισσότερο στην σχετική σπουδαιότητα των παραγόντων παραγωγής παρά των κατηγοριών

παραγόντων παραγωγής.

Οι μέσοι συντελεστές μεταβλητότητας ήταν σημαντικά χαμηλότεροι στους παράγοντες παραγωγής παρά στις κατηγορίες των παραγόντων παραγωγής τόσο στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων όσο και στους εννέα κλάδους της οικονομίας.

Επίσης, πέρα από τους συντελεστές μεταβλητότητας, το γεγονός ότι κανένας από τους συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες σκέφτηκε να προσθέσει κάποια μεταβλητή επιλογής πέρα από τις εμφανιζόμενες στο ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελεί επιπρόσθετη απόδειξη ότι οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες συμφωνούν στο τύπο και στον αριθμό των παραγόντων παραγωγής που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

Ο δεύτερος αντικειμενικός σκοπός της έρευνας απέβλεπε να ελέγξει την υπόθεση αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες επηρεάστηκαν στη διατύπωση της γνώμης τους από τις λειτουργικές τους θέσεις που κατέχουν στις επιχειρήσεις τους.

Η χρησιμοποίηση στατιστικών ελέγχων απέδειξε ότι δεν υπήρχε οποιαδήποτε διαφορά στη γνώμη των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων η οποία να οφείλεται στην λειτουργική τους θέση και κατά συνέπεια στον αριθμό των βαθμών τους οποίους κατένειμαν στις κατηγορίες και στους παράγοντες παραγωγής.

Ο τρίτος αντικειμενικός σκοπός της έρευνας απέβλεπε να ελέγξει την υπόθεση αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες επηρεάστηκαν από τις γεωγραφικές περιοχές

στις οποίες ήταν εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις τους.

Η χρήση στατιστικών ελέγχων απέδειξε ότι δεν υπήρχε οποιαδήποτε διαφορά στη γνώμη των συμμετεχόντων εμπειρογνώμωνων η οποία να οφείλεται στις γεωγραφικές περιοχές στις οποίες ήταν εγκατεστημένες οι επιχειρήσεις τους.

Ο τέταρτος αντικειμενικός σκοπός της έρευνας απέβλεπε να ελέγξει την υπόθεση αν οι συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες επηρεάστηκαν από τον κλάδο της οικονομίας στον οποίο ανήκει η επιχείρησή τους.

Επίσης έγινε αποδεκτό με βάση στατιστικούς ελέγχους ότι δεν υπήρχε οποιαδήποτε διαφορά στη γνώμη των συμμετεχόντων εμπειρογνώμωνων η οποία να οφείλεται στον κλάδο της οικονομία στον οποίο ανήκει η επιχείρησή τους.

7.5 Πολιτική Αναπτυξιακών Κινήτρων και Υπόδειγμα Έρευνας

Όπως εκτενώς έχει αναφερθεί στο τρίτο κεφάλαιο, η συμβολή αναπτυξιακών νόμων στην αύξηση των επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης μπορεί να είναι πολυποίκιλη, λόγω του μεγάλου αριθμού δυνατοτήτων τις οποίες αυτοί οι νόμοι παρέχουν στην κυβέρνηση της χώρας προκειμένου να κατευθύνει τις επενδυτικές προσπάθειες σε συγκεκριμένους κλάδους της μεταποίησης ή σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές.

Κατά συνέπεια οι αναπτυξιακοί νόμοι μπορεί και πρέπει να διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις επιλογής του τύπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει τα κίνητρα των

αναπτυξιακών νόμων να καλύπτουν κάθε φορά τις πραγματικές ανάγκες των υποψήφιων επενδυτών.

Μία αναδρομή στα κίνητρα όλων των αναπτυξιακών νόμων που αναπτύχθηκαν στο τρίτο κεφάλαιο οδηγεί στη διαπίστωση ότι το σύνολο των νόμων έδωσαν τα ίδια σχεδόν κίνητρα, δηλαδή δημιουργία αφορολόγητων αποθεματικών, μείωση φορολογικών συντελεστών ή απαλλαγή από υποχρέωση καταβολής ορισμένων φόρων και δασμών, πρόσθετες αποσβέσεις, επιχορήγηση για κάλυψη τμήματος της δαπάνης των παραγωγικών επενδύσεων και επιδότηση επιτοκίου.

Όλα τα παραπάνω κίνητρα αφορούν την κατηγορία παραγόντων παραγωγής πάγιες επενδύσεις και ειδικότερα τον παράγοντα παραγωγής εγκαταστάσεις και εξοπλισμός. Με άλλα λόγια, όλα τα κίνητρα σκοπό έχουν να μειώσουν το κόστος του παραγωγικού εξοπλισμού των μεταποιητικών επιχειρήσεων.

Όμως, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας έδειξαν ότι οι πάγιες επενδύσεις, δηλαδή τα οικόπεδα, οι εγκαταστάσεις και εξοπλισμός και η ίδρυση και οργάνωση ταξινομήθηκαν από το σύνολο των εμπειρογνωμόνων στην όγδοη, πέμπτη και ένατη θέση αντίστοιχα (Πίνακας 111).

Επίσης, στους εννέα κλάδους ο παράγοντας οικόπεδα ταξινομήθηκε δύο φορές ένατος, τέσσερις φορές όγδοος, μία φορά έβδομος, μία φορά πέμπτος και μία φορά τρίτος. Ο παράγοντας εγκαταστάσεις και εξοπλισμός ταξινομήθηκε από όγδοος έως τρίτος. Ο παράγοντας ίδρυση και οργάνωση ταξινομήθηκε δύο φορές δέκατος, πέντε φορές έβδομος, μία φορά έκτος και μία φορά τρίτος.

Γενικά οι θέσεις των παραπάνω παραγόντων παραγωγής δηλαδή οικόπεδα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός και ίδρυση και οργάνωση προσδιορίζουν την θέση της κατηγορίας παραγόντων παραγωγής πάγιες επενδύσεις περίπου στη μέση της κλίμακας του υποδείγματος της έρευνας.

Αντίθετα οι παράγοντες παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού και εγκαταστάσεις υποδομής ήταν οι δύο παράγοντες με τη μεγαλύτερη σχετική σπουδαιότητα στο σύνολο των συμμετεχόντων εμπειρογνωμόνων και στους εννέα κλάδους της οικονομίας. Οι παρατηρηθείσες πολύ μικρές διαφορές οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι δύο αυτοί παράγοντες παραγωγής έχουν περίπου ίση σπουδαιότητα τόσο στο σύνολο των εμπειρογνωμόνων όσο και στους εννέα κλάδους.

Προφανώς τα ευρήματα της έρευνας υποδηλώνουν μία στροφή του ενδιαφέροντος και της σημασίας που αποδίδουν οι ελληνικές επιχειρήσεις στην παραγωγή καινοτομικών προϊόντων και στην ανάγκη δικτύωσής τους. Υπενθυμίζεται ότι ο παράγοντας παραγωγής διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού περιλαμβάνει τον υποπαράγοντα εξειδίκευση, ενώ ο παράγοντας παραγωγής εγκαταστάσεις υποδομής περιλαμβάνει τους υποπαράγοντες διαθεσιμότητα δικτύων επικοινωνίας και δίκτυα μεταφορών. Οι επιδιώξεις αυτές περιλαμβάνονται στη Νέα Βιομηχανική Στρατηγική η οποία αναφέρθηκε στο τρίτο κεφάλαιο της έρευνας και αποτελεί τη βιομηχανική στρατηγική της σημερινής κυβέρνησης

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι τα παραπάνω ευρήματα της έρευνας συμφωνούν απολύτως με τα συμπεράσματα που αναφέρονται σε έκθεση που εκπονήθηκε το

1993 για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τότε ΕΟΚ) από ομάδα επιστημόνων με επικεφαλής τον καθηγητή Patrick Honohan του Economic and Social Research Institute του Δουβλίνου και τον καθηγητή Γ. Οικονόμου του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ειδικότερα, η μελέτη αυτή αναφέρει ότι η υποδομή και η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και άλλων συναφών υπηρεσιών είναι οι κυριότεροι τομείς στους οποίους πρέπει να πραγματοποιηθούν μεταρρυθμίσεις. Στο κεφάλαιο ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων αναφέρει ότι η επίτευξη ανταγωνιστικότητας από την ελληνική βιομηχανία εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την ύπαρξη εργατικού δυναμικού με προσόντα και κίνητρα προς εργασία.

Όλα τα παραπάνω επισημαίνουν την ανάγκη οι αναπτυξιακοί νόμοι να δίνουν προτεραιότητα στην υποβοήθηση των επιχειρήσεων με έργα υποδομής και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού. Με άλλα λόγια, η κάλυψη του κόστους της επένδυσης θεωρείται από τις σύγχρονες επιχειρήσεις ως μέτρο δευτερεύουσας σημασίας. Ενδεχομένως ο σχεδιασμός των βιομηχανικών περιοχών πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη των επιχειρήσεων για ανάπτυξη και εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού των αντίστοιχων περιοχών.

7.7 Προτάσεις Επιπρόσθετης Έρευνας

Ένα από τα μειονεκτήματα της έρευνας σχετίζεται με το μέγεθος του δείγματος των επιχειρήσεων. Όπως έχει τονιστεί στο τέταρτο κεφάλαιο στην παρούσα έρευνα μετέχουν μόνο μεγάλες επιχειρήσεις. Αυτό αποτελεί ταυτόχρονα πλεονέκτημα και μειονέκτημα. Πρόκειται για πλεονέκτημα καθόσον, όπως

αναφέρθηκε επανειλημμένα στα προηγούμενα κεφάλαια, οι μεγάλες επιχειρήσεις, τηρουμένων των αναλογιών, έχουν μεγαλύτερη εμπειρία στην ανάληψη νέων επενδυτικών σχεδίων π.χ. δημιουργία νέων εργοστασίων.

Όμως η ομοιογένεια του δείγματος των επιχειρήσεων αναφορικά με το μέγεθος των συμμετεχόντων επιχειρήσεων στέρησε από την έρευνα την ευκαιρία να ελέγξει αν οι εμπειρογνώμονες επηρεάζονται στη διατύπωση της γνώμης τους από το μέγεθος των επιχειρήσεών τους.

Μία άλλη αδυναμία της έρευνας αναφέρεται στον αριθμό των κλάδων της οικονομίας οι οποίοι συμμετέχουν στην έρευνα. Οι εκατόν ογδόντα τέσσερις συμμετέχοντες εμπειρογνώμονες δεν καλύπτουν όλο το φάσμα των υπαρχόντων κλάδων της οικονομίας. Για παράδειγμα, δεν υπήρξε συμμετοχή από τους κλάδους, κατασκευής μεταφορικών μέσων και δέρματος και γούνας.

Η τρίτη αδυναμία της έρευνας οφείλεται στον αριθμό των επιχειρήσεων που προέρχονται από κάθε κλάδο. Ειδικότερα, ορισμένοι κλάδοι αντιπροσωπεύονται στην έρευνα με μικρό αριθμό επιχειρήσεων. Οι κλάδοι καπνού και διαφόρων βιομηχανιών αποκλείστηκαν από την έρευνα λόγω μικρής συμμετοχής και αδυναμίας ένταξής τους σε κάποιον παρεμφερή κλάδο.

Όλα τα παραπάνω φέρνουν στην επιφάνεια την ανάγκη για μία παρεμφερή έρευνα η οποία να καλύπτει όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων. Αυτό βέβαια μπορεί να αναληφθεί μόνο από κρατικούς φορείς οι οποίοι διαθέτουν τα μέσα να πείσουν τις επιχειρήσεις να συμμετάσχουν στην έρευνα. Η χρησιμότητα μίας τέτοιας έρευνας στη θεσμοθέτηση των αναπτυξιακών κινήτρων είναι προφανής και κατά συνέπεια αποτελεί απορίας άξιον γιατί οι διάφορες

κυβερνήσεις αρέσκονται να νομοθετούν αναπτυξιακά κίνητρα με μία συγκεντρωτική διαδικασία, δηλαδή απο την Αθήνα (έδρα των συναρμόδιων υπουργείων) και χωρίς να λαμβάνουν ουσιαστικά υπόψη τη γνώμη των μεταποιητικών επιχειρήσεων στις οποίες τελικά απευθύνονται τα κίνητρα αυτά.

Η παρούσα έρευνα απέβλεπε στην ανάπτυξη ενός υποδείγματος για την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Αυτό σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι το υπόδειγμα της παρούσας έρευνας είναι απαραίτητα εφαρμόσιμο και σε άλλες χώρες με διαφορετικό περιβάλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Afiat Mehdi, "Factors Affecting Manufacturing Plant Location in Kansas Non – Metropolitan Areas from 1973 to 1981", Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, Kansas State University, 1985
2. Anderson D. R., Sweeney D. J., and Thomas A. Williams, Statistics for Business and Economics, Fifth Edition, West Publishing Company, U.S.A., 1993
3. Artikis G. P., "Financial Factors in Plant Location Decisions: A Case Study in the Greek Metal Industry", International Journal of Operations and Production management, Vol. 13, No 8, 1993
4. Artikis G. P., Management Transferability from Developed to Developing Countries, A Case Study of United Kingdom and Greece, Bradford University, 1982
5. Atkins R., "A Program for Locating a New Plant", Harvard Business Review, November – December 1965
6. Babri Masood Abdulla, An Assessment of Industrial Location Factors, A Case of Gebel Ali Industrial Park (United Arab Emirates), Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, The University of Mississippi, 1989
7. Beed C. S., "The Separation of Ownership from Control", Journal of Economic Studies, 1966, Vol. 1
8. Bhamornsathit Slisa, An Empirical Investigation of Factors Influencing the Location of Manufacturing Establishments in Tayland (Plant Locasions), Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία, Boston University, 1993
9. Braithwaite J. L., "The Post -War Industrial Development of Plymouth: An

- example of the Effect of National Industrial Location Policy", Institute of British Geographers: Transactions and Papers, Vol. 45, September 1968
10. Britton J. N. H., "Regional Analysis and Economic - Geography", G. Bell and Sons, London 1967
 11. Cameron C. C. and Clark B. D., "Industrial Movement and the Regional Problem", University of Glasgow Social and Economic Studies, Occasional Paper No 5, Oliver and Boyd, 1966
 12. Carrier R. E. and Schriver W. R., "Location Theory: An Empirical Model and Selected Findings", Land Economics, November 1968
 13. Carrier R. E. and Schriver W. R., "Plant Location Analysis: An Investigation of Plant Locations in Tennessee's", Memphis State University, 1985
 14. Cyert R. M. and March G. J., A Behavioral Theory of the Firm, Englewood Cliffs, 1963
 15. D' Abbs P., "North Devon 1966 – 1974: Aspects of Social and Economic Change", Community Council of Devon, Country Hall, Exeter, Devon, 1975
 16. Department of Trade and Industry, "Inquiry into Location Attitudes and Experience", in the Report on Regional Incentives, Trade and Industry Sub-Committee, House of Commons Expenditure Committee, Session 1973-74, HMSO, December 1973
 17. Doerr A. H., "A Quantitative Analysis of the Location Factors in the Integrated and Semi-Integrated Iron and Steel Industry of the U.S. and Canada", Journal of Geography, December 1954

18. Ellis G. N., "Why New Manufacturing Establishments Located in New England", Monthly Review, Federal Reserve Bank of Boston. Vol. 31, April 1949
19. Escott F., "Texas Plant Location Survey", University of Texas, 1964
20. Florence P. S., "Post – War Investment, Location and plant Size", NIESR, Cambridge University Press, 1961
21. Gilbert M., The Modern Business Enterprise, rou Penguin Books, England, 1972
22. Greenhut M. L. Plant Location: in Theory and in Practice, Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1956
23. Greenhut M. L., "An Empirical Model and a Survey: New Plant Location in Florida", Review of Economics and Statistics, Vol. 49, 1958
24. Groo E. S., "Choosing Foreign Locations, One Company's Experience (IBM)", Columbia Journal of Word Business, September – October 1986
25. Hages C. R. and Schul N. W., "Why do Manufactures Locate in the Southern Piedmont?", Land Economics, February 1968
26. Hague D.C. and Newman P. C., "Costs in Alternative Locations: The Clothing Industry", NIESR, Cambridge University Press, 1952
27. Helmer O. and Brescher M., " On the Epistemology of Interest Sciences", Management Sciences, Vol. 6, No 1, 1975
28. Holmes E. G., Plant Location New York, 1930
29. Hoover E., The Location of Economics Activity, New York, 1948
30. Hotelling H., "Stability in Competition», Economic Journal, Vol 39
31. Hunker H. L. and Wright A. G., "Factors of Industrial Location in Ohio",

Ohio State University, 1963

32. Isard W., Location and Space Economy, Cambridge, Mass.: MIT Press, 1960
33. Katona G. and Morgan J., "The Quantitative Study of Factors Determining Business Decisions", *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 66, February 1952
34. Law D., "Industrial Movement and Locational Advantage", *Manchester School of Economic and Social Studies*, Vol. 32, May 1964
35. Leigh A. H., "Von Thunen's Theory of Distribution and the Advent of Marginal Analysis", *Journal of Political Economy*, December 1946
36. Logan I. M., "Location Decisions in Industrial Plants in Wisconsin: Factors in Plant Location", *Land Economics*, August 1970
37. Losch A., The Economics of Location, Yale University Press, 1954
38. Lowes B. and Sparkes J. R., Modern Managerial Economics, Heinemann, London, 1974
39. Madge J., The Tools of Social Science, Doubleday and Co., Garden City N.Y., 1965, pp. XXXIII
40. McCarthy J. F., "Highways, Trucks and New Industry A Study of Changing Patterns in Plant Location", *American Trucking Association*, 1963
41. McMillan T. E., "Why Manufacturers Choose Plant Locations as Determinants of Plant Location", *Land Economics*, August 1965
1. Mekhaimer Abdelaziz Gamil, "A Study of Factors Influencing Plant Location Decisions in Texas as Viewed by Texas Community Leaders and Out of State Manufacturing Executives", *Αδημοσίευτη Διδακτορική*

Διατριβή, North Texas State University, 1984

43. Mueller E. and Morgan J. N., "Location Decisions and Industrial Mobility in Michigan", Michigan Institute of Social Research, Ann Arbor, 1961
44. Mueller W. E., "Industrial Location Decisions". Oklahoma Business Bulletin, Vol. 26, No 6, June 1959
45. Peskin M. I. and Halpen, D. "Non – Economic Intangibles Are Valueble", Business Forum, Summer 1990
46. Reed R. G., "Plant Location Layout and Maintenance", Irwin Series in Operation Management, 1983 and H. Timms, "Introduction to Operations management" Irwin, 1983
47. Siegel Sidney and Sadellan N. J. Jr., Nonparametric Statistics for the behavioral Sciences, Second Edition, MacGraw-Hill, Singapore, 1988
48. Simon H. A., "Theories of Decision Making in Economics and Behavioural Science", American Economic Review, Vol. 49, 1959
49. Texas University, "Texas Location Study", Industrial Economics Research Division, Texas Engineering Station, October 1954
1. Ulgado Francis Manago, "Foreign Direct Investment in the U.S.A.: The Effects of Multinational Firm Characteristics and Local Factors on the Location Decision", Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή, University of Illinois at Urbana-Shampaign, 1991
51. Walker D. – Chapman K., Η Χωροθέτηση της Βιομηχανίας Θεωρία και Πολιτική, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1992
52. Weber A., The Theory of Location of Industry , Translated by Carl Friedrich, Chicago University Press, 1929

53. Whitney F., "How to Pick up a Site Scientifically", Business Management, September 1977
54. Yurimoto Shigeru and Masui Tadayuki, "Design of a Decision Support System for Overseas Plant Location", International Journal of Production Economics, Vol. 41, 1995
1. Αγαπητός Γ., Εξελίξεις και Διαρθρωτικά Προβλήματα της Ελληνικής Οικονομίας (1950 – 1987), Εκδόσεις Σμπίλια, Αθήνα, 1989
56. Δερβιτσιώτης Κ., Συστήματα Παραγωγής, Τόμος Α΄, Εκδόσεις Αφοι Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1984
57. Δρακάτος Κ., Ο Μεγάλος Κύκλος της Ελληνικής Οικονομίας 1945 – 1995, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1997
58. Καρβούνης Σ., Οδηγός για Καλύτερες Οικονομοτεχνικές Μελέτες, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα – Πειραιάς, 1996
59. Μέργος Γ., "Το Μέλλον της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής", Ειδική Έκδοση Περιοδικού Επιλογή -Η Ελληνική Οικονομία 1997, Αθήνα, 1997
60. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Το Παρόν και το Μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας, Πρακτικά Συνεδρίου, Τόμος Α, Αθήνα, 1997
61. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Το Παρόν και το Μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας, Πρακτικά Συνεδρίου, Τόμος Γ΄, ενότητα IV, , Αθήνα, 1997
62. Περιοδικό Επιλογή, Η Ελληνική Οικονομία σε Αριθμούς, Αθήνα, 1998
63. Πιτέλης Χ., "Το Μέλλον της Ελληνικής Βιομηχανίας", Μελέτη για το Υπουργείο Ανάπτυξης, Αθήνα, 1995
64. Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το 1997, Αθήνα, 1998
65. Τράπεζα Ελλάδος, Μηνιαίο Στατιστικό Δελτίο, Αθήνα, Μάϊος 1996

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Προς

.....

Υπόψη

Δ/ντος Συμβούλου

Κύριε,

Θα ήθελα να σας γνωρίσω ότι ο κ. Ιωάννης Σώρρος, Ειδικός Μεταπτυχιακός Υπότροφος του Πανεπιστημίου Πειραιώς, εκπονεί τη διδακτορική του διατριβή υπό την επίβλεψη τριμελούς επιτροπής καθηγητών του Πανεπιστημίου μας.

Σκοπός της έρευνας είναι ο εντοπισμός, η αξιολόγηση και κατάταξη παραγόντων παραγωγής, που επηρεάζουν την επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων που λειτουργούν στην Ελλάδα με τη βοήθεια εμπειρογνομόνων από μεγάλες μεταποιητικές επιχειρήσεις, οι οποίοι θα παράσχουν τις σχετικές πληροφορίες με τη συμπλήρωση ενός ερωτηματολογίου.

Για τους αντικειμενικούς σκοπούς, τη μεθοδολογία και τη χρησιμότητα της έρευνας έχουμε συζητήσει εκτενώς με στελέχη της Ανώτατης Διοίκησης πέντε εκ των μεγαλύτερων μεταποιητικών επιχειρήσεων και έχουμε εξασφαλίσει την πλήρη και ανεπιφύλακτη συνεργασία τους καθώς και τη σύμφωνη γνώμη τους για το συνταχθέν ερωτηματολόγιο.

Κατά τη διάρκεια των παραπάνω συζητήσεων διαπιστώθηκε η ανάγκη προσέγγισης αρχικά της Ανώτατης Διοίκησης κάθε επιχείρησης και για το λόγο αυτό απευθυνόμαστε σε σας.

Εσωκλείουμε ένα αντίγραφο του ερωτηματολογίου μαζί με απαντητικό φάκελο και σας παρακαλούμε να το διαβιβάσετε στο στέλεχος της επιχείρησής σας, το οποίο θεωρείτε αμέσως ή εμμέσως αρμόδιο να ασχοληθεί με την συμπλήρωσή του. Αν βεβαίως εσείς ο ίδιος επιθυμείτε να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμο και θα προσφέρατε ιδιαίτερες υπηρεσίες για την μεγαλύτερη επιτυχία της έρευνας.

Οι διαπιστώσεις και τα συμπεράσματα της έρευνας θα σας αποσταλούν αμέσως μετά τη συλλογή και ανάλυση των απαντήσεων.

Σας ευχαριστούμε από τώρα για το χρόνο και τη συνεργασία σας.

Με εκτίμηση

Καθηγητής Γ. Αρτίκης

Πειραιάς 7/7/1998

**ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
ΤΩΝ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Σκοπός του παρόντος ερωτηματολογίου είναι να εκτιμήσει τη σπουδαιότητα του κόστους εργασίας στην επιλογή του τόπου εγκατάστασης των μεταποιητικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα βασιζόμενοι στη γνώμη εμπειρογνομώνων.

Υποθέσατε ότι σας έχει ανατεθεί η επιλογή του τόπου εγκατάστασης μίας μεταποιητικής επιχείρησης στην Ελλάδα (η έρευνα ενδιαφέρεται να πληροφορηθεί πως θα ενεργούσατε τώρα σε μία υποθετική περίπτωση και όχι πως ενεργήσατε στο παρελθόν όταν ενδεχομένως αποφασίσατε την επιλογή του τόπου εγκατάστασης κάποιας επιχείρησης)

Το όνομα της επιχείρησης δεν επηρεάζει τους σκοπούς της έρευνας. Όμως, το είδος της παραγωγής της επιχείρησης και η θέση σας στην επιχείρηση είναι απαραίτητα για την ταξινόμηση και ανάλυση των απαντήσεων.

Τα ερωτηματολόγια αποστέλλονται σ' ένα δείγμα από τις κυριότερες μεταποιητικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στην Ελλάδα. Η αξιοπιστία και η χρησιμότητα της έρευνας εξαρτάται αποκλειστικά από τη δική σας συνεργασία.

Οι επιχειρήσεις που θα συμμετάσχουν στην έρευνα θα λάβουν ένα αντίγραφο των διαπιστώσεων και συμπερασμάτων αμέσως μετά την ολοκλήρωση της έρευνας.

A. Δεδομένου ότι το ερωτηματολόγιο αποστέλλεται σε επιχειρήσεις που παράγουν περισσότερα από ένα προϊόντα, παρακαλούμε να σημειώσετε:

1. Τον κλάδο
2. Τα προϊόντα
3. Την περιοχή

Που είναι εγκατεστημένη η παραγωγική μονάδα της επιχειρήσεώς σας

B. Παρακάτω παρατίθενται τέσσερις κατηγορίες παραγόντων παραγωγής οι οποίοι ενδεχομένως επηρεάζουν την απόφασή σας σχετικά την επιλογή του τόπου εγκατάστασης της επιχείρησής.

Παρακαλούμε να κατανείμετε 1.000 βαθμούς μεταξύ των τεσσάρων αυτών κατηγοριών παραγόντων δίνοντας περισσότερους βαθμούς στις περισσότερο σημαντικές κατηγορίες.

Μπορείτε να προσθέσετε οποιοσδήποτε κατηγορίες παραγόντων παραγωγής τις οποίες θεωρείτε σημαντικές και να κατανείμετε βαθμούς σ' αυτές υπό την προϋπόθεση όμως ότι ο συνολικός αριθμός των βαθμών θα παραμείνει 1.000.

Π1	ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	(Διαθεσιμότητα – Εργατικά Σωματεία – Κόστος εργασίας)
Π2	ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	(Διαθεσιμότητα – Αξιοπιστία πηγών προμηθειών – Κόστος υλικών)
Π3	ΠΑΓΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	(Οικόπεδα – Εγκαταστάσεις και εξοπλισμός – Ίδρυση και οργάνωση)
Π4	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	(Εγκαταστάσεις υποδομής – Παραγωγικοί σύνδεσμοι – Τοπική κοινωνία)
...		

Γ. Καθεμία από τις παραπάνω κατηγορίες παραγόντων παραγωγής αναλύεται τώρα σε τέσσερις παράγοντες. Παρακαλείσθε να κατανείμετε 100 συνολικά βαθμούς στο κάθε ένα από τους τέσσερις αυτούς παράγοντες σύμφωνα με τη σχετική σημασία που τους δίνετε.

Μπορείτε να προσθέσετε οποιουσδήποτε παράγοντες τους οποίους θεωρείτε σημαντικούς και να κατανείμετε βαθμούς σ' αυτούς υπό την προϋπόθεση όμως ότι ο συνολικός αριθμός των βαθμών θα παραμείνει 100

Π1		ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ	(100 βαθμοί συνολικά)
Π1.1		ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ	(Αριθμός εργατών - Εξειδίκευση - Παραγωγικότητα)
Π1.2		ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ	(Ποσοστό συνδικαλισμέ- νων εργατών - Πολιτική σωματείων)
Π1.3		ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	(Μισθοί - Υπερωρίες - Λοιπές παροχές)
Π2		ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	(100 Βαθμοί συνολικά)
Π2.1		ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ	(Ποσότητα - Ποιότητα - Απόδοση)
Π2.2		ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΠΗΓΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ	(Ακρίβεια εκτέλεσης παραγγελιών - Χρόνος εκτέλεσης Παραγγελιών - Υπηρεσίες υποστήριξης)
Π2.3		ΚΟΣΤΟΣ ΥΛΙΚΩΝ	(Τιμές - Κόστος παραγγελιών - Κόστος διατήρησης)

Π3		ΠΑΓΙΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	(100 Βαθμοί συνολικά)
Π3.1		ΟΙΚΟΠΕΔΑ	(Διαθεσιμότητα - Καταλληλότητα - Κόστος)
Π3.2		ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	(Κόστος κατασκευής - Κόστος εξοπλισμού - Χρόνος κατασκευής)
Π3.3		ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	(Έρευνα αγοράς - μελέτες μηχανικών - μελέτες οργάνωσης)
Π4		ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	(100 Βαθμοί συνολικά)
Π4.1		ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΗΣ	(Διαθεσιμότητα δικτύων επικοινωνίας - Ηλεκτρική ενέργεια - Δίκτυα μεταφορών - Λοιπές δημόσιες υπηρεσίες)
Π4.2		ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	(Εξωτερικές οικονομίες κλίμακας - Συμπληρωματικές επιχειρήσεις - Ειδικές υπηρεσίες)
Π4.3		ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ	(Μέγεθος και διαθεσιμότητα κατοικιών - Δυνατότητες διασκέδασης και πολιτιστικές δραστηριότητες - Υπαρξη αθλητικών εγκαταστάσεων)

Δ. Παρακαλούμε σημειώσατε την περιοχή (περιοχές) στην οποία εσείς προσωπικά ασχολείσθε:

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΑΛΛΗ (παρακαλούμε προσδιορίσατε)

.....

Σας ευχαριστούμε για την συνεργασία σας και παρακαλούμε να επιστρέψετε το συμπληρωμένο ερωτηματολόγιο στον:

Ιωάννη Σώρρο
Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
Καραολή & Δημητρίου 80
185 34 Πειραιάς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΑΝΑΠΟΣΒΕΣ	ΚΑΘΑΡΑ
	ΤΟ ΠΑΓΙΟ	ΚΕΡΔΗ
	1996	1996
A.T.I.C. ΑΕ	1.227.316	152.941
ABBOTT LABORATORIES ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	2.556.894	303.106
ΑΕΓ ΕΛΛΑΣ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ	4.774.855	135.043
ΑΓΕΛΙΝΑ Α. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΑΕ	1.161.819	40.746
AIR LIQUIDE ΕΛΛΑΣ ΑΕ	3.420.738	1.241.960
ΑΜΥΛΟΜΗΛΛΑΣ ΒΙΟΜ. ΑΜΥΛΟΥ & ΑΜΥΛΟΣΑΚΧΑΡΟΥ ΑΕ	4.363.516	231.968
ANKER ΑΒΕΕ ΣΥΓΚΟΛΗΤΙΚΩΝ ΤΑΙΝΙΩΝ	1.581.484	175.772
BAYER ΕΛΛΑΣ ΑΒ & ΕΕ	1.351.818	1.532.842
BEIERSDORF HELLAS ΑΕ	2.461.831	1.239.661
BOEHRINGER INGELHEIM HELLAS ΑΕ	1.559.072	666.007
ΒΡ ΣΟΥΠΕΡΓΚΑΖ ΑΕΓΕΒΑ	2.097.212	340.416
BRAVO ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΦΕΔΩΝ ΑΕ	823.676	1.985.552
BSP ΑΕ	5.954.514	1.924.299
CHIPITA INTERNATIONAL ΑΒΕΕ	13.337.001	1.801.724
COLGATE PALMOLIVE ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	4.361.702	5.991.308
CPC HELLAS ΑΒΕΕ	2.108.066	697.595
DEMO ΑΒ & ΕΕ	981.753	131.850
DIAMANT BOART HELLAS ΑΕΒΕ	740.011	8.033
DIPO SA	574.789	13.626
DOW ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	1.459.053	1.749.504
DROMEAS ΠΑΠΑΓΑΝΑΠΩΤΟΥ ΑΒΕΕΑ	1.395.700	33.375
ELCO ΒΑΠΩΝΗΣ ΑΕ	1.056.014	584.416
ELDOOR SA	5.740.044	
ELITE ΑΡΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	5.924.541	161.480
EURODRIP ΑΒΕΓΕ	926.165	268.636
ΕΧΑΛCO ΑΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜ. ΔΙΕΛΑΣΕΩΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ	1.532.808	353.039
FANCO ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΙΔΩΝ ΕΝΔΥΣΕΩΣ	4.024.301	1.065.599
FITCO ΑΕ	1.046.289	31.471
FLEXORACK ΑΕ & ΒΕ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	1.509.856	502.561
FRIGOGLASS Α.Β.Ε.Ε	4.349.205	1.287.645
FULGOR ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΗΛΕΚΤΡΙΚΩΝ ΚΑΛΩΔΙΩΝ ΑΕ	11.248.806	386.267

GALENICA ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	592.159	27.574
GLAXO WELLCOME ΑΕ & ΒΕ	7.458.869	552.909
GOLDEN PACK ΑΒΕΕ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΧΑΡΤΟΥ	1.637.873	46.193
GROUPAL ΓΚΡΟΥΠ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	2.100.408	4.969
HELLAS CAN ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΙΔΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ ΑΕ	5.258.280	5.671.102
HELLENIC CATERING ΑΕ	2.307.416	1.496.381
HENKEL ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	2.827.813	478.920
INFORM Π. ΛΥΚΟΣ ΑΕ	2.687.223	1.103.836
INTERCOMM FOODS ΑΕ	1.307.357	211.747
INTERSTOFF ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ ΑΒΕΕ	1.079.524	13.760
JACOB S. PAVLIDES ΑΕ	1.553.806	1.278.919
JANSSEN - CILAG ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΕΒΕ	2.164.306	822.085
JOHNSON & JOHNSON ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ	2.726.558	2.679.665
KLEEMANN HELLAS ΑΒΕΕ	873.669	375.717
KON - VERI ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑ ΒΕΡΟΙΑΣ ΑΕ	1.161.300	47.888
LANDIS & GYR HELLAS ΑΕ	1.561.135	962.503
LAVIPHARM ΑΕ	12.413.120	1.325.879
LEVER ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ	10.883.929	5.894.402
LIN COTTON ΑΒΕΕ	872.178	60.845
MEVACO ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΑΒΕΕ	936.677	450.677
MOLNLYCKE ΕΛΛΑΣ ΑΕ	2.039.397	509.651
MORRIS ΑΕ	670.541	40.953
MULTY FOAM ΑΒΕΕ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	805.059	297.995
NESTLE ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΒΕ	1.787.402	1.491.195
NESTLE ΕΛΛΑΣ ΑΕ (πρώην ΛΟΥΜΙΔΗΣ ΑΕ)	11.294.183	11.595.501
OLYMPIC CATERING ΑΕ	1.412.389	1.007.422
PLEXACO ΑΒΕ	846.708	50.100
POL-KOM N. ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ	600.698	4.615
PROFIL ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΑΒΕ	2.020.391	310.643
RICOMEX ΑΕ	1.403.839	143.173
RILKEN ΑΕ	1.883.548	558.766
RIOPESCA ΑΕΒΕ ΥΔΑΤΟΚΑΜΜΙΕΡΓΕΙΕΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.289.335	802.379
SANITAS-SANITAS ΑΕ	527.460	365.132
SATO ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΠΙΠΛΩΝ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΕ	4.338.783	515.957
SEX FORM ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ ΑΕ	1.176.489	128.282

SHELL GAS ΑΕΒΕ ΥΓΡΑΕΡΙΟΥ	2.394.933	519.034
SOULIS ΑΒΕΕ	4.033.994	264.934
SPIDER Ν.ΠΕΤΣΙΟΣ & ΥΙΟΙ ΜΕΤΑΛΛΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	1.270.440	80.781
SPRAY PACK ΑΒΕ ΑΕΡΟΖΟΛ	873.627	59.340
SULPHUR ΕΛΛΑΣ ΑΕ	1.216.544	147.158
TASTY FOODS ΑΒΓΕ	5.169.529	2.911.116
VENUS VICTORIA Α. & Δ. ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΟΥ ΑΕ	5.643.808	958.564
VERNILAC ΑΕ	1.190.389	890.557
VETERIN ΑΒΕΕ	3.153.454	1.475.876
WARNER LAMBERT ΑΕ ADAMS CHILCOTT	1.423.536	601.165
WILO ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	793.451	392.088
Α.Β.Α. ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΒΙΟΜ. ΑΦΡΩΔΟΥΣ ΑΕ	902.351	49.357
ΑΒΕΞ ΑΒΕ ΞΥΛΕΙΑΣ	1.208.540	8.144
ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΘ. & ΥΙΟΙ ΑΕΒΕ	582.797	81.140
ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΕ Π+Τ	1.277.509	120.014
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΕ	4.396.696	101.568
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΙ ΑΦΟΙ ΑΒΕΕ	1.833.300	337.141
ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΙΑ ΑΕ	30.608.861	21.785.172
ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΣΤΡΩΜΑΤΟΠΟΙΙΑ ΑΒΕΕ	797.765	58.844
ΑΙΓΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΙΔΩΝ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑΣ	894.367	400.213
ΑΚΡΙΔΑ Δ. ΑΦΟΙ ΑΕ	1.788.718	359.331
ΑΚΡΙΤΑΣ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΟΥ	2.140.904	994.830
ΑΛΚΑΤΕΛ ΚΑΛΩΔΙΑ ΕΛΛΑΣ ΑΒΕ	3.430.731	544.302
ΑΛΚΟ ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	1.990.215	444.039
ΑΛΜΑΚΟ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΒΕ	2.858.889	210.638
ΑΛΟΥΜΑΝ ΑΒΕ	3.556.179	116.671
ΑΛΟΥΜΙΝΙΟ ΑΤΤΙΚΗΣ ΑΕΒΕ	3.163.063	3.411.799
ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΒ & ΕΕ	45.404.315	4.584.702
ΑΛΟΥΜΥΛ - ΜΥΛΩΝΑΣ - ΒΙΟΜ. ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ ΑΕ	4.437.710	1.144.099
ΑΛΠΙΝΟ ΑΒΕΕ	1.239.771	88.310
ΑΛΦΑ ΜΠΕΤΟΝ ΑΦΟΙ ΑΛΑΦΟΠΑΝΝΗ ΑΒΕΤΕ	3.939.811	194.164
ΑΝΕΛΟΡ ΑΒΕ	2.311.242	1.855.600
ΑΝΚΟ ΑΕ	513.797	62.917
ΑΓΚΟ ΑΒΕ	2.419.704	2.014
ΑΠΟΛΛΩΝ ΑΕΒΕ ΒΑΦΕΙΑ ΦΙΝΙΡΙΣΤΗΡΙΑ ΣΙΝΔΟΥ	1.172.835	179.539

ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Γ. ΑΕ	1.046.011	68.566
ΑΡΓΥΡΟΜΕΤΑΛΛΕΥΜΑΤΩΝ & ΒΑΡΥΤΙΝΗΣ ΑΕΕ	20.768.145	2.566.176
ΑΡΓΩ ΑΕΒΕ	1.680.072	329.422
ΑΡΙΑΔΝΗ ΑΕ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ	648.033	124.392
ΑΣΠΙΣ Κ.Χ. ΔΕΔΕΣ ΑΡΓΕΙΑΚΗ ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑ ΑΕ	2.219.748	243.001
ΑΤΤΑΛΟΣ ΑΒΕΕ	1.561.730	385.315
ΑΤΤΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΛΕΞ. ΠΙΠΤΑΣ ΑΕΒΕ	554.863	209.246
ΑΧΑΙΚΑ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΑΕΒΕ ΑΦΟΙ ΘΑΝΑΣΟΥΛΙΑ	1.020.171	45.402
ΒΑΒΟΥΛΙΩΤΗΣ-ΓΟΥΝΑΡΗΣ-ΜΗΤΑΚΗΣ "ΧΑΛΚΙΣ" ΑΒΕΕ	6.819.541	400.452
ΒΑΘΥΠΕΤΡΟΥ ΑΕ ΒΙΟΜ. ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΩΝ ΠΟΤΩΝ	2.082.550	850.191
ΒΑΜΒΑΚΟΥΡΓΙΑ ΒΟΙΩΤΙΑΣ ΑΕ & ΒΕ	750.525	173.981
ΒΑΡΑΓΚΗΣ ΑΒΕΠΕ ΑΕ	595.818	358.319
ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ ΝΗΜΑΤΟΥΡΓΕΙΑ ΝΑΟΥΣΑΣ ΑΕ	4.397.093	92.776
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ ΗΛΙΑΣ ΑΒΕΕ	1.156.926	336.288
ΒΕΚΚΑ ΑΕ	1.864.399	71.762
ΒΕΚΤΩΡ ΑΕ	1.154.603	536.286
ΒΕΛΚ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΛΕΜΟΝΑΔΟΠΟΙΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΑΕ	1.304.055	15.452
ΒΕΤΑ ΑΕΒΕ	755.054	28.500
ΒΕΤΕ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ	965.488	20.791
ΒΙ.Κ.Η. ΑΕ	4.034.863	14.967
ΒΙΑΝΕΞ ΑΕ ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜ.-ΤΟΥΡ.-ΞΕΝΟΔΟΧ.-ΝΑΥΤ.	1.808.304	6.016.579
ΒΙΑΦΡΕΛ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΥΓΚΟΛΗΤΙΚΩΝ ΟΥΣΙΩΝ	754.055	183.178
ΒΙΒΕΧΡΩΜ ΔΡ. ΣΤΕΦΑΝΟΣ Δ. ΠΑΤΕΡΑΣ ΑΕ	2.870.036	2.012.809
ΒΙΟΚΑΡ ΑΕ	1.100.161	167.357
ΒΙΟΚΑΡΠΕΤ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΑΓΗΤΩΝ	6.089.275	852.664
ΒΙΟΚΕΦ Ν. Θ. ΚΑΚΚΟΣ ΑΕ	679.404	709.631
ΒΙΟΛΑΡ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟΣ & ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΩΝ ΑΕ	1.114.656	304.886
ΒΙΟΛΕΞ - ΒΙΟ ΑΒΕΕ	12.113.073	4.011.489
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΟΝΣΕΡΒΩΝ ΚΩΠΑΙΔΟΣ ΑΕ	3.221.548	871.021
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΦΩΣΦΟΡΙΚΩΝ ΛΙΓΑΣΜΑΤΩΝ ΑΕ	13.095.092	1.369.094
ΒΙΟΠΑΚ ΑΒΕΕ	2.998.560	141.254
ΒΙΟΥΥΛ ΑΕ	814.022	119.570
ΒΙΟΣΕΡ ΑΕ	984.924	526.984
ΒΙΟΧΡΩΜ ΒΙΟΜ. ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΑΝΙΛΙΝΗΣ ΑΕ	1.647.795	759.847
ΒΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΩΝ ΑΕ	7.972.857	142.766

ΒΙΤΡΟΥΒΙΤ ΑΕ	1.420.332	302.123
ΒΡΑΚΑΣ-ΠΑΡΡΑΣ ΧΟΙΡΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧ. ΑΕ	773.671	29.452
Γ.Ε.Δ.Υ. ΑΒΕΕ	1.314.193	50.582
ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΛΩΔΙΩΝ ΑΦΟΙ ΟΡΦΑΝΙΔΗ ΑΕΒΕ	1.054.036	146.189
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΑΕ (ΜΠΑΡΜΠΑ ΣΤΑΘΗΣ)	6.494.531	718.908
ΓΕΡΟΥΜΑΤΟΣ Π. Ν. ΑΕΒΕ	1.708.609	407.660
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Θ.Δ. ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	1.199.874	79.088
ΠΑΓΛΟΓΛΟΥ ΑΦΟΙ CAROL ΑΕ	816.024	218.915
ΠΑΝΝΙΔΗ ΑΦΟΙ 'ΕΡΜΗΣ - ΕΡΜΗΧΡΩΜ' ΑΕ	3.556.316	853.672
ΠΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ.Β.Ι. ΑΕ	2.604.590	215.006
ΠΑΝΝΟΥΣΗΣ ΠΑΝΝΗΣ Θ. ΑΒΕΕ	1.245.071	325.952
ΠΟΥΛΑ ΥΑΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	5.612.460	1.149.764
ΠΟΥΝΙΧΕΜ ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	1.024.095	152.561
ΠΩΤΗΣ ΑΕ	4.249.621	755.417
ΓΚΡΗΚ ΓΚΟΛΝΤ "ΗΛΙΑΣ ΛΑΛΑΟΥΝΗΣ" ΑΒΕΕ	1.290.006	266.086
ΓΛΕΟΥΔΗΣ ΝΙΚΟΣ ΚΑΒΕΞ ΑΕ	1.218.601	485.718
Δ. & Μ. ΑΕ	1.630.609	50.107
ΔΑΚΑΡ ΑΕΒΕ	1.485.754	60.035
ΔΑΡΙΓΚΟ. & ΣΙΑ ΑΒ & ΝΕ	6.593.021	314.068
ΔΕΛΤΑ ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΕ	58.866.896	3.437.709
ΔΕΛΦΙΝΙ ΒΙΟΜ. ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ ΑΕ	1.056.743	112.717
ΔΕΠΑΛ ΑΕ	1.005.601	278.451
ΔΙΟΝΥΣΟΥ - ΠΕΝΤΕΛΗΣ ΑΕΒΕ ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΜΑΡΜΑΡΟΥ	3.176.297	1.815.006
ΔΟΥΔΟΣ ΚΩΣΤΑΣ ΑΕ	2.871.058	319.072
ΔΟΥΡΟΣ ΑΕ	959.420	158.199
ΔΩΔΩΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΒΙΟΜ. ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΑΕ	5.470.664	31.475
ΔΩΔΩΝΗ ΠΑΓΩΤΑ ΑΒΕΕ	801.404	70.047
Ε.Μ.Μ.Υ ΚΤΙΡΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΒΕΕ	1.030.328	637.642
ΕΒΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΒΕΕ	11.691.871	441.455
ΕΒΙΟΠ ΤΕΜΠΟ ΑΕ	2.909.304	219.539
ΕΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΥΛΙΣΤΗΡΙΑ & ΧΗΜΙΚΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΒ & ΕΕ	40.687.913	3.520.420
ΕΛΑΙΣ ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΕ	8.281.574	5.650.858
ΕΛΒΑΚ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑΣ ΑΕ	671.209	155
ΕΛΒΑΛ ΑΕ	13.313.288	2.512.095
ΕΛΒΕ ΑΕ ΕΤΟΙΜΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ	593.370	251.542

ΕΛΒΙΟΧΥΜ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜ. ΧΥΜΩΝ & ΚΟΝΣΕΡ. ΑΕ	941.667	227.604
ΕΛΒΙΤΕΞ ΕΞΠΟΡΤ ΑΕΒΕ	1.283.768	67.685
ΕΛΠΑ ΑΒΕΕΕ	1.234.371	204.760
ΕΛΚΟΤ ΕΚΚΟΚΚΙΣΤΗΡΙΑ ΒΑΜΒΑΚΟΣ ΑΕ	840.850	2.218
ΕΛΛΑΤΕΞ ΣΥΝΘΕΤΙΚΑΙ ΝΕΣ ΑΕ	1.543.428	800.655
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΑΣΠΡΟΠΥΡΓΟΥ ΑΕ	47.306.312	17.240.529
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΚΟΚΚΙΣΤΗΡΙΑ ΑΒΕΕ	852.853	6.093
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΛΩΔΙΑ ΑΕ	5.260.582	1.784.548
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΠΕΛΛΗΣ ΑΕ	1.243.795	1.485
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΛΥΚΕΣ ΑΕ	2.265.518	12.264
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΤΡΟΦΕΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΑΕΒΕ	1.553.851	437.109
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΑΕ	2.811.511	337.094
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΖΑΧΑΡΕΩΣ ΑΕ	10.965.739	10.552.766
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΟΧΗΜΑΤΩΝ (ΕΛΒΟ) ΑΒΕ	3.471.619	370.038
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΡΑΝΙΤΩΝ ΑΒΕΕ	582.984	603.814
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΜΦΙΑΛΩΣΕΩΝ ΖΕ	58.917.800	19.782.756
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΠΙΣΚΟΤΩΝ ΑΒΕΕ	8.343.242	1.620.434
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΖΥΘΟΠΟΙΑ ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ ΑΕ	2.336.027	38.476
ΕΛΜΕΤΑΛ ΑΕ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΛΟΥΜΙΝΙΟΥ	645.969	6.282
ΕΛΠΕΝ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	771.565	222.124
ΕΛΣΑ ΑΕ ΛΕΥΚΟΣΙΔΗΡΟΥΡΓΙΑΣ & ΣΤΙΒΩΜΑΤΩΝ	3.054.386	34.541
ΕΛΦΙΚΟ ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ	1.125.010	95.756
ΕΝΤΑΡΚΟ ΧΗΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΡΚΟΜΑΝΗ ΑΒΕΕ	541.759	85.722
ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΙΓΑΛΕΙΑΣ Ν. ΑΧΑΪΑΣ	2.356.027	9.040
ΕΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΡΓΟΛΙΔΑΣ ΡΕΑ	944.242	14.765
ΕΝΩΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΑΓΡΙΝΙΟΥ	1.720.240	28.102
ΕΞΕΛΚΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΑΕ	2.930.446	588.286
ΕΠΑΛΜΕ ΑΕ	551.209	13.019
ΕΠΙΛΕΚΤΟΣ ΚΛΩΣΤΟΥΨΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΑΕΒΕ	10.898.341	2.623.757
ΕΡΛΙΚΟΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΑΕ	1.480.491	539.707
ΕΣΧΑ ΑΒΕΕ ΑΣΦΑΛΤΙΚΩΝ & ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	781.738	421.454
ΕΤΕΜ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΑΦΡΩΝ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΑΕ	1.858.466	1.187.405
ΕΤΜΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΜΕΤΑΞΗΣ ΑΕ	10.991.110	335.916
ΕΥΘΥΜΙΑΔΗΣ Κ. & Ν. ΑΒΕΕ	1.918.701	301.228
ΕΥΡΗΚΑ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	1.223.137	427.031

ΕΥΡΙΠΟΣ ΑΕ	819.291	166.786
ΕΥΡΩΤΡΟΦΕΣ ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	792.440	5.453
ΖΑΝΑΕ ΖΥΜΑΙ ΑΡΤΟΠΟΙΙΑΣ ΝΙΚΟΓΛΟΥ ΑΕ	1.442.593	97.890
ΖΛΑΤΗΣ ΑΜΜΑΝΤΟΠΟΙΙΑΣ - ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑΣ ΕΔΕΣΣΗΣ ΑΒΕΕ	725.053	32.509
ΖΟΥΡΑΣ Ι. - ΣΟΥΡΝΟΠΟΥΛΟΣ Ν. ΑΕ	895.267	19.567
ΖΩΟΤΡΟΦΙΚΗ ΚΡΗΤΗΣ Μ. ΦΑΡΣΑΡΗΣ ΑΒΕΕ	625.630	91.504
ΗΛΙΟΣ-ΤΕΝ ΣΑΤΕ ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΑΕ	2.193.996	244.449
ΗΡΑΚΛΗΣ ΓΕΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ ΑΕ	68.232.418	12.146.091
ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΞΥΛΟΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕΒΕ	751.929	77.934
ΘΡΑΚΗ ΑΕ	9.086.219	374.975
ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΚΚΟΚΚΙΣΤΗΡΙΑ ΑΕ	2.322.309	348.993
ΘΩΜΟΓΛΟΥ ΚΟΣΜΑΣ ΑΒΕΕ	2.599.867	39.190
ΙΜΑΣ ΑΕ ΙΜΑΝΤΕΣ ΕΛΑΣΤΙΚΑ	2.267.827	1.383.358
ΙΝΤΕΛ ΣΤΑΝΤΑΡΝΤ ΑΒΕΕ	2.254.062	102.375
ΙΝΤΕΡΚΕΜ - ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	1.184.247	532.566
ΙΝΤΕΡΚΛΙΜΑ ΑΒΕΕ	2.726.649	10.147
ΙΝΤΕΡΜΠΕΤΟΝ ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ ΑΕ	5.138.571	783.940
ΙΝΤΕΡΤΥΠ ΑΕ	655.178	130.824
ΙΝΤΡΑΚΟΜ ΑΕ	32.106.805	7.201.975
ΙΝΤΡΑΜΕΤ ΑΕ	1.125.325	230.109
ΙΟΝ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΚΑΟ & ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ	8.656.716	1.431.235
ΙΟΝΙΑΝ ΚΑΛΚ ΑΕ	1.727.985	240.565
ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ ΑΒΕΕ	2.194.509	24.916
ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕ	3.889.392	1.294.203
ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	1.303.063	39.828
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΕ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΤΥΠΩΝ ΜΜΕ	2.670.510	84.307
ΚΑΛΑΜΑΡΑΚΗΣ Κ.Ε. "ΚΑΛΑΣ" ΑΒΕΕ	2.980.735	320.295
ΚΑΛΟΓΕΡΑΚΗΣ Μ. Η. ΑΕ	596.828	63.554
ΚΑΛΩΔΙΑ ΞΑΝΘΗΣ ΑΕ	1.126.786	161.948
ΚΑΝ ΝΤΡΙΝΚΣ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	2.794.865	1.817.022
ΚΑΝΑΚΙ ΑΕ	5.035.584	48.978
ΚΑΡΑΓΩΡΓΟΥ Ν. ΑΦΟΙ ΑΒΕΕ	3.076.990	537.252
ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΑΠ. ΥΙΟΙ ΑΕ ΒΙΟΜ ΔΕΡΜΑΤΟΣ	542.079	200.320
ΚΑΡΑΜΟΛΕΓΚΟΣ ΑΡΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	578.790	157.052
ΚΑΡΑΜΠΕΛΑ Ν. ΑΦΟΙ ΑΕΒΕ	642.905	48.421

ΚΑΡΔΑΣΙΛΑΡΗΣ ΚΩΝ. & ΥΙΟΙ ΑΕΒΕ "CARDICO"	523.443	496.409
ΚΑΡΕΛΙΑ ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	10.530.443	3.056.400
ΚΑΡΙΝΑ ΑΒΕΕ	767.571	180.274
ΚΑΤΣΕΛΗΣ Χ. ΥΙΟΙ ΑΒΕΕ	5.235.982	1.009.218
ΚΕΛΑΔΙΤΗΣ Δ. & ΣΙΑ ΑΕ	5.342.895	39.733
ΚΕΡΑΜΟΠΟΙΙΑ ΚΟΘΑΛΗ ΑΕ	2.723.783	561.316
ΚΕΡΔΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΕ	959.328	78.812
ΚΙΚΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ ΠΛΕΚΤΩΝ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ ΑΒΕΕ	860.797	41.818
ΚΙΚΙΖΑΣ ΑΛΕΞ. ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΕΒΕΤ	5.442.184	767.380
ΚΙΟΥΤΣΟΥΚΩΣΤΑ Κ ΑΦΟΙ "ΚΡΕ. ΚΑ" ΑΕ	1.133.849	409.429
ΚΛΙΑΦΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΨΥΓΕΙΑ ΑΕ	702.458	116.259
ΚΛΙΜΑΤΕΧΝΙΚΗ ΑΕ	741.349	146.500
ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΝΑΟΥΣΗΣ ΑΕ	11.971.585	875.446
ΚΟΛΟΡΑ ΑΕ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ	1.764.906	851.652
ΚΟΝΕΞ ΑΕ	1.050.678	158.495
ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΒΕΕ	981.349	166.150
ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑ ΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΚΟΒΕ ΑΒΕΕ	583.489	33.436
ΚΟΝΤΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΑΛΥΒΟΣ ΑΒΕΕ	2.175.919	370.987
ΚΟΠΕΡ ΑΕ	779.542	68.906
ΚΟΡΟΝΗΜ ΑΕ	4.467.898	511.149
ΚΟΡ-ΦΙΛ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΑΕΒΕ	1.109.906	88.520
ΚΟΡΩΝΑ ΖΥΜΑΡΙΚΑ ΑΕΒΕ	1.414.335	130.795
ΚΟΡΩΝΑΚΗΣ Δ. ΑΒΕΕ	800.106	537.845
ΚΟΣΚΙΝΙΔΗΣ ΣΤΥΛ. ΑΒΕΕ ΚΥΤΙΟΠΟΙΙΑ - ΛΙΘΟΓΡΑΦΙΑ	895.790	30.154
ΚΟΤΖΑΒΑΣΙΛΟΓΛΟΥ ΧΑΡ. Β. "ΣΑΛΙΓΚΑΡ" ΑΕ	2.236.929	18.610
ΚΟΥΡΒΑ ΑΕΒΕ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΟΥ	1.376.604	174.099
ΚΟΥΡΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΤ & ΒΕ	709.000	109.599
ΚΟΥΡΤΑΚΗΣ Δ. ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΒΙΟΜ. ΟΙΝΩΝ ΑΕ	2.363.854	411.889
ΚΟΥΤΛΗΣ Γ. Δ. ΑΒΕΕ	886.634	509.765
ΚΡΕΤΑ ΦΑΡΜ ΑΕΒΕ	2.526.940	77.244
ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΧΑΡ. Γ. ΕΜΠΟΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ	2.356.189	1.125
ΚΡΙ - ΚΡΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΒΕΕ (***)	1.107.700	174.115
ΚΡΙΣ-ΓΙΑΝ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	1.085.132	10.807
ΚΡΟΝΟΣ ΑΕ ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΑ	1.253.128	825.306
ΚΡΥΣΤΑΛΛΟ ΝΤΕΚΟΡ ΑΕ	615.632	56.668

ΚΥΚΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΟΝΣΕΡΒΩΝ ΑΕ	991.377	362.656
ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΙ ΚΡΗΤΗΣ ΑΕ	2.818.027	652.359
ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΙ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΑΕ	1.355.825	53.127
ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ Η. ΑΒΕΕ	1.524.767	340.033
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ Γ. ΜΑΡΜΑΡΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ	2.737.195	187.468
ΛΑΜΑΠΛΑΣΤ ΔΔΛΑΓΟΣ & ΜΑΝΔΑΛΤΣΗΣ ΑΕ	710.092	182.151
ΛΑΜΠΡΑΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΕ	6.406.056	6.076.856
ΛΑΝΑΚΑΜ ΑΕ	818.922	181.752
ΛΑΝΤΖΗΣ ΑΒΕΕ	1.369.552	394.586
ΛΕΒΕΝΤΕΡΗΣ Ν. ΑΕ ΣΥΡΜΑΤΑ-ΣΥΡΜΑΤΟΣΧΟΙΝΑ	2.131.459	151.283
ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ ΑΦΟΙ ΑΒΕΕ	933.104	3.860
ΛΕΜΟΝΗΣ Φ. & Κ. ΑΒΕΕ ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ	1.793.421	150.446
ΛΕΥΚΟΣΙΔΗΡΟΥΡΓΙΑ ΚΑΒΑΛΑΣ ΑΕ	763.331	249.229
ΛΙΝΕΤ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	1.053.342	79.452
ΛΙΝΤΕ ΕΛΛΑΣ ΕΠΕ	2.358.488	124.784
ΛΟΛΑ ΑΒ & ΕΕ	646.253	38.864
ΛΟΥΛΗ ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΣ ΑΕ	2.470.247	435.339
ΜΑΒΗΛΕΚ ΑΒΕΕ	592.311	69.493
ΜΑΒΙΣΩ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΒΙΟΜ. ΣΩΛΗΝΩΝ ΑΕ	1.516.198	450.850
ΜΑΙΛΛΗΣ ΜΙΧ. Ι. ΑΕΒΕ	8.838.035	1.241.677
ΜΑΛΑΜΑΤΙΝΑΣ Ε. & ΥΙΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΙΑ	1.538.279	1.241.249
ΜΑΞΙΜ Κ. ΠΕΡΤΣΙΝΙΔΗΣ ΑΕ	5.332.340	740.661
ΜΑΡΑΝΤΙΔΗ ΑΦΟΙ 'ΝΑΤΟΥΡΑ ΦΡΟΥΤ' ΑΕ	770.464	14.209
ΜΑΡΚΟΥ Κ.Β. ΑΒ & ΕΕ	760.447	533.380
ΜΑΤΣΟΥΚΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΕ ΓΡΑΦ.ΤΕΧΝΩΝ	919.449	226.198
ΜΑΧΙ ΑΕ	1.945.482	26.799
ΜΕΓΓΑΛ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΕ	7.844.484	530.772
ΜΕΓΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΙΑΣ ΧΡΗΣΕΩΣ ΑΕ	2.454.685	201.726
ΜΕΛ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΧΑΡΤΟΥ ΑΕ	3.565.319	9.189
ΜΕΤΑΛΛΙΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΙ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕΤΚΑ ΑΕ	4.480.095	1.820.858
ΜΕΤΑΛΛΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΡΚΑΔΙΑΣ Χ.ΡΟΚΑΣ ΑΒΕΕ	3.734.296	1.054.933
ΜΕΤΑΛΛΟΠΛΑΣΤΙΚΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΑΕ	1.873.744	237.339
ΜΙΜΙΚΟΥ ΑΦΟΙ ΑΕ	20.918.823	400.041
ΜΙΝΕΡΒΑ ΑΕ ΕΛΛΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	4.261.333	175.093
ΜΙΝΕΡΒΑ ΑΦΟΙ Ι. & Β. ΛΑΔΕΝΗΣ ΑΕ	1.478.265	485.961

ΜΙΝΕΡΒΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΕ	1.194.546	179.238
ΜΙΝΟΣ ΑΒΕΕ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑ	615.367	87.701
ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ Α. ΚΑΠΝΙΚΗ ΑΕ	13.675.240	1.234.022
ΜΟΡΝΟΣ ΑΕ	5.900.927	201.218
ΜΟΥΖΑΚΗΣ Ε.Δ. ΕΚΚΟΚΚΙΣΤΗΡΙΑ ΣΕΡΡΩΝ ΑΕΒΕ	1.164.695	92.018
ΜΟΥΖΑΚΗΣ ΕΛ. ΑΕ	16.875.499	1.066.174
ΜΟΥΡΙΚΗΣ ΦΩΤΙΟΣ ΑΝΑΣΤ. ΑΕ & ΒΕ	1.836.896	418.671
ΜΠΕΝΚΙΖΕΡ ΕΛΛΑΣ ΑΒΕΕ	517.533	563.907
ΜΠΙΤΟΥΛΑΙΝ ΑΒΕΕ	2.722.859	88.957
ΜΠΡΙΤΑΝΝΙΑ ΕΡΙΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	2.837.377	211.057
ΜΥΛΟΙ ΑΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΕ ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ	3.335.419	1.006.783
ΜΥΛΟΙ ΘΡΑΚΗΣ ΙΟΥΖΟΥΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΒΕ	819.891	252.400
ΜΥΛΟΙ ΣΟΓΙΑΣ ΑΕ	3.210.613	73.430
ΝΕΝΔΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ "ΣΕΛΕΚΤ ΑΡΤΟΠΟΙΙΑ" ΑΕ	583.068	443.437
ΝΕΟΣΕΤ ΕΠΙΠΛΟΣΥΝΘΕΣΕΙΣ ΑΒΕΕ	1.771.409	853.064
ΝΕΩΡΙΟΝ ΝΕΑ ΑΕ ΝΑΥΠΗΓΕΙΩΝ ΣΥΡΟΥ (***)	2.451.615	1.675.548
ΝΗΡΕΥΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΧΙΟΥ ΑΕ	5.425.826	1.105.121
ΝΙΚΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΑΕ	571.950	200.564
ΝΙΚΑΣ Π.Γ ΑΒΕ ΑΛΛΑΝΤΟΠΟΙΙΑΣ	11.442.397	1.684.852
ΝΙΚΑΣ ΣΓΙΑΡΤΗ ΑΕ	804.707	132.758
ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ Θ.Μ. ΑΕ	526.200	468.613
ΝΙΚΟΤΕΞ ΑΦΟΙ ΝΙΚΟΛΑΙΔΗ ΑΕ	727.124	125.404
ΝΙΚΠΟ ΑΕ	2.265.707	92.286
ΝΟΜΙΚΟΣ Δ. ΑΒΕ	2.374.873	469.431
ΝΤΟΡΑΛ ΑΒΕΕ	1.221.738	191.455
ΝΤΡΟΥΚΦΑΡΜΠΕΝ ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ	1.025.677	250.498
ΞΕΦΙΑΣ ΙΧΘΥΗΡΑ ΚΑΒΑΛΑΣ ΑΕ	2.029.431	374.289
ΞΥΝΤΑΒΕΛΟΝΗ ΑΕΒΕ	700.409	20.890
ΟΤΤΟ ΕΒΡΟΣ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΑΒ & ΕΕ	1.935.519	261.082
ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ ΑΒΕΕ	1.806.823	294.496
ΠΑΙΡΗΣ Ε. ΑΒΕΕ	2.049.756	430.160
ΠΑΚΟ ΧΑΡΤΟΠΟΙΙΑ ΑΝ. ΒΛ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ	1.866.832	1.432.468
ΠΑΛΙΡΡΟΙΑ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ ΑΕ	701.726	102.906
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Ε.Ι. ΑΕ ΒΙΟΜ. ΜΠΙΣΚΟΤΩΝ	4.898.542	1.693.104
ΠΑΠΑΣΤΡΑΤΟΣ ΑΒΕ ΣΙΓΑΡΕΤΤΩΝ	23.386.423	10.224.214

ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΕ	639.292	119.274
ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΑΒΕΕ	875.045	101.998
ΠΑΣΧΑΛΗΣ ΚΡΕΤΑ ΑΕ	1.717.828	63.362
ΠΑΤΡΑΙΚΗ ΧΑΡΤΟΠΟΙΙΑ ΑΕ	1.772.268	238.203
ΠΑΥΛΙΔΗΣ ΜΑΡΜΑΡΑ ΑΕ	1.681.026	582.143
ΠΕΡΓΑΜΟΣ ΑΒΕΕ	628.447	136.789
ΠΕΤ ΠΛΑΣΤΙΚΑ & ΕΙΔΗ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΑ ΑΒΕΕ	7.712.751	3.087.099
ΠΕΤΖΕΤΑΚΗΣ Ν.& Μ. ΑΕ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜ. ΠΛΑΣΤΙΚΩΝ	1.078.478	22.942
ΠΕΤΡΙΔΗΣ ΑΒΕΕ	579.085	133.333
ΠΕΤΡΟΓΚΑΖ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ	3.111.605	40.430
ΠΕΤΣΑΣ ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ	892.178	178.424
ΠΕΤΤΑΣ ΠΑΥΛΟΣ Ν. ΑΒΕΕ	1.291.882	344.005
ΠΙΛΤΣΗΣ ΑΕ	822.401	195.673
ΠΙΝΔΟΣ ΑΕ	1.243.818	183.567
ΠΙΣΤΙΟΛΑΣ ΕΥ-ΓΕ ΑΕ	926.570	451.799
ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΒΕΕ	8.666.537	1.152.391
ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΚΡΗΤΗΣ ΑΒΕΕ	1.811.373	1.000.541
ΠΛΑΣΤΟΝΑ ΑΒΕΕ	1.137.112	62.690
ΠΛΑΣΥΣ ΑΒΕΕ	989.984	319.113
ΠΟΛΥΕΤΜΑ ΠΟΛΥΕΣΤΕΡΙΚΑ ΝΗΜΑΤΑ	1.304.475	10.709
ΠΟΛΥΠΑΚ ΑΕ	760.274	83.320
ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΣ Γ. ΚΛΩΣΤΟΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΑΒΕΕ	2.649.704	821.754
ΠΡΕΜΙΣ ΑΕΣ	1.305.627	44.961
ΠΡΙΜΟ ΑΕΒΕΕ	1.139.374	183.319
ΠΡΟΝΤΑΚΤΑ ΑΕ	3.580.919	37.848
ΠΡΟΝΤΑΞΙΟΝ ΑΕΒΕ	1.727.572	33.144
ΠΡΟΤΕΞ ΒΑΦΕΙΑ-ΦΙΝΙΡΙΣΤΗΡΙΑ ΑΒΕΕ	1.033.318	54.331
ΠΡΟΦΙΛ ΣΩΛΗΝΟΥΡΓΕΙΑ Λ. ΤΖΙΡΑΚΙΑΝ ΑΕ	2.258.131	174.184
ΠΡΩΤΟ ΤΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΡΕΑΤΟΣ ΑΕ	1.443.400	66.919
ΠΥΡΑΜΙΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑ ΑΕ	3.581.223	63.689
ΠΦΑΙΖΕΡ ΕΛΛΑΣ ΑΕ	652.539	1.335.636
ΡΑΚ - ΚΕΝΤΑΠΟΤΖΙΔΗΣ ΑΕ	807.796	135.564
ΡΕΜΕΚ ΦΑΡΜΑΚΑ - ΚΑΜΜΥΝΤΙΚΑ ΑΕ	2.517.904	506.978
ΡΟΔΙΑΚΗ ΠΟΤΟΠΟΙΙΑ ΑΕ	2.022.081	69.439
ΡΟΔΟΠΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΞΑΝΘΗΣ ΑΕ	611.942	261.122

ΡΟΛΚΟ ΒΙΑΝΙΑ ΑΕ	2.190.074	830.159
ΡΟΥΣΣΟΣ Ι.Δ.Κ. "ΛΑΒ" ΑΒΕΕ	886.380	34.686
ΣΑΜΠΑΝΗΣ Α. & ΣΙΑ ΑΕ	1.250.316	325.076
ΣΑΡΑΚΑΚΗ ΑΦΟΙ ΑΕΒΕ	7.139.138	189.742
ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΓΡ. ΑΒΕΕ	5.760.123	1.581.761
ΣΑΡΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ Κ. ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΙ ΑΕ	1.828.398	108.059
ΣΑΡΡΗΣ ΠΛΕΚΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΕ	761.409	218.563
ΣΕΒΑΘ ΣΥΝΕΤ/ΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΙΟΜ. ΑΝΑΠΤ. ΘΡΑΚΗΣ ΑΒΕ	2.491.511	206.263
ΣΕΚΑΓ ΑΕ	3.090.240	3.874
ΣΕΚΕ ΑΕ ΣΥΝΕΤ. ΕΝΩΣΗ ΚΑΠΝΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ	4.226.991	862.003
ΣΕΛΜΑΝ ΕΛΛΗΝΟΕΛΒΕΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΞΥΛΟΥ ΑΕ	11.020.392	1.824.770
ΣΕΡΚΟ ΣΕΡΡΑΙΚΗ ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑ ΟΠΩΡΟΚΗΠΕΥΤΙΚΩΝ ΑΕ	726.806	74.250
ΣΗΜΕΝΣ ΤΗΛΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΕ	4.871.862	1.326.263
ΣΙΑΡΚΟΣ ΑΕ	581.128	53.546
ΣΙΔΕΝΟΡ ΒΙΟΜ. ΚΑΤΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΙΔΗΡΟΥ ΑΕ	11.264.335	1.910.217
ΣΙΛΒΕΣΤΡΙΔΗΣ ΑΕ	546.201	43.518
ΣΙΣΣΕΡ - ΠΑΛΛΑΣ ΕΠΕ ΒΙΟΜ. ΕΣΩΡΟΥΧΩΝ	781.774	32.503
ΣΚΑΠΑΣ Θ. Κ. ΑΒ & ΕΕ ΧΑΡΤΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	1.391.037	516.619
ΣΚΑΡΑΚΗΣ ΑΕ	581.352	23.585
ΣΚΟΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ	625.723	31.268
ΣΝΕΝΤΕΡ ΕΛΕΚΤΡΙΚ ΑΕ	1.801.842	633.938
ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ Β. Γ. ΑΒΕΕ	930.788	50.820
ΣΠΥΡΟΥ ΣΠ. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΕΒΕ	947.479	994.439
ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΦΟΙΛΑΤΟΜΕΙΑ ΕΤ ΜΠΙΕΤΟΝ	620.458	614.833
ΣΤΕΛΛΑ ΖΥΜΑΡΙΚΑ ΑΕ	1.859.141	36.323
ΣΩΛΗΝΟΥΡΓΕΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ ΑΕ	3.679.762	518.495
ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΕ	605.349	21.350
ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ Χ. Κ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	5.529.610	2.752.294
ΤΕΛΕΡΕΞ ΑΒΕΕ	1.238.246	501.392
ΤΕΞΑΠΡΕΤ ΑΕ	1.960.741	303.159
ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΕ	635.209	230.701
ΤΕΧΝΟΚΑΝ ΑΕ	672.198	122.023
ΤΗΛΕΚΑΛΩΔΙΑ ΑΕ	1.861.585	558.851
ΤΙΝ-ΦΙΛ ΒΑΦΕΙΑ ΦΙΝΙΡΙΣΤΗΡΙΑ ΑΕ	1.455.510	55.419
ΤΙΤΑΝ ΑΛΛΑΝΤΟΠΟΙΙΑ-ΚΟΝΣΕΡΒΟΠΟΙΙΑ ΑΕ	795.758	9.051

ΠΤΑΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΣΙΜΕΝΤΩΝ	54.796.251	15.668.560
ΤΟΥΦΕΞΗΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΑΒΕΕ	598.589	1.969
ΤΡΙΟΥΜΦ ΙΝΤΕΡΝΑΣΙΟΝΑΛ ΑΒΕΕ	1.437.069	443.269
ΤΡΙΠΟΥ ΑΦΟΙ & Λ. ΚΑΤΣΟΥΡΗΣ ΑΒΕ	925.773	306.619
ΤΡΥΛΕΤ ΑΒΕΕ	1.185.005	49.109
ΤΣΑΝΤΑΛΗΣ Ε. ΠΟΤΟΠΟΙΑ-ΟΙΝΟΠΟΙΑ ΑΕ	3.390.313	197.739
ΤΥΡΑΣ ΑΕ	4.896.715	42.475
ΥΦΑΝΤΗΣ ΑΒΕΕ	2.909.885	605.375
ΦΑΓΕ ΑΕ	22.581.837	2.229.787
ΦΑΜΑΡ ΑΒΕ ΦΑΡΜΑΚΩΝ & ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ	6.131.583	264.324
ΦΑΡΜΑ ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ ΑΕ	1.206.176	449.453
ΦΑΡΜΑΛΕΞ ΑΕΒΕ	902.798	496.900
ΦΑΡΜΠΕΤΕΞ ΑΕ	1.354.789	82.510
ΦΕΙΔΑΣ Δ. ΑΕ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΥΠΟΔΗΜΑΤΩΝ	942.987	45.535
ΦΕΡΟΡ ΠΛΑΣΤΙΚΑ ΑΕΒΕ	1.252.439	10.349
ΦΙΕΡΑΤΕΞ ΑΕ ΑΝΕΖΟΥΛΑΚΗ ΑΦΟΙ	2.289.346	583.108
ΦΙΜΠΡΑΝ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΠΡΟΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΑΕ	853.749	174.500
ΦΙΝΤΕΞΠΟΡΤ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΡΓΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΑΒΕΕ	1.152.259	220.499
ΦΛΩΡΙΝΑ ΑΧΩΝΑΙΟΣ ΑΒΕΕ	3.433.343	118.087
ΦΟΥΡΛΗ ΑΦΟΙ ΑΕΒΕ	3.778.178	2.135.200
ΦΡΑΓΚΙΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ν. ΑΕ	1.917.284	146.511
ΧΑΙΔΕΜΕΝΟΣ ΑΕΒΕ	1.521.889	216.540
ΧΑΙΤΟΓΛΟΥ ΑΦΟΙ ΑΒΕΕ	3.467.941	141.284
ΧΑΛΚΟΡ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΛΛΩΝ ΑΕ	5.840.237	4.542.990
ΧΑΛΥΒΔΟΦΥΛΛΩΝ ΑΕ	1.974.364	119.580
ΧΑΛΥΒΟΥΡΓΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΑΣΕΕ	7.425.308	9.115
ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΕΛΜΑΔΟΣ ΑΒΕΕ	1.217.964	4.278
ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΘΡΑΚΗΣ ΑΕ	3.957.160	817.462
ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ ΑΒΕΕ	3.070.843	374.817
ΧΑΡΤΟΠΟΙΑ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ΑΕ	1.324.403	165.299
ΧΑΤΖΗΔΗΜΑΣ ΣΤ. ΑΕ ΕΛΛΗΝ. ΟΙΝΟΓΠΝΕΥΜΑΤΑ	608.972	20.494
ΧΑΤΖΗΙΩΑΝΝΟΥ ΑΕ (πρωην ΗΛΙΟΥΦΙΝ)	1.077.668	224.864
ΧΑΤΖΗΛΟΥΚΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ & ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΕ	1.068.549	27.858
ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘ Ε. ΑΕ	1.382.545	442.710
ΧΕΛΛΑΦΑΡΜ ΑΕ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ	926.020	652.088

ΧΗΜΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΕ	10.844.149	744.728
ΧΟΥΡΔΑΚΗΣ Μ. & Σ ΑΕΒΕ	1.338.518	15.590
ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ Ν. ΑΦΟΙ ΑΕ	1.772.240	182.859
ΧΡΩΜΑΤΟΥΡΓΕΙΑ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΑΒΕΕ	523.978	109.089
ΧΡΩΤΕΧ Β. ΝΙΚΟΛΟΓΙΑΝΝΗΣ & Γ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ ΑΕ	1.437.669	1.021.965
ΩΜΕΓΑ Α. ΓΡΑΝΤΑΣ ΑΒΕΕ	1.881.514	60.427